Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

L. ANNÆI SENECÆ Philosophi,

393 C23

EPISTOLAE

plus quàm aureæ.

In Bibliopolio Commeliniano.

CIↃ IↃ CIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

I. Expellit quicunque vult. quia non difficiles nos præbemus ad amittendam tem
poris possessionem, quivis nos inde expellit qui modo vult.
Imputari sibi. Plenum est imputari pro beneficio. Eodem sensu apud Fl
lib: 4 in fine. add: Casaub: ad Suet: ~~Neronem~~ Tib: c. 52. Tac: de mor: Germ: Da
non imputant neque acceptis obligantur.

Lucilium. hunc sibi Seneca amicissimum habuit ob ingenium literis & poë
ticæ amicum, qui tenui à fortuna provectus est ad dignitatem equestrem, ex quo
mox Siciliæ procurator factus est.

v. Aspectum ad actiones in rem, quibus res nostras ab alijs possessas petimus &
nobis rursum vindicamus quæ & vindicationes appellantur. Simplex est: Fac ut
tuus sis nec alijs subjectus vivas.
Auferebatur. quando est inserviendum potentioribus aut obsequendum mu
ribus, qui est tyrannus violentissimus.
Surripiebatur. clanculum eripiebatur quod est furtum. Plaut: Epid: 1. 1
Animus iam sum furtificus quam ante hac. E. Quid ita? A. Rapio propalam.
Amici autem sunt fures temporum.
Excidebat. peribat nostra negligentia, paulo post effluebat. Plaut: loca hæc
circiter excidit mihi.
Collige. tibi cape aut ad te recipe. Tac: 2 An: c. 21: colligere hastam. Iustin: [illegible]
Male agentibus. Sic philosophantibus ut relabantur ad vitia, vel dum
ad vitia provecti vitam exigunt. Sic & in iure qui male agunt nihil agere dicuntur. ad Vinn: ad instit: Tit: de usuf: § 3. [illegible]
Nihil agentibus. prave philosophantibus & argutiæ potius quam sa
pientiæ attendentibus. Cato: Satius est otiosum esse quam nihil agere. vel: So
mno & inertiæ deditis. Phædrus fab: 18 lib: 3: Nihil agere, quod non prosit fabella admonet.
Aliud agentibus. de ijs qui ne sapientiæ quidem studio attendunt
aut attendunt ad aliud quam quod in manibus est, unde res infeliciùs sol
evenire. vel: ea curantibus quæ nihil afferunt ad vitam beatam. add: Lips: ad phi
Stoicam l. 2. c.
Mortem prospicimus. Tanquam venturam, nec iam præsentem quos refutat [illegible]
quentibus. add: ep: 25. Manil:
Nascentes morimur finisque ab origine pendet.
Horas complectere. diligenter & sollicitè eas tibi serva. Martial: l. 1. ep: 16. [illegible]
gaudijs
Hæc utraque manu complexusque assere toto.
Manum inieceris. Manus iniectio dicitur quoties nulla iudicis auctorit
exspectata rem nobis debitam vindicamus. Serv: ad 10 Æneid: ad verba: Iniecere m
num Parcæ. Add: & Chassanæus ad Paratit: Cujacij in D. Tit: de rei vind: Sensus est
si omni amputata mora usus fueris tempore præsenti. Ovid: ep: 8: Injice non timidas in tua iura [illegible]
In possessionem missi. quasi de magistratu loquitur, qui dicitur in po
sessionem mittere cum custodiam & observationem rerum vel crediti servandi [illegible]
sa vel dotis vel ventris legatorumve nomine alicui concedit ut in possessione sit, [illegible]
dioque perpetuæ custodiæ vel cautionem, vel quod ipsi debetur exprimat vel extorqueat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

preceptor. Ita apud Suet: Ner: c. 7: Ferunt
Praecipio. tibi monstro tanquam ... ipere. Idem in Grammat. c. 16.
...es & rationes rerum suarum non
...ur diligens paterfamilias.

L. ANNÆI SENECÆ AD LVCILIVM EPISTOLÆ.

EPISTOLA I.

ITA fac, mi Lucili; vindica te tibi, & tempus quod adhuc aut auferebatur, aut surripiebatur, aut excidebat, collige & serua. Persuade tibi hoc sic esse, vt scribo. quædam tempora eripiuntur nobis, quædam subducuntur, quædam effluunt. Turpissima tamen est iactura, quæ per negligentiã fit; & si volueris attendere, magna vitæ pars elabitur male agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus. Quem mihi dabis, qui aliquod pretium tempori ponat? qui diem æstimet? qui intelligat se quotidie mori? In hoc enim fallimur, quod mortem prospicimus. magna pars eius iam præteriit. quicquid ętatis retro est, mors tenet. Fac ergo mi Lucili quod facere te scribis, omnes horas complectere: sic fiet, vt minus ex crastino pendeas, si hodierno manum inieceris. Dum differtur vita, transcurrit. Omnia, mi Lucili, aliena sunt: tempus tantum nostrũ est. In huius rei vnius fugacis ac lubricę possessionẽ natura nos misit, ex qua nos expellit quicunq; vult. sed tanta stultitia mortalium est, vt quæ minima & vilissima sunt, certe reparabilia, imputari sibi, cum impetrauere, patiantur: nemo se iudicet quicquam debere, qui tempus accepit: cum interim hoc vnum est, quod ne gratus quidẽ potest reddere. Interrogabis fortasse, quid ego faciam, qui

... cognita. Itaq ratio nobis constare
... erogaverimus. Ita & Iustin: in fine praef.
Significat Seneca quod se pro paupere
...tus sit parte vitae quae superest quam...
idonea. Plaut: Rud: 2.3.7: Aetas haud
c. 10. v. 3 malae dies opponuntur die-
aetas. p. iuventute. Ita Plaut: Aul: I.
atq ut te dignam mala malam aetatem
...overbium quo significatur seram
Pers: Sat: 2:
...tus & expers
...minimis in imo.
... morbi impatientia minc huic more
...rente fami. add: Cic: 3 in Verrem non
...mphatici qui non subsistunt in crimine
...dre ad Hippol:
...unde pectus amores
sedet apta meo.
...s auget.
...icatrice obducitur. Eodem modo Phoe-
Alius alibi (ni fallor Petronius) Vulnera
...capitis ulcera cum purgata sunt mundissime ad
...atricem perducuntur sic. &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

I. *Expellit quicunque vult*. quia non difficiles nos præbemus ad amittendam temporis possessionem, quivis nos inde expellit qui modo vult.

Imputari sibi. Plenum est imputari pro beneficio. Eodem sensu apud Fl... lib: 4 in fine. add: Casaub: ad Suet: ~~Neronem~~ Tib: c. 52. Tac: de mor: Germ: Da... non imputant neque acceptis obligantur.

Lucilium. hunc sibi Seneca amicissi... ticæ amicum, qui tenui à fortuna pro... mox Siciliæ procurator factus est.

v. *Asspectum* ad actiones in rem, q... nobis vindicamus quæ & vin... tunis sis nec alijs subjectus vivas.

Auferebatur. quando est infer... ribus, qui est tyrannus violentissimi...

Surripiebatur. clanculum erip... primus tam sum furtificus quam ... Amici autem sunt fures temporum...

Excidebat. peribat nostra negl... circiter excidit mihi.

Collige. tibi cape aut ad te reci...

Male agentibus. Sic philosoph... ad vitia projecti vitam exigunt. Sit & inspire ...

Nihil agentibus. prave phi... pientiæ attendentibus. Cato: Satius e... no & inertiæ deditis. Phædrus fab: 18...

Aliud agentibus. de ijs qui ... aut attendunt ad aliud quam quo... evenire. vel: ea curantibus quæ ...

Mortem prospicimus. Tanquam ... quentibus. add: ep: 25. Manil:

Nascentes morimur fi...

Horas complectere. diligenter & sollicitè eas tibi serva. Martial: l. 1. ep: 16. ... gaudijs:

Hæc utraque manu complexusque assere toto.

Manum injeceris. Manus injectio dicitur quoties nulla judicis auctorit... expectata rem nobis debitam vindicamus. Serv: ad 10 Æneid: ad verba: *Injecere m...* num Parcæ. Add: & Chassanæus ad Paratit: Cujacij in D. Tit: de rei vind: Sensus est si omni amputata mora ipsius fueris tempore præsenti. Ovid: ep: 8: Injice non timidas in ... jura ...

In possessionem misit. quasi de magistratu loquitur, qui dicitur in po... sessionem mittere cum custodiam & observationem rerum vel crediti servandi ca... sa vel dotis vel ventris legatorumve nomine alicui concedit ut in possessione sit, ... dioque perpetuæ custodiæ vel cautionem, vel quod ipsi debetur exprimat vel extorqueat...

tibi ista præcipio. Fatebor ingenue: quod apud luxuriosum, sed diligentem, euenit. Ratio mihi constat impensæ. Non possum dicere, me nihil perdere: sed quid perdam, & quare, & quemadmodum, dicam: causas paupertatis meæ reddam. Sic euenit mihi, quod plerisque non suo vitio ad inopiam redactis; omnes ignoscunt, nemo succurrit. Quid ergo est? Non puto pauperem, cui quantulumcumque superest, sat est. Tu tamen malo serues tua, & bono tempore incipias. Nam, vt visum est maioribus nostris: Sera parsimonia in fundo est. Non enim tantũ minimũ in imo, sed pessimum remanet.

EP. II. Ex his quæ mihi scribis, ex his quæ audio, bonam spem de te concipio non discurris, nec locorum mutationibus inquietaris. Aegri animi ista iactatio est. Primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari. Illud vide, ne ista lectio multorũ auctorum & omnis generis voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. Certis ingeniis immorari & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui vbique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est iis, qui nullius se ingenio familiariter applicãt, sed omnia cursim & properantes transmittũt. Non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æque sanitatem impedit, quam remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo medicamenta tentantur. Non coalescit planta, quæ sæpe trãsfertur. nihil tam vtile est, quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo. Itaque cum legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. Sed modo, inquis, hunc librum euoluere volo, modo illum. Fastidientis stomachi est, multa degustare:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Ita apud Suet: Ner: c. 7: Ferunt
Praecipio. tibi monstro tanquam praeceptor. Idem in Grammat. c. 16.
Senecam visum sibi per quietem Caesari praecipere.

Diligentem. opposite ad dissolutum, qui ad res & rationes rerum suarum non
attendit. Ita Ciceroni imprimis commendatur diligens paterfamilias.

Constant nobis ea quae certo habemus cognita. Itaq. ratio nobis constare
dicitur cum scimus quid & quia de causa erogaverimus. Ita & Iustin: in fine praefat.

Quantulumcunq. superest sat est. Significat Seneca quod se pro paupere
& temporis egeno non habeat cum contentus sit parte vitae quae superest quamvis exigua.

Bono tempore. Aetate ad res agendas idonea. Plaut: Rud: 2.3.7: Aetas haud
mala eodem sensu. Simile eccl: Salom: c. 10. v. 3 malae dies opponuntur diebus iuventutis. Sic & noster ep: 47 bona aetas. p. iuventute. Ita Plaut: Aul: 2.
[illegible]. 4. Ubi senex ad anum: Ut misera sis atq. ut te dignam mala malam aetatem
exigas. mala aetas. p. senectute.

Sera in fundo parsimonia. est proverbium quo significatur seram
esse parsimoniam rei prope consumptae. Pers: Sat: 2:

Deceptus & expers
Nequicquam fundo respirat nummus in imo.

Iactatio. proprie est illorum qui morbi impatientia nunc huc nunc
illuc sese in lecto iactant.

Posse consistere. id hominis est mente sani. add: Cic: 3 in Verrem non
Ita ~~procul~~ init: Plautus: Nummi lymphatici qui non subsistunt in crumena

Sedet animo. inhaeret. Ovid: ep: Phaedrae ad Hippol:

rude pectus amores
— Male vixq. subit primos
Sarcinaq. haec animo non sedet apta meo.

Corpori accedit. sanguine & viribus auget.

Venit vulnus ad cicatricem h. e. cicatrice obducitur. Eodem modo Phaedrus: ad sanitatem demum curatio ~~processit~~ venit. Alius alibi (ni fallor Petronius) vulnera
cicatrices coiere. Marcellus Empyr: cap. 4: Omnia capitis ulcera cum purgata sunt iucundissime ad
cicatricem perducuntur sic. &c.

vulgo in succum & sanguinē convert

Explorator. nempe ut cognoscam num ex illis possim mihi aliquid utilitatis comparare

Fœneret. fœnerare est fœnori dare. proprie autem pecunia quæ alij datur ute da sub fœnore fœnus dicitur. vid: Cinn: lib: 2 cap: 9 select: quæst: Terent: Phorm: 3.2: Fœnerare beneficium p. ita dare ut illius lucrum ad te perveni

Quod necesse est. quod natura requirit: & ut vivere possis.
Quod sat est. quod humanitas requirit & ut commode possis vivere.

Modus. Horat: Modus agri non ita magn add: Tac: de mor: Germ: 25. §. 2. Modus hic est quasi finis quo circumscribenda sunt divitiæ.

Publico. Vulgari, communi Suet: Aug: publicum & translatitium jus.

Bonos viros. Plin: in Panegyrico de candidatis à Trajano productis & comm datis: Faciebas ergo, inquit, cum diceres optimos. Apud Plautum Aul: scena. vij, interij, occidi. de hijs dicitur: Qui vestitu & creta occultant sese & sedent quas frugi sient. Creta autem candidati togas suas adhuc puriores reddebant. Inde apu Persium: cretata ambitio.

Dominos. hæc igitur vox tum in usu fuit. Martial:
Cum voco te dominum noli tibi Cinna placere
Sæpe etiam servum sic resaluto meum.

Officia. vocant ea quæ facienda sunt nec omitti debent à probo & sapie ti viro, quo sensu officiorum nomine libros suos inscripsit Cicero.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ſtare: quæ vbi varia ſunt & diuerſa, inquinant, non alunt. Probatos itaq; ſemper lege: & ſi quando ad alios diuertere libuerit, ad priores redi. Aliqd quotidie aduerſus paupertatẽ, aliquid aduerſus mortẽ auxilij compara, nec minus aduerſus ceteras peſtes. Et cum multa percurreris, vnum excerpe, quod illo die concoquas. Hoc ipſe quoq; facio: ex plurib. quę lego, aliquid apprehendo. Hodiernũ hoc eſt, quod apud Epicurum nactus ſum. Soleo enim & in aliena caſtra tranſire, non tanquam transfuga, ſed tanquam explorator. Honeſta inquit, res eſt læta paupertas. Illa vero non eſt paupertas, ſi læta eſt. Cui enim cum paupertate bene conuenit, diues eſt. non qui parum habet, ſed qui plus cupit, pauper eſt. Quid enim refert quantum illi in area, quantũ in horreis iaceat. quantum paſcat, aut feneret, ſi alieno imminet, ſi non acquiſita, ſed acquirenda computat? Quis ſit diuitiarum modus, quæris? Primus, habere quod neceſſe eſt; proximus, quod ſat eſt.

EP. III. EPISTOLAS ad me perferendas tradidiſti, vt ſcribis, amico tuo. Deinde admones me, ne omnia cũ eo ad te pertinentia cõmunicem, quia non ſoleas nec ipſe quidem hoc facere. Ita eadem epiſtola illum & dixiſti amicum, & negaſti. Itaque ſic priore illo verbo quaſi publico vſus es, & ſic illum amicum vocaſti, quomodo omnes candidatos, bonos viros dicimus; quomodo obuios, ſi nomen non ſuccurrit, dominos ſalutamus. Hoc abierit. Sed ſi aliquem amicum exiſtimas, cui non tantũdem credis quantũ tibi, vehementer erras, & non ſatis noſti vim veræ amicitiæ. Nullũ habet maius malum occupatus homo & bonis ſuis obſeſſus, quã quod amicos ſibi putat, quibus ipſe non eſt. Tu vero omnia cum amico delibera, ſed de ipſo prius. Poſt amicitiam credendum eſt; ante amicitiam iudicandum. Iſti vero præpoſtere officia permiſcent, qui

i. e. calamitates

NB

NB

NB

qui commissa non celant, sed detegunt,

verum conscios. Tac: similiter

...biliter hic de una mente sive ...
...ssiduis laboribus conversationi=
... 14: Conversantem, sollicitum &

...do. Apud Sueton: in Iul: emendatè
...ti in scribendo. Petron: Applicat la=
...s emendatiorem.
...tibus add: ep: 2.

Explo...
poss...

Fœneret. fœnerare est fœnori dare. p...
da sub fœnore fœnus dicitur vid: Ter...
Phorm: 3.2: Fœnerare beneficium p. ...

Quod necesse est. quod natura requirit: & ut vivere possis.
Quod sat est. quod humanitas requirit & ut commode possis
vivere.

contra præcepta Theophrasti, cum amauerint, iu-
dicant & non amant cum iudicauerint. Diu cogita,
an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit cum pla-
cuerit fieri, toto illũ pectore admitte: tã audacter cũ
illo loquere quã tecum. Tu quidem ita viue, vt nihil
committas, nisi quod committere etiam inimico
possis. sed quia interueniunt quædã, quæ consuetu-
do fecit arcana, cum amico omnes curas, omnes co-
gitationes tuas misce. Fidelem si putaueris, facies. 1
Nam multi fallere docuerunt, dum timent falli: &
alijs ius peccandi suspicando fecerunt. Quid est er-
go, quare verba coram amico retraham? Quid est,
quare me coram illo non putem solum? Quidã quæ
tantum amicis committenda sunt, obuijs narrant,
& in quaslibet aures, quicquid illos vrit, exonerant:
quidam rursus etiam carissimorum conscientiã re-
formidant, &, si possent, ne sibi quidẽ credituri, in-
terius premunt omne secretum. Neutrum faciendũ
est. Vtrumque enim vitium est, & omnib credere, & 2
nulli: sed alterum honestius dixerim vitium, alterũ
tutius. Sic vtrosque reprehendas, & eos qui sem-
per inquieti sunt, & eos qui semper quiescunt. Nam
illa tumultu gaudens, non est industria, sed exagi-
tatæ mentis concursatio: & hæc non est quies, quæ
motum omnem molestiã iudicat, sed dissolutio &
languor. Itaq; hoc quod apud Pomponium legi, ani-
mo tuo mandabitur. Quidam adeo in latebras re-
fugerunt, vt putent in turbido esse quicquid in luce
est. Inter se ista miscenda sunt, & quiescenti agen-
dum, & agenti quiescendum est. Cum rerum natu-
ra delibera illa dicet tibi, se & diem fecisse & noctẽ.

EP. IIII. PERSEVERA vt cœpisti, & quantum
potes propera: quo diutius frui emendato animo &
composito possis. Frueris quidem etiã dum compo-
nis, etiam dum emendas: alia tamẽ illa voluptas est,
quæ percipitur ex contemplatione mentis ab omni
labe

Bonos viros. Plin: in Panegyrico de ...
datis: Faciebas ergo, inquit, cum dic...
vi, interij, occidi. de ijs dicitur: Qui ve...
frugi fient. Creta autem candidati toga...
Persium: cretata ambitio.
Dominos. hæc igitur vox tum in ...
Cum voco te dominum noli t...
Sæpe etiam servum sic ...
Officia. vocant ea quæ facienda sunt ... libros suos inscripsit Cicero.
ti viro, quo sensu officiorum nomine

Mos hominum quorundam pravorum qui commissa non celant, sed detegunt,

Formidant illos sibi assumere omnium rerum conscios. Tac: sumitur
in conscientiam Eudemus.

Concursatio. p. sollicitudine & labore, notabiliter hic de una mente sive ho-
mine, quomodo & apud Cic: lib: 10 ep: 17: Assiduis laboribus concursationi-
busque confectus. Noster lib: 7 de benef: c. 14: Concursantem, sollicitum &
maximum contingit.

Paulo post ab omni labe puro ac splendido. Apud Sueton: in Iul: emendatè
scribere. p. pulchro & elegantissimo [tersissimo] modo uti in scribendo. Petron: Applicat la-
teri meo mulierem omnibus simulachris emendatiorem.
Composito. non inquietato æstu & affectibus add: ep: 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

In forum deductus es. ad iacienda fundamenta eloquentiæ eamq; exercendam ad exemplum magnorum oratorum.

In viros transcripserit. in causa fuerit cur pro viro sis habendus. Respicitur ad antiquitatem de quo Dion: Halic: lib: 3 cap: 13. Aristoteles ait: Esse aliquem virum habendum non ratione annorum sed ratione eloquentiæ. Transcribi autem metaphoricè hic dictum; proprie enim transcribi dicebantur qui in novas colonias mandatu SPQR deducebantur. Eleganter eo Sen: Trag: utitur Thyeste v.13: In quod transcribor malum.

Quod auctoritatem habemus senum. Alij nos habent tanquam sapientes senes, quorum consilium, quippe longo usu docti, sequendum est. add: ep: 115 & de constantia sapientum, cap: 12.

Levia, falsa. Lucret:

— — — — — — Nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis quam
Quæ pueri in tenebris pavitant finguntq; futura.

Extremum. videtur simul & summum significare. Cicero: Dolor si longus levis est, si magnus brevis.

Stomachantem. iurgantem. Terent: Modo id quidem mecum stomachabar. Cic: literæ stomachosiores. apud eundem: Facere alicui stomachum.

Multos consules. Multos annos, vitam enim ceterasq; res gestas & memoratu digna per consules numerabant, sed ordinarios, qui Calendis Ianuarijs consulatum inibant, non per suffectos.

Spinas & aspera. Ovid: lib: 2 de Ponto eleg: 2:

Qui rapitur spumante salo sua brachia cauti
Porrigit & spinas duraq; saxa capit.

Pupillus. Ptolemæus Rex Ægypti. add: Plutarchus in vita Cæsaris & Pompei. Item Flor: lib: 4.c.2.

Tribuno præbere cervicem. Tribunos aliquando sua manu supplicia damnatorum exegisse apparet ex hoc loco & Tac: 15 Ann: cap: 60 & 67.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

labe puræ & splendidæ. Tenes vtiq; memoria, quantum senseris gaudiū, cū prætexta posita, sumpsisti virilem togam, & in forū deductus es. Maius expecta, cum puerilem animū deposueris, & te in viros philosophia transcripserit. Adhuc.n. nō pueritia in nobis, sed, quod est grauius, puerilitas remanet: & hoc quidē peius est, quod auctoritatē habemus senū, vitia puerorū: nec puerorum tantum, sed infantium. Illi leuia, hi falsa formidant: nos vtraq;. Profice modo, & intelliges, quædam ideo minus timenda, quia multū metus auferunt. Nullum magnum malum, quod extremum est. Mors ad te venit. timenda erat, si tecum esse posset. Necesse est, aut non perueniat, aut pertranseat. Difficile est, inquis, animum perducere ad contemptū animæ. Non vides, quam ex friuolis causis contemnatur? Alius ante amicæ fores laqueo pependit, alius se præcipitauit a tecto, ne dominum stomachantem diutius audiret: alius ne reduceretur e fuga, ferrum adegit in viscera. Nō putas virtutem hoc effecturam, quod effecit nimia formido? Nulli potest secura vita contingere, qui de producenda nimis cogitat, qui inter magna bona multos consules numerat. Hoc quotidie meditare, vt possis æquo animo vitā relinquere: quam multi si complectuntur & tenent, quomodo qui a torrente rapiuntur, spinas & aspera. Pleriq; inter mortis metum, & vitæ tormenta miseri fluctuant: & viuere nolunt, & mori nesciunt. Fac itaq; tibi iucundam vitā omnem pro illa sollicitudinē deponendo. Nullū bonū iuuat habentē, nisi ad cuius amissionē præparatus est animus. Nullius autē rei facilior amissio est, quàm quæ desiderari amissa non potest. Ergo aduersus omnia, quæ accidere possunt etiā potentissimis, adhortare te & indura. De Pōpeij capite pupill⁹ & spado tulere sententiā: De Crasso crudelis & insolēs Parthus. Caius Cæsar iussit Lepidū Decimo tribuno pbere ceruicē:

anno 17

quia tantum in pueris. quæ in senioribus etiam esse potest ingenio & mente non satis senili præditis.

nequaquam apud ... subsistat.

add: Flor: lib. 1 c. 18 Et lib. 2 c. De bello Macedonico 2 & ibi Freinsh:

Flor: l. 4 c. 2

Flor: l. 3 c. 11

Suet: Calig: c. 24.

...ur. Vt apud Virgil:
...atis.
...ba lacu.
...s Quintil: declam: Pro Milite.
...t: calig: cap: 27: Custodiarum se...
...logio de calvo ad calvum duci jussit.
...m quasi mortem passi sumus. add: ep: 2.

...ron:
... in hortis
...sedibus. Et Tac: 4 Ann: cap: penult:
...mia beneficia non accipit nisi

...Æneid:
...it æquora Calchas.
...rt: de Alexandro: Levi ac para=
... finire quærelas
...us esse Deus.
... imus salutatum potentes eorumq
...ratiam his officijs aucupamur, in togis autem id fuit factum, inde toga=
...i salutatores dicti. Martial:

Si matutinos facile est convincere somnos
Attrita veniet sportula sæpè toga.

In forum deductus es. ad iacienda fundamenta eloquentiæ eamque exercendam ad exemplum magnorum oratorum.

In viros transcripserit. in causa fuer... ad antiquitatem de quo Dion: Halic: lib... virum habendum non ratione annorum... metaphorice hic dictum; proprie enim... mandatu S P Q R deducebantur. Elegan... quod transcribor malum.

Quod auctoritatem habemus femin... gnorum consilium, quippe longo usu ... stantia sapientum, cap: 12.

Levia, falsa. Lucret:

— — — — — — Nos

Interdum nihilo quæ sunt metu...
Quæ pueri in tenebris pavita...

Extremum. videtur simul & su... quis levis est, si magnus brevis.

Stomachantem. iurgantem. Ter... Cic: literæ stomachosiores. apud eundem...

Multos consules. Multos annos... moratu digna per consules numerabant, ... sulatum inibant, non per suffectos.

Spinas & aspera. Ovid: lib: 2 d...

Qui rapitur spumant...
Porrigit & spinas d...

Pupillus. Ptolemæus Rex Ægypti... peri. Item Flor: lib: 4. c. 2.

Tribunæ præbere cervicem. Trib... damnatorum exegisse apparet ex hoc loco et Tac: 15 Ann. ...

ipse Chæreæ præstitit. Neminem eo fortuna proue-
xit, vt non tantum illi minaretur, quantum permi-
serat. Noli huic tranquillitati confidere. momento
mare vertitur. eodē die vbi luserunt nauigia sorben-
tur. Cogita posse & latronem & hostem admouere
iugulo tuo gladium. Vt potestas maior absit, nemo
non seruus habet in te vitæ necisq; arbitrium. Ita di-
co. quisquis vitam suam contempsit, tuæ dominus
est. Recognosce exemplum eorum, qui domesticis
insidijs perierunt, aut aperta vi, aut dolo: & intelli-
ges, non pauciores seruorum ira cecidisse, quam re-
gum. Quid ad te itaq;, quam potens sit quem times,
cum id propter quod times, nemo non possit? At si
forte in manus hostium incideris, victor te duci iu-
bebit, eo nempe quo duceris. Quid te ipse decipis, &
hoc nunc primum, quod olim patiebaris, intelligis?
Ita dico, ex quo natus es, duceris. Hæc & huiusmodi
versanda in animo sunt, si volumus illam vltimam
horam placidi expectare, cuius metus omnes alias
inquietas facit. Sed vt epistolæ finem imponam, ac-
cipe quod hodierno die mihi placuit, & hoc quoq;
ex alienis hortulis sumptū est. Magnæ diuitiæ sunt.
lege naturę composita paupertas. Lex autem illa na-
turæ, scis quos nobis terminos statuit? Non esurire,
non sitire, non algere. Vt famem sitimque depel-
las, non est necesse superbis assidere liminibus, nec
supercilium graue, & contumeliosam etiam huma-
nitatem pati. Non est necesse maria tentare, nec se-
qui castra. Parabile est quod natura desiderat, & ex-
positum. Ad superuacua sudatur. Illa sunt quæ to-
gam conterunt, quæ nos senescere sub tentorio co-
gunt, quæ in aliena litora impingunt. Ad manū est,
quod sat est.

EP. V. QVOD pertinaciter studes, & omnibus
omissis, hoc vnum agis, vt te quotidie meliorem
facias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Ventis alio mutatis, vel etiam evertitur. Vt apud Virgil:
Deseritq; rates evertitq; æquora ventis.

<u>Luserint</u>. Ovid:
Audet in exiguo ludere cymba lacu.

<u>Recognosce</u>. animo recordare. Vtitur & Quintil: declam: Pro Milite.

. duci ad supplicium simpliciter. Suet: Calig: cap: 27: Custodiarum se-
riem recognoscens, nullius inspecto elogio de calvo ad calvum duci jussit.
Quicquid enim ætatis retro est in eo jam quasi mortem passi sumus. add: ep: 1.

<u>Hortulis</u>. Epicuri, appositè id autem Petron:
Ipse pater veri doctis Epicurus in hortis
Lusit.

add: Iustin: lib: 8. c. 4: Alienis excubare sedibus. Et Tac: 4 Ann: cap: penult.
<u>Contumeliosa</u> vocatur illa humanitas quia beneficia non accipit nisi
antea & contumelias acceperit.

<u>Maria tentare</u>. Virgilianum est 2 Æneid:
Tentanda fuga canit æquora Calchas.

<u>Parabile</u>. quod facile paratur. Curt: de Alexandro: Levi ac para-
bili cultu corporis contentus. Poëta:
Omnia quæ miseras possunt finire querelas
In promptu voluit candidus esse Deus.

<u>Togam conterunt</u>. dum quotidie imus salutatum potentes, eorumq;
gratiam his officijs aucupamur, in togis autem id fuit factum, inde <u>toga-</u>
<u>ti</u> salutatores dicti. Martial:
Si matutinos facile est convincere somnos
Attrita veniet sportula sæpè toga.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

conspici. notabiles aliqua re haberi volunt. Nepos in vita Attici: Ita se gessit ut
in neutram partem conspici posset. Sueton: Claud: cap: 4: Ne quid faciat quod con
spici & derideri possit. Noster ep: 18 insigniri id vocat. Simile apud Matth: c.
6. 1: Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς, ut spectemini ab illis. Horat:

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur.

Iustin: lib: 11: Conspectioris ingenij homines.

Negligentiorem barbam. quia effoeminatum erat curare capillos. Horat:
lib: 2. Sat: 3 barbam vocat sapientem. vide singulare quid apud Philostratum in
vita Apollinis Thyanæi.

Cubile humi positum. Minimè scilicet altum, alti thori lautiorum sui
videntur. Virgil:

Inde thoro pater Æneas sic orsus ab alto.

Intus omnia dissimilia sint. animus ipse abhorreat à vulgi moribus.

Solidi auri cælatura. solidum aurum vocant cui nulla alia materia
est admixta. Ita & Suet: Iul: cap: 85. Cælatura autem est ars quæ exstantes
figuras ostendebat & extra materiæ corpus eminentes. Add: Salmas: ad Suet:
Iul: cap: 47. Hic autem contra videtur auri cælatura esse quia literæ aureæ
aliæve figuræ demissæ in argentum sunt, eique infixæ, Belgæ vocant ingv
leijt. vid: Suet: Aug: cap: 7 & ibi Casaubonum qui locum hunc aliter quam
Lipsius interpretatur, nempe non esse intelligendum de emblematibus, quæ
ista exemptilia fuere.

Secundum naturam vivere. Ut Horatius ait convenienter naturæ, in q
explanando variant maximè philosophi. sententia Diogenis non est in hoc
nere absurda qui exponit nihil aliud esse quam rectè ratiocinari & re
facere in electione eorum quæ naturæ conveniunt, scil: vel animi vel corpori
add: Lips: Manud: ad Philos: Stoicam lib: 2 cap: 14.

Agnoscant. ut suam suæve similem, non pro alia plane alienave ha
beant. Iustin: lib: 1. c. 4: Nepotem agnovit. contrarium est reiicere.

Sic apud Ovid: ep: 1: Tertius immundae cura fidelis harae. p. subulco, qui curam pro hara gerit. add: Suet: Calig: c. 27.

facias: & probo & gaudeo: nec tantum hortor, vt perseueres, sed etiam rogo. Illud autem te admoneo, ne eorum more qui non proficere, sed conspici cupiunt, facias aliqua, quæ in habitu tuo, aut genere vitæ notabilia sint. Asperum cultum, & intonsum caput, & negligentiorem barbam, & indictum argento odiũ & cubile humi positum, & quicquid aliud ambitionem peruersa via sequitur, deuita. Satis ipsum nomen philosophiæ, etiam si modeste tractetur, inuidiosum est. Quid si nos hominũ consuetudini cœperimus excerpere? Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conueniat. Non splendeat toga: ne sordeat quidem. Non habeamus argentum, in quod solidi auri celatura descenderit; sed non putemus frugalitatis indicium auro argentoq; caruisse. Id agamus, vt meliorem vitam sequamur quam vulgus non vt contrariam. Alioqui quos emendari volumus, fugamus, & a nobis auertimus. Illud quoque efficimus, vt nihil imitari velint nostri, dum timent ne imitãda sint omnia. Hoc primũ philosophia promittit, sensum communem, humanitatem & congregationẽ, a qua professionis dissimilitudo separabit. Videamus ne ista per quæ admirationem parare volumus, ridicula & odiosa fiant. Nempe propositum nostrũ est, secundum naturam viuere. Hoc cõtra naturam est torquere corpus suũ, & faciles odisse munditias, & squallorem appetere, & cibis non tantum vilibus vti, sed tætris & horridis. Quemadmodum delicatas res desiderare, luxuriæ est: ita vsitatas & non magno parabiles fugere, dementiæ est. Frugalitatem exigit philosophia, non pœnam. Potest autẽ esse non incompta frugalitas. Hic mihi modus placet. Temperetur vita inter bonos mores & publicos. Suspiciant omnes vitam nostram, sed & agnoscant. Quid ergo? Eadem faciemus, quæ ceteri? Nihil inter nos & illos intererit?

...rum imparis. Macrob: Ætatem posse fer...
...Columella: aevum pati de vino quod au...
...potest accipi. Cæteroquin illud quoq...
...nitibus Magistratuum & Magistra...
...r ad Catullum.
...accipimus eum qui custoditur. Ita
...rgastulis operam navabant. add. &
...dum antiquum custodiendi
...proximus manui dextræ alligatam ha...
...um militis custodiæ eius præfecti.
...Act: Apost: cap: 12 & cap: 28. v. 16.
...b oculos unde futura magis formi...

...travit vires ut ægros se non sen...
...e ægros esse sentire possunt.

...hac de re vid. Grono... ad Senecæ ... v. 439.

notabiles aliqua re haberi volunt. Nepos in vita Attici: Ita se gessit ut
conspici. [illegible] ... cap: 4: Ne quid [illegible]
in neutram partem conspici posset. Sueton: Claud:
spici & derideri possit. Noster ep: 18 inf
n. 1: Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς, ut sp
Omne animi vitium tanto co
Crimen habet quanto maior
Iustin: lib: 11: Conspectioris ingenij ho
Negligentiorem barbam. quia effo
lib: 2 Sat: 3 barbam vocat sapientem.
vita Apollinis Thyanaei.
Cubile humi positum. Minime
videntur. Virgil:
Inde thoro pater Æneas sic or
Intus omnia dissimilia sint. anim
Solidi auri celatura. solidum a
est admixta. Ita & Suet: Iul: cap: 85.
figuras ostendebat & extra materiæ
Iul: cap: 47. Hic autem contra videt
aliæve figuræ demissæ in argentum
ldijt. vid: Suet: Aug: cap: 7 & ibi Ca
Lipsius interpretatur, nempe non e
ista exemptilia fuere.
Secundum naturam vivere. Ut
explanando variant maxime philos
nere absurda qui exponit nihil a
facere in electione eorum quæ natura
add: Lips: Manud: ad Philos: Stoicam
Agnoscant. ut suam suæve sin
beant. Iustin: lib: 1. c. 4: Nepotem agn

plurimum. Dissimiles esse nos vulgo, sciat, qui inspexerit propius. qui domum intrauerit, nos potius miretur quam supellectilem nostram Magnus ille est qui fictilibus sic vtitur quemadmodum argento, nec ille minor est, qui sic argento vtitur, queadmodum fictilibus. Infirmi animi est, pati non posse diuitias. Sed vt huius quoq; diei lucellum tecum communicem, apud Hecatonem nostrũ inueni, cupiditatum finem, etiam ad timoris remedia proficere. Desines, inqt, timere, si sperare desieris. Dices, quomodo ista tam diuersa pariter sunt? Ita est mi Lucili: cum videantur dissidere, coniuncta sunt. Quemadmodum eadem catena & custodiam & militem copulat, sic ista quæ tam dissimilia sunt, pariter incedunt. Spem metus sequitur. Nec miror ista sic ire. Vtrumq; pendentis animi est, vtrumq; futuri expectatione solliciti. Maxima autem vtriusque causa est, quod non ad præsentia aptemur, sed cogitationes in longinqua promittimus. Itaq; prouidentia maximum bonum condicionis humanæ, in malum versa est. Feræ pericula quæ vident, fugiunt: cum effugere, securæ sunt. Nos & venturo torquemur, & præterito. Multa bona nostra nobis nocent. Timoris enim tormentum memoria reducit, prouidentia anticipat. Nemo tantum præsentibus miser est. ante cupit

EP. VI. INTELLIGO, Lucili, non emendari me tantum, sed transfigurari: nec hoc promitto iam aut spero nihil in me superesse, quod mutandũ sit. Quid ni multa habeam quæ debeant corrigi, quę extenuari, quæ attolli? Et hoc ipsum argumentum est in melius translati animi, quod vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. Quibusdam ægris gratulatio fit, cum seipsos ægros esse senserunt. Cuperem itaque tecum communicare tam subitam mei mutationem: tunc amicitiæ nostræ certiorem fiduciã habere

Sic apud Ovid: ep: 1: Tertius immundæ cura fidelis haræ. p. subulco, qui curam pro hara gerit.
add: Suet: Calig: c. 27.

ti non posse. eas non habere quin ijs corrumparis. Macrob: Ætatem posse ferre de eo dici ætate sua non corrumpitur. Columella: ævum pati de vino quod annis non suum amittit saporem.

Lucellum. simplici sensu & publico potest accipi. cæteroquin illud quoque commodum lucellum vocabatur quod comitibus Magistratuum & Magistratibus ipsis dabatur honorarij loco. Scaliger ad Catullum.

Et custodiam & militem. Custodiam accipimus eum qui custoditur. Ita apud Florum ergastula. p. ijs qui in ergastulis operam navabant. add: & Sueton: Calig: c. 27. Respicitur autem ad modum antiquum custodiendi captivos, quo inter alia obtinuit ut noxius manui dextræ alligatam haberet catenam quæ eadem vinciret manum militis custodiæ eius præfecti. Noster de Tranq: animi lib: 1. c. 10. Et Act: Apost: cap: 12 & cap: 28. v. 16.

...um nempe præterita mala ponit ob oculos unde futura magis formidabilia sibi providentia facit.

...erbi causa cum vis morbi ingens ita prostravit vires ut ægros se non sentiunt esse ipsi ægri, his spes salutis est cum se ægros esse sentire possunt.

Amico. accepta hac voce sensu vulgari, ut can-
didatos omnes bonos viros dicimus.

In societatem. Cic. de amicitia: Est amicit[ia]
inquit, nihil aliud nisi omnium huma-
narum divinarumque rerum cum benevo[len-]
tia & charitate consensio.

Mittere saepe apud Ciceronem est literis significare. Cic.
Curioni misi ut medico honos haberetur. i.e. ut pretiu[m]
& honorarium illi praeberetur.

Boni. bonum accipiunt esse quasi duonum, ut bell[um]
quasi duellum. Duonum autem reperitur etiam ap[ud]
Festum.

In rem praesentem venias. p. venias ubi res agitur ut praesens inter[sis]
cum geritur. Plaut: Amphit: 1.1.93: Ego illic fui in re praesenti. Et n[...]
[E]p: 30 In iure frequens est de litigantibus venire debes in rem praesente[m]
p. ipse liti adesse debes.

Expressisset, illi plane similis factus fu[it]
Metaphora a picturis quae ea dicuntur exprim[ere]
quorum similitudinem ponunt ante oculos.

Ex formula sua. suo praescripto, an ita viveret ut praescribebat a[...]
Suet: Aug: ad certam stipendiorum formulam milites adstrinxit. i.e. ad
modum quendam praescriptum.

In diversum itura. respici videtur ad morem curiae Romanae q[uo]
SC interdum fiebat per discessionem, ubi qui consentiebant discedere pedi[bus]
in sententiam alicuius, qui dissentiebant ire in diversum & ire in alia
omnia dicebantur.

bere cœpissem, illius veræ, quam non spes, non timor, non vtilitatis suæ cura diuellit; illius, cum qua homines moriuntur, pro qua moriuntur. Multos tibi dabo, qui nō amico, sed amicitia caruerunt. Hoc non potest accidere, cum animos in societatem honesta cupiendi par voluntas trahit. Quid ni non possit? Sciunt enim ipsos omnia habere communia, & quidem magis aduersa. Concipere animo non potes, quantum momēti afferre mihi singulos dies videam. Mitte, inquis, & nobis ista, quæ tam efficacia expertus es. Ego vero cupio in te omnia transfundere, & in hoc gaudeo aliquid discere, vt doceam: nec me vlla res delectabit, licet eximia sit & salutaris, quā mihi vni sciturus sum. Si cū hac exceptione detur sapientia, vt illā inclusam teneam, nec enuntiem, reiiciam. Nullius boni sine socio iucunda possessio est. Mittam itaque ipsos tibi libros: & ne multum operæ impendas, dum passim profutura sectaris, imponā notas, vt ad ea ipsa protinus quæ probo & miror, accedas. Plus tamen tibi viua vox & conuictus, quam oratio, proderit. In rem præsentē venias oportet. Primū quia homines amplius oculis quam aurib. credunt: deinde quia longū iter est per præcepta, breue & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expressisset, si tantummodo audisset. Vitæ eius interfuit, secreta perspexit, obseruauit illum, an ex formula sua viueret. Plato & Aristoteles, & omnis in diuersum itura sapientium turba, plus ex moribus quam ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros non schola Epicuri, sed contubernium fecit. Nec in hoc te accerso tantum, vt proficias, sed vt prosis. Plurimum enim alter alteri conferemus. Interim quia diurnam tibi mercedulam debeo, quid me hodie apud Hecatonē delectauerit, dicam. Quæris, inquit, quid profecerim?

Ami-

add: ep: 9

sub hac conditione

NB

discipuli Epicuri

...animum cupiam emendare & sapi=
...omnibusque prodesse.
...lius esse add: de tranquill: cap: 3.

& tanquam gratum accipiamus.

...uchus.

...s dixit vitiorum.
...niæ bestiariorum qui matutino
...tino.
...eridianos pugnatores. Paulo post: Non
...t add: ep: 81. Est autem manus
...o iactu causa pro effecto.
...nt gladiatores qui constituto tem=
...candum defendunt. Postulatitij
...dinem dabantur postulante po=
...e add: Suet: Aug: c. 45.

...n conceditur uti?
...c: Quo mihi signum Martis? Et in illo versu:
Tityre si toga calda tibi est quo tegmina fagi?
Exitus pugnantium mors est. huc pertinet illud Apuleii: Occide
...nquam moriturus, hæc pugna non habet missionem.
Ferro & igne. Ferro cædes invitorum & refractariorum gladiato=
...n peraguntur, igne vero coguntur ad dimicandum ut & ferro quandoque
...in illo vulnerabantur tantum. In iureiurando gladiatorum fuit quo
...stringebantur lanistis: Uri, vinciri, ferroque necari paterentur.
Dum vacat arena. dum intermissum est spectaculum ordinariorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Amicus esse mihi cœpi. Multum profecit, nunquam
erit solus. Qui sibi amicus est, scito hunc amicum
omnibus esse.

EP VII. QVID tibi vitandum præcipue existi-
mem, quæris? Turbam. Nondum illi te tuto com-
mittaris. Ego certe confiteor imbecillitatem meam.
Nunquam mores quos extuli, refero. Aliquid ex eo
quod composui, turbatur aliquid ex his quæ fugaui,
redit. Quod ægris euenit, quos longa imbecillitas
vsque adeo affecit, vt nunquam sine offensa profe-
rantur; hoc accidit nobis, quorum animi ex longo
morbo reficiuntur. Inimica est multorum conuer-
satio. Nemo non aliquod nobis vitium aut com-
mendat, aut imprimit, aut nescientibus allinit. Vti-
que quo maior est populus cui commiscemur, hoc pe-
riculi plus est. Nihil vero est tam damnosum bonis
moribus, quam in aliquo spectaculo desidere. Tunc
enim per voluptatem facilius vitia surrepunt. Quid
me existimas dicere? Auarior redeo, ambitiosior, lu-
xuriosior? immo vero crudelior & inhumanior,
quia inter homines fui. Casu in meridianum spe-
ctaculum incidi lusus expectans, & sales, & aliquid
laxamenti, quo hominum oculi ab humano cruo-
re acquiescant. Contra est: quicquid ante pugnatū
est, misericordia fuit. Nunc omissis nugis, mera ho-
micidia sunt, nihil habent quo tegantur, ad ictū to-
tis corporibus expositi, nunquam frustra manū mit-
tunt. Hoc plerique ordinarijs paribus & postulati-
cijs præferunt. Quid ni præferant? non galea, non
scuto repellitur ferrū. Quo munimenta? Quo artes?
Omnia ista mortis moræ sunt. Mane leonibus & vr-
sis homines, meridie spectatorib. suis obijciuntur.
Interfectores inter se iubentur obijci, & victorem
in aliam detinent cædem. exitus pugnantium mors
est: ferro & igne res geritur. Hæc fiunt, dum
vacat arena. Sed latrocinium fecit aliquis: quid er-
go me-

add. ep: 2 & 4.
Suet: Tib. c. 21.

forte e- ueni[?] non data opera

ironia.

crudelitas spectatorum

occupatio.

Mittere sæpe ap[...]
Curioni missi ut
& honorarium il[...]

Boni. bonum, ac[...]
quasi duellum
[...]stum.

In rem præsentem venias. p. ven[...]
cum geritur. Plaut: Amphit: 1. 1. 9[...]
ep: 30 In iure frequens est de litiga[...]
p: ipse liti adesse debes.

Ex[...]

Metaphor[...]
quorum [...]

Ex formula sua. suo præscri[...]
Suet: Aug: ad certam stipendiorum [...]
modum quendam præscriptum.

In diversum itura. respici [...]
SC interdum fiebat per discessionem [...] ire in diversum, [...]
in sententiam alicuius, qui dissentiebant
omnia dicebantur.

[am]icus esse incoepi mihi. eo profeci ut animum cupiam emendare & sapi=
[en]tiam & virtutem summa ope quaerere, omnibusq; prodesse.
[v]el, eo pervenit ut possit aequo animo solus esse add: de tranquill: cap: 3.

lucem, solem, aerem apertum.

[co]mmendat. Facit ut nos illud probemus & tanquam gratum accipiamus.
[P]oëta:

Voluptates commendat rarior usus.

quibus fluunt exempla istorum quos dixit vitiorum.
[M]eridianum. Meridie edebantur reliquiae bestiariorum qui matutino
[t]empore cum bestijs pugnaverant.
[…] magna copia susus spectaculo matutino.
[q]uo tegantur. id pertinuit propriè ad meridianos pugnatores. Paulo post: Non
[g]alea non scuto repellitur ferrum.
Manum mittunt. p. ictum inferunt add: ep: 81. Est autem manus
[pr]o ictu ut apud Suet: Aug: cap: 71 pro iactu causa pro effecto.
Ordinarijs paribus. ordinarios vocant gladiatores qui constituto tem=
[p]ore & arte & loco praeparati ad dimicandum descendunt. Postulatitij
[a]utem & ipsi legitimè instituti extra ordinem dabantur postulante po=
[pu]lo sueruntq; principis aut Reipublicae add: Suet: Aug: c. 45.
Quo munimenta. Horat:

Quo mihi divitias si non conceditur uti?

[S]ic: Quo mihi signum Martis? Et in illo versu:

Tityre si toga calda tibi est quo tegmina fagi?

Exitus pugnantium mors est. huc pertinet illud Apuleii: Occide
[ta]nquam moriturus, haec pugna non habet missionem.
Ferro & igne. Ferro caedes invitorum & refractariorum gladiato=
[ru]m peraguntur, igne vero coguntur ad dimicandum ut & ferro quandoq;
[n]on illo vulnerabantur tantum. In iureiurando gladiatorum fuit quo
[a]stringebantur lanistis: Uri, vinciri, ferroq; necari paterentur.
Dum vacat arena. dum intermissum est spectaculum ordinariorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Spectes. nempe hoc exemplum crudelitatis eo corrumperis.

Occide, ure, verbera. sunt hae voces crudelitatis populi in spectaculo. Hin autem ostendit Seneca non tantum esse exempla in spectaculo vitanda & metuenda, sed & verba.

Incurrit in ferrum. Acceptissimi erant qui libenter acciperent ferrum & saepè morti hoc nomine sunt exempti. vid. Brisson: in formulis.

Excipiunt. Forte recipiunt, quae vox est propria in re gladiatoria.

Docetis. verbum sine effectu intelligendum. p. ita geritis vos quasi doc

Tener animus. qui in studio virtutis nondum firmatus est.

Transitur ad plures. plurium sententiae aut & moribus ut hoc lo se adiungere.

Cum maxime. hoc ipso tempore. noster infra saepissimè. Utitur & Flor: lib: 4. c. 2. adde Syncerlingium in promulside ad criticam.

Concinnamus. facimus. Plaut: Is me infamem dictis concinna suis. Phaedrus fab: 5 lib: 2: Quantum homo bilinguis saepè concinnat ma

Irritat. provocat. Iuvenal: Irritamentum Veneris languentis. Ovid: Effodiuntur opes irritamenta malorum.

Recede in te ipsum. Tecum habita, tecum morare, ne vageris a ano & cogitationibus quae extra te sunt: add: ep: 1. Ubi est: vindica te tibi.

Publicandi ingenii. publicè ostendendi. Tac: 16 Ann: cap: 4. & 2. Iust lib: 1. Matrimonii reticenda publicare.

Disputare. etiam optimi auctores ponunt de uno qui disserit sine contradictore. Iustin: lib: 20 cap: 3.

go meruit? vt ſuſpendatur. Occidit hominem. quia occidit ille, meruit vt hoc pateretur: tu quid meruiſti miſer, vt hoc ſpectes? Occide, vre, verbera. Quare tam timide incurrit in ferrum? quare parum audacter occidit? quare parum libenter moritur? Plagis aguntur in vulnera, & mutuos ictus nudis & obuiis pectoribus excipiunt. Intermiſſum eſt ſpectaculũ? interim iugulantur homines, ne nihil agatur. Age, ne hoc quide intelligitis mala exempla in eos redundare qui faciunt? Agite dijs immortalibus gratias, quod eum doceris eſſe crudelem, qui non poteſt diſcere. Subducendus populo eſt tener animus, & parum tenax recti. Facile tranſitur ad plures. Socrati, Catoni, & Lælio excutere mentem ſuam diſſimilis multitudo potuiſſet: adeo nemo noſtrũ, qui cum maxime concinnamus ingenium, ferre impetum vitiorum tam magno comitatu venientium poteſt. Vnũ exemplũ aut luxuriç, aut auaritiç multum mali facit. Conuictor delicatus paulatim eneruat & emollit. Vicinus diues cupiditatẽ irritat: malignus comes, quamuis candido & ſimplici, rubiginem ſuam affricuit. Quid tu accidere his credis, in quos publice factus eſt impetus? Neceſſe eſt aut imiteris aut oderis. Vtrumque autem deuitandum eſt: ne vel ſimilis malis fias, q̃a multi ſunt: neue inimicus multis, quia diſſimiles ſunt. Recede in te ipſum quantum potes: cum his verſare, qui te meliorem facturi ſunt. Illos admitte, quos tu potes facere meliores. Mutuo iſta fiunt: & homines dum docent, diſcunt. Non eſt ergo quod te gloria publicandi ingenij producat in medium, vt recitare iſtis velis aut diſputare; quod facere te vellem, ſi haberes iſti populo idoneã mentem. Nemo eſt qui intelligere te poſſit. Aliquis fortaſſe vnus aut alter inciderit: & hic ipſe formandus tibi erit, inſtituendusque ad intellectum tui. Cui ergo, inquis, iſta didici? nõ eſt quod timeas.

quod philosophiam profiteatur
quæ alij non intelligant.

ordinatio... / blandi... / conversatione... / Iustini... ad declinandum invidiæ impetum.

qui & qualis sis non aliter verba...

sibi.

...quando solvitur priusquam venit
... incepit deberi ut tamen peti non
...etur & peti potest, cessisse.
...num verum peritum. significat

... autem tibi sim auditor nihil id
...si theatrum non sit auditura, ...

...m, sed ex cognitione dotium mentis
...ibi sis conscius virtutis.
...omum est eorundem sententia in

...s expecto. Simile de Plinio maiore

...culi simul eorum fulgor obte=

...rebus intelligitur quod cum ijs
...in: in conciliandis quam in reti=
... Plaut: Quæ te crux agitat. i. e.
...n sceleribus tuis debitorum. Virgil:
...andisse merentem

...necam Tragicum.

Posterorum negotium ago. elegans de ijs qui scribunt utilia generi humano. Cic: 2 Tusc: cap: 15: Posterorum commodis servio.

spect
eo co

Occide, ure, verbera. sunt hæ voces
autem ostendit Seneca non tantum
metienda, sed & verba.
Incurrit in ferrum. Acceptissimi
& sæpe morti hoc nomine sunt exer
Excipiunt. Forte recipiunt,
Docetis. verbum sine effectu
Tener animus. qui in studi
Transitur ad plures. plurim
se adiungere.
Cum maxime. hoc ipso temp
Flor: lib: 4. c. 2. adde Syncerlingin
Concinnamus. facimus. Pla
huis. Phoedrus fab: 5 lib: 2: Quant
Irritat. provocat. Iuvenal: 1
Effodiuntur opes irri
Recede in te ipsum. Tecum
mo & cogitationibus quæ extra te sunt
Publicandi ingenij. publice os
lib: 1. Matrimonij reticenda publi
Disputare. etiam optimi au
contradictore. Iustin: lib: 20 cap:

tibi didicisti. Sed ne
timeas, ne operam perdideris: tibi didicisti. Sed ne
mihi soli hodie didicerim, communicabo tecum
quæ occurrerunt mihi egregie dicta circa eundem
fere sensum tria, ex quibus vnum hæc epistola in de-
bitum soluet; duo in antecessum accipe. Democri-
tus ait: Vnus mihi pro populo est, & populus pro v-
no. Bene & ille, quisquis fuit (ambigitur enim de
auctore) cum quæreretur ab illo, quo tanta diligen-
tia artis spectaret ad paucissimos peruenturæ: Satis
sunt inquit, mihi pauci, satis est Vnus, satis est nul-
lus. Egregie hoc tertium. Epicurus, cum vni ex cō-
sortib. studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego
non multis, sed tibi: satis enim magnum alter alte-
ri theatrū sumus. Ista, mi Lucili, condenda in animū
sunt, vt contemnas voluptatem, ex plurium assen-
sione venientem. Multi te laudant. Ecquid habes
cur placeas tibi, si is es quem multi intelligunt? in-
trorsus bona tua spectent. quis & qualis sis.

EP. VIII. Tv me, inquis, vitare turbam iubes
secedere, & conscientia esse contentū? vbi illa præ-
cepta vestra, quæ imperant in actu mori? Quid ego
tibi videor interim sedere? in hoc me recondidi, &
fores clausi, vt prodesse plurib. possem. Nullus mihi
per otium dies exit: partem noctium studijs vindi-
co: non vaco somno, sed succumbo, & oculos vigilia
fatigatos, cadentesque in opere detineo. Secessi
non tantū ab hominibus, sed etiam a rebus, & pri-
mum a meis. Posterorum negotium ago: illis aliqua
quæ possent prodesse, conscribo: salutares admoni-
tiones, velut medicamentorum vtilium composi-
tiones, litteris mando, esse illas efficaces in meis vl-
cerib. expertus: quæ etiā si persanata non sunt, ser-
pere desierunt. Rectū iter quod sero cognoui, & las-
sus errando, alijs monstro. Clamo, Vitate quæcun-
que vulgo placent, quæ casus attribuit: ad omne for-
tuitum bonum, suspiciosi pauidique subsistite. Et fera,

diligentia quid arti studiosis

hæc de voce vid. Torrent: ad Suet. l. 2.

a rerum cura.

propagari

Metuentes ne anguis lateat in herba.

laudian: Egregium virtus pretium sibi.

n antecessum accipe. est vox iuridica quando solvitur priusquam venit
es solutionis praescriptus. Quando iam incepit deberi ut tamen peti non
ossit cedere dies dicitur. Quando iam debetur & peti potest, cessisse.
Pro uno. non pluris facio quam unum verum peritum. significat
ihil se auditorum numero moveri.
lter alteri. Sensus est: Si tu mihi ego autem tibi sim auditor nihil id
uramus si ingens populi turba & quasi theatrum non sit auditura, sa-
s tum auditorum est.
Introrsus. non ex illa turba auditorum, sed ex cognitione dotium mentis.
onscientia. eo esse contentum quod tibi sis conscius virtutis.
n actu mori. Virtus, quae summum bonum est eorundem sententia in
ctu consistit.
Non vaco somno. per otium capto & expecto. Simile de Plinio maiore
linius iunior ep: 5 lib: 3.
Cadentes oculi. dum clauduntur oculi simul eorum fulgor obte-
itur, ut sol in occasu.
A rebus. A rerum cura. saepe de rebus intelligitur quod cum iis
t coniunctum, quandoq; contra. Iustin: in conciliandis quam in reti-
endis amicitiarum studiis vir melior. Plaut: Quae te crux agitat. i.e.
gitatio crucis gravissimae suppliciorum sceleribus tuis debitorum. Virgil:
—— —— —— —— Scelus expendisse merentem
Laocoonta ferunt. —— —— —— —— ——
poenam sceleris. quod & saepè apud Senecam Tragicum.
Posterorum negotium ago. elegans de iis qui scribunt utilia ge-
ri humano. Cic: 2 Tusc: cap: 15: Posterorum commodis servio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Insidiæ sunt. Mart: lib: 4 ep: 56:
Qui potes insidias dona vocare tuas
Sic avidus fallax indulget piscibus hamus,
Callida sic stultas decipit esca feras.
Viscata beneficia. quæ intelligit Martialis lib: 6 ep: 63:
Munera magna quidem, misit sed misit in hamo.
in hic videtur pro cum sumi ut ἐν apud Græcos. Ita in sacris literis
ἐν πνεύματι ἁγίῳ βαπτίζειν. Plin: ep: 30 lib: 9 hamata & viscata
Transversos agere. Vi depellere de statu & proposito recto. Florus
posuit. p. ad pravum abripere. lib: 4. c. 2.
Non evertit fortuna sed cernulat & allidit. h. e. cernulans alli
postquam accessit blandi facie, capite demittit se in terram (eo enim re
citur) & se iaciens trans caput, eum, coram quo blanda constiterat c
cibus pedibusque allidit. Cernulare enim est cernuo sive prono capite
nisi cerniare sit scribendum, illius pars aliqua est in voce filicernii
* Culmo tegi. tectum ex culmo habere. Notandum autem quod
tiquissima tecta ex culmo fuere, unde pervulgatum nomen culmitium.
Nihil esse mirabile præter animum. Salust: initio belli Cat
Animi imperio corporis servitio magis utimur alterum cum dijs al
rum cum belluis commune est. Horatius vocat animum divinæ partic
Ad vadimonium defenderim. vadimonium est sponsio sisten
in iudicio datis vadibus certa die, qui comparebant obire qui seius
serere vadimonium dicebantur. Colligitur autem hinc forum hum
cæteris urbis regionibus. Ita & Cic: Brutus hodie non defendit &
1 in Verrem: Defendere ad accusandum.
Annulum imprimerem. Secundum ius testes annulo suo v
alieno, qui characterem haberet, signare debebant add: L. 22. ff. de t
& Instit: tit: de testam: ordin:
Vocem & manum commodarem. Voce commendando homin
num dicendo add: ep: 3 manum producendo in medium & locum
ad suffragia respicitur. Nam verbis manibusque assensisse videntur
in bello Catil: post finem Orationis Cæsaris. Vopiscus in Aurel: Alij
num porrigentibus, alijs pedibus in sententiam euntibus plerisque
consentientibus conditum est SC. adeo ut suffragari hic significa
Replicamus. ad antiquitatem respicit quo chartæ librorum
plicabantur & deinde replicabantur. vid: Lucas cap: 4. v. 17.
Servias, libertas. Cic: legum servi sumus ut liberi esse possimus
re philosophiæ est vitam suam componere & vivere secundum præcepta p
phiæ, quo facto excutitur iugum affectuum & vitiorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

fera, & piscis, spe aliqua oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? insidiæ sunt. Quisquis nostrum tutam agere vitam volet quantum plurimū potest, ista viscata beneficia deuitet: in quibus hoc quoque miserrimi fallimur, quod habere nos putamus; habemur: In præcipitia cursus iste deducit. Huius eminentis vitæ exitus cadere est. Deinde ne resistere quidem licet, cum cœpit transuersos agere felicitas. Aut rectus sta, aut semel fuge. Qui hoc faci-
20 unt, nō euertit fortuna, sed ceruulat & allidit. Hanc ergo sanam & salubrem formā vitæ teneto, vt corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est. Durius tractandum est, ne animo male pereat: cibus famem sedet, potio sitim extinguat, vestis arceat frigus, domus munimentum sit aduersus infesta corpori. Hanc vtrum cespes erexerit, an varius

r mores Romanorum ut in Palliatis

ogatam.

ctæ Comœdiæ quiæ suis actibus & scenis
& mordax. Quinque enim actus debent

Excalceati dicuntur actores Comœdia=
Fi erant, non etiam calceis quippe
& ...
m erant in Tragædijs, inde istorum
nnus genus calcei altioris, ut staturæ

cothurno.

Propert:

Atq; utinam Romæ nemo esset dives, & ipse
Straminea posset dux habitare casa.
andum autem est auro ornata tecta habuisse, id quod nos docet Ovid: de medicamine faciei:
Alta placent; auro sublimia tecta linuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Insidiæ sunt. Mart: lib: 4 ep: 56:
Qui potes insidias dona vocare tuas
Sic avidus fallax indulget piscibus hamus,
Callida sic stultas decipit esca feras.
Viscata beneficia. quæ intelligit Martialis lib: 6 ep: 63:
Munera magna quidem, misit sed misit in hamo.
in hic videtur pro cum sumi ut ἐν apud Græcos. Ita in sacris literis
ἐν πνεύματι ἁγίῳ βαπτίζειν. Plin: ep: 30 lib: 9 hamata & viscata co...
Transversos agere. Vi depellere de statu & proposito recto. Florus
posuit. p. ad pravum abripere. lib: 4. c. 2.
Non evertit fortuna sed cernulat & allidit. h. e. cernulans alli...
postquam accessit blandi facie, capite demittit se in terram [eo enim ...

∗ Non differtur in diem. h. e. non ei promittitur in futurum, sed co...
mo datur.
statim circumagitur. i. e. libertas illi datur, à parte rituum uno...
adhibebantur manumissioni tota manumissio significabatur, nempe man...
mittendi capiti imponebant manum & in orbem ipsum circumagebant q...
significabatur ipsum abire posse quo vult. Pers:
Verterit hunc dominus momento temporis exit
Marcus Dama.
Idem: de circumactione:
— — — — Quibus una Quiritem
Vertigo facit — — —
vide plura in advers: ad verba Festuca facta è serva libera.

alieno, qui characterem haberet, ...
& Instit: tit: de testam: ordin:
Vocem & manum commodarem. Voce commendando bonum ...
rum dicendo add: ep: 3 manum producendo in medium & lucem ...
ad suffragia respicitur. Nam verbis manibusq; assensisse videntur ...
in bello Catil: post finem Orationis Cæsaris. Vopiscus in Aurel: Alij ...
num porrigentibus, alijs pedibus in sententiam euntibus plerisq; ...
consentientibus conditum est SC. adeo ut suffragari hic significa...
Replicamus. ad antiquitatem respicit quo chartæ librorum ...
plicabantur & deinde replicabantur. vid: Lucas cap: 4. v. 17
Servias, libertas. Cic: legum servi sumus ut liberi esse possimus ...
re philosophiæ est vitam suam componere & vivere secundum præcepta p...
phiæ, quo facto exuitur jugum affectuum & vitiorum.

fera, & piscis, spe aliqua oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? insidiæ sunt. Quisquis nostrum tutam agere vitam volet quantum plurimũ potest, ista viscata beneficia deuitet: in quibus hoc quoque miserrimi fallimur, quod habere nos putamus; habemur: In præcipitia cursus iste deducit. Huius eminentis vitæ exitus cadere est. Deinde ne resistere quidem licet, cum cœpit transuersos agere felicitas. Aut rectus sta, aut semel fuge. Qui hoc faciunt, nõ euertit fortuna, sed ceruulat & allidit. Hanc ergo sanam & salubrem formã vitæ teneto, vt corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est. Durius tractandum est, ne animo male pereat: cibus famem sedet, potio sitim extinguat, vestis arceat frigus, domus munimentum sit aduersus infesta corpori. Hanc vtrum cespes erexerit, an varius lapis gentis alienæ, nihil interest. Scito hominem tã bene culmo quam auro tegi. Contemne omnia, quæ superuacuus labor velut ornamentum ac decus ponit. Cogita in te præter animum nihil esse mirabile, cui magno nihil magnum est. Si hoc mecum, si hoc cum posteris loquor, non videor tibi plus prodesse, quam cum ad vadimonium aduocatus descenderem, aut tabulis testamenti annulum imprimerem, aut in senatu candidato vocem & manum cõmodarem? Mihi crede: qui nihil agere videntur, maiora agunt, humana diuinaq; simul tractant. sed iam finis faciendus est, & aliquid, vt institui, pro hac epistola dependendum. id de meo non fiet. adhuc Epicurum compilamus, cuius hanc vocem hodierno die legi. Philosophiæ seruias oportet, vt tibi contingat vera libertas. Non differtur in diem, qui se illi subiecit & tradidit. statim circumagitur. hoc enim ipsum philosophiæ seruire, libertas est. Potest fieri, vt me interroges, quare ab Epicuro tam multa bene dicta referam potius quam nostrorum. quid est tamen

...r mores Romanorum ut in Palliatis

...ogatam.

...ctæ Comœdiæ quæ suis actibus & scenis ... & mordax. Quinque enim actus debent

... Excalceati dicuntur actores Comœdiæ ... erant, non etiam calceis, quippe ... erant in Tragœdijs, inde istorum ... mus genus calcei altioris, ut staturæ

... cothurno.

...i.

... Stoicos ea quæ adferunt felicitatem ... libi: Sapiens uno minor est Iove. Vo-

...na.

... Megara ortus fuit. Cic: 4 Tusc: c. 42.

...: Epict: init: enchir:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Insidiæ sunt. Mart: lib: 4 ep: 56:

Qui potes insidias dona v…

Sic avidus fallax indulget p…

Callida sic stultas decipit…

Viscata beneficia. quæ intelligit…

Munera magna quidem,…

in hic videtur pro cum sumi ut ἐν…

Ἐν πνεύματι ἁγίῳ βαπτίζειν. Pe…

Transversos agere. vi depelleri…

posuit. p. ad pravum abripere. lib: 4…

Non evertit fortuna sed comm…

postquam accessit blandi facie, capit…

* Non differtur in diem. h.e. non c…
mo datur.

statim circumagitur. i.e. liberta…
adhibebantur manumissioni tota man…
mittendo capiti imponebant manum &…
significabatur ipsum abire posse quo vi…

Verterit hunc dominus momen…
Marcus Dama.

Idem: de circumactione:

— — — — Quib…
— — — —
Vertigo facit — — — —

vide plura in advers: ad verba Festuca…

men, quare tu istas Epicuri voces putes esse non p…
blicas? Quam multa poetæ dicunt, quę a philosoph…
aut dicenda aut dicta sunt? Non attingam tragico…
aut togatas nostras. Habent enim hæ quoq; aliqui…
severitatis, & sunt inter comœdias & tragœdi…
mediæ. Quantum disertissimorum versuum in…
mimos iacet? quam multa Publij, non excalcea…
sed cothurnatis dicenda sunt? Vnum eius versu…
qui ad philosophiam pertinet, & ad hanc parte…
quæ modo fuit in manibus, referam, quo negat fo…
tuita in nostris habenda.

Alienum est omne quicquid optando venit.

Hunc versum a te dici nō paulo melius, & astricti…
memini:

Non est tuum fortuna quod fecit tuum.

Illud etiamnum melius dictum a te non præteri…

Dari bonum quod potuit, auferri potest.

Hoc non imputo in solutum de tuo tibi.

EP. IX. AN merito reprehendat in quadam…
stola Epicurus eos, qui dicunt sapientem se ipso…
contentum, & propter hoc amico non indigere…
sideras scire. Hoc obiicitur Stilponi ab Epicur…
his quibus summum bonum visum est animus…
patiens. In ambiguitate incidendū est, si expri…
ἀπάθειαν vno verbo scite voluerimus, & impat…
tiam dicere. Poterit enim contrarium ei, qu…
gnificare volumus, intelligi. Nos enim eū vol…
dicere, qui respuat omnis mali sensum, accipie…
qui nullum possit ferre malum. Vide ergo, nū…
sit, aut inuulnerabilem animum dicere, aut…
mum extra omnem patientiam positum. Hoc…
nos & illos interest. Noster sapiens vincit quid…
commodum omne, sed sentit: illorum ne senti…
dem illud nobis cum illis commune est, sapie…
se ipso esse contentum: sed tamen & amicum…
re vult, & vicinum, & contubernalem, qu…

Notabile est quasi tum temporis non dum fuerint Latinæ tragœdiæ.

contemptim est. Livius [illegible]

quem modo tracta…

quia non fuit in nostra potestate. add: Epict: enchir: init:

brevior & astrictior

nempe ab alijs quam a te [illegible]

p. non ista con[illegible] quasi tibi [illegible] ad solvendum quod debeba[s]

Stoicos.

…lib: … & Instit: tit: de testam: ordin:

Vocem & manum commodarem. Voce commendando bonum… rum dicendo add: ep: 3 manum producendo in medium & lucem… ad suffragia respicitur. Nam verbis manibusq; assensisse videntur… in bello Catil: post finem Orationis Cæsaris. Vopiscus in Aurel: Alij… num porrigentibus, alijs pedibus in sententiam euntibus plerisq; v… consentientientibus conditum est SC. adeo ut suffragari hic significa…

Replicamus. ad antiquitatem respicit quo chartæ librorum… plicabantur & deinde replicabantur. vid: Lucas cap: 4. v. 17.

Servius, libertas. Cic: legum servi sumus ut liberi esse possimu… Liberi esse… re philosophiæ est vitam suam componere & vivere secundum præcepta p… phiæ. quo facto excutitur iugum affectuum & vitiorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

atas nostras. In togatis repræsentabantur mores Romanorum ut in Palliatis
ecorum. Virgil:
Romanos rerum dominos gentemque togatam.
nter mimos. Mimus est genus imperfectæ Comœdiæ quæ suis actibus & scenis
constat, severum plerumque ludicrum & mordax. Quinque enim actus debent
comœdiæ. add: noster de Trag: cap: 11.
Non excalceatis sed cothurnatis dicenda. Excalceati dicuntur actores Comœdia=
n mimorumque, qui soccis tantum induti erant, non etiam calceis, quippe
iores. Simili ratione quia personæ deorum & heroum erant in Tragœdijs, inde istorum
ores cothurnati erant, erat autem cothurnus genus calcei altioris, ut staturæ
ceritas & maiestas adriceretur. Virgil:
Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.
nt autem Tragœdiæ styli grandiloqui.
Quicquid optando venit. Secundum Stoicos ea quæ adferunt felicitatem
tra sunt & in nostra potestate. Vnde alibi: Sapiens uno minor est Iove. Vo=
pus non est nisi ad consequienda aliena.

Megara ortus fuit. Cic: 4 Tusc: c. 42.
nem patiendi.
s. Megaricos, sectatores Stilponis, qui
entit quidem Vt nec homo esse videatur.
omnia esse, non pendere ab alio. vid: Epict: init: enchir:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Imminuto. cui pars aliqua sui perijt. Tac
Imminuta mens cui perijt ratio.

Paria faciamus. h.e. faciamus ut constet
ratio quod alias vocant, qui hoc faciunt
viatores in iure dicuntur. add: L.8. D. de
ditionibus & demonstrationibus.

Medicamento. Medicamentum est vox media quæ & in pravam accipi
partem quomodo φάρμακον apud Græcos. add: Tac: 12 Ann: cap: 67 & Flor: lib:
cap: ult:

Veneficæ carmine. Carminis nomine continentur verba quibus venef
cæ sunt usæ ad decantandum. Virgil:
Carmina vel coelo possunt deducere Lunam.
Liv: lib: 1 in vita Tulli Hostilij: Lex erat horrendi carminis. Ubi carm
na sunt verba legis. Observandum autem est quod carmina sive inca
tationes etiam tribuantur veneficis quamvis vox contrarium videatur
inuere.

Metuens fructus. ferens spei sibi comparat iucunditatem.

Fruebatur. frui est uti cum voluptate. infra: Nemo sollicito bono f

Assidere est proprium eorum qui
sunt ægris, Macrob: lib: 7. c.
Æger assidenti amico dixit.
frigidas manus habere. Ovid: ep: 20:
Ille manus istas astringit & assidet æg
Idem ep: 21
Assidet ille quidem quantum permittitur
Sed meminit nostrum virginis e

Formula vetus qua prodigi à frugi hominum consortio arcessebantur: Liberos tuo[s] ad ægestatem perduis, ea re commercio tibi interdico. p. propter eam rem.

Sibi ipse sufficiat. Vide quam sit se contentus. aliquãdo sui parte contentus est, si illi manum aut morbus, aut hostis inciderit. Si quis oculum casus excusserit, reliquiæ illi suę satisfacient: & erit imminuto corpore & amputato tam lætus, quam integro fuit. Quæ sibi desunt, non desiderat: sed non deesse mauult. Ita sapiens se contentus est, non vt velit esse sine amico, sed vt possit: & hoc quod dico possit, tale est. amissum æquo animo fert: sine amico quidem nunquam erit. in sua potestate habet, quam cito reparet. Quomodo si perdiderit Phidias statuam, protinus alteram faciet: sic & hic faciendarum amicitiarum artifex, substituet alium in locum amissi. Quæris quomodo amicũ cito facturus sit? dicã si illud mihi tecum conuenerit, vt statim tibi soluam quod debeo, & quantum ad hanc epistolam, paria faciamus. Hecaton ait: Ego tibi monstrabo amatorium, sine medicamento, sine herba, sine vllius veneficæ carmine. Si vis amari, ama. Habet autem non tantum amicitiæ vsus veteris & certæ magnam voluptatem, sed etiam initiũ & comparatio nouæ. Quod interest inter metetem agricolam, & serentem: hoc inter eum qui parauit amicum, & qui parat. Attalus philosophus dicere solebat: Iucundius esse amicum facere quam habere. quomodo artifici iucundius est pingere, quam pinxisse. Illa in opere suo occupata sollicitudo, ingens oblectamentum habet in ipsa occupatione. Non æque delectatur, qui ab opere perfecto remouit manum. Iam fructu artis suæ fruitur: ipsa fruebatur arte cum pingeret. Fructuosior est adolescentia liberorum, sed infantia dulcior. Nunc ad propositum reuertamur. Sapiens etiam si contentus est se, tamen habere amicum vult: si ob nihil aliud, vt exerceat amicitiam, ne tam magna virtus iaceat: non ob hoc quod Epicurus dicebat in hac ipsa epistola, vt habeat qui sibi ægro assideat,

N succur-

vires manus inciderit aut imminuerit.

vid: Plin: lib: 34. c. 8.

Stoicus ep: 108.

...ra sonant ferro, de compedito,
...mpore mutabiles quomodo tem=
...d. Gronov: 1 observ: cap: 24.
...lapsum Lipsij ad ultimum Ann:
...malaqz documenta. Ita Curt: Non
...ebritas an solitudo sit. Terent: So=
...h. e. ut pignoris sis loco, opponere
...el: quem prohibeam à morte, me
...ffectus, proficiscitur solo coeco ex,
...um, qualis est & inter bestias, quare
...non enim. Ita ep: 34. Non corru=
...certè et enimvero potest exponi ut
...micitiam potest accedere sapiens
...r. Ita vox illa nam est apud Plau=
...em comoedia 5.1.22.

Medicamento. Medicamentum est
partem quomodo φάρμακον apud Graec

Veneficæ carmine. Carminis nomi
cæ sunt usæ ad decantandum. Virgil:
Carmina vel cœlo possunt dedu
Liv: lib: I in vita Tulli Hostilij: Lex
na sunt verba legis. Observandum a
tationes etiam tribuantur veneficis
muere.

Mentens fructus. ferens spei fi
Fruebatur. frui est uti cum vo

succurrat in vincula coniecto vel inopi: sed vt ha
beat aliquem, cui ipse ægro assideat, quē ipsum ci
cumuentū hostili custodia liberet. Qui se spectat,
propter hoc ad amicitiam venit, male cogitat: qu
admodum cœpit, sic desinet. Parauit amicū adue
sus vincula laturum opem: cum primum crepuer
catena, discedet. Hæ sunt amicitiæ, quas tempor
rias populus appellat. Qui causa vtilitatis assumpt
est, tamdiu placebit quamdiu vtilis fuerit. Hac
florentes amicorum turba circumsedet: circa eue
sos ingens solitudo est: & inde amici fugiunt, vb
probantur: hac re ista tot nefaria exempla sunt, ali
rum metu relinquētium, aliorum metu prodenti
Necesse est initia inter se, & exitus congruant. Q
amicus esse cœpit, quia expedit, placebit ei aliqu
pretium contra amicitiam, si vllum in illa plac
pretium præter ipsam. In quid igitur amicū paro?
habeam pro quo mori possim, vt habeā quem in e
iliū sequar, cuius me morti opponam & impend
Ista quam tu describis, negotiatio est, non amicit
quæ ad cōmodum accedit, quæ quid consecutura
spectat. Non dubie habet aliquid simile amicit
affectus amantium. Possis dicere illam esse insan
amicitiā. Nunquid ergo quisquam amat lucri cau
nunquid ambitionis & gloriæ? Ipse per se am
omnium aliarum rerum negligens, animos in
piditatem formæ, non sine spe mutuæ caritatis
cendit. Quid ergo? ex honestiori causa coit turpis
fectus? Non agitur, inquis, nunc hoc, an amic
propter se, an propter aliud sit expetenda. nā si p
pter seipsam expetēda est, potest ad illam accede
qui seipso contentus est. Quomodo ergo ad illā
cedit? Quomodo ad rem pulcherrimam: non lu
captus, nec varietate fortunæ perterritus. Detra
amicitiæ maiestatem suam: qui illam parat ad co
Seruat animus est sapiens. Hoc mi Lucili, perpo

nemo ipse quid expediat nulla ratione aut consilio.

Afficit ille quidem quantum permittitur
Sed meminit nostrum virginis e

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Formula vetus qua prodigi à frugi hominum consortio arcessebantur: Liberos tuos ad egestatem perducis, ea re commercio tibi interdico. p. propter eam rem.

abeat rationem & utilitatis suæ.

strepitus erit auditus. Propert: Crura sonant ferro, de compedito,
autem pleraque vincula ferrea.
emporarias. inconstantes & cum tempore mutabiles quomodo tem=
ria ingenia sunt apud Curtium. add. Gronov: 1 observ: cap: 24.
Hac re. ob hanc rem. Notabile ob lapsum Lipsij ad ultimum Ann:
cap: 33: Æquitate Deum erga bona malaque documenta. Ita Curt: Non
uria laboramus sed bello.
Solitudo. Cic: 1 de invent: Loci celebritas an solitudo sit. Terent: So=
do est ante ostium.
a dictum ut opponere se pignori. h. e. ut pignoris sis loco, opponere
a dictum ut ... morientis aut morituri sis loco. Vel: quem prohibeam à morte, me
endendo.

rogatio reprehensoria, qui nempe affectus proficiscitur solo coeco ex
etu & appetentia conjunctionis corporum, qualis est & inter bestias, quare
em hunc vocat homini affectum.
un si. illud mutandum videtur in non enim. Ita ep: 34 Non corrup=
n est in nam. Etiam hoc nam pro certe et enimvero potest exponi ut
responsio Senecæ, hoc sensu: certè ad amicitiam potest accedere sapiens,
est expetenda, quamvis non cogatur. Ita vox illa nam est apud Plau=
Amphit in hippos: sc. 2. v. 2. Et eadem comoedia 5. 1. 22.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

à vita vitæq; commodis & humana so

Intra autem suam cogunt. h. e. nolunt ipsis commercium esse cum
alijs. Paulo aliter Martialis:

— — — — — — — Memento
Inter pelliculam cerdo manere tuam.

h. e. intra conditionem tuam.
Ad vivendum. hoc dicit tantum ad vitæ propagationem ut ips
non abrumpatur. Ad beatè vivendum autem respicit ad vitæ felicita
absolutam.
Omnibus eget. quia nullarum rerum habet usum, & præterea
quam suæ sorti acquiescit.
Nihil necesse est sapienti. quatenus nempe est sapienti mente b
tus & secum contentus.
Instrumenta. adiumenta. Iustin: lib: 1. c. 1: Proxima quæq; vi
ria instrumentum est sequentis
Destitutus. desolatus, solus relictus. Ita destituere Neronem ap
Tacitum & Suetonium.
Resoluto mundo. per incendium, quod quandoq; futurum s
tiunt Stoici. Lipsius lib: 2 cap: 22 de Physiol: Stoica, quo tempore cu
sydera in chaos unum sunt confundenda. Cic: Stellas omnes, mare,
vam Deos esse, fore tamen ut omnis mundus ardore conflagret.
Cessante natura. cessante à motu & ordine, cum iam nihil
perstes nisi inane sit.
Non vivet. cum Stoicis loquitur quibus vivere dicitur cui supp
tunt res externæ, quibus opus est ad vitam hominis vivendum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

plerisq; interpretantur Sapientē vndiq; submouent, & intra cutem suam cogunt. Distinguendum est autem, quid & quatenus vox ista promittat. Se contentus est sapiens ad beate viuendum, non ad viuendum. Ad hoc enim multis illi rebus opus est, ad illud tantum animo sano, & erecto, & despiciente fortunam. Volo tibi Chrysippi quoq; distinctionem indicare. Ait sapientem nulla re indigere, & tamen multis illi rebus opus esse. Contra, Stulto nulla re opus est: nulla enim re scit vti: sed omnibus eget. Sapienti & manibus, & oculis, & multis ad quotidianum vsum necessariis opus est, sed eget nulla re: egere enim, necessitatis est. Nihil autem necesse sapienti est. Ergo quamuis seipso contentus sit, amicis illi opus est: hos cupit habere quam plurimos: non vt beate viuat: viuet enim etiam sine amicis beate. Summū bonū extrinsecus instrumenta non quærit: domi colitur: ex se totum est, incipit fortunæ esse subiectum, si quam partem sui foris quærit. Qualis tamen futura est vita sapientis, si sine amicis relinquatur in custodiam coniectus, vel in aliqua gente aliena destitutus, vel in nauigatione longa retentus, aut in desertum litus eiectus? qualis est Iouis, cum resoluto mundo & dijs in vnum confusis, paulisper cessante natura, acquiescit sibi, cogitationibus suis traditus. tale quiddam sapiens facit. In se reconditur, secum est: quamdiu quidem illi licet suo arbitrio res suas ordinare, se contentus est: & ducit vxorem, se contentus: & liberos tollit, se contentus: & tamen non viuet, si fuerit sine homine victurus. Ad amicitiam fert illum nulla vtilitas sua, sed naturalis irritatio. Nam vt aliarum nobis rerum innata dulcedo est, sic amicitiæ. Quomodo solitudo in odio est, sic in dulcedine appetitio societatis. Quomodo hominē homini natura conciliat, sic inest huic quoque rei stimulus, qui nos amicitiæ

quisq: sibi sufficit.

utilitatem eius percipere

add: Epict: init: Enchiridij

Suet: Tib: cap: 56

alias componere deruit

stimulus in humanam partem.

odiosa — dulcius

... met omne tamen bonum pr=
... s non ulterius progreditur, nihil

... er successores Alexandri Magni in
... ut tantum vera bona, non autem
... s de const: sapientis.

... & vitam Stoicorum professum.

... tro.

... ur qui id solvit quod certum in
... solvit quod debet dicitur, est peti=
... stylis ferreis sunt usi, cuius altera
... endum.
... otiones communes. Cic: Notionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Intra cutem suam cogunt. h. e. n
alijs. Paulo aliter Martialis:

— — — — — — — —
Inter pelliculam cerdo n civitatis suæ
h. e. intra conditionem suam.
Ad vivendum. hoc dicit tant
non abrumpatur. Ad beatè viven
absolutam.
Omnibus eget. quia nullarum
quam suæ sorti acquiescit.
Nihil necesse est sapienti. qu
tus & secum contentus.
Instrumenta. adjumenta. i.
ria instrumentum est sequentis.
Destitutus. desolatus, solus vel
Tacitum & Suetonium.
Resoluto mundo. per incen
tiunt Stoici. Lipsius lib: 2 cap: 22
sydera in chaos unum sunt confu
vam Deos esse, fore tamen ut omn
Cessante natura. cessante à
perstes nisi inane sit.
Non vivet. Cum Stoicis loqu
tunt res externæ, quibus opus est ad

micitiarum appetentes faciat. Nihilominus cum sit
amicorum amantissimus, cum illos sibi comparet,
sæpe præferat, omne intra se bonum terminabit, &
dicet quod Stilpon ille dixit, Stilpon quem Epicuri
epistola insequitur. Hic enim capta patria, amissis
liberis, amissa vxore, cum ex incendio publico solus,
& tamen beatus exiret, interroganti Demetrio, cui
cognomen ab exitio vrbium Poliorcetes fuit, num
quid perdidisset: Omnia inquit, bona mea mecum
sunt. Ecce vir fortis ac strenuus. ipsam hostis sui vi-
ctoriā vicit. Nihil, inqt, perdidi. dubitare illū coegit
an vicisset. Omnia mea mecum sunt. Iustitia, virtus,
temperantia, prudentia, hoc ipsum, nihil bonū puta
re quod eripi possit. Miramur animalia quædā, quæ
per medios ignes, sine noxa corporum transeunt: Salamandra
quanto hic mirabilior vir, qui per ferrum & ignes
& ruinas, illæsus & indemnis euasit? Vides quanto
facilius sit totam gentem, quam vnum virum vin
cere. Hæc vox illi est communis cum Stoico. æqu
& hic intacta bona per concrematas vrbes fert. S
enim ipso contentus est, hoc felicitatem suam fin
designat. Ne existimes nos solos generosa verba i
ctare, & ipse Stilponis obiurgator Epicurus, similem
illi vocem emisit, quam tu boni consule: etiam
hunc diem iam expunxi. Si cui, inquit, sua non v
dentur amplissima, licet totius mundi dominus sit,
tamen miser est. Vel si hoc modo tibi melius enun
tiari videtur: id enim agendum, vt non verbis serui
mus, sed sensib. Miser est, qui se non beatissimū iu
dicat, licet imperet mundo. Vt scias autē hos sens
communes esse, natura scilicet dictante, apud po
tam comicum inuenias.
Non est beatus, esse se qui non putat.
Quid enim refert qualis status tuus sit, si tibi vid
tur malus? Quid ergo, inquis, si beatum se dixerit il
turpiter dives, & ille multorum dominus, sed plur
seru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

bi comparet. non nimis quam se amet omne tamen bonum pu=
bit in se & suo animo esse positum & non ulterius progredetur; nihil
nat boni in rebus externis.

ιορκεῖν est urbem capere. Est hic inter successores Alexandri Magni in
acedonia.
mnia bona. scil: animi quae putabat tantum vera bona, non autem
rporis ac fortunae. add: Seneca cap: 5 de const: sapientis.

icum hic accipere debemus scientiam & vitam Stoicorum professum.

minat. Virgil: Urbem designat aratro.
em expunxi. expunxisse diem dicitur qui id solvit quod certum in
em debet. Ita expungere nomen qui solvit quod debet dicitur, est peti=
n à ratione scribendi antiqua ubi stylis ferreis sunt usi, cujus altera
rte plana expungebant quod erat delendum.
Sensibus. Sensus philosophi vocant notiones communes. Cic: Notionem
imi complicatam devolvere.

etuum suorum & vitiorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

beatitudo & summa felicit

Nunquam acquiescunt, semper sunt fastidiosi, sui status pœnitet.

Quo te communicatum velim. communem factum sive amicum. Cic: communicatam provinciam ait p. divisam inter duos.

Cum homine malo. respicit ad imperitiam adolescentis, qui si nullum alium nisi se adhibeat in consilium, malo usurus est amico.

Cupiditates ordinant. secum constituunt quo ordine sint executur: quod improbæ cupiditates suggerunt. Seneca Trag: Thyeste v. 710: sævum scelus iuvat ordinare.

se prodit. sibi noxius est sua arcana nihilo secius promenda add: Bernegg: ad Iustin: lib: 22 in fine.

Incerti boni. Est apud Ciceronem: Difficilis est causa laud: puerum, non enim res laudanda est sed spes. in fragment.

Projeceris. iactaveris, non de industria sed quasi temere, habet enim illud projicere quid temerarij. Cic: 3 in Verrem non ita procul init: Proje ad audendum illiq; proximus

Ad salutem spectat. h.e. inclinat, Ad vim spectare res cœpit. est. Liv: lib: 1. cap: 9:

Gratiam facias votorum. ijs remittas vota, ijs non amplius sit aliquid per vota petendi. Plaut: gratiam laboris alicui beas molestiam ab ijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ſeruus, beatus ſua ſententia fiet? Non quid dicat, ſed quid ſentiat, refert: nec quid vno die ſentiat, ſed quid aſſidue. Non eſt autem quod verearis, ne ad indignum res tanta perueniat. Niſi ſapienti ſua non placent. omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.

EP. X. Sic eſt. non muto ſententiam. fuge multitudinem, fuge paucitatem, fuge etiam vnum. Nō habeo cum quo te communicatum velim: & vide quo iudiciū meum abeat. Audeo te tibi credere. Crates, vt aiunt huius ipſius Stilponis auditor, cuius mētionē priori epiſtola feci, cū vidiſſet adoleſcentulum ſecreto ambulantē, interrogauit, quid illic ſolus faceret. Mecū, inquit, loquor. Cui Crates: caue inqt, rogo & diligenter attende, ne cū homine malo loquaris. Lugentē timentēq; cuſtodire ſolemus, ne ſolitudine male vtatur. Nemo eſt ex imprudentib. q relinqui ſibi debeat. Tūc mala cōſilia agitant: tunc aut alijs, aut ipſis futura pericula ſtruunt: tunc cupiditates improbas ordinant: tunc quicqd aut metu, aut pudore animus cælabat, expromit: tunc audaciam acuit, libidinem irritat, iracundiam inſtigat. Deniq; quod vnum ſolitudo habet commodum, nihil vlli committere, non timere indicem, perit ſtulto: ipſe ſe prodit. Vide itaque quid de te ſperem. immo quid ſpondeam mihi. ſpes enim incerti boni nomen eſt. Non inuenio cū quo te malim eſſe, quam tecū. Repeto memoria, quam magno animo quædam verba proieceris, quā roboris plena. Gratulatus ſum protinus mihi, & dixi: non a ſummis labris iſta venerunt. habent hæ voces fundamentum, iſte homo non eſt vnus e populo. ad ſalutē ſpectat. Sic loquere, ſic viue. Vide ne te vlla res deprimat. Votorum tuorum veterum licet dijs gratiam facias. alia de integro ſuſcipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis. Quid ni tu iſta vota ſæpe facias? Audacter deum roga, nihil illum de alieno rogaturus.

quod scilicet affecti sit an ferendum non sit quod non sit revera tuum.

tum. Aulul: 1.1 & in fine prologi.

st ad modum gustandi vinum.

ec verecundia illiusq; signum

tute effecerit.

um irascentium tum trepidanti=

n perinde usitata antiquis.

um ostendit quod vitij sui victo=

..cap: 3.

le rubore suffunditur. Ita os du=

suet: Verone non ita procul initio

κοππεβυτις appellant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Quo te communicatum velim. co[...]
communicatam provinciam ait. p[...]
Cum homine malo. respicit ad impe[...]
alium nisi se adhibeat in consili[...]

Cupiditates ordinant. secum co[...]
quod improbæ cupiditates suggerunt[...]
fieliis iuvat ordinare.

Incerti boni. Est apud [...]
puerum, non enim n[...]
Proieceris. iactaveris, non de indi[...]
illud proiicere quid temerarij. Cic: 3[...]
Ad salutem spectat. h. e. incli[...]
est. Liv: lib: 1. cap: 9. Ad vim spec[...]
Gratiam facias votorum. ijs [...]
beas molestiam ab ijs aliquid per [...]

Sed vt more meo cum aliquo munusculo epistolam
mittam, verum est quod apud Athenodorum inueni:
Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum,
cum eo perueneris, vt nihil Deum roges, nisi quod
rogare possis palam. Nunc enim quanta dementia
est hominum? Turpissima vota dijs insusurrant: si
quis admouerit aurem, conticescent, & quod scire
hominem nolunt, Deo narrant. Vide ergo ne
hoc præcipi salubriter possit: Sic viue cum homini-
bus, tanquam Deus videat; sic loquere cum Deo,
tanquam homines audiant.

EP. XI. LOCVTVS est mecum amicus tuus
bonæ indolis: in quo quantum esset animi, quantum
ingenii, quantum iam etiam profectus, sermo prim[us]
ostendit. Dedit enim nobis gustum ad quem respõ-
debit: non enim ex præparato locutus est, sed subi-
to deprehensus. Vbi se collegit, verecundiam, bonũ
in adolescente signũ, vix potuit excutere: adeo illi
ex alto suffusus est rubor. Hic illum, quantum su-
spicor, etiam cum se confirmauerit, & omnib. vitiis
exuerit, sapientem quoq; sequetur. Nulla enim sa-
pientia, naturalia corporis aut animi vitia ponun-
tur: quicquid infixum & ingenitum est, lenitur arte,
non vincitur. Quibusdam etiam constantissimis in
conspectu populi sudor erumpit, non aliter quam
fatigatis & æstuantibus solet: quibusdam tremunt
genua dicturis: quorundam dentes colliduntur, lin-
gua titubat, labra cõcurrunt. Hæc nec disciplina, nec
vsus vnquam excutit: sed natura vim suam exercet,
& illos vitij sui etiam robustissimos admonet. Inter
hæc & ruborem esse scio, qui grauissimis quoq; vi-
ris, subitus offunditur. Magis quidem in iuuenibus
apparet, quibus & plus caloris est, & tenera frons:
nihilominus veteranos & senes tangit. Quidã nun-
quam magis quam cum erubuerint, timendi sunt,
quasi omnem verecundiam effuderint. Sylla tunc
erat

vid: Tac: de Domitiano in
Agric: cap: 45.

Sic viue cum hominibus ... tanquam homines audiant. [margin:] ceteris au- dientibus

[margin:] videtur Senecam ex improv[iso] [...] [...] fuisse.

[margin:] deponun- tur.

c de ritu vid: Suet: Calig: cap: 22.
ce hoc. p. hocne. Ita sæpius apud Plautum. Aulul: 1.1 & in fine prologi.

x Stoicorum propria.
ri similem se præbebit. aspectum est ad modum gustandi vinum.
x alto. ex ipso pectore imo prodijt hæc verecundia illiusq; signum
rubor.
Confirmaverit. constantem in virtute effecerit.

tum trepidanti=
): lib: 1 de ira. c. 1. Hic autem sunt tum irascentium
n metu.
Vsus. experientia vulgo quæ vox non perinde usitata antiquis.
Admonet. revocat in memoriam, dum ostendit quod vitij sui victo=
nondum sint. Ita & Iustin: lib: 11. cap; 13.
Tenera frons. verecunda, quæ facile [illegible] rubore suffunditur. Ita os du=
on apud Terentium pro impudenti. Suet: Nerone non ita procul initio
ferreum, ubi add: Casaub: Græci Χαλκοπεροβωπους appellant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Philosophum & Rhetorem, de quo
ep: 100.

Virgil: Tum breviter Dido vultum dimissa

Catull:
Ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.

Virg: inmissa virescunt gramina

<u>Affigere</u>. p. infigere, sed respicit ad edicta quae
figuntur ut cognoscantur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

erat violentissimus, cum faciem eius sanguis inuaserat. Nihil erat mollius ore Pompeij, nunquam non coram pluribus erubuit: vtiq; & in contionibus. Fabianum, cum in senatum testis esset inductus, erubuisse memini: & hic illum pudor decuit. Non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed a nouitate rei: quæ inexercitatos etsi non concutit, mouet naturali in hoc facilitate corporis pronos. Nam vt quidam boni sanguinis sunt, ita quidam incitati & mobilis, & cito in os prodeuntis. Hęc, vt dixi, nulla sapientia abigit: alioquin haberet rerum naturam sub imperio, si omnia eraderet vitia. Quæcunq; attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cum multum se diuq; animus cõposuerit, hęrebunt. Nihil horum vitari potest, non magis quam accersi. Artifices scænici, qui imitantur affectus, qui metum & trepidationem exprimunt, qui tristitiam repræsentant, hoc indicio imitantur verecundiã: deiiciunt vultum, verba submittunt, figunt in terram oculos & deprimunt, ruborem sibi exprimere non possunt: nec prohibetur hic, nec adducitur. Nihil aduersus hæc sapientia promittit, nihil proficit: sui iuris sunt, iniussa veniunt, iniussa discedunt. Iam clausulam epistola poscit. Accipe, & quidem vtilem & salutarem, quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, vt sic tanquam illo spectante viuamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Hoc, mi Lucili, Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immerito. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat. Aliquem habeat animus, quem vereatur, cuius auctoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non aspectus tantum, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qui sic aliquem vereri potest, vt ad memoriam quoque eius se componat, atque ordinet. Qui sic aliquem vereri potest, cito erit verendus.

natura

de quibus Cartesius de passionibus animæ

add. ep. 10 in fine.

Tac: ... : Petere secretum.

...inare an ædium tecta & parietes rectè
...rijs qui omnia ad regulam componunt.
...s multum & magnum.
...ego quidem vixi.

...etecti pedes. p. diligenter tecti. Iustin:
...ximè suspicerent per illorum sura=
...r genium Iovis peierare quam per
...ne sæpe parasiti apud Plautum per

...rigidas calces ostendit. hyperbolicè au=
...n quem Acheronticum Plautus vocat.
...malibus adiectum fuit quo parva
...busq; saturnum placabant.
... pueris nutrices. Ironicè autem se=
...
...us & propediem putrescunt. Cic: 3
...ens.

Elige itaque Catonem. si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi virum Lælium, elige eũ cuius tibi placuit & vita, & oratio: & ipsius animum ante te ferens & vultus, illum semper tibi ostende, vel custodem, vel exemplum. Opus est, inquam, aliquo, ad quem mores nostri se ipsi exigant. Nisi ad regulam praua non corriges.

EP. XII. QVOCVNQVE me verto, argumenta senectutis meæ video. Veneram in suburbanum meum, & querebar de impensis ædificij dilabentis. Ait villicus, non esse negligentiæ suæ vitium: omnia se facere, sed villam veterē esse. Hæc villa inter manus meas creuit. Quid mihi futurum est, si iam putria sunt ætatis meæ saxa? Iratus illi, proximam occasionem stomachandi arripio. Apparet, inquam, has platanos negligi. nullas habent frondes; quam nodosi sunt & retorridi rami? quam tristes & squallidi trunci? Hoc non accideret, si quis has circumfoderet, si irrigaret. Iurat per genium meum, se omnia facere, in nulla re cessare curam suam: sed illas vetulas esse. Quod inter nos dictum sit, ego illas posueram, ego illarum primum videram folium. Conuersus ad ianuam: Quis est, inquam, iste decrepitus, & merito ad ostium admotus? foras enim spectat. Vnde istum nactus es? quid te delectauit alienum mortuum tollere? At ille: Non cognoscis me? inquit. Ego sum Felicio, cui solebas sigillaria afferre: ego sum Philositi villici filius, deliciolum tuum. Profecto, inquam, iste delirat. Pupulus, etiam deliciolum meum factus est. Prorsus potest fieri. dentes illi cum maxime cadunt. Debeo hoc suburbano meo, quod mihi senectus mea, quocunque aduerteram, apparuit. Complectamur illam, & amemus. Plena est voluptatis, si illa scias vti. gratissima sunt poma, cum fugiunt. Pueritiæ maximus in exitu decor est. deditos vino potatio extrema delectat: illa quæ mergit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

bis & vultu.

aminent. Ita ſarta tecta exigere. p. examinare an ædium tecta & parietes rectè habeant.

lias ad amuſsim. tranſlatio à fabris lignarijs qui omnia ad regulam componunt.

ijs qui irritum faciunt laborem quamvis multum & magnum.

tatis meæ ſaxa. ſaxa tot annorum quot ego quidem vixi.

Retorridi. valde torridi. Suet: Aug: 78: Retecti pedes. p. diligenter tecti. Iuſtin:
ecludi. p. diligenter ſecludi

Iurat per genium meum. quos maximè ſuſpicerent per illorum iura-
nt genium. Min: Felix: Eſt ijs tutius per genium Iovis peierare quam per
egis. add: Caſaub: ad Suet: Iul: cap: 86. Hinc ſæpe paraſiti apud Plautum per
nios ſuos ſive reges iurant.

Foras ſpectat. Perſius: ad portam rigidas calces oſtendit. hyperbolicè au-
m hominem ita vocat morti proximum quem Acheronticum Plautus vocat.

Sigillaria afferre. Feſtum hoc Saturnalibus adiectum fuit, quo parva
gilla mittebant invicem muneri, quibusque Saturnum placabant.

Pupulus. verbum eſt quo adulantur pueris nutrices. Ironicè autem ſe-
m vocat pupulum. Suet: Calig: cap: 13.

Cum fugiunt. cum decidunt arboribus & propediem putreſcunt. Cic: 3
offic: cap: 91: Vinum fugiens. i.e. deficiens.

In extrema tegula stantem. Ita vocat ætatem præcipitem & morti proximam, quia in extrema tegula quæ sunt posita casui vicina sunt. Alibi: in ultimo gradu positus

Ex censu non citamur. Censores in tabulis habebant nomina civium notata, seniorum & iuniorum, secundum istas autem certo ordine ad suffragia aut militiam vocabantur Romani, ut primo loco vocarentur seniores quod in morte non perinde obtinet, in illa non numerantur anni, nec seniorum & iuniorum ut in censu & classibus habetur ordo.

quod vulgo malè pertingit. utitur
& Cæsar lib: 1. cap: 1 de bello Gallico.

σκότεινος enim est obscurus.

Vices mundi sunt æstas, ver, autumnus,
hyems.

Ordinare diem. est disponere quid quaque die parte sis acturus, id Suet: Tib:
cap: 11 simpliciter vocat disponere diem.
Consummet vitam. finiet, ultimus est. Translata autem est illa vox ab Arith:
metica. Proprie enim consummare est ex multis minoribus summis universa:
lem colligere. Ita apud ICtos L. 3. C. de usuris rei iudicatæ, in fine: Consummata quan:
titas sortis & usurarum. Est & in L 13 ff de duobus reis constituendis. Flor: lib: 1. c. 18.
§. 1: Populus Romanus totam Italiam consummavit. i. e. per partes minores cœpit.
Cogat agmen. ultimus sit. Ita coactores agminis Tac: 2 hist: cap: 68 qui
cogunt ut coeant milites nec discedant à signis.
Usu suam fecit. tam diu in illa cum imperio fuit, ut eam quasi
usu cœpisse suamque fecisse videretur. Pertinere historia videtur ad tempora
Tiberij. vid: Tac: 1 Ann: in fine.

mergit, quæ ebrietati summam manum imponit. Quod in se iucũdissimum hominis voluptas habet, in finem sui differt. iucundissima est ætas deuexa iã, non tamen præceps: & illam quoque in extrema regula stantem iudico habere suas voluptat[illegible] hoc ipsum succedit in locum voluptatum, nullis egere. Quã dulce est, cupiditates fugasse ac reliquisse? Molestum est, inquis, mortem ante oculos habere. Primum ista tam iuueni ante oculos debet esse, quam seni. Non enim citamur ex censu. Deinde nemo tã senex est, vt improbe vnũ diem speret. Vnus autẽ dies gradus est vitæ. tota ætas partibus constat, & orbes habet circumductos maiores minoribus. Est aliquis, qui omnes complectatur & cingat. hic pertinet a natali ad diem extremum. Est alter, qui annos adolescentiæ excludit. Est qui totam pueritiã ambitu suo astringit. Est deinde ipse annus, in se omnia continens tempora, quorum multiplicatione vita componitur. Mensis arctiore præcingitur cingulo: angustissimum habet dies gyrum: sed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu ad occasum. Ideo Heracletus, cui cognomen Scoti non fecit orationis obscuritas: Vnus, inquit, dies par omni est. Hoc alius aliter accepit: dixit enim parem esse horis: nec mentitur. Nam si dies tempus est viginti quatuor horarum, necesse est omnes inter se dies pares esse: quia nox habet quod dies perdidit. Alius ait, parem esse vnum diem omnibus similitudine: nihil enim habet longissimi temporis spatium, quod nõ in vno die inuenias, lucẽ & noctem, & alternas mundi vices. Planiora facit ista nox alias contractior, alias productior. Itaq; sic ordinandus est dies omnis, tanqu[illegible] cogat agmen, & consummet atq; expleat vitã. Pacuuius qui Syriam vsu suam fecit, cum vino & illis funereis epulis se sepelisset: quasi sibi parentaret, sic in cubiculum ferebatur a cœna, vt inter plausus ex-

h.e. impudenter

e

:12 in fine.

cap:3. Sueton: Nerone cap: 44. Vide Salmas:

n adversarij. Ita Cic: 3 de off: cap: 42.

rba palato.

ne proferente.

In extrema tegula stantem. Ita [illegible]
mam, quia in extrema tegula quæ [illegible]
ultimo gradu positus

Ex censu non citamur. Censores [illegible]
notata, seniorum & iuniorum, [illegible]
gia aut militiam vocabantur Roman[illegible]
in morte non perinde obtinet, in illa [illegible]
& iuniorum ut in censu & classibus [illegible]

202 L. ANNÆI SENECÆ

oletorum hoc ad symphoniam caneretur: βεβίωκε, βεβίωκε. nullo non se die extulit. Hoc quod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaresque dicamus:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi.

Crastinum si adiecerit Deus, læti recipiamus. Ille beatissimus est, & securus sui possessor, qui crastinũ sine sollicitudine expectat. Quisquis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum surgit. Sed iam debeo epistolam cludere. Sic, inquis, sine vllo ad me peculio veniet? Noli timere: aliquid secum feret. quare aliquid dixi? multum. Quid enim hac voce præclarius, quam illi trado ad te perferendam? Malum in necessitate viuere. sed in necessitate viuere, necessitas nulla est. Quid ni nulla sit? patent vndique ad libertatem viæ multę breues, faciles. Agamus Deo gratias, quod nemo in vita teneri potest. Calcare ipsas necessitates licet Epicurus, inquis, dixit: Quid tibi cum alieno: quod verum est, meum est. perseuerabo Epicurũ tibi ingerere: vt isti qui in verba iurant, nec quid dicatur æstimant, sed a quo, sciant, quæ optima sunt, esse communia.

EP. XIII. MVLTVM tibi esse animi scio. nam etiam antequam instruerem te præceptis salutaribus & dura vincentibus, satis aduersus fortunam placebas tibi, & multo magis, postquam cum illa conseruisti manum, viresque expertus es tuas: quæ nunquam certam dare fiduciam sui possunt, nisi cũ multæ difficultates hinc & illinc apparuerint, aliquando vero & propius accesserint. Sic verus ille animus, & in alienum non venturus arbitrium probatur. Hæc eius obrussa est. Non potest athleta magnos spiritus ad certamen adferre, qui nunquam suggillatus est. Ille qui vidit sanguinem suum, cuius dentes crepuerunt sub pugno, ille qui supplantatus aduersariũ toto tulit corpore, nec proiecit animum proiectus,

qui

[illegible] correctio Flor: 1.1. c.6

Alibi: cum te tui non poeniteret

Ordinare diem. est disponere quid qua[illegible]
cap: 11 simpliciter vocat disponere diem [illegible]

Consummet vitam. finiet, ultimus [illegible]
metica. Proprie enim consummare est [illegible]
lem colligere. Ita apud ICtos L.3. C. de [illegible]
titas sortis & usurarum. Est & in L 13 [illegible]
§.1: Populus Romanus totam Italiam consum[illegible]

Cogat agmen. ultimus sit. Ita coactores agminis Tac. 1 hist: cap. 66 qui
cogunt ut coeant milites nec discedant à signis.

Usu suam fecit. tam diu in illa cum imperio fuit, ut eam quasi
usu coepisse suamque fecisse videretur. Pertinere historia videtur ad tempora
Tiberij. vid: Tac: 1 Ann: in fine.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Non nativa, quæ vox senem tantum decet.
Inscriptio veteris apud Grut: p: 607:
Nil prosunt lachrymæ, nec possunt fata movere
Viximus, hic omnis exitus unus habet.

Flor: Necessitudinibus circumventum esse.
ad animæ & corporis separationem
illas sibi subiectas habere. add: Iustin: lib: 12 in fine.

Non succumbet fortunæ aut calamitatibus
Obrussa. Auri probatio per ignem. Plin: 33 cap: 3. Sueton: Nerone cap: 44. Vide Salmas:
Supplantatus. afflictus per pedem obiectum adversarij. Ita Cic: 3 de off: cap: 42:
Persius: Tenero supplantat verba palato.
de balbutiente & verba non iusta elocutione proferente.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

aliquid minata est mali. add: Serv:
ad 3 Æneidos v. 194.
Auxilia. consilia quæ auxilio possint esse
adversus fortunæ casus
Stoica lingua. magnifica, quæ omnia
naturæ despicit.
Dij boni. i.e. profecto, quomodo & Iupiter
apud Catullum carm: 1
Doctis Iupiter & laboriosis.

Augemus. cum torquemur nimium
Fingimus. cum falso dolemus.
Præcipimus. quando ante dolemus
quam debemus.
Lis contestata proprie in iure dicitur cum iudex
per narrationem negotij caussam audire cœpit.
Suis viribus. nempe variant contra nos quate-
nus sumus homines. h.e. mente præditi.
Contagium mei timeant. timeant simile sibi
malū quali laboro, quod fit cogitatione casuum
humanarum & vicissitudinum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

qui quotiens cecidit, contumacior resurrexit, cum magna spe descendit ad pugnam. Ergo, vt similitudinem istam prosequar, sæpe iam fortuna supra te fuit: nec tamen tradidisti te, sed subsiliisti, & acrior constitisti. Multum enim adijcit sibi virtus lacessita. Tamen si tibi videtur, accipe a me auxilia, quib. munire te possis. Plura sunt, Lucili, quæ nos terrent, quam quæ premunt. & sæpius opinione quã re laboramus. Non loquor tecum Stoica lingua, sed hac submissiore. Nos enim dicimus omnia ista quæ gemitus mugitusque exprimunt, leuia esse & contemnenda. Omittamus hæc magna verba, sed, dii boni, vera. Illud tibi præcipio, ne sis miser ante tempus: cum illa quæ velut imminentia expauisti, fortasse nunquam ventura sint, certe nondum venerint. Quædam enim nos magis torquent quam debeant: quædam ante torquent quam debeant: quædam torquent cum omnino non debeant. Aut augemus dolorẽ, aut fingimus, aut præcipimus. Primum illud, quia res in controuersia est, & litem contestatã habemus, in præsentia differatur. Quod ego leue dixero tu grauissimum esse contendes. Scio alios inter flagella ridere, alios gemere sub colapho. Postea videbimus, vtrum ista suis viribus valeant, an imbecillitate nostra. Illud præsta mihi, vt quotiens circumsteterint, qui tibi te miserum esse persuadeant, non quid audias, sed quid sentias cogites: & cum patiẽtia tua deliberes, ac te ipse interroges, qui tua optime nosti. Quid est quare isti me cõplorent? quid est quod trepident, quod contagium quoque mei timeant, quasi transire calamitas possit? Est aliquid istic mali: an res ista magis infamis est quam mala? Ipse te interroga: Nunquid sine causa crucior, & mæreo, & quod non est malum facio? Quomodo, inquis, intelligam, vana sint, an vera quibus angor? Accipe huius rei regulã, Aut præsentib. torquemur,

...ut simul lædas. Terent: Penè illu-
...ferè filiam perdidi. Virgil:

...omnilside. Et noti sunt confectores

...mere terga est apud Salustium

...ucædam mala fabula.

...mittitur animo paventi tantum ma-

...certa causa incussi, qui & Panici.

..., plus temporis gaudeas.

...n detorquere. Detorquere autem di-
...it interpretatione sua crimen sit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

mur, aut futuris, aut vtrisque. De præsentibus facile est iudicium. si corpus tuum liberum est, sanum est, nec vllus ex iniuria dolor est: videbimus quid futurum sit, hodie nihil negotij habet. At enim futurum est. Primum dispice, an certa argumenta sint venturi mali. Plerunq; enim suspicionibus laboramus, & illudit nobis illa quæ conficere bellũ solet, fama: multo autem magis singulos conficit. Ita est, mi Lucili: cito accedimus opinioni: nõ coarguimus illa, quæ nos in metum adducunt: nec excutimus, sed trepidamus; & sic vertimus terga, quemadmodũ illi, quos puluis motus fuga pecorũ, exuit castris, aut quos aliqua fabula sine auctore sparsa conterruit. Nescio quomodo magis vana perturbant. vera enim modum suũ habent: quicquid ex incerto venit, coniecturæ & licentiæ pauentis animi traditur. Nulli itaq; tam perniciosi, tam irreuocabiles, quam lymphatici metus sunt. Ceteri enim sine ratione, hi sine mente sunt. Inquiramus itaq; rẽ diligenter. Verisimile est, aliquid futurum mali. Non statim verũ est. Quam multa nõ expectata venerunt? quã multa expectata nusquam comparuerunt? Etiam si futurum est, quid iuuat dolori suo occurrere? Satis cito dolebit cum venerit: interim tibi meliora promitte. Quid facies lucri? tẽpus. Multa interuenient, quibus vicinum periculum vel prope admotum, aut subsistat, aut desinat, aut in alienum caput transeat. Incendium ad fugam patuit: quosdã molliter ruina deposuit: aliquando gladius ab ipsa ceruice reuocatus est: aliquis carnifici suo superstes fuit. Habet etiam mala fortuna leuitatẽ fortasse erit, fortasse nõ erit: interim dũ non est, meliora propone. Nonnũquam nullis apparentib. signis, quæ mali aliqd pronuntiet, anim⁹ sibi falsas imagines fingit, aut verbũ aliquod dubiæ significationis detorquet in peius, aut maiorẽ sibi offensã proponit alicuius quã est, & co-

gitat

add: ep. 30 ubi pene eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Illudit. illudere est ita ludibrio habere ut simul lædas. Terent: Penè illusi vitæ filiæ meæ. h. e. per ludicrum ferè filiam perdidi. Virgil:
Tum variæ illudunt pestes.
Conficere. Cicero: conficere aliquem promulside. Et noti sunt confectores ferarum.
Vertimus terga. eius oppositum sumere terga est apud Salustium in fragmentis.
Fabula. rumor. Catull: lædit te quædam mala fabula.
Coniecturæ & licentiæ traditur. Permittitur animo paventi tantum mali conicere quantum velit.
Lymphatici metus. subiti & nulla certa causa incussi, qui & Panici.

antea præcipere.
Tempus. per tantum tempus non lugeas, plus temporis gaudeas.
quod undiq; claudebat aliquem.
Detorquere in peius. Ita Tac: In crimen detorquere. Detorquere autem dicitur de eo qui ita aliquid interpretatur, ut interpretatione sua crimen sit quod aliter non esset.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Formidata subsidere. perire nullum inferentia damnum, translatum à fluctibus qui videntur navem oppressuri, & subito subsidunt.

Sollicitam esse & turbata mente vivere.
Redigit ad verum. ita excutit ut intelligat quid in timore veri sit. Curt:
Nunquam ad liquidum fama perducitur. p. nunquam certe scitur quid in fama sit veri.

In timorem venit scrupulus. de quo hæsitamus de eo & continuo timemus. Ita & Cic: pro Roscio ab init:

Cicuta. quia vitam finivit in carcere cum falso accusatus esset, cæteroquin apud Athenienses damnati certo genere veneni extinguebantur. add: Tac: 15 Ann: cap: 64. venenum autem cujus istic facit mentionem est cicuta.

Assertorem libertatis. quia per illum sibi arcessivit mortem & per hanc libertatem.

Admonitione aliquid revocatur in mentem, exhortatione aliquis exstimulatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

gitat non quantum iratus ille sit, sed quantum liceat irato. Nulla autem causa vitæ est, nullus miseriarũ modus, si timetur quantũ potest. Hic prudentia prosit; hic robore animi euidentem quoq; metum respue. Si minus, vitio vitiũ repelle spe metũ tempera. Nihil tam certũ est ex his quæ timentur, vt nõ certius sit, & formidata subsidere, & sperata decipere. Ergo & spem ac metum examina: & quotiens incerta erunt omnia, tibi faue, crede quod mauis: si plures habebit sentẽtias metus, nihilominus in hanc partem potius inclina, & perturbare te desine. Ac subinde hoc in animo volue. maiorem partem mortalium, cum illi nec sit quicquam mali, nec pro certo futurũ sit, æstuare ac discurrere. Nemo enim resistit sibi cum cœperit impelli nec timorem suum redigit ad verum. Nemo dicit, Vanus auctor est: aut finxit, aut credidit. Damus nos referentibus, expauescimus dubia pro certis, non seruamus modum rerum, statim in timorem venit scrupulus. Pudet me sic tecum loqui, & tam leuibus te remediis refocillare. Alius dicit, Fortasse hoc non veniet: tu dic, Quid porro si veniet? Videbimus vtrum veniet: fortasse pro me veniet: & mors vitam honestabit. Cicuta magnum socratem fecit. Catoni gladium assertorem libertatis extorque: magnam partem detraxeris gloriæ. Nimium diu te cohortor, cum tibi admonitione magis quam exhortatione opus sit. Non in diuersum te à natura tua ducimus natus es ad ista, quæ dicimus. Eo magis bonum tuum auge & exorna. Sed iam finem epistolę faciam; si illi signum suum impressero: id est, aliquam magnificam vocẽ perferendam ad te mandauero. Inter cetera mala, hoc quoque habet stultitia, semper incipit viuere. Considera quid vox ista significet, Lucili virorũ optime: & intelliges quam fœda sit hominum leuitas, quotidie noua vitæ fundamenta ponentium, no-

nuas

egregie aptus … natus ad dicendum.

…rporis servitio utimur.
…bus & passionibus erit subiectis
…imeros & impotentes habebit ty=
…it semper inservire corpori studet.
…t corpus impendere.
…m deum apud christianos.
…exigat nolit corpus impendere.

… fortunæ suæ strepitu circumstetisset.

…eton: Tib: c. 54.
…olat: ad Mariam: Per obscoena stipitem egerit.
…ivenal:
…lesta.
…is An: c. 44.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Formidata subsidere. perire nullum in[...]
fluctibus qui videntur navem oppressi[...]

Sol[...]

Redigit ad verum. ita excutit ut intell[...]
Nunquam ad liquidum fama perduci[...]
in fama sit veri.

In timorem venit scrupulus. de quo[...]
nuis. Ita & Cic: pro Roscio ab init:

Cicuta. quia vitam finivit in carc[...]
apud Athenienses damnati certo genere[...]
is Ann: cap: 64. venenum autem cui[...]

Assertorem libertatis. quia per i[...]
per hanc libertatem.

Admonitione aliquid revocatur[...]
exstimulatur.

uas spes etiam in exitu inchoantium. Circumspice tecum singulos. occurrent tibi senes, qui se cum maxime ad ambitionem, ad peregrinationes, ad negotiandum parent. Quid est autem turpius quam senex viuere incipiens? Non adijcere auctorem huic voci, nisi esset secretior, nec inter vulgata Epicuri dicta, quæ mihi & laudare, & adoptare permisi.

EP. XIV FATEOR insitam esse nobis corporis nostri caritatem. Fateor nos huius gerere tutelam: nec ego indulgẽdum illi seruiendũ nego. Multis enim seruiet, qui corpori seruit, qui pro illo nimium timet, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus viuere debeamus, sed tanquam non possimus sine corpore. Huius nos nimius amor timoribus inquietat, sollicitudinibus onerat, contumelijs obijcit. Honestum ei vile est, cui corpus nimis carum est. Agatur eius diligentissime cura ita tamen, vt cum exiget ratio, cum dignitas, cum fides, mittendum in ignem sit. Nihilominus, quãtum possumus, euitemus incommoda quoque, non tantum pericula: & in tutum nos reducamus, excogitantes subinde, quibus possint timenda depelli: quorum tria, ni fallor, genera sunt. Timetur inopia, timentur morbi, timentur quæ per vim potentioris eueniunt. Ex his omnibus nihil magis nos concutit, quam quod ex aliena potentia impendet. Magno enim strepitu & tumultu venit. Naturalia mala quæ retuli, inopiæ atq; morbi, silentio subeunt, nec oculis, nec aurib. quicquam terroris incutiunt. Ingens alterius mali pompa est, ferrum circa se, & ignes habet, & catenas & turbam ferarũ, quam in viscera immittat humana. Cogita hoc loco carcerem & cruces, & eculeos & vncum & adactũ per medium hominem, qui per os emergat, & stitem, & distracta in diuersum actis currib. membra, illam tunicam alimentis ignium & illitam & intex-

add: Terrent ad Suet: Claud: c.34.

Flor: l.2. c.3 exemplum dubit.

erviendum. Salust: animi imperio corporis servitio utimur.
Multis serviet. simul quoq; & affectibus & passionibus erit subiectus
& pro uno domino qui est ratio innumeros & impotentes habebit ty=
rannos.
Ad illud omnia refert. qui quicquid agit semper inservire corpori studet.
Quia si fides & dignitas id exigant nolit corpus impendere.
Fides. in patriam, in parentes, in ipsum deum apud Christianos.
Honestum ei vile est. quia id si occasio aliqua exigat nolit corpus impendere.

add: Quintil: declam: 13: Cum me toto fortunæ suæ strepitu circumstetisset.

pparatus.

ncum. quo trahebantur ad scalas Gemonias. Sueton: Tib: c. 54.
Stipitem. add: Lips: lib: 1. c. 6 de cruce. Seneca Consolat: ad Marciam: Per obscoena stipitem egerunt.
Tunicam. quam molestam pariandoq; vocabant. Iuvenal:
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Qui ita puniebantur flammarij dicebantur. Tac: 15 An: c. 44.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Illæ pestes. hac voce quæcunq; mala significant. Igitur Tacitus pro terræ motu, Virgilius pro incendio pestem posuit.

Intentent. ponant minaciter ante oculos. Virgil: Præsentemq; viris intentant omnia mortem

Contemnit austri minas. accipere possumus signa, unde colligatur austri flatum imminere. Ita minæ cœlestes apud Florum. p. minacia cœli signa & monita lib. 2 cap: de bello Syriaco.

Charybdis maria convolvit. cogit in vortices ut antea dixit. Poëta: Incidit in Scyllam qui vult vitare Charybdim.

Regione verticibus infami. Simile Flor: l. 2. c. 2 ubi fretum Siculum fabulosis infame monstris vocat. Horat: ode 3 lib: 1: Infames scopulos Acroceraunia.

Quæ quis fugit damnat. significat quod fugiendo ea improbet, eaq; ratione quandoq; irritantur potentes.

computant. lucri habent rationem. Ovid:

intextam quicquid aliud præter hæc, commenta sęuitia est. Non est itaque mirum, si maximus huius rei timor est, cuius & varietas magna, & apparatus terribilis est. Nam quemadmodum plus agit tortor, quo plura instrumēta doloris exposuit (specie enim vincuntur, qui patientia restitissent:) ita ex his quæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod ostendant. Illæ pestes non minus graues sunt, famem dico & sitim, & præcordiorum suppurationes, & febrem viscera ipsa torrētem: sed latent. Nihil habent quod intentent, quod præferant. Hæc, vt magna bella, aspectu paratuq; vicerunt. Demus itaque operam, abstineamus offensis. Interdum populus est, quem timere debeamus: interdum, si ea ciuitatis disciplina est, vt plurima per senatum transigantur, gratiosi timeantur in eo viri: interdum singuli, quibus potestas populi & in populum data est. Hos omnes amicos habere, operosum est: satis est inimicos non habere. Itaque sapiens nunquam potentium iras prouocabit: immo declinabit, non aliter quam in nauigando procellam. Cum peteres Siciliam, traiecisti fretum. temerarius gubernator contemnit austri minas. Ille est enim, qui Siculū pelagus exasperet, & in vertices cogat. Non sinistrum petit litus, sed id, quo propior Charybdis maria conuoluit. At ille cautior, peritos locorum rogat, qui æstus sit, quæ signa dent nubes, & longe ab illa regione verticibus infami cursum tenet. Idem facit sapiens: nocituram potentiam vitat, hoc primum cauens, ne vitare videatur. Pars enim securitatis & in hoc est, non ex professo eam fugere: quia quæ quis fugit, damnat. Circumspiciendum nobis est ergo, quomodo a vulgo tuti esse possimus. Primū nihil inde cōcupiscamus, vnde rixa est inter competitores: deinde nihil habeamus, quod cū magno [illegible]

ante oculos posuit.

Democratia

Aristocratia

Monarchia

...i quid sit
...s.

...or.
...i plane fugiunt invidiam admodum hu-
...r ab alijs
...x non timeri, medium ergo tutissimum sed

...ndam & reverentiam addunt possessoribus.
...5: Infulæ sunt ornamenta sacerdotum
...6.
...s sed sibi, ut apud Ciceronem sui iudicij
...equitur iudicium, arbitrium.
...e bellum civile sumentibus. Phoedrus:

Illæ pestes. hac voce quæcunq; mala significa… lius pro incendio pestem posuit.

Intentent. ponant minaciter ante oculos. Vin…

Contemnit austri minas. accipere possumus … imminere. Ita minæ cœlestes apud Florum. p… cap: de bello Syriaco.

Charybdis maria convolvit. cogit in vortices … qui vult vitare charybdim.
Regione verticibus infami. Simile Flor: l. 2 … fame monstris vocat. Horat: ode 3 lib: 1: In…
Quæ quis fugit damnat. significat quod fu… irritantur potentes.

minimum sit in corpore tuo spoliorum. Nemo ad humanum sanguinem propter ipsum venit, aut admodum pauci: plures computant, quam oderunt. Nudum latro transmittit: etiã in obsessa via pauperi pax est. Tria deinde ex præcepto veteri præstanda sunt, vt vitentur: Odium, inuidia, contemptus. Quomodo hoc fiat, sapientia sola monstrabit. Difficile enim temperamentum est, verendumque, ne in contemptum nos inuidiæ timor transferat: ne dum calcari nolumus, videamur posse calcari. Multis timendi attulit causas, timeri posse. Vndique nos reducamus: non minus contemni quam suspici nocet. Ad philosophiam ergo confugiendum est. Hę literæ non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos infularum loco sunt. Nam forensis eloquentia, & quæcunque alia populum mouent, aduersarium habent: hæc quieta, & sui negotij, contemni non potest cui ab omnibus artibus, etiam apud pessimos honor est. Nunquam in tantum conualescet nequitia, nunquam sic contra virtutes coniurabitur, vt non philosophiæ nomen venerabile & sacrum maneat. Ceterum philosophia ipsa tranquille modesteque tractanda est. Quid ergo, inquis? Videtur tibi M. Cato modeste philosophari, qui bellum ciuile sententia sua reprimit? qui furentium principum armis medius interuenit, qui alijs Pompeium offendentibus, alijs Cæsarem, simul lacessit duos? Potest aliquis disputare, an illo tempore capessenda fuerit sapienti respublica. Quid tibi vis M. Cato? iam non agitur de libertate: olim pessundata est. Quæritur vtrum Cæsar, an Pompeius possideat rempublicam. Quid tibi cum ista contentione? Nullæ partes tuæ sunt: dominus eligitur. Quid tua, vter vincat? melior vincere non potest: potest esse peior qui victus fuerit; non potest melior, qui vicerit. Vltimas partes attigi Catonis: sed ne priores quidem an

ultima dicta ac facta.

Computant. lucri habent rationem. Ovid:

At reditus iam quisq; suos amat, & sibi quid sit
Utile, sollicitis computat articulis.

Pauperi pax. nimirum:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Videamur posse calcari. ab alijs premi. Qui plane fugiunt invidiam admodum humiles esse debent, quare facile contemnantur ab alijs

Timeri posse. Igitur periculosum est timeri & non timeri, medium ergo tutissimum sed inventu difficile est.

Infularum loco sunt. sanctimoniam quandam & reverentiam addunt possessoribus. add: dialogus de caus: corr: eloq: cap: 10. §. 5: Infulæ sunt ornamenta sacerdotum & regum. Bernec: ad Iustin: lib: 15. c. 10. §. 6.

Sui negotij. is dicitur qui non servit alijs sed sibi, ut apud Ciceronem sui iudicij sui arbitrij, qui non alienum sed suum sequitur iudicium, arbitrium.

Furentium Principum. furor & furere de bellum civile sumentibus. Phœdrus:
Ad nostrum caput illorum pertinet furor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Obrutus sputis. quæ est summa contumelia. add: divus Marcus cap: 14. 5. 61 & Petron: cap: 92

Non conturbabit publicos mores. non aliquid faciet ijs plane contrarium, quod ad eos turbandos possit videri pertinere.

Ne otium quidem. ne vita quidem extra administrationem reipubl: constituta.

Per ornamenta perunxus. gladiatorum non tantum vestes, sed & arma & scuta sunt. add: Suet: Tito cap: 9 ubi vide Casaub:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Fundum [illegible] multum ultro citroque cursitat per forum ut quaerat cui det faenori

anni fuerunt, qui sapientem in illam [redacted] reipublicæ admitterent. Quid aliud quam vociferatus est Cato, & misit irritas voces, cum modo per populi leuatus manus, & obrutus sputis, extra forum traheretur, modo è senatu in carcerem duceretur? Sed postea videbimus, an sapienti opera perdenda sit. Interim ad hos te voco, qui à republica exclusi, secesserunt ad colendam vitam, & humano generi iura condenda, sine vlla potentioris offensa. Non conturbabit sapiens publicos mores: nec populum in se vitæ nouitate conuertet. Quid ergo? Vtique erit tutus, qui hoc propositum sequetur? Promittere tibi hoc non magis possum, quam homini temperanti bonam valetudinem: & tamen facit temperantia bonam valetudinem. Perit aliqua nauis in portu: sed tu quid accidere in medio mari credis? Quanto huic periculum paratius foret, multa agenti, molientique, cui ne otium quidem tutum est? Pereunt aliquando innocentes: quis negat? Nocentes tamen sæpius. Ars ei constat, qui per ornamenta percussus est. Denique initium omnium rerum sapiens, non exitum spectat. Initia in potestate nostra sunt: de euentu fortuna iudicat, cui de me sententiam non do. At aliquid vexationis affert, aliquid aduersi. non damnatur ~~latro, cum occidit~~. Nunc ad quotidianam stipem manum porrigis. aurea te stipe implebo. & quia facta est auri mentio, accipe quemadmodum vsus fructusq; eius tibi esse gratior possit. Is maxime diuitijs fruitur, qui minime diuitijs indiget. Ede, inquis, auctorem. Vt scias quam benigni simus, propositum est aliena laudare. Epicuri est, aut Metrodori, aut alicuius ex illa officina. Et quid interest, quis dixerit? Omnibus dixit. Qui eget diuitijs, timet pro illis. Nemo autē sollicito bono fruitur. Adijcere illis aliquid studet, cum de incremento cogitat: oblitus est vsus, rationes accipit, forum

rapinam

Suet: Iul: cap: 20

miles.

...ium in quem referebant quod usurarum ...s pecunia faenori dabatur. Horat: Omnem ...e.

...tudo est. Cicero in Cat: Mai: Firmis

... Nisi abstinentiâ interpellata sagina ... est cibus gladiatorum.

... suffocatur. Elisi Suetonio examinati

... sit quam latissimus, sed hoc vult ut ...nto.

...cepta. magistri recepti scil: edendi & ...inarijs, quod affixae ijs erant schedulae ...am & distinguebant. Petron: cap: 34.

...quenti, cuius ventriculus sinister ...huic vitio sudor & vinum medicina. Lips: ...massarum plumbearum quibus in ...lterem facili rotat lacerto.

... pede, à Salijs ita dictus, similiter au... ...ominum vile est.

...ia ...92 ...nd ...ban ...dum ...non ...d:

pit, forum conterit, kalendarium versat, fit ex domino procurator.

EP. XV. Mos antiquis fuit, vsque ad meam seruatus ætatem, primis epistolæ verbis adiicere: Si vales, bene est. Recte & nos dicimus: Si philosopharis, bene est. Valere enim hoc demum est. Sine hoc, æger est animus. Corpus quoq; etiã si magnas habet vires non aliter quam furiosi aut phrenitici validum est. Ergo hanc valetudinem præcipue cura, deinde & illam secundam: quæ non magno tibi constabit, si volueris bene valere. Stulta est enim, mi Lucili, & minime conueniens literato viro, occupatio exercendi lacertos, & dilatandi ceruicem, ac latera firmandi. Cum tibi feliciter sagina cesserit, & tori creuerint, nec vires vnquam op'ini bouis, nec pondu.æquabis. Adijce nunc, quod maiore corporis sarcina animus eliditur, & minus agilis est. Itaque quantum potes circun'cribe corpus tuum, & animo locum laxa. Multa sequuntur incommoda huic deditos curæ. Primum exercitationes, quarum labor spiritum exhaurit, & inhabitem intentioni ac studijs acrioribus reddit: Deinde copia ciborum, subtilitas animi impeditur. Accedunt pessimæ notæ mancipia in magisterium recepta, homines inter oleum & vinum occupati, quibus ad votum dies est actus, si bene desudauerunt, si in locum eius quod effluxit, multum potionis alterius, ieiuno gutture ingesserunt. Bibere & sudare, vita cardiaci est. Sunt exercitationes & faciles & breues, quæ corpus & sine mora laxent, & tempori parcant; cuius præcipua ratio habenda est. Cursus, & cum aliquo pondere manus motæ, & saltus, vel ille q corpus in altũ leuat, vel ille qui in longum mittit, vel ille (vt ita dicam) saliaris, aut (vt contumeliosius dicam) fullonis. Quodlibet ex his elige, vsu fit facile. Quicqd fa- ... e di a corpore ad animum: illum diebus ac nocti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Forum conterit. multum ultro citroq; cursitat per forum ut quærat cui det fœnori pecuniam.

Kalendarium versat. est proprie liber Calendarium in quem referebant quod usurarum deberetur quæ Calendis persolvebantur, quibus & pecunia fœnori dabatur. Horat: Omnem redegit Idibus pecuniam quærit Kalendis ponere.

Latera firmandi. quorum in firmitate fortitudo est. Cicero in Cat: Maj: Firmis lateribus causam agere vel suadere.

Sagina. pro saginatio. Iustin: lib: 44. cap. 4: Nisi abstinentiâ interpellata sagina fuerit, pecora rumpantur. Alias proprie sagina est cibus gladiatorum.

Eliditur. redigitur in angustias & tantum non suffocatur. Elisi Suetonio exanimati & suffocati.

Animo locum laxa. effice quo animo locus sit quam latissimus, sed hoc vult ut ne corpus nimis grave sit nobis impedimento.

Pessimæ notæ mancipia in magisterium recepta. magistri recepti scil: edendi & bibendi. Translatum autem id est à dolijs vinarijs, quod affixæ ijs erant schedulæ & notæ quæ indicabant vinorum præstantiam & distinguebant. Petron: cap: 33.

Vita cardiaci est. laborantis stomacho languenti, cujus ventriculus sinister ab humore bilioso vellicatur & arroditur. Huic vitio sudor & vinum medicina. Lips:

Cum aliquo pondere. maximè halterum (massarum plumbearum quibus in altum saltandis exercebantur. Martial: Halterem facili rotat lacerto.

Saliaris. qui nunc hoc nunc illo excipitur pede, à Salijs ita dictus, similiter autem & subsultabant fullones, quod genus hominum vile est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Per gradus. ex præscripto Phonascorum, vem
ad tel & corpus tuum exercendum.

Artificia docuit fames. Persio eleganter:
Magister artis ingenijq; largitor fames.

Rustico more desæviat. Horat: Tragica desæ
& ampullatur in arte. Altisono autem styl
& intenta voce opus est in Tragœdijs.

Babæ & Ixionis. hæc volunt isto tempore m
tissimæ stultitiæ fuisse.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

noctibus exerce. Labore modico alitur ille. Hanc exercitationem non frigus, non æstus impediet, ne senectus quidem. Id bonum cura, quod vetustate fit melius, Neq; ego te iubeo semper imminere libro aut pugillaribus. Dandum & aliquod interuallũ animo; ita tamen vt non resoluatur, sed vt re-mittatur. Gestatio & corpus concutit, & studio non officit, possis legere, possis dictare, possis loqui, possis audire: quorum nihil nec ambulatio quidem vetat fieri. Nec tu intentionem vocis contempseris: quam veto te per gradus & ceteros modos attollere, deinde deprimere. Quod si velis deinde quemadmodum ambules discedere, admittes istos, quos noua artificia docuit fames: erit qui gradus tuos temperet & buccas edentis obseruet; & in tantum procedet, in quantum eius audaciam patientiæ lenitate produxeris. Quid ergo? à clamore protinus & a summa contentione vox tua incipiet? vsq; adeo naturale est, paulatim incitari, vt litigantes quoq; à sermone incipiant, ad vociferationẽ transeant. Nemo statim Quiritum fidem implorat. Ergo vtcunq; tibi impetus animi suaserit, modo vehementius fac vitijs conuicium, modo lentius, prout vox quoque te hortabitur & latus. Modesta, cum receperis illã, reuocarisque, descendat, non decidat: moderatoris sui temperamentum habeat, nec indocto & rustico more desæuiat. Non enim id agitur, vt exerceatur vox, sed vt exerceat. Detraxi tibi non pusillum negotium. mercedula, & munus gratũ, ad hæc beneficia accedet. Ecce insigne præceptum. Stulti vita ingrata est, trepida est, tota in futurum fertur. Quis hæc, inquis, dicit? Idẽ q supra. Quam tu nunc vitã dici existimas stultã? Babæ & Ixionis? Nõ ita est; nostra dicitur: quos cæca cupiditas in nocitura, certe nunquã satiatura præcipitat: quib. si qd satis esse posset, fuisset: qui non cogitamus quã iucundum sit

O 2 nihi

vel ... vel lectica vel esredo

ortunæ bona.

ad equestrem dignitatem erat pro:

ficium, cui nihil deest.

ociter fiunt beati, sive media
rabilis & beata opponuntur, quarum

nium levium.

ul ab initio. Voluntas autem est pro:
habitis fiat quod est imperius.
n affirmare. p. confirmare.

od patet si cogitemus de servitatoribus

dum favorem populi. Sic apud Iustin:
apud populum. Tac: 3 Ann: ambitio

nihil poſcere, quam magnificum ſit plenum eſſe, nec ex fortuna pendere. Subinde itaque, Lucili, quam multa ſis conſecutus, recordare. Cum aſpexeris quot te antecedant, cogita quot ſequantur. Si vis gratus eſſe aduerſus deos, & aduerſus vitam tuam, cogita quam multos anteceſſeris. Quid tibi cum ceteris? Te ipſe anteceſſiſti. finem conſtitue quem tranſire ne poſſis quidem, ſi velis: diſcedent aliquando iſta inſidioſa bona, & ſperantibus meliora quam aſſecutis. Si quid in illis eſſet ſolidi, aliquando & implerent. Nunc haurientium ſitim concitant, & inuitant ſpecioſi apparatus. Quod futuri temporis incerta ſors voluit, quare potius à fortuna impetrem, vt det, quàm a me, ne petam? Quare autem petam, oblitus fragilitatis humanæ? Congeram? in quid? laborem? Ecce hic vltimus dies. vt non ſit, prope ab vltimo eſt.

EP. XVI LIQVERE tibi hoc ſcio: Lucili, neminem poſſe beate viuere, ne tolerabiliter quidem, ſine ſapientiæ ſtudio: & beatam vitam perfecta ſapientia effici; tolerabilem, etiam inchoata. Sed hoc quod liquet, firmandum & altius quotidiana meditatione figendum eſt. Plus operis eſt in eo, vt propoſita cuſtodias, quam vt honeſta proponas. Perſeuerandum eſt, & aſſiduo ſtudio robur addendum, donec bona mens ſit, quod bona voluntas eſt. Itaque tibi apud me pluribus verbis opus non eſt, aut affirmatis, aut tam longis. Intelligo enim te multum profeciſſe. Quæ ſcribis, vnde veniant ſcio: non ſunt ficta, nec colorata. Dicam tamen quid ſentiam, iam de te ſpem habeo, nondum fiduciam. Tu quoque idem facias volo. Non eſt quod tibi cito & facile credas. Excute te, & varie ſcrutare, & obſerua. Illud ante omnia vide, vtrum in philoſophia, an in ipſa vita profeceris. Non eſt philoſophia populare artificium, nec oſtentationi paratum. Non in

verbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Ex fortuna pendere. sollicitum esse propter fortunæ bona.

Te ipse antecessisti. nam humili ortus loco ad equestrem dignitatem erat provectus & ad procurationem Provinciæ.

Solidi. veri, perfecti. Terent: solidum beneficium, cui nihil deest.

Tolerabiliter. ita ut ij solent qui mediocriter sunt beati, sive media quadam conditione. Ita paulo post vita tolerabilis & beata opponuntur, quarum hæc aliquid felicitatis, illa totam possidet.

Proposita custodias. quod est constantiæ

Honesta proponas. quod quandoq; est hominum levium.

Voluntas. propositum. Ita Velles: non procul ab initio. Voluntas autem est proficientis, bona mens consummati. Paulo post: habitus fiat quod est impetus.

Affirmatis. confirmatis. Liv: lib: 1. c. 1: Spem affirmare. p. confirmare.

Spes plus habet adiunctum quam fiducia.

Scrutare eleganter iungitur voci excutere, quod patet si cogitemus de scrutatoribus

Principium. vid. Iustin: in hist: Mithridatis.

Populare artificium. p. faciens ad quærendum favorem populi. Sic apud Iustin: Ambitio popularis. p. studio quærendæ gratiæ apud populum. Tac: 3 Ann: ambitio militaris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Accidunt. Vt omnia quæ infinita sunt quæ
animum & passiones movere possunt.

Constringunt. colligunt coguntq; ut volun

Arbiter. rector. Tac: Dij quamvis potentium
populorum arbitri.

In imperio est. imperat. add: Iustin: lib:2
cap:3. & ibi Bernegg:

Refrigescere. Studium, fervorem & alacrit
tem remittere. Terent: in Adelphis: res
refrixit.

Animi sui impetum. Sueton: Impetum
se cepisse aiebat. est autem consilium
sed subitum quoddam. Ovid:
Est sæpe in sævas impetus ire feras.

Ad naturam. ad naturæ sive rationis
præcepta. Horat:
Vivere naturæ si convenienter oportet

Ad opinionem. supra non re sed opinion
laboramus.

verbis, ſed in rebus eſt. Nec in hoc adhibetur, vt aliqua oblectatione conſumatur dies, vt dematur otio nauſea. Animum format & fabricat, vitã diſponit, actiones regit, agenda & omittenda demonſtrat, ſedet ad gubernaculũ, & per ancipitia fluctuantium dirigit curſum, ſine hac nemo ſecurus eſt. Innumerabilia accidunt ſingulis horis, quæ conſilium exigunt, quod ab hac petendum eſt. Dicet aliquis: Quid mihi prodeſt philoſophia, ſi fatum eſt? qd prodeſt, ſi Deus rector eſt? quid prodeſt, ſi caſus imperat? Nam & mutari certa nõ poſſunt, & nihil præparari poteſt aduerſus incerta, ſi aut conſilium meũ Deus occupauit, decreuitque quid facerem, aut conſilio meo nil fortuna permittit. Quicquid eſt ex his Lucili, vel ſi omnia hæc ſunt, philoſophandum eſt: ſiue nos inexorabili lege fata conſtringunt, ſiue arbiter Deus vniuerſi cuncta diſponit, ſiue caſus res humanas ſine ordine impellit & iactat, philoſophia nos tueri debet. Hæc adhortabitur, vt Deo libenter pareamus, vt fortunæ contumaciter reſiſtamus: hæc docebit vt Deum ſequaris, feras caſum Sed non eſt nunc in hanc diſputationem tranſeundum, quid ſit iuris noſtri, ſi prouidentia in imperio eſt, aut ſi fatorum ſeries illigatos trahit, aut ſi repentina, aut ſubita dominantur. Illo nunc reuertor, vt te moneã & exhorter, ne patiaris animi tui impetum delabi & refrigeſcere. Conſtitue illum, & contine, vt habitus fiat quod eſt impetus. Iam ab initio, ſi bene te noui, circumſpicis ecquid hæc epiſtola munuſculi attulerit, excute illam, & inuenies. Non eſt quod mireris animum meum. adhuc de alieno liberalis ſum. Quare autem alienum dixi? quicquid bene dictum eſt ab vllo, meum eſt. Sic quoque quod ab Epicuro dictum eſt: Si ad naturam viues, nunquam eris pauper: ſi ad opinionem, nunquam diues. Exiguum natura deſiderat, opinio immenſum. Congeratur

N3

add: ep:73 in fine.

magnus.

am tolle. Alexander cum nodum non

o videtur.

pitulandum etiam in minimis.

ex est: ne pecuniæ habeas rationem.

cap:15.

um.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ratur in te, quicquid multi locupletes possederunt. vltra priuatum pecuniæ modum fortuna te prouehat, auro tegat, purpura vestiat, & eo deliciarum opumque perducat, vt terram marmoribus abscondas, & non tantũ habere tibi liceat, sed calcare diuitias. Accedant statuæ & picturæ, & quicquid ars vlla luxuriæ laborauit, maiora cupere ab his disces. Naturalia desideria finita sunt: ex falsa opinione nascentia, vbi desinant nõ habent. nullus enim terminus falso est. Via eunti aliquid extremum est: error immensus est. Retrahe te a vanis: & cum voles scire, quod petis, vtrum naturalem habeat, an cæcam cupiditatem, considera an possit alicubi consistere. Si longe progresso, semper aliquid longius restat, scito id naturale non esse.

per viam

Ep. XVII. PROIICE omnia ista, si sapis: immo vt sapias: & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus tende. Si qd est quo teneris, aut expedi, aut incide. Moratur, inquis, me res familiaris. sic illam disponere volo, vt sufficere nihil agenti possit, ne aut paupertas mihi oneri sit, aut ego alicui. Cum hæc dicis, non videris vim ac potentiam eius de quo cogitas boni nosse: & summam quidem rei peruides, quãtum philosophia prosit, partes autem nondum satis subtiliter dispicis: nec dum scis quantum vbique nos adiuuet: quemadmodum & in maximis (vt Ciceronis vtar verbis) opituletur, & in minima descendat. Mihi crede, aduoca illam in consilium: suadebit tibi, ne ad calculos sedeas. Nempe hoc quæris, & hoc ista dilatione vis cõsequi, ne tibi paupertas timenda sit. Quid si appetenda est? Multis ad philosophandum obstitere diuitiæ: paupertas expedita est, secura est. Cum classicum cecinit, scit non se peti: cum aliqua conclamatio est, quomodo exeat, non quid efferat, quærit. Si nauigandum est, nõ perstrepunt portus, nec vnius comitatu inquieta

sunt

Ad opinionem. supra non re sed opinione laboramus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Ita Tac: 14 Ann: cap: 52. Horat:
Sic fuit in votis modus agri non ita magnus.

Laboravit. elaboravit. Virgil:
Arte laboratæ vestes. p. elaboratæ.

finem sive terminum habere.

Incide. nulla mora & cum vi quadam etiam tolle. Alexander cum nodum non expediret Gordium, eum incidit. add: ep: 19.

prospicis, est & Livianum.

Opituletur. hac voce mirifice delectari Cicero videtur.
In minima defendat. se accommodet ad opitulandum etiam in minimis.
Ad calculos. quibus computabant. simplex est: ne pecuniæ habeas rationem.

conclamatio. nempe ad arma. Flor: lib: 2 cap: 15.
Perstrepunt portus. multitudine deducentium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Sen: Thy: 460: Non ventrem improbum Alimus tributo gentium: nullus mihi Ultra Getas metatur & Parthos ager.

Transmarinarum. cum domestici fructus ijs alendis non sufficiant.

Benè institutos. nempe non ad voracitatem sed ad satisfaciendum naturæ.

Fames. illud quo fames est pellenda.

Fastidium. elegantia, morositas. Neron: Suet: Exegit ingenti fastidio nummum asperum

Sanus dives. qui vivit parcè & sobriè ut pauper.

Dei timor. rectè facienti nec ipsum numen est pertimescendum, bonorum enim fautor Deus.

æstu affectuum.

Sine viatico. sine facultatibus. Suet: Iul: cap: 68: Centuriones cuiusque legionis singulos equites è viatico suo obtulerunt. hac de voce autem elegantia vide apud Gell: lib: 17 cap: 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ſunt littora, non circunſtat illum turba ſeruorum, ad quos paſcendos tranſmarinarum regionum eſt optanda fertilitas, facile eſt paſcere paucos ventres, & bene inſtitutos, & nihil aliud deſiderantes, quam impleri. Paruo fames conſtat, magno faſtidiũ. Paupertas contenta eſt, deſiderijs inſtantib. ſatisfacere. Quid eſt ergo, quare tu hanc recuſes cõtubernalem, cuius mores ſanus diues imitatur? Si vis vacare animo, aut pauper ſis oportet, aut pauperi ſimilis. Non poteſt ſtudium ſalutare fieri ſine frugalitatis cura: frugalitas autẽ paupertas voluntaria eſt. Tolle itaq; iſtas excuſationes: Quantum ſat eſt, nondum habeo: ſi ad illam ſummam peruenero, tunc me totum philoſophiæ dabo. Atqui nihil prius quam hoc parandum eſt, quod tu differs, & poſt cetera paras. Ab hoc incipiẽdum eſt. Parare, inquis, vnde viuam, volo. Simul & parare diſce. Si quid te vetat bene viuere, bene mori non vetat. Non eſt quod paupertas nos a philoſophia reuocet, ne egeſtas quidem: toleranda eſt enim ad hoc properantibus vel fames, quam tolerauere quidam in obſidionibus. Et quod aliud erat illius patientiæ præmiũ, quam in arbitriũ non cadere victoris? quanto hoc maius eſt, quo promittitur perpetua libertas, nullius nec hominis, nec dei timor? Et quidem vel eſurienti ad iſta veniendum eſt. Perpeſſi ſunt exercitus inopiam omnium rerum, vixerunt herbarum radicibus, & dictu fœdam tulerunt famem. Hæc omnia paſſi ſunt pro regno (quo magis mireris) alieno. Dubitabit aliquis ferre paupertatem, vt animum furoribus liberet? Non eſt ergo prius acquirendum. Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico peruenire. Ita eſt; cum omnia habueris, tunc & ſapientiam habere voles. Hæc erit vltimum vitæ inſtrumentum, & (vt ita dicam) additamentum. Tu vero, ſiue aliquid habes, iam philoſophare.

O 4 vnde

potestate

parce & frugaliter viva[illegible]

Suet: lib: cap: 68. Et Plutarch: in Cæsare.

s

s Cannæ.

rpori.

ff de bonis possessis contra tabulas.

repræsentare nummos, necon, plagas

deris denominandus. Tac: propior

moribus Germ: corrumpere &

no homines non possint commodè

lib: 2. c. 5. §. 4. Mero somnoque sopitos (tibicines) plau- devehendos curaverunt: quibus & honos pristinus restitutus lusus iis est datum.

more & consuetudine sit concessum.

r. Ita res prolatæ opposite. Lucanus:

urgia rebus.

tem res prolatæ erant. Notabilis est pa- res prolatæ sunt cum viis homines eran

simul prolatæ res sunt nostris dentibus. Quando autem dies rerum agendarum re- venissent rediisse res dicebantur. Ibid: 17: Prolatis rebus parasiti venatici sumus quando res redierunt, molossici.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Sen: Thy: 460: Non ventrem improbum Alimus tributo gentium: nullus mihi Vltra Getas metatur & Parthos ager.

Transmarin...
non suffic...
Benè insti...
satisfacien...
Fames. il...
Fastidium...
git ingenti...
Sanus diu...

vnde enim ſcis, an iam nimis habeas? ſiue nihil, hoc prius quære, quam quicquam. At neceſſaria deerunt. Primum deeſſe non potuerunt, quia natura minimum petit. Naturæ autem te ſapiens accommodat. Sed ſi neceſſitates vltimæ inciderint, iam dudum exiliet e vita, & moleſtus ſibi eſſe deſinet. Si vero exiguum fuerit & anguſtum, quo poſſit vita produci, id boni conſulet, nec vltra neceſſaria ſollicitus aut anxius, ventri & ſcapulis ſuum reddet, & occupationes diuitum, concurſationesq; ad diuitias euntium ſecurus lætuſque ridebit, ac dicet: Quid in longum ipſe te differs? expectabis ne fenoris quæſtum, aut ex merce compendium, aut tabulas beati ſenis, cum fieri poſſis ſtatim diues? Repræſentat opes ſapientia: quas cuicunq; fecit ſuperuacuas dedit. Hæc ad alios pertinent: tu locupletibus propior es. Sæculum muta, nimis habes. Ineſt omni ſæculo, quod ſat eſt. Poteram hoc loco epiſtolam claudere, niſi te male inſtituiſſem. Reges Parthos nõ poteſt quiſquam ſalutare ſine munere; tibi valedicere non licet gratis. Quid iſtuc? ab Epicuro mutuum ſumam. Multis paraſſe diuitias, non finis miſeriarum fuit, ſed mutatio. Non hoc miror. Non eſt enim in rebus vitium, ſed in ipſo animo. Illud ꝙ paupertatem grauem fecerat, & diuitias graues fecit. Quemadmodum nihil differt, vtrum ægrum in ligneo lecto, an in aureo colloces: quocunq; illũ trãſtuleris, morbum ſuum ſecum transfert: ſic nihil refert, vtrum animus æger in diuitijs an in paupertate ponatur. malum ſuum, illum ſequitur.

EP. XVIII. DECEMBER eſt menſis, quo maxime ciuitas deſudat: Ius luxuriæ publicæ datum eſt: ingenti apparatu ſonant omnia: tanquam quicquã inter Saturnalia nunc interſit & dies rerũ agendarum. Adeo nihil intereſt, vt non videatur mihi erraſſe, qui dixit, olim menſem Decembrem fuiſſe, nunc

Dei timor. ...
metiendum...

Sine viatico. sine facultatibus. Suet: ... singulos equites è viatico suo obtulerit ... apud Gell: lib: 17 cap: 2.

Vltimæ. summæ. Contra:
Non solet ingenijs summa nocere dies
Flor: lib: 2 cap: 6: Vltimum imperij vulnus Cannæ.
Ventri & scapulis. satisfaciet naturæ & corpori.
labores sollicitas.
Tabulas senis. testamenta. Ita in L. 19 ff de bonis possessis contra tabulas.
Repræsentat opes. continuo dat. Sueton: repræsentare nummos, necon, plagas
Locupletibus propiores. magis locuples videris denominandus. Tac: propior
ignaro. p. magis ignarus.
Seculum muta. mores seculi. Tac: de moribus Germ: corrumpere &
corrumpi seculum dicit.
Sat est. nullum est seculum in quo homines non possint commode
vivere.

Valer: Max: lib: 2. c. 5. §. 4: Mero somnoq; sopitos (tibicines) plaustris in urbem devehendos curaverunt: quibus & honos pristinus restitutus & hujusce lusus ius est datum.
Ius datum. Ita Lucanus initio:
Iusq; datum sceleri canimus.
Ita ius belli, non quod iustum sit, sed quod more & consuetudine sit concessum.
vid: Grotius ad initium Lucani.
Dies rerum agendarum. quibus litigatur. Ita res prolatæ opposite. Lucanus:
— — — Prolatis tacuerunt iurgia rebus.
add: Suet: Aug: cap: 32. Saturnalibus autem res prolatæ erant. Notabilis est parasiti locus apud Plautum Capt: 1. 1. 10: Vbi res prolatæ sunt cum rus homines eunt simul prolatæ res sunt nostris dentibus. Quando autem dies rerum agendarum revenissent rediisse res dicebantur. Ibid: 17: Prolatis rebus parasiti venatici sumus quando res redierunt, molossici.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

quod per totum annum Saturnalia agitarentur quæ olim tantum per mense Decembri

Movendum. p. mutandum. Contra Plaut: Amphit: 1.1.120. Neq[ue] se Luna quoquam mutat atq[ue] uti exorta est semel nempe motus mutationis causa est.

Exuendam togam. hac induti erant prodeuntes in publicum, sed domi coenatorijs usi sunt sive synthesibus, quibus & usi tempore saturnalium. Martial: lib:14 ep:1.

Pileatæ turbæ. pileis usi tempore Saturnalium, cæteroquin nudo incedebant capite. vid: commentatores ad Curcul: Plauti 2.3. Itaq[ue] veteres nullæ statuæ Romanorum cum pileis visuntur. Turnebus lib: 8. c. 4 Advers:

Non excerpere se. p. secedere à communi consuetudine hominum.

Insigniri. insignem fieri re aliqua singulari, ita ut ea vituperetur.

Misceri omnibus. omnium consuetudini & moribus.

Decurrit. exercitij causa, quod campicursio est Vegetio, & meditatio campestris Plinio, decurrebant autem in armis.

Vallum iacit. tulisse vallos est notum quibus firmarent castra. vid: Lips: lib: 5 de militia Romana.

Pauperum cellas. in quibus coenare quandoq[ue] varietatis causa solebant divites, & parce quidem, cum luxus eos caperet tædium. add: noster ad Helviam cap: 12.

Grabatus verus. lectum intelligit quo usi tenuiores cum accumberent ad mensam. add: ep: 20.

Sagum. vestis dura atq[ue] horrida & proprie militaris.

nunc annum. Si te hic haberem, libenter tecum conferrem, quid existimares esse faciendum, vtrum nihil ex quotidiana cõsuetudine mouendum, an ne dissidere videremur cum publicis moribus, & hilarius cœnandum & exuendam togam. Nã quod fieri nisi in tumultu & tristi tempore ciuitatis non solebat, voluptatis causa ac festorum dierũ, vestem mutamus. Si te bene noui, arbitri partibus functus, nec per omnia nos similes esse pileatæ turbæ voluisses, nec per omnia dissimiles: nisi forte his maxime diebus animo imperandum est, vt tunc voluptatibus solus abstineat, cũ in illas omnis turba procubuit. Certissimum argumẽtũ firmitatis suę capit, si ad blanda & in luxuriam trahentia nec it, nec abducitur. Hoc multo fortius est, ebrio ac vomitante populo, siccum ac sobrium esse. Illud temperantius, nõ excerpere se, nec insigniri, nec misceri omnib: & eadem, sed non eodẽ modo, facere. Licet enim sine luxuria agere festum diem. Ceterum adeo mihi placet tentare animi tui firmitatem, vt ex pręcepto magnorum virorum tibi quoque præcipiam: interponas aliquot dies, quibus contentus minimo ac vilissimo cibo dura atq; horrida veste, dicas tibi: Hoc est quod timebatur? In ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra iniurias fortunæ, inter beneficia firmetur. Miles in media pace decurrit sine vllo hoste, vallum iacit, & superuacuo labore lassatur, vt sufficere necessario possit. Quem in ipsa re trepidare nolueris, ante rem exerce. Hoc secuti sunt, qui omnibus mensibus paupertatem imitati, prope ad inopiam accesserunt, ne vnquam expauescerent, quod sępe didicissent. Non est nunc quod existimes me ducere te ad modicas cœnas & pauperum cellas, & quicquid aliud est, per quæ luxuria diuitiarũ tædio ludit. Grabatus ille verus sit, & sagum, & panis durus ac sordidus. Hoc triduo & quatriduo fer,

O 5 interdum

Cic: Phil: 6. cap: 4 Liv: l. 9 c. 7. Tac: 2 An: c. 82

[illegible] alijs [illegible] Plaut. [illegible]: 1. 2.

vetustate. qui ater Terentio.

autem duobus assibus, quorum

, cap: 11. Palus statuebatur in terra
[illegible]um hominis, eumque hinc illinc as-

multum laboris suscipere vellet.
[illegible]thenienses. Vnus enim erat ex no-
[illegible] excellentiam Archon dicebatur, au-
[illegible]nos) anni computabantur, dictusque
[illegible]us erat apud Lacedæmonios, qui tu-
[illegible]ratus appellatur. Notandum porro
[illegible]ri non accipi collective.

[illegible]nus. Ovid:
[illegible]at ante polenta.
[illegible] carcere clausis datur quam quo
[illegible]sis fuit definitum. Libra farris
[illegible]orum. vide Lipsium.
[illegible]llorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Movendum. p. mutandum. Contra Pl[...]
quam mutat atq; uti exorta est sem[...]
Exuendam togam. hac induti erant [...]
natorijs usi sunt sive sythesibus, quib[...]
Pileatae turbae. pileis usi tempore S[...]
debant capite. vid: commentatores ad [...]
statuae Romanorum cum pileis visu[...]
Non excerpere se. p. secedere à com[...]
Insigniri. insignem fieri re aliq[...]
Misceri omnibus. omnium consu[...]

Decurrit. exercitij causa, quod cam[...]
stris Plinio, decurrebant autem in arm[...]
vallum iacit. tulisse vallos est m[...]
Lips: lib: 5 de militia Romana.
Pauperum cellas. in quibus ca[...]
divites, & parce quidem, cum luxu[...]
Grabatus verus. lectum intel[...]
berent ad mensam. add: ep: 20.
Sagum. vestis dura atq; hom[...]

interdum pluribus diebus: vt non lusus sit, sed experimentum. Tunc, mihi crede, Lucili, exultabis dupondio satur, & intelliges ad saturitatem non opus esse fortuna: hoc enim quod necessitati sat est debet etiam irata Non est tamen quare tu multum tibi facere videaris: facies enim quod multa milia seruorum, multa milia pauperum faciunt. Illo nomine te suspice, quod facies non coactus Tam facile erit tibi illud pati semper, quam aliquando experiri. Exerceamur ad palum: & ne imparatos fortuna deprehendat, fiat nobis paupertas familiaris. Securius diuites erimus, si scierimus quam non sit graue pauperes esse. Certos habebat dies ille magister voluptatis Epicurus, quib. maligne famem extingueret, visurus an aliquid deesset ex plena & consummata voluptate, vel quantum deesset, & an dignum, quod quis magno labore pensaret. hoc certe in his epistolis ait, quas scripsit, Charino magistratu, ad Polyænũ. Et quidem gloriatur, non toto asse se pasci: Metrodorum, qui nondum tantum profecerit, toto. In hoc tu victu saturitatem non putas esse? Et voluptas est. Voluptas autem, non illa leuis & fugax, & subinde reficienda, sed stabilis & certa. Non enim iucunda res est aqua & polenta; aut frustum hordeacei panis; sed summa voluptas est, posse capere etiam ex his voluptatem, & ad id se reduxisse, quod eripere nulla fortunæ iniquitas possit. Liberaliora sunt alimenta carceris: sepositos ad capitale supplicium, non tam anguste qui occisurus est pascit. Quanta est animi magnitudo, ad id sua sponte descendere, quod nec ad extrema quidem redactis timendum sit? hoc est præoccupare tela fortunæ. Incipe ergo, mi Lucili, sequi horum consuetudinem, & aliquos dies destina, quibus secedas a tuis rebus, minimoque te facias familiarem. Incipe cum paupertate habere commercium,

Sorte da-[...]

te assuefacias

Aude

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Dupondio fatur. re minimi pretij, valet autem duobus assibus, quorum
deni efficiunt denarium.

Exerceamur ad palum. add: Veget: lib: 1, cap: 11. Palus statuebatur in terra
erectus qui sex eminebat pedes ad modum hominis, eumque hinc illinc as-
siliebat petebatque ictibus tyro.

Labore pensaret. pro quo acquirendo multum laboris suscipere vellet.
Charino Magistratu. Archonte apud Athenienses. Vnus enim erat ex no-
vem Archonttbus Atheniensium, qui per excellentiam Archon dicebatur, cu-
iusque nomine (ut Consulis apud Romanos) anni computabantur, dictusque
est Ἄρχων ἐπώνυμος, qualis et Ephorus erat apud Lacedæmonios, qui Iu-
stino lib: 2 cap: 10 κατ' ἐξοχὴν Magistratus appellatur. Notandum porro
vox Magistratus in numero singulari non accipi collective.

Agua & Polenta. is potus tenuissimus. Ovid:

Dulce dedit tosta quod coxerat ante polenta.

Liberaliora alimenta. plus etiam carcere clausis datur quam quo
vixit Epicurus. Diarium autem inclusis fuit definitum. Libra farris
in dies singulos data legibus XII tabularum. vide Lipsium.

Præoccupare tela. prevertere vim illorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Gere compone te in quandam similitudine[m] minimis.

Delegabo tibi Epicurum. dabo eum ut meo solvat nomine. vox est iuridica. lib: 4 de benef: cap: 11: Debitores nobis delegat Deos precaturq, ut illi pro se gratiam referant.

Servum inimicum. Antiquum est: Quot servi tot hostes.

Sanitatis. add: initium scholæ Salernitanæ.
Si vis incolumem, si vis te reddere sanum,
Curas tolle graves irasci crede profanum.

Implent spe. Petron: Magnarum rerum cogitatione animum implere

Spondent. Spondere plus est quam promittere, quia fideiussor sive sponsor potest convenire, non semper promissor. add: Iustin: lib: 7 cap: ult: ad init:

Pro ipso. in ipsius utilitatem, vel, à deo sum petiturus.

Eripe. hoc vim quandam habet. ep: 17: Si quid est quo teneris aut expedi aut incide. Inter subducere autem & eripere ea est ferè differentia quæ inter furari & rapere.

Sparsimus multum temporis. Ita spargere missilia. p. abiicere, quo videtur aspectum.

Vasa colligere. quod convasare est Terentio, à militia petitum.

In freto viximus. Fretum vocat vitam affectibus saltatam. Flor: lib: 1 cap: ult: Fretum adolescentiæ. p. adolescentia quæ in æstu cæcorum affectuum & cupiditatum agitur.

Furore generis humani. vita & societate in qua nihil nisi furor.

Ad oblivionem. ut hominis tui obliviscantur.

Emineat. insigne sit & conspiciatur, ut non tamen probetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Aude hospes contemnere opes, & te quoque dignum Finge Deo ---- Virg: 8 Æn: v. 365

Nemo alius est Deo dignus, quam qui opes contempsit: quarum possessione tibi non interdico: sed efficere volo, vt illas intrepide possideas: quod vno consequeris modo, si te etiam sine illis beate victurũ persuaseris tibi, si illas tanquam exituras semper aspexeris. Sed iam incipiamus epistolam complicare. Prius, inquis, redde quod debes. Delegabo tibi Epicurum. ab illo fiet numeratio. Immodica ira gignit insaniam. Hoc quam verum sit, necesse est scias, cum habueris seruum & inimicum. In omnes personas hic exardescit affectus: tam ex amore nascitur, quam ex odio: nõ minus inter seria, quam inter lusus & iocos. nec interest, ex quã magna causa nascatur, sed in qualem perueniat animum. Sic ignis non refert quam magnus, sed quo incidat. Nam etiam maximum solida non receperunt: rursus arida, & corripi facilia, scintillam quoque fouent vsque in incendium. Ita est, mi Lucili: ingentis iræ exitus, furor est: & ideo ira vitanda est, non moderationis causa, sed sanitatis.

EP. XIX. EXVLTO quotiens epistolas tuas accipio. implent enim me bona spe: iam non promittunt de te, sed spondent. Ita fac, oro atque obsecro: quid .n. habeo melius, quod amicum rogem, quam quod pro ipso rogaturus sum? si potes, subduc te istis occupationibus: si minus, eripe. Satis multum temporis sparsimus, incipiamus in senectute vasa colligere. Nunquid inuidiosum est? in freto viximus moriamur in portu. Neq; ego suaserim tibi nomen ex otio petere, quod nec iactare debes, nec abscondere. Nunquam enim vsq; eo te abigam, generis humani furore damnato, vt latebram tibi aliq̃ parari ad obliuionem velim. Id age vt otium tuum nõ emineat, sed appareat. Deinde videbunt de isto, quibus

...ile quid apud Sueton: Iul: Discedere
...nim ut te ignorent.
...s notis. add: Tac: 3 Hist: cap: 73:
... Hist: cap: 88.

...n & amicitias tuas. Tac: 2 Ann: cap:
...am colebatis.
...vid: de amicitia:
...trice sedet.
...licitum, quomodo prædones in iure

...lius observabis.
...ate aut re quæ tibi blandiatur.
~~...~~ statum tuum.
...Dispensatio apud Sueton: Rebus fisi

...x alio malum. Flor: Alios ex alijs

...e in qua multum pertulisti.

... fingitur. Petron:
...a cernens
...t ore famem.

Ipse alijs non eris. nunquam desinent à te petere & molestiam tibi exhibere.
Pro honore. pro acquirenda procuratione.

quibus integra sunt & propria consilia: an velint vitam per obscurum transmittere. tibi liberum non est. In medium te protulit ingenij vigor, scriptorũ elegantia, claræ & nobiles amicitiæ. Tanta notitia te inuasit. licet in extrema mergaris, ac penitus condaris, tamen priora te monstrabunt: tenebras habere non potes. Sequetur pristinæ lucis multum, quocunque fugeris. Quietem potes vindicare. sine vllius odio, sine desiderio, aut morsu animi tui. Quid enim relinques quod inuitus relictũ a te possis cogitare? clientes? quorũ nemo teipsum sequitur, sed aliquid ex te. Amicos? olim amicitia petebatur: nunc præda. Mutabunt testamenta destituti senes? migrabit ad aliud limen salutator? non potest paruo res magna constare. Æstima vtrum te relinquere, an aliquid ex tuis malis. Vtinam tibi quidem senescere contigisset intra natalium tuorum modum, nec te in altũ fortuna misisset. Tulit te longe a conspectu vitæ salubris rapida felicitas, prouincia & procuratio & quicquid ab istis promittitur. Maiora deinde officia te excipient, & ex alijs alia. Quis exitus erit? quid expectas donec desinas habere quod cupias? Nunquam erit tempus. Qualem dicimus esse seriem causarum, ex quibus nectitur fatum, talem dicimus esse cupiditatum. Altera ex fine alterius nascitur. In eam demissus es vitam, quæ nunquã tibi miseriarum terminum ac seruitutis ipsa factura sit. Subduc ceruicẽ iugo. semel illam incidi, quam semper premi, satius est. Si te ad priuata retuleris, minora erũt omnia, sed affatim implebunt. At nunc plurima & vndiq; ingesta non satiant. Vtrum autem maius, ex inopia saturitatem, an in copia famem? Et auida felicitas est, & alienę auiditati exposita. Quamdiu tibi satis nihil fuerit, ipse alijs non eris. Quomodo, inquis, exibo? vtcunque. Cogita quam multa temere pro pecunia, quam multa laboriose pro honore tentaueris.

obscurus esse non potes.

Flor: nascens Italia principiens

ad vitam privatam

Avidorum obnoxia insidijs.

Ger...
mi...

Delegabo tibi Epicurum. dabo eum ...
dica. lib: 4 de benef: cap: 11: Debitores ...
pro se gratiam referant.

Sanitatis. add: initium scholæ Salern...
Si vis incolumem, si vis te re...
Curas tolle graves irasci cre...

Spondent. Spondere plus est quam promitte...
nire, non semper promissor. add: Iustin: ...
Pro ipso. in ipsius utilitatem, vel à ...
Eripe. hoc vim quandam habet. ep...
aut incide. Inter subducere autem & er...
furari & rapere.
Sparsimus multum temporis. Ita s...
affectum.
Vasa colligere. quod convasare est ...
In freto viximus. Fretum vocat vitam affectibus saltatam. Flor: lib: 1 cap. ...
cit: Fretum adolescentiæ. p. adolescentia quæ in æstu cæcorum affectuum & cu-
piditatum agitur.
Furore generis humani. vita & societate in qua nihil nisi furor.
Ad oblivionem. ut hominis tui obliviscantur.
Emineat. insigne sit & conspiciatur, ut non tamen probetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

saluft: init: Vitam silentio transire.
In medium. in notitiam hominum, simile quid apud Sueton: Iul: Discedere
è medio. h. e. ex oculis & conspectu hominum ut te ignorent.
Priora te monstrabunt. h. e. per ea eris notus. add: Tac: 3 Hist: cap: 73:
Monstratus honoris umbra. Simile 1 Hist: cap: 88.
Morsu. pœnitentia.
Aliquid ex te. nempe gratiam, fortunam & amicitias tuas. Tac: 2 Ann: cap:
71: Si me potius quam fortunam meam colebatis.
Nunc præda. utilitas ex amicitia. Ovid: de amicitia:

Prostat & in quæstu pro meretrice sedet.

Præda autem est lucrum quodcunque illicitum, quomodo prædones in iure
malæ fidei possessores.
Destituti senes. à te, cum eos non amplius observabis.
Res magna. si excidas aliqua utilitate aut re quæ tibi blandiatur.
Intra natalium modum. p. intra ~~maternum~~ statum tuum.
Procuratio. muneris procuratoris, ut dispensatio apud Sueton: Rebus fisci
autem præerant procuratores.
Ex alijs alia. p. post. Terent: Aliud ex alio malum. Flor: Alios ex alijs
prodire reges.
Subduc cervicem iugo. te subduc vitæ in qua multum pertulisti.
In copia famem. quæ pœna Tantali fingitur. Petron:

— — — — Omnia cernens
Qui sitit & sicco concoquit ore famem.

Ipse alijs non eris. nunquam desinent à te petere & molestiam tibi ex-
hibere.
Pro honore. pro acquirenda procuratione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Urbanorum officiorum. qualia sunt nuptiæ, sponsalia, exequiæ, salutationes.
antea: in freto viximus.

Vera in ipso eculeo docuit. in vita tormentorum sive curarum & molestiarum plenissima, scil: Mecoenas cum ista dixit aulæ felicitate torquebatur, & verum dixit, quod ij sæpe solent qui in eculeo tormentis sunt app

Altitudo attonat summa. fulmine percutit. Ita attoniti sunt fulmine percussi. sensus est: quod ipsa dignitas summa eos qui in ista vivunt deducat in periculum & exitium. Summa attonduntur ob altitudinem. Horat:

Suis & ipsa Roma viribus ruit.

Ebrius sermo. quali utitur homo non sobrius, intricatus, obscurus.

Enervasset. illius effoeminasset animum & stylum, illum omni gravitate exuisset.

Contrahas vela. Horat:

Contrahas vento nimium secundo
Turgida vela.

Terram leges. applicabis te ad vitam tutiorem. propriè secundum littus navigare.

Parem facere rationem. eodem sensu paria facere & rationem pariare dixerunt, inde pariatores in iure qui solvunt omnia ut nulla sint reliqua.

In aspero & probo accipere. Pecunia non veteri & detrita sed recenti & proba. add: Sueton: Ner: cap: 44, qui magno fastidio nummos exigebat asperos. Sententiam Epicuri probis & asperis nummis comparat contra iudicat, de Mecoenatis dictis quæ pro levibus habet & mollibus.

Ab Epicuro versura facienda est. ab eo sumendum quod tibi solvatur add: Tac: ◆ Ann: cap: 16. add: Suet: Iul: 38 & ibi notas

Visceratio. coena & prandium cum carne.

Nomenclator digesserit. Horat:

Mercemur servum qui dictet nomina.

Is nomenclator est à quo nomina salutatorum domini accipiebant. est autem digesserit ordine notaverit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

taueris. Aliquid & pro otio audendũ est, aut in ista follicitudine procurationum, & deinde vrbanorum officiorum senescendum in tumultu, ac semper nouis fluctibus, quos effugere nulla modestia, nulla vitæ quiete contingit. Quid enim ad rem pertinet, an tu quiescere velis? fortuna tua non vult. Quid si illi etiam nunc permiseris crescere? quantũ ad successũ accesserit, accedet ad metum. Volo tibi hoc loco referre dictum Mæcenatis. Vera in ipso eculeo docuit. Ipsa enim altitudo attonat summa. Si quæris, in quo libro dixerit, in eo qui Prometheus inscribitur, hoc voluit dicere, attonita habet summa. Est ergo tanti vlla potentia, vt sit tibi tam ebrius sermo? Ingeniosus vir ille fuit, magnum exemplum Romanæ eloquentiæ daturus, nisi illum eneruasset felicitas, immo castrasset. Hic te exitus manet, nisi iã contrahas vela, nisi (quod ille sero voluit) terram leges. Poteram tecum & hac Mæcenatis sententia parẽ facere rationem: sed mouebis mihi cõtrouersiam, si te noui, nec voles quod debeo in aspero & probo accipere. Vt se res habet, ab Epicuro versura facienda est. Ante, inquit, circumspiciendum est, cum quibus edas & bibas, quam quid edas & bibas. Nam sine amico visceratio, leonis ac lupi vita est. Hoc nõ continget tibi, nisi secesseris: alioquin habebis conuiuas, quos ex turba salutantium nomenclator digesserit. Errat autem, qui amicũ in atrio quærit, in conuiuio probat. Nullum habet maius malũ occupatus homo, & bonis suis obsessus, quam quod amicos sibi putat, quib. ipse non est, quod beneficia sua efficacia iudicat, ad conciliandos amicos: cũ quidã, quo plus debent, magis oderint. Leue æs alienũ, debitorẽ facit: graue, inimicum. Quid ergo? Beneficia non parant amicitias? Parant, si accepturos licuit eligere, si collata, non sparsa sunt. itaq; dum incipis esse mentis tuæ, interim hoc consilio sapientũ vtere, vt magis ad

attonat. ... habere ...

vid: Suet: in Aug:

inter salutantes. Inter epulas.

Vri sapientia ... ratione ...

Conferre est nimirum iudicio dare aliquid ... habet temeritatem, qualis est in iis qui ... spargentur in populum quæ digni atque indigni occupant.

... his subiectis. ep: 1: Vindica te tibi. Persius:
recessi.
nostri.
ad opinione vulgi, quod credit eos esse
& inclinationum. Nepos in Dione. Cicero
mare ut appareat te esse inimicum con=
pertinet urbis.
Stoici ut eo nitamur quo nobis fi=
sapienter.
sapientiam & beatitudinem.
est in L.3. D. de suspectis tutoribus: Sor=
qui ducunt educuntque muros ad
non corrigas.
& sordide.
se componat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

vrbanorum officiorum. qualia sunt

Vera in ipso eculeo dicunt. in vita to
arum plenissima, scil: Mecoenas
batur, & verum dixit, quod ij sæpè
Altitudo attonat summa. fulmin
mine percussi. sensus est: quod ipsa
viuunt deducat in periculum & exit
tudinem. Horat:

Suis & ipsa Roma viribus ru

Ebrius sermo. quali utitur ho
Enervasset. illius effoeminasset
gravitate exuisset.

Contrahas vela. Horat:

contrahas vento nimi
Tur

Terram leges. applicabis te ad
littus navigare.

Parem facere rationem. eode
pariare dixerunt, inde pariatores
nulla sint reliqua.

In aspero & probo accipere. Pen
ti & proba. add: Sueton: Ver: cap.
exigebat asperos. sententiam Epicuri probis & asperis nummis
contra judicat, de Mecoenatis dictis quæ pro levibus habet & mollibus.

Ab Epicuro versura facienda est. ab eo sumendum quod tibi
solvatur. add: Tac: Ann: cap: 16.

Visceratio. cœna & prandium cum carne. add: Suet: Jul: 38 & ibi notæ

Nomenclator digesserit. Horat:

Meremur servum qui dictet nomina.

Is nomenclator est à quo nomina salutatorum domini accipiebant, est
autem digesserit ordine notaverit.

---

sē existimes pertinere, quis, quam quid acceperit.

EP. XX. SI vales, & te dignum putas qui aliquādo fias tuus, gaudeo. Mea enim gloria erit, si te istinc vbi sine spe exeundi fluctuaris, extraxero. Illud autem, mi Lucili, te rogo atq; hortor, vt philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentū tui profectus capias, nō oratione nec scripto; sed animi firmitate, & cupiditatum deminutione. Verba rebus proba. Aliud propositum est declamantib. & assensionem coronæ captantib., aliud his qui iuuenū otiosorum aures disputatione varia aut volubili detinent. Facere docet philosophia, non dicere: & hoc exigit, vt ad legē suam quisq; viuat, ne orationi vita dissentiat, vt ipsa inter se vita vnius, sine actionum dissensione, coloris sit. Maximū hoc est & officiū sapientiæ, & indicium, vt verbis opera concordent, vt & ipse vbiq; par sibi idemq; sit. Quis hoc præstabit? Pauci, aliqui tamen. Est difficile hoc: nec dico sapientem semper vno iturum gradu, sed vna via. Obserua itaq; nunquid vestis tua domusq; dissentiant: nunqd in te liberalis sis, in tuos sordidus: nūquid cenes frugaliter, ædifices luxuriose. Vnā semel ad quā viuas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuā exæqua. Quidam se domi cōtrahunt, dilatant foris, & extendunt. Vitiū est hæc diuersitas, & signū vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam vnde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorumq;. Nemo proponit sibi quid velit, nec, si pposuit, perseuerat in eo, sed transilit: nec tantum mutat, sed redit, & in ea quæ deseruit ac damnauit, reuoluitur. Itaq; vt relinquam definitiones sapientiæ veteres, & totum complectar humanæ vitæ modum, hoc possum contentus esse. Quid est sapientia? Semper idem velle atque idem nolle. Licet illam exceptiunculam non adiiciam, vt rectum sit quod velis. Non potest cuiquam semper idem

epis ad fam: famulam suam

eadem affectione.

finis propositi sui.

Cic: lib: de offic:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Tuus. Tui iuris. ut alijs aut tuis affectibus non sis subiectus. ep: 1: Vindica te tibi. Persius:
Vindicta postquam meus à Prætore recessi.

Fluctuaris. p. fluctuas, ut sæpè in Tragoedijs nostri.

In præcordia ima. in animum. locutio petita ab opinione vulgi, quod credit cor esse sedem cogitationum.

Cupiditatum. Affectuum vehementiorum & inclinationum. Nepos in Dione. Cicero sæpius cupidè aliquem damnare. p. ita damnare ut appareat te esse inimicum condemnati.

Detinent. oblectant. Virgil:
——— ——— ——— ——— Libycæq; aspectus detinet urbis.
quibus delectamur ea quasi nos detinent.

Vnius coloris. sibi similis, id urgent passim Stoici ut eo nitamur quo nobis simus similes quod argumentum est nos agere sapienter.

Vna via. quia nempe nitatur & eat ad sapientiam & beatitudinem.

In suos sordidus. egregiè avarus. Ita est in L. 3. D. de suspectis tutoribus: Sordidè agere.

Vitam exæqua. dirige, duc. ab architectis qui ducunt educuntq; muros ad amussim. ep: 71: Nisi ad regulam prava non corrigas.

Domi se contrahunt. ibi arctè vivunt, & sordidè.

Tenorem suum. certum modum ad quem se componat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Preme quod coepisti. illud agere insiste.

Per lusum. sine ulla constantia.

Beneficio paupertatis scies. per hanc cognosces qui amicitiam tuam, qui fortunam sequantur.

Aliud. tuam gratiam & fortunam. add: ep: praecedent

Ex te nascentibus. mentis bona intelligit sive animi, ut virtus, sapientia, prudentia &c.

In sinu positas contemnere. Sensus: an non potes penes te habere domi ingentes divitias easque contemnere nec ab ijs corrumpi.

Epicuri angelus. fortè ad genium Epicuri respicit, nam cuique & bonum & malum tribuerunt genium. add: Flor: lib: 4 de bello Bruti & Cassij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

per idem placere, nisi rectum. Nesciunt ergo homines quid velint, nisi illo momento, quo volunt. In totum nulli velle aut nolle decretũ est. Variatur quotidie iudicium, & in contrarium vertitur. Itaq; plerisq; agitur vita per lusum. Preme ergo quod cœpisti: & fortasse perduceris aut ad summum, aut eo quod summum nondum esse solus intelligas. Quid fiet, inquis, huic turbæ familiarium? Turba ista cum a te pasci desierit, ipsa se pascet: aut quod tu beneficio tuo non potes scire, paupertatis scies. Illa veros certosq; amicos retinebit: discedet quisquis non te, sed aliud sequebatur. Non est autem, vel ob hoc vnũ amanda paupertas, quod a quibus ameris ostendit? O quando ille veniet dies, quo nemo in honorem tuũ mentiatur. Huc ergo cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, vt contentus sis temetipso & ex te nascentibus bonis. Quæ potest esse felicitas deo propior? Redige te ad parua, ex quibus cadere non possis: idque vt libentius facias, ad hoc pertinebit tributum epistolæ huius: quod statim conferam. Inuideas licet: etiam nunc libenter pro me dependet Epicurus. Magnificentior (mihi crede) sermo tuus in grabato videbitur & in panno. non .n. dicentur tantũ illa, sed probabuntur. Ego certe aliter audio quæ dicit Demetrius noster, cum illum vidi nudum, quanto minus quam stramentis incubantem? Tunc enim non præceptor veri, sed testis est. Quid ergo? Non licet diuitias in sinu positas contemnere? quid ni liceat? Et ille ingentis animi est, qui illas circumfusas sibi multum diuq; miratus, quod ad se venerint, ridet, suasq; audit magis esse quam sentit. Multum est, non corrumpi diuitiarum contubernio. Magnus est ille qui in diuitijs pauper est: sed securior, qui caret diuitijs. Nescio, inquis, quomodo iste paupertatẽ laturus sit si in illam inciderit. Nec ego Epicuri angelus scio, an pau-

Ita Plaut: honoris tui causa id fiet p. tui causa.

add: ep. 18

ita eam cupiat & sequatur. Virgil:

æ imago & species illius sit & nec
aginarium & scenicum regem con-
diuturnum.
simus, quæ permaduerint obscoena
aco
coniunguntur, est enim petitum
actor admonebat reum ut in ...
rapiebatur. Virgil:
...ncius aurem

id videndum apud F. Ursinum.
bitiosi evadimus ut paulum po-
annis, quamvis possideamus regnu.

ad parva ex quibus cadere non possis.
liorem esse investigationem ut &
ad repercussionem radiorum solis,
ginem deduci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Pre

Per

Beneficio paupertatis scies. per hanc co
tunam sequantur.

Aliud. tuam

Ex te nascen
mi, ut virtu

in sinu positas contemnere. Sensus: an non
tes divitias easq; contemnere nec ab ijs corr

Epicuri angelus. forte ad genium Epicuri
lum tribuerint genium. add: Flor: lib: 4 d

an pauper iste contempturus sit diuitias, si in illas
inciderit. Itaque in vtroque mens æstimanda est, in-
spiciendumq; an ille paupertati indulgeat, an hic
diuitijs non indulgeat. Alioquin leue argumentum
est bonæ voluntatis grabatus, aut pannus, nisi appa-
ruit aliquem illa non necessitate pati, sed malle. Ce-
terum magnæ indolis est, ad ista non properare tan-
quam ad meliora, sed præparare tanquam ad facilia.
Et sunt, Lucili, facilia. cum vero multo ante medi-
tatus accesseris, iucunda quoque. Inest enim illis,
sine qua nihil est iucundum, securitas. Necessarium
ergo iudico id, quod tibi scripsi magnos viros sæpe
fecisse, aliquos dies interponere quibus nos ima-
ginaria paupertate exerceamus ad veram: quod eo
magis faciendum est, quod delicijs permaduimus, &
omnia dura ac difficilia iudicamus. Potius excitan-
dus e somno, & vellicandus est animus, admonen-
dusq; naturam nobis minimum constituisse. Nemo
nascitur diues: quisquis exit in lucem, iussus est lacte
& panno esse contentus. Ab his initijs nos regna
non capiunt.

EP. XXI. CVM istis negotium tibi esse iudicas,
de quibus scripseras? Maximum negotium tecum
habes: tu tibi molestus es. Quid velis, nescis: melius
probas honesta, quam sequeris. Vides vbi sit posita
felicitas, sed ad illam peruenire non audes. Quid sit
autem quod te impediat, quia parum ipse dispicis,
dicam. Magna hæc esse existimas, quæ relicturus es:
& cum proposuisti tibi illam securitatem, ad quam
transiturus es, retinet te huius vitæ, a qua recessu-
rus es, fulgor, tanquam in sordida & obscura casu-
rum. Erras, Lucili: ex hac vita ad illam ascenditur.
Quod interest inter splendorẽ & lucẽ, cum hæc cer-
tam originem habeat, ac suam, ille niteat alieno:
hoc inter hanc vitam & illam. Hæc, quia fulgore ex-
trinsecus veniente percussa est, crassam illi statim
vmbram

Paupertati indulgeat. illi animo sit dedita eam cupiat & sequatur. Virgil:
indulgere labori.

Imaginaria paupertate. non vera, sed quæ imago & species illius sit & nec
perpetua. add: Flor: lib: 2 cap: 14. Ubi imaginarium & scenicum regem con-
fingit eodem sensu. p. non verum nec diuturnum.
Permaduimus corrupti & effoeminati sumus, quæ permaduerunt obscoena
sunt. add: Flor: lib: 2 cap: de bello Syriaco
Vellicandus, admonendus. optimè hic coniunguntur, est enim petitum
ab aurium vellicatione in iudicijs quia actor admonebat reum ut in iu-
dicio se sisteret si ultro nollet in ius rapiebatur. Virgil:
Cynthius aurem
Vellit & admonuit —— —— —— id videndum apud F. Ursinum.
est & in nummismatibus quibusdam —— ut paulum po-
Nos regna non capiunt. tam ambitiosi evadimus, quamvis possideamus regnu-
entiæ & dignitatis nos consecutos credamus,
add: Flor: lib: 4. cap: 2.
Casurum. ep: præcedenti: Redige te ad parva ex quibus cadere non possis.
Niteat alieno. splendoris vult difficiliorem esse investigationem ut &
colorum.
Percussa. tacta & ornata, respicitur ad repercussionem radiorum Solis,
unde credere videtur posse splendoris originem deduci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

suo lumine illustris est. Ita sol cum laborat minus obscuratur q
luna, namq; ille suo hæc alieno lumine lucida est.

Vita speciosa. speciem magis quam rem pu
chram habente.

Fidelem. non fallacem. Horat: Quæ sunt o
subiecta fidelibus. p. quæ videmus oculis q
non facile fallunt.

Incidisset. quasi æneis tabulis. Sensus: Ita meminisset suis episto
ut illius memoria non facile obliterari possit.

Megistanas. proceres, purpuratos, de quibus Suet: Calig: c. 5. Esore

Satrapas. hi profecti provinciarum Persidos erant, qui Prætori
& præfecti auctoribus, ipsæ provinciæ Satrapiæ.

Pater Romanus. Romanus Impera
qui est pater patriæ.

Membra ac partes. ipsi scilicet non fuerunt potentes, sed aliena potent
aliquid sibi potestatis vindicaverunt, ut membra & partes in corpore
mano.

Excipitur. retinetur diligenter, nec dimittitur, omni humanitate &
norifice excipitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

vmbram faciet quisquis obstiterit: illa vero suo lumine illustris est. Studia te tua clarum & nobilem efficient. Exemplum Epicuri referam. cũ Idomeneo scriberet, & illũ a vita speciosa, ad fidelem stabilẽq; gloriam reuocaret, rigidæ tunc potentię ministrũ, & magna tractãtem. Si gloria, inquit, tangeris, notiorẽ te epistolæ meæ facient, quam omnia ista quæ colis, & propter quæ coleris. Nunquid ergo mentitus est? Quis Idomenea nosset, nisi Epicurus illũ suis litteris incidisset? Omnes illos megistanas & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, obliuio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolę non sinunt. nihil illi profuisset gener Agrippa, & Tiberius progener, & Drusus Cæsar pronepos. inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum aperuisset. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem quandoq; silentiũ abitura obliuioni resistent, ac se diu vindicabunt. Quod Epicur⁹ amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habeo apud posteros gratiam. possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit, & præstat:

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt.
Nulla dies vnquam memori vos eximet æuo,
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumq; pater Romanus habebit.

Quoscunque in medium fortuna protulit, quicunq; membra ac partes alienæ potentiæ fuerant, horum gratia viguit, domus frequentata est, dum ipsi steterunt: post ipsos cito memoria defecit. Ingeniorum crescit dignatio: nec ipsis tantum habetur, sed quicquid illorum memoriæ adhæsit, excipitur. Ne gratis Idomeneus in epistolam meam venerit, ipse eam de suo redimet. Ad hunc Epicurus illam nobilem sentẽtiã scripsit, qua hortatur vt Pythoclea locuple-

cui uxor Pomponia filia Attici. Cui neptē Attici Agrippinam in matrimonio habuit.

Nisus & Euryalus.

Ita Cic: ad famil: lib: 15 ep: 2:
t. Alibi: Cæsarem honestum esse
: cum aliquis in dicenda senten=
si non omnes probantur postula=
e plurimum in hortis dicitur.
t.
bus nihil sedantur, ut fames &

suo lumine illustris est. Ita sol cu[...]
luna, namq; ille suo haec alieno lu[...]

Vita speci[...]
claram h[...]
Fidelem. [...]
subiecta [...]
non facil[...]

Incidisset. quasi aeneis tabulis. Se[...]
rit illius memoria non facile obli[...]
Megistanas. proceres, purpuratos [...]
satrapas. hi profecti provinciaru[...]
& praefecti auctoribus, ipsae pro[...]

add: ep: 18

Membra ac partes. ipsi scilicet non s[...] nulla mer[...]
aliquid sibi potestatis vindicaverint, [...]cede.
mano.
Excipitur. retinetur diligenter, nec [...]
norifice excipitur.

tem non publica nec ancipiti via faciat. Si vis, inquit, Pythoclea diuitem facere, non pecuniae adijciendum, sed cupiditatibus detrahendum est. Et apertior ista sententia est, quam vt interpretanda sit, & disertior quam vt adiuuanda. Hoc vnum te admoneo, ne istud tantum existimes de diuitijs dictum: quocunque transtuleris, idem poterit. Si vis Pythoclea honestum facere, nō honorib. adijciendum est, sed cupiditatibus detrahendum. Si vis Pythoclea esse in perpetua voluptate, non voluptatibus adijciendum est, sed cupiditatibus detrahendum. Si vis Pythoclea senem facere, & implere vitam, non annis adijciendum est, sed cupiditatibus detrahendum. Has voces non est quod Epicuri esse iudices, publicae sunt. Quod fieri in senatu solet, faciendum ego in philosophia quoque existimo. Cum censuit aliquis, quod ex parte mihi placeat, iubeo illū diuidere sententiā, & sequor. Eo libentius Epicuri egregia dicta commemoro, vt istis qui ad illa confugient, spe mala inducti, qui velamentum seipsos suorum vitiorum habituros existimant, probem, quocunque ierint, honeste esse viuendum. Cum adierint hos hortulos, & audierint inscriptum hortulis: Hospes hic bene manebis, hic summum bonū voluptas est: paratus erit istius domicilij custos, hospitalis, humanus, & te polenta excipiet, & aquam quoque large administrabit, & dicet: Ecquid bene acceptus es? Nō irritant, inquam, hi hortuli famem, sed extinguunt: nec maiorem ipsis potionibus sitim faciunt, sed naturali & gratuito remedio sedant. In hac voluptate consenui. De his tecum desiderijs loquor, quae consolationem non recipiunt, quib. dandum est aliqd, vt deficiant. Nā de illis extraordinarijs quae licet differre, licet castigare & opprimere, hoc vnū commonefaciam, Ista voluptas non naturalis est, non necessaria: huic nihil debes. Si quid impendis, volun-

[illegible]

nestum facere. promovere ad honores. Ita Cic: ad famil: lib: 15 Ep: 2:
ni nos salvos & honestos esse volunt. Alibi: Cæsarem honestum esse
pio.

beo illum dividere. Asconius Pædianus: cum aliquis in dicenda senten=
a duas pluresve res complectitur, eæ si non omnes probantur postula=
r ut dividatur.

es hortulos. scholam Epicuri, docuisse plurimum in hortis dicitur.
etron: Doctis Epicurus in hortis sedit.

on recipiunt. quæ verbis consolantibus nihil sedantur, ut fames &
itis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

In arena. interea dum res aguntur, dum versamur in opere.

Quod male implicuisti. quod tibi fecisti im-
pedimentum tua cum molestia & malo.

Descendere consilij, incidere fortunæ est
add: ep: 7 & 19 prope finem.

Fortunæ ferenti. secundæ. Virgil: venti ferentes. sensus est: fortunam secundam ma-
gis etiam ambire & quasi urgere ut faveat.

Ovid: lib: 3 Amor: eleg: 11: Lintea dem potius ventisque ferentibus utar. Idem ep: 16: Portubus egredior ventisque ferentibus usus.

Advoco. alios præter me voco qui solus a-
cabar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

tarium est. Venter præcepta non audit, poscit, appellat. Non est tamen molestus creditor, paruo dimittitur: si modo das illi quod debes, nõ quod potes.

EP. XXII. IAM intelligis educendum esse te ex istis occupationibus speciosis & malis: sed quomodo id consequi possis, quæris. Quædam non nisi a præsente monstrantur. Non potest medicus per epistolas cibi aut balnei tempus eligere. Vena tangenda est. Vetus prouerbium est, Gladiatorem in arena capere consilium. Aliquid aduersarij vultus, aliquid manus mota, aliquid ipsa inclinatio corporis intuentem monet. Quid fieri soleat, quid oporteat, in vniuersum, & mandari potest, & scribi. Tale consilium non tantum absentib. sed etiã posteris datur. Illud autem quando fieri debeat, aut quemadmodum, ex longinquo nemo suadebit. cum rebus ipsis deliberandum est. Non tantum præsentis, sed vigilantis est, occasionem obseruare properantem. Itaq; hanc circumspice: hanc si videris, prende: & toto impetu, totis viribus id age, vt te istis officijs exuas. Et quidẽ quam sententiam feram, attende. Censeo aut ex ista vita tibi, aut e vita exeundum. Sed illud idem existimo, leni eundum via, vt quod male implicuisti, soluas potius quam abrumpas: dummodo si alia soluendi ratio non erit, vel abrumpas. Nemo tam timidus est, vt malit semper pendere, quam semel cadere. Interim, quod primũ est, impedire te noli, contentus esto negotijs in quæ descendisti, vel quod videri mauis, incidisti. Non est quod ad vlteriora nitaris. aut perdes excusationem, & apparebit te nõ incidisse. Ista enim quæ dici solent, falsa sunt: Non potui aliter. Quid si nolle? necesse erat. Nulli necesse est, felicitatem cursu sequi: est aliquid, etiam si non repugnare, subsistere, nec instare fortunæ ferenti. Nunquid offenderis, si in consiliũ non venio tantum, sed aduoco, & quidem prudentiores quam ipse

Venter caret auribus.

Flor: lib: 3 cap: 8.

quod vulgo ... Tac: 6 Ann: cap: 50.

...ilijs non potest resisti. Græci [illegible]
fulgura &c.

e improbatæ genere.
cum quæris casum te liberandi

fortitudinis gloriam non æquè
...iculum.

...nda hic conditionem vitæ periculosam.

...i rem cuius causa multum labo=
...tus inde percipiendi iam tempus est.

...giosa, sed ab ea tamen nequeunt dis=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

lium, ad quos soleo referre, si quid delibero? Epicuri epistolam ad hanc rem pertinentem legi. Idomeneo scribitur: quem rogat, vt quantū potest fugiat & properet, antequam aliqua vis maior interueniat & auferat libertatē reddendi. Idem tamen subiicit, nihil esse tentandum, nisi cum apte poterit tempestiueque tentari. Sed cum illud tempus diu captatū venerit, exiliendū ait. Dormitare de fuga cogitantem vetat, & sperat etiam ex difficillimis salutarem exitum: si nec properemus ante tempus, nec cessemus in tempore. Puto nunc, & Stoicam sententiam quæris. non est ꝙ quisquā illos apud te temeritatis infamet. cautiores quam fortiores sunt. Expectas forsitan, vt tibi hęc dicantur? Turpe est cedere oneri. luctare cū officio quod semel recepisti. Non est vir fortis & strenuus, qui laborē fugit: verum vbi crescit illi animus ipsa rerum difficultate. Dicetur tibi ista, si operæ pretium habebit perseuerantia, si nihil indignum bono viro faciendum patiendumue erit: alioquin sordido se & contumelioso labore non cōteret, nec in negotijs erit negotij causa. Ne illud quide quod existimas eum facturum, faciet, vt ambitiosis rebus implicitus, earum semper æstus ferat. Sed cū viderit breuia in quib. voluatur, incerta, ancipitia, referet pedem; nec vertet terga, sed sensim recedet in tutum. Facile est autem, mi Lucili, occupationes euadere, si occupationum pręmia contemseris. illa sunt quæ nos morantur & detinent. Quid ergo? Tam magnas spes relinquam? Ab ipsa messe discedam? Nudum erit latus? incomitata lectica? Atrium vacuum? Ab his ergo inuiti homines recedunt, & mercedem miseriarū amant ipsas execrantur. Sic de ambitione, quomodo de amica querūtur: & si verum affectum eorum inspicias, non oderunt sed litigant. Excute istos, qui quæ cupiere, deplorāt, & de earum rerum loquuntur fuga, quibus carere non

Ovid: lib: 3 Amor: eleg: 11: Lintea dem potius ventisq; ferentibus aptar. Idem ep: 16: Portibus egredior ventisq; ferentibus usus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

is maior. cui viribus humanis aut consilijs non potest resisti. Graeci θεοῦ
ιαν vocant, vim Dei, qualis est tempestas, fulgura &c.

Exiliendum. de subito abeundum ex vitae improbatae genere.

Dormitare. securum & negligentem esse cum quaeris casum te liberandi
& abeundi.

Cautiores sunt quam fortiores. ingentis fortitudinis gloriam non aeque
captant quam vident ne incidant in periculum.

Cum viderit brevia. proprie loca nimis profunda hic conditionem vitae periculosam.

Ab ipsa messe. proverbialiter dicitur de eo qui rem cuius causa multum labo=
ris perpessus est tum relinquit cum fructus inde percipiendi iam tempus est.

Litigant. verba quandoque interponunt litigiosa, sed ab ea tamen nequeunt dis=
cedere.

Voluntariam moram. qualis est amatoris apud amicam quicum litigavit.

Advocationem petis, moram, quam petebant dum postulabant ut sibi daretur advocatio sive tempus advocandi amicos cum ijs deliberaturi utrum iudicio contendere an litigare nallent. In catalectis: Cur differs, mea lux, rogata semper? Cur longam petis advocationem

Nemo cum farcinis enatat. Sensus est: qui vult evadere non debet nimium impe-
dimenta curare, verbi caussa honores, opes huius vitæ.

Alienas farinas adorno. Cato de re rust:
Ornati asini quibus aptatæ & impositæ
sunt farinæ. Est autem hic accommo-
do mihi alienas sententias ijs instrue-
rus & alios deinde.

Percepit. planè cepit. Plaut: Amphit: sc:
penult: Mihi horror misero membra p
cipit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

non poſſunt. Videbis voluntariam eſſe illis in ea moram, quod ægre ferre ipſos & miſere loquuntur. Ita eſt, mi Lucili: paucos ſeruitus, plures ſeruitutem tenent. Sed deponere illam in animo eſt, & libertas bona fide placuit: in hoc autē vnum aduocationem petis, vt ſine perpetua ſollicitudine id tibi facere contingat. quid ni te tota cohors Stoicorum probatura ſit? Omnes Zenones & Chryſippi moderata, & honeſta, & vera ſuadebūt. Sed ſi propter hoc tergiuerſaris, vt circumſpicias, quantum feras tecum, & quam magna pecunia inſtruas otium, nunquam exitum inuenies. Nemo cum ſarcinis enatat. Emerge ad meliorem vitam propitijs dijs, ſed non ſic, quo modo iſtis propitij ſunt, quib. bono ac benigno vultu mala magnifica tribuerūt, hoc vno excuſati, quod iſta quæ vrunt, quæ excruciant, optantib. data ſunt. Iam imprimebam epiſtolæ ſignum. reſoluenda eſt, vt cum ſollemni ad te munuſculo veniat, & aliquam magnificā vocem ſecum ferat, & ecce occurrit mihi neſcio vtrum verior, an eloquentior. cuius? inquis. Epicuri. Adhuc alienas ſarcinas adorno. Nemo non ita exit e vita tanquam modo intrauerit. Quemcunque vis occupa, adoleſcentem, ſenem, medium, inuenies æq; timidum mortis, æque inſcium vitæ. nemo quicquam habet facti. In futurum enim noſtra diſtulimus. Nihil me magis in iſta voce delectat, q̃ quod exprobratur ſenib. infantia. Nemo, inquit, aliter, quam quomodo natus eſt, exit e vita. Falſum eſt. peiores morimur quam naſcimur. Noſtrum iſtud, non naturæ vitium eſt. Illa de nobis conqueri debet, & dicere: Quid hoc eſt? Sine cupiditatibus vos genui, ſine timoribus, ſine ſuperſtitione, ſine perfidia, ceteriſq; peſtibus. quales intraſtis, tales exite. Percepit ſapientiam, ſi quis tam ſecurus moritur, quā naſcitur. Nunc vero trepidamus, cum periculum acceſſit: non animus nobis, non

quia illam amant.

haud dubie, [illegible]

Plaut: Aulul: Media mulier p. mediæ ætatis.

...tia conſtaret. p. eadem maneret.

...ſt eorum qui verba potius quærunt ...eantur.

...tunæ.

...unt: Phæd: 1. 1. Teneris labellis molles ...reſpondeat.

...orat:

Voluntariam moram. qualis est amatoris

Advocationem petis, moram, quam petebant dum
tempus advocandi amicos cum ijs delibera
nallent. In Catalectis: Cur differs, mea lux,

Nemo cum sarcinis enatat. Sensus est: q
dimenta curare, verbi causa honores, ope

color constat: lacrimæ nihil profuturæ cadunt. Quid est turpius, quam in ipso limine securitatis esse sollicitum? Causa autem hæc est. quod inanes omnium bonorum sumus, quorum in fine vitæ desiderio laboramus. Non enim apud nos pars eius vlla subsedit. transmissa est, & effluxit. Nemo quam bene viuat, sed quandiu, curat: cum omnibus possit contingere, vt bene viuant: vt diu nulli.

EP. XXIII. PVTAS me tibi scripturum, quam humane nobiscũ hiems egerit, quæ & remissa fuit, & breuis: quam malignum ver sit, quam præposterum frigus, & alias ineptias verba quærentium. Ego vero aliquid quod & mihi & tibi prodesse possit, scribam. Quid autem id erit. nisi vt te exhorter ad bonam mentem? Huius fundamentum quod sit, quæris? ne gaudeas vanis. Fundamentum hoc esse dixi. etiam culmen est. Ad summa peruenit, qui scit quod gaudeat, qui felicitatem suam in aliena potestate non posuit. Sollicitus est, & incertus sui, quem spes aliqua proritat, licet ad manum sit, licet non ex difficili petatur, licet illum nunquam sperata deceperint. Hoc ante omnia fac, mi Lucili: disce gaudere. Existimas me nunc detrahere tibi multas voluptates, qui fortuita submoueo, qui spes, dulcissima oblectamenta, deuitandas existimo. Immo contra. nolo tibi vnquam deesse lætitiam. Volo illam tibi domi nasci. Nascitur, si modo intra teipsum sit. Ceteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt, leues sunt: nisi forte tu iudicas illũ gaudere, qui ridet. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Mihi crede, verum gaudiũ res seuera est. An tu existimas quenquam soluto vultu, & vt isti delicati loquũtur, hilariculo mortem contemnere? paupertati domum aperire? voluptates tenere sub fræno? meditari dolorum patientiam: Hæc qui apud se versat, in magno gaudio est, sed pa-

rum

l. Hilaricule

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

olor constat. idem manet. Suet: si sibi pudicitia constaret. p. eadem maneret.

Verba quærentium. add: Horat: lib: 2 Sat: 6. Est eorum qui verba potius quærunt aliena quam loquuntur quæ responsum mereantur.

n aliena potestate. nempe hominum aut fortunæ.

Domi nasci. penes te. apud Plautum sæpissimè.

Hilariculo. Diminutiva amantibus grata. Plaut: Pseud: 1.1. Teneris labellis molles morsiunculæ, papillarum horridularum oppressiunculæ.

Meditari. ad illam se exercere. add: Cic: 1 de orat:

Perfusoriam voluptatem. vulgo superficiariam
Superfusorie Hannibalem egisse testatur Nepos
in eius vita.
Invectitium. non domesticum, vernaculu
proprium, non apud nos natum.
Plus pateat introrsus. non hæreat in su
perficie sed plus habeat introrsum.

In præcipiti est. periculosa.

Ire est consilij, ferre fortun

imo severa

rum blando, in huius gaudij possessione esse te volo. Nunquam deficiet, cum semel vnde petatur inueneris. Leuium metallorum fructus in summo est: illa opulentissima sunt, quorum in alto latet vena, assidue plenius responsura fodienti. Hæc quib delectatur vulgus, tenuem habent ac perfusoriam voluptatem: & quodcunque inuecticium gaudium est, fundamento caret. Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere, solidū est, & ꝙ plus pateat introrsus. Fac oro te, Lucili carissime, quod vnum potest te præstare felicem, disijce & conculca ista, quæ extrinsecus splendent, quæ tibi promittuntur ab alio: ad verum bonum specta, & de tuo gaude. Quid est autem hoc, de tuo? Te ipso & tui optima parte. Corpusculum quoq;, etiam si nihil fieri sine illo potest, magis necessariam rem crede, quã magnam. Vanas suggerit voluptates, breues, pænitendas, ac nisi magna moderatione temperentur, in contrarium abituras. Ita dico, in præcipiti est voluptas, ad dolorem vergit, nisi modum teneat. Modum autem tenere in eo difficile est, quod bonum esse credideris. Veri boni auiditas tuta est. Quid sit istud, interrogas, aut vnde subeat? dicam. Ex bona conscientia, ex honestis consilijs, ex rectis actionibus, ex contemptu fortuitorum, ex placido vitæ & continuo tenore vnam prementis viam. Nam illi qui ex aliis propositis in alia transiliunt, aut ne transiliunt quidem, sed casu quodam transmittuntur, quomodo habere quicquã certum mansurumve possunt, suspensi & vagi? Pauci sunt, qui consilio se suaque disponant: ceteri eorum more quæ fluminibus innatant, non eunt, sed feruntur. Ex quibus alia leuior vnda detinuit, ac mollius vexit, alia vehementior rapuit, alia proxime ripã, cursu languescente, deposuit; alia torrens impetus deiecit in mare. Ideo constituendum est, quid velimus, & in eo perseuerandum. Hic est locus sol-

add: Cartes: 4 Princip: theorema te 72.

in tristitiam

m. Sueton: Acquiescere convictoribus
sibi nomento malam rem arcessere.
n.
suo modulo ac pede verum est.
n iustis iniustisve, propriè taxare
p: 7 prope finem.
pientiæ in studio. Vox Stoica.
ehementer compellebantur ad con-
tiæ studio non præditi.

uendi æris alieni. Possum enim vocem tibi Epicuri tui reddere, & hanc epistolam liberare. Molestū est, semper vitā inchoare, aut si hoc modo magis sensus potest exprimi; Male viuunt, qui semper viuere incipiunt. Quare, inquis? desiderat enim explanationem ista vox. Quia semper illis imperfecta vita est. Non potest autem stare paratus ad mortem, qui modo incipit viuere. Id agendū est, vt satis vixerimus. Nemo hoc putat, qui orditur cum maxime vitam. Non est quod existimes paucos esse hos; propemodum omnes sunt. Quidam viuere tunc incipiunt, cum desinendum est. si hoc iudicas mirum, adijciam quod magis admireris. Quidam ante viuere desierunt, quam inciperent.

EP. XXIV. SOLLICITVM te esse scribis de iudicij euentu, quod tibi furor inimici denuntiat: & existimas me suasurum vt meliora tibiipsi proponas, & acquiescas spei blandæ. Quid enim necesse est mala accersere, & satis cito patienda cum venerint, præsumere ac præsens tempus futuri metu perdere? Est sine dubio stultum, quia quandoque sis futurus miser, esse iam miserum. Sed ego alia te ad securitatem via ducam. Si vis omnem sollicitudinē exuere, quicquid vereris ne eueniat, euenturum vtique propone; & quodcunq; illud est malum, tecum ipse metire, ac timorem tuum taxa: intelliges profecto aut non magnum aut non longum esse quod metuis. nec diu exempla quib. confirmeris, colligenda sunt. Omnis illa ætas tulit. In quamcunque partem rerum, vel ciuilium, vel externarum memoriam miseris, occurrent tibi ingenia, aut profectus, aut impetus magni. Nunquid accidere tibi, si damneris, potest durius, quam vt mittaris in exilium? vt ducaris in carcerem? nunquid vltra quicquam corpori timendum est, quam vt pereat? Singula ista constitue, & contemptores eorum cita, qui non quærendi, sed

alias præcipere, Tac: præsumere bellum.

Acquiescas spei blandæ. illa oblectas animum. Sueton: Acquiescere convictoribus Græculis. in Tiberio.

Mala arcessere. Plaut: Amph: 1. 1. 171: Suo sibi numento malam rem arcessere.

Exuere. deponere. Tac: Exuere Magistrum.

Metire. æstima: Horat: Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

Timorem taxa. examina qualis sit, quam iustus iniustusve, propriè taxare est pretium definire. add: Iustin: lib: 5 cap: 7 prope finem.

Profectus. qui multum profecerunt sapientiæ in studio. Vox Stoica.

Impetus magni. generositatis quia vehementer compellebantur ad contemnendam mortem quamvis sapientiæ studio non præditi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Sedeligendi. Magnam igitur significat horum exemplorum esse copiam.
Male iudicaretur. ab ordine equestri, penes quem tum iudicia, quæ male
exercita redundabant in exitium Reipub:
Vt rediret reipublicæ præstitit. p. illius in gratiam fecit. Virgil:
Sat patriæ Priamoq; datum est.
add: Gronov: lib: 4 obs: cap: 8.

Subornatum. instructum, quomodo & ornamenta vocant ea quæ ad instru-
ctionem gladiatorum parantur.

Occupanda pericula prius in se suscipien-
da quam est necesse.

Decantatæ fabulæ. Flor: add: lib: I cap: 10: Nisi nomina & facta Scævolæ & Clœ-
liæ si essent in annalibus hodie ea pro fabulis habitum iri.

Vltimæ. desperatæ, prope exitium positæ.
Cæde. civili quæ per proscriptiones crebra
fuerat.

di, ſed eligendi ſunt. Damnationem ſuam Rutilius ſic tulit, tanquam nihil moleſtum eſſet aliud, quam quod male iudicaretur. Exilium Metellus fortiter tulit, Rutilius etiam libenter. Alter, vt rediret Reip. præſtitit: alter reditum ſuum Syllę negauit, cui nihil tunc negabatur. In carcere Socrates diſputauit, & exire (cum eſſent qui promitterent fugam) noluit, remanſitque, vt duarum rerum grauiſſimarum hominib. metum demeret, mortis & carceris. Mucius ignibus manum impoſuit. Acerbum eſt vri. quanto acerbius ſi id te faciente patiaris? Vides hominem non eruditũ, nec vllis præceptis contra mortem aut dolorem ſubornatũ, militari tantum robore inſtructum, pœnas a ſe irriti conatus exigentem: ſpectator diſtillantis in hoſtili foculo dextræ ſtetit, nec ante remouit nudis oſſibus fluentem manum, quam ignis illi ab hoſte ſubductus eſt. Facere aliquid in illis caſtris felicius potuit, nihil fortius. Vide quanto acrior ſit ad occupanda pericula virtus, quam crudelitas ad irroganda. Facilius Porſena Mucio ignouit, quod voluerat occidere, quam ſibi Mucius quod non occiderit. Decantatæ, inquis, in omnibus ſcholis fabulæ iſtæ ſunt. Iam mihi, cum ad contemnendam mortem ventũ fuerit, Catonem narrabis. Quid ni ego narrem? Vltima illa nocte Platonis librum legentem, poſito ad caput gladio, duo, hæc in rebus extremis inſtrumenta proſpexerat: alterũ, vt vellet mori; alterum, vt poſſet. cõpoſitis ergo reb. vtcunq; componi fractæ atq; vltimæ poterant, id agendum exiſtimauit, ne cui Catonem aut occidere liceret, aut ſeruare contingeret, & ſtricto gladio, quem vſq; in illum diem ab omni cæde purum ſeruauerat: Nihil, inquit, egiſti fortuna omnibus conatibus meis obſtando. non pro mea adhuc, ſed pro patriæ libertate pugnaui: nec agebam tanta pertinacia, vt liber, ſed vt inter liberos viuerem. nunc quoniam

ut respublica esset libera.

P 5 deplo-

Vell: l. 2 c. 13. Liv: epit: l. 70.

Flor: l. 1 c. 10

Flor: l. 4 c. 2

...on: Populus Romanus, vel ut ita di=
Qui res eius legunt non unius po=

...tis vitam, hoc vim etiam adhibentis.

...n viri. fuit autem Scipioni Cato legatus.

... & nudaes amoto terrore & periculo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Sedeligendi. Magnam igitur significat... Male iudicaretur. ab ordine equestri... exercita redundabant in exitium Reip... Vt rediret reipublicæ præstitit. p. illi...

Sat patriæ Priamoq; datum est

add: Gronov: lib: 4 obs: cap: 8.

Subornatum. instructum, quomodo &... ctionem gladiatorum parantur.

Decantatæ fabulæ. Flor: add: lib: 1 cap: ... liæ si essent in annalibus hodie ea pr...

deploratæ sunt res generis humani. Cato deducatur in tutum. Impressit deinde mortiferum corpori vulnus: quo obligato a medicis, cum minus sanguinis haberet, minus virium, animi idem, iam non tantũ Cæsari sed sibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generosum illum cõtemptoremq; omnis potentiæ spiritum non emisit, sed eiecit. Nõ in hoc exempla hæc nunc congero, vt ingenium exerceam, sed vt te aduersus id quod maxime terribile videtur, exhorter. Facilius autem exhortabor, si ostendero non tantum fortes viros hoc momentũ efflandæ animæ contempsisse, sed quosdam ad alia ignauos, in hac re exæquasse animũ fortissimorum: sicut illum Cn. Pompeij socerum Scipionem, qui contrario in Africam vento relatus, cum teneri nauem suam videret ab hostibus, ferro se transuerberauit: & quærentibus vbi Imperator esset: Imperator, inquit, bene se habet. Vox hæc illum parem maioribus fecit, & fatalem Scipionibus in Africa gloriam non est interrumpi passa. Multum fuit Carthaginem vincere, sed amplius mortem. Imperator, inquit, bene se habet. An aliter debeat Imperator, & quidẽ Catonis, mori? Nõ reuoco te ad historias, nec ex omnibus seculis contemptores mortis, qui sunt plurimi, colligo. Respice ad hæc nostra tempora, de quorum languore ac delicijs querimur. Omnis ordinis homines succurrent, omnis fortunæ, omnis ætatis, qui mala sua morte præciderunt. Mihi crede, Lucili, adeo mors timenda non est, vt beneficio eius nihil anteferendum sit. Securus itaque inimici minas audi: & quamuis conscientia tua tibi fiduciam faciat, tamen, quia multa extra causam valent, & quod æquissimum est spera, & ad id te quod est iniquissimum, compara. Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre quid in quaque re sit; scies nihil esse in istis terribile, nisi ipsum timorem.

Flor. l. 4 c. 2.

Res generis humani. imperij Romani. Sueton: Populus Romanus, vel ut ita di=cam hominum genus. Florus proœmio: Qui res eius legunt non unius po=puli sed generis humani facta discant.

Non emisit sed eiecit. illud est tarde finientis vitam, hoc vim etiam adhibentis.

Catonis. fortissimi ad mortem contemnendam viri. fuit autem Scipioni Cato legatus.

Demere rebus tumultum. res simpliciter & nudas amoto terrore & periculo sibi propositas considerare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Personatos. larva obtectos nam ea pro-
prie personæ dicitur. Phœdrus lib: 1. fab:
8: Personam Tragicam vidit vulpes. add:
inferiora.

Particulatim. per partes. Terent: frusti-
latim. per frusta, Ita & Plautus.

Stomachicus. qui stomacho labora, ut su-
pra cardiacus, qui corde laborat.

Hebetabitur. illius vis & acumen minu-
etur. Vtitur & Sueton: in Claudio.
A privata causa ad publicam. iube an-
mo ut non solum ad suam, sed etiam
aliorum tendat conditionem.
Voluptates in tormenta vertuntur. mu-
tantur, dum scilicet ex voluptatibus in-
cidimus in morbos & alia corporis in-
commoda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

rem. Quod vides accidere pueris, hoc nobis quoq; maiusculis pueris euenit. Illi quos amant, quibus assueuerunt, cum quib. ludunt, si personatos vident, expauescunt. Non hominibus tantum, sed & rebus persona demenda est & reddenda facies sua. Quid mihi gladios & ignes ostendis, & turbam carnificũ circa te frementium? Tolle istam pompam sub qua lates, & stultos territas. mors est, quã nuper seruus meus, quã ancilla contempsit. Quid tu rursus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? Quid tu singulis articulis, singula machinamenta, quibus extorqueantur, aptas, & mille alia instrumenta excarnificandi particulatim hominis? Pone ista quæ nos obstupefaciũt: iube conticescere gemitus & exclamationes, & vocum inter lacerationem elisarum acerbitatem. Nempe dolor est, quem podagricus ille contemnit, quem stomachicus ille in ipsis delicijs perfert, quem in puerperio puella perpetitur. Leuis est, si ferre possum: breuis est, si ferre non possum. Hæc in animo voluta, quæ sæpe audisti, sæpe dixisti: sed an vere audieris an vere dixeris, effectu proba. Hoc enim turpissimum est, quod nobis obijci solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare. Quid tu? Nunc primum tibi morte imminere scisti, nunc exilium, nunc dolorem? In hæc natus es. Quicquid fieri potest, quasi futurum cogitemus. Quod facere te moneo, scio certe fecisse. Nunc admoneo, vt animum tuum nõ mergas in istam sollicitudinem. Hebetabitur enim, & minus habebit vigoris, cum exurgendum erit. Abduc illum a priuata causa ad publicam: dic mortale tibi, & fragile corpusculum esse, cui non ex iniuria tantum aut ex potentiorib. viribus denuntiabitur dolor, sed ipsæ voluptates in tormenta vertuntur. Epulæ cruditatem afferunt; ebrietates neruorũ torporẽ tremoremq;: libidines, pedum, manuum, articulorum omnium deprauationes.

ep. 4.

late ponis ante oculos.

In morbo articulari qui distorta efficit membra.

modo hodie pingitur. Ovid:

m, aut exiit, corpori scilicet, quod vin

t si erimus consumpti, non miseri eri

ur.

us quæ præterijt mors sibi tenet, par

mus.

ientia. Horat:

dit ore rotundo

uod verum est

tiones. Pauper fiam? inter plures ero. Exul fiam? ibi me natū putabo, quo mittar. Alligabor? Quid enim? nunc ſolutus ſum? Ad hoc me natura graue corporis mei pondus aſtrinxit. Moriar? Hoc dicis, deſinam ægrotare poſſe, deſinam alligari poſſe, deſinam mori poſſe. Non ſum tam ineptus, vt Epicuream cantilenam hoc loco perſequar, & dicam vanos eſſe inferorum metus, nec Ixionem rota volui, nec ſaxum humero Siſyphi trudi in aduerſum, nec vllius viſcera & renaſci poſſe quotidie, & carpi. Nemo tam puer eſt vt Cerberum timeat & tenebras, & laruarum habitum nudis oſſibus cohærentium. Mors nos aut conſumit, aut emittit. Emiſſis meliora reſtant, onere detracto. conſumptis nihil reſtat: bona pariter malaq; ſubmota ſunt. Permitte mihi referre hoc loco tuum verſum, ſi prius admonuero vt te iudices non alijs ſcripſiſſe iſta, ſed etiam tibi. Turpe eſt aliud loqui, aliud ſentire: quanto turpius, aliud ſcribere, aliud ſentire? Memini te illum locum aliquando tractaſſe, non repente nos in mortem incidere, ſed minutatim procedere. Quotidie morimur: quotidie enim demitur aliqua pars vitæ: & tunc quoque cum creſcimus, vita decreſcit. Infantiam amiſimus, deinde pueritiam, deinde adoleſcentiam: vſq; ad heſternum, quicquid tranſijt temporis, perijt. Hunc ipſum quem agimus diem, cum morte diuidimus. Quemadmodum clepſydram non extremum ſtillicidium exhaurit, ſed quicquid ante defluxit: ſic vltima hora qua eſſe deſinimus, non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat. Tunc ad illam peruenimus, ſed diu venimus. Hæc cum ſcripſiſſes quo ſoles ore, ſemper quidem magnus, nunquam tamen acrior, quam vbi veritati commodas verba, dixiſti:

Mors non vna venit, ſed quæ rapit, vltima mors eſt.

Malo te legas, quam epiſtolam meam. Apparebit enim tibi, hanc quam timemus mortem extremam eſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Rota volvi. Ovid:

Volvitur Ixion & se sequiturque fugitque

Larvarum habitum. qualis est mors, quomodo hodie pingitur. Ovid:

Ossaque oculis ossia larva tuis.

Consumit aut emittit. Vt redigamur in nihilum, aut exuit, corpori scilicet, quod vinculum est nostræ libertati circumdatum.

Emissis meliora restant. onere detracto aut si erimus consumpti, non miseri erimus quales eramus priusquam nasceremur.

Cum morte dividimus. quia partem illius quæ præterijt mors sibi tenet, partem quæ restat nobis tenemus & vindicamus.

Quo soles ore. quia soles gravitate & eloquentia. Horat:

— — — — Grajis dedit ore rotundo

Musa loqui — — — — — —

Veritati commodas verba. dicis docesque quod verum est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Frigere. cum impetu eam relinquere.

Quousque eadem? add: ep: 89. Est vox eorum qui eadem iterum iterumque produci aggravantur.

esse, non solam. Video quo spectes. Quæris quid huic epistolæ infulserim, quod dictum alicuius animosum, quod præceptum vtile. Ex hac ipsa materia quę in manibus fuit, mittetur aliquid. Obiurgat Epicurus non minus eos, qui mortem concupiscunt, quã eos qui timent, & ait: Ridiculum est, currere ad mortem tædio vitæ, cum genere vitæ, vt currendũ esset ad morte, effeceris. Item alio loco dicit: Quid tam ridiculum, quam appetere mortem cum vitam tibi inquietam feceris metu mortis? His adijcias & illud eiusdem notæ licet, tantam hominum imprudentiam esse, immo dementiam, vt quidam timore mortis cogantur ad mortem. Quicquid horum tractaueris, confirmabis animum, vel ad mortis, vel ad vitæ patientiam. In vtrumq; monendi ac firmandi sumus, & ne nimis amemus vitam, & ne nimis oderimus. etiam cũ ratio suadet finire, non temere, nec cum procursu capiendus est impetus. Vir fortis ac sapiens non fugere debet e vita, sed exire. Et ante omnia ille quoque vitetur affectus, qui multos occupauit, libido moriendi. Est enim, mi Lucili, vt ad alia, sic etiam ad moriendum inconsulta animi inclinatio: quæ sæpe generosos atque acerrimæ indolis viros corripit, sæpe ignauos iacentesque illi contemnunt vitam, hi grauantur. Quosdam subit eadem faciendi videndique satietas, & vitæ non odiũ, sed fastidium, in quod prolabimur, ipsa impellente philosophia, dum dicimus. Quousque eadem? Nempe expergiscar, dormiam, satiabor, esuriam, algebo, æstuabo: nullius rei finis est; sed in orbem nexa sunt omnia: fugiunt ac sequuntur: diem nox premit, dies noctem: æstas in autumnu desinit, autumno hiems instat, quæ vere compescitur. Omnia transeunt, vt reuertantur. Nihil noui video, nihil noui facio. Fit aliquando & huius rei nausea. Multi sunt, qui non acerbum iudicent viuere, sed superuacuum.

vox huius seculi add. Gronovius 4 obs: cap: 21.

modo vivendi

add: Martial: lib: 2 epig: 80.

ria in naturam abiere per consuetu-
ubi in pravum induruit.
elligitur potestati alicuius propter im-
iebatur anno quarto decimo. Hic ete-
qui provectior quidem ætate est, sed
uc: 3.2.16.

fuit. Plautus: Onustus est, clitellas vehit,
, in malam partem plerumq. Plau-
verba. p. magno suo cum malo.
vitæ statum.

fluviusq cereseq
r est Iove.
ombus. p. præfectus.

EP. XXV. QVOD ad duos amicos nostros perti-net, diuersa via eundum est. Alterius enim vitia e-mendanda, alterius frangenda sunt. Vtar libertate tota: non amo illum, nisi offendo. Quid ergo? inquis. Quadragenarium pupillum cogitas sub tutela tua continere? Respice ætatem eius iam duram & intra-ctabilem non potest reformari. tenera finguntur. An profecturus sim, nescio. malo successum mihi quam fidem deesse. nec desperaueris, etiam diutinos ægros posse sanari, si contra intemperantiā steteris, si multa inuitos & facere coegeris & pati. Nec de al-tero quidem satis fiduciæ habeo, excepto eo quod adhuc peccare erubescit. nutriendus est hic pudor: qui quādiu in animo eius durauerit, aliquis erit bo-næ spei locus. Cum hoc veterano parcius agendū pu-to, ne in desperationem sui veniat. nec vllum tem-pus aggrediendi melius fuit, quam hoc, dum inter-quiescit, dum emendato similis est. Alijs hæc inter-missio eius imposuit. mihi verba non dat: expecto cū magno fenore vitia reditura. quæ nunc scio ces-sare, non deesse. Impendam huic rei dies: & vtrum possit aliquid agi, an non possit, experiar. Tu nobis te, vt facis, fortē præsta, & sarcinas contrahe. Nihil ex his quæ habemus, necessarium est. ad legem na-turæ reuertamur. Diuitiæ paratæ sunt. Aut gratui-tum est quo egemus, aut vile. Panem & aquam na-tura desiderat. nemo ad hæc paup est: intra quæ quis-quis desideriū suum clausit, cū ipso Ioue de felicitate contendat, vt ait Epicurus: cuius aliquam vocē huic epistolæ inuoluam, Sic fac, inquit, omnia, tanquam spectet aliquis. Prodest sine dubio, custodem sibi im-posuisse, & habere quem respicias, quem interesse cogitationibus tuis iudices. Hoc quidem longe ma-gnificentius est, sic viuere tanquā sub alicuius boni viri, ac semper præsentis, oculis. Sed ego etiam hoc contentus sum, vt sic facias quæcunque facies, tanquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Ulterius frangenda. Senis scilicet cuius vitia in naturam abiere per consuetu=dinem, quam frangas citius quam corrigas ubi in pravum induruit.
Quadragenarium pupillum. Pupillus intelligitur potestati alicuius propter im=becille ætatis iudicium subjectus, quæ finiebatur anno quarto decimo. Hic ele=ganter transfertur ad eum significandum qui provectior quidem ætate est, sed iudicio non tantum valet. Add & Plaut: Aulul: 3.2.16.

Dum interquiescit. dum cessat à vitijs.
Imposuit. decepit. Plenum est clitellas imposuit. Plautus: Onustus est, clitellas vehit, de eo qui deceptus est.
Cum magno foenore. magno augmento, in malam partem plerumque. Plau=tus Asin: 5.2.53: Fœnerato suadeat hæc verba. p. magno suo cum malo.
Sarcinas contrahe. descende ad mediocrem vitæ statum.
Panem & aquam. Lucanus:
— — — Satis est populis fluviusque Ceresque
Cum ipso Iove. Horat: Sapiens uno minor est Iove.
Imposuisse. præfecisse. Tac: Impositus legionibus. p. præfectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Tui reverentia. ut reformides tuam conscientiam & cogitationes.
Pædagogum. custodem qui vel revera sit præsens aut quem tu fingas cogit
one tibi.

In te ipse secede. ad meditandum te compone aut ad vitam solitariam.

A te. ne nempe cum homine malo loqu
aut consultas ut supra dixit.
In conspectu senectutis. prope illam. Virg
Est in conspectu Tenedos.

Lassæ ætatis. cuius languidæ sunt vires, quales sunt lassorum.

Senuerunt. elanguerunt, vim & vigorem amiserunt. Ita & Flor: l.3.c.3 cons
Non multum sibi esse cum corpore. exiguam illi familiaritatem esse cum
pore. Cic: in epist: Cum illo mihi sunt omnia. i.e. familiarissimus mihi est
Plautus Casina. 2.2.13.
Florem suum. florentissimum tempus. Iustin: lib:13 init: In ipso flore
ætatis. utitur & Terent: Eun: 2.3.22.
Ire in cogitationem. qui incipit cogitare. Virgil: Ire iterum in lachry

tanquam ſpectet aliquis. Omnia nobis mala ſolitudo perſuadet. Cum iam profeceris tantum, vt ſit tibi etiam tui reuerentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliquorum auctoritate cuſtodi. Aut Cato ille ſit, aut Scipio, aut Lælius, aut cuius interuentu perditi quoque homines vitia ſupprimerent, dum te efficis eum coram quo peccare non audeas. Cum hæc effeceris & aliqua cœperit apud te tui eſſe dignatio, incipiam tibi permittere: quod idem ſuadet Epicurus. Tunc præcipue in te ipſe ſecede, cum eſſe cogeris in turba. Diſſimilem te fieri multis oportet. Dum tibi tutum non eſt a te recedere: circumſpice ſingulos. Nemo eſt cui non ſatius ſit cũ quolibet eſſe quam ſecum. Tunc præcipue in te ipſe ſecede, cum eſſe cogeris in turba, ſi bonus vir, ſi quietus, ſi temperans es: alioquin in turbam tibi a te recedendum eſt. Iſtic enim malo viro propius es.

EP. XXVI. MODO dicebam tibi, in conſpectu eſſe me ſenectutis: iam vereor ne ſenectutem poſt me reliquerim. Aliud iam his annis, huic corpori vocabulum conuenit: quoniam quidẽ ſenectus laſſe ætatis, non fractæ nomen eſt. Inter decrepitos me numera. & extrema tangentes. Gratias tamen mihi apud te ago. Non ſentio in animo ætatis iniuriam, cum ſentiam in corpore tantum vitia, & vitiorum miniſteria ſenuerunt. Viget animus, & gaudet non multũ ſibi eſſe cum corpore: magnã parte oneris ſui depoſuit, exultat, & mihi facit controuerſiam de ſenectute. Hunc ait eſſe florem ſuum. Credamus illi: bono ſuo vtatur. Ire in cogitationem iuuat, & diſpicere, quid ex hac tranquillitate ac modeſtia morũ ſapientiæ debeã, quid ætati: & diligenter ex[illegible], quæ non poſſim facere, quæ nolim; poſſim ne aliqd, quod olim. Nam ſi quid non poſſum, non poſſe me gaudeo. Quæ enim querela eſt, quod incommodũ,

ſi, quod

ut nemo peti- bi ſit tui reverentia.

add: ep: 10.

aliud nomen quam ſenectus [illegible] ep: 12. in [illegible] tegula ſtantes

nempe non [illegible]litatum.

aliqua.

…tur. Ita carpere agmen apud Tacitum.

Antonini Philoſophi: Ictu ſanguinis …undecimo imperij anno extinctus eſt.

… monſtraturus, an aliquid profecerim …habuerim, aut ſaltem verbis iactaverim.

… certi eſſe poſſumus. Ita Iuſtin: lib: 1

…mulatur aliud revera fit. add: Sueton:

…amur ex cenſu, ubi ſcilicet ratio ha-

…n non poteſt quiſquam ſalutare ſi- …non licet gratis conficienda ſunt. …it facerent ſumptus aliqui faciendi …hæreditas. p. lucrum ſine impenſa. Ibi … cum hæreditatibus coniuncta.

…re vel petere pecuniam. Plin: lib: 3 …non ſecus ac mea utor.

…in ſæpiſſimè numerabant ab argen- …arijs, apud quos depoſitas habebant pecunias aut & à quibus mutuo poſcebant.

Tui reverentia. ut reformides tuam con
Pædagogum. custodem qui vel revera
one tibi.

In te ipse secede. ad meditandum te con

Lassæ ætatis. cuius languidæ sunt vires
Senuerunt. elanguerunt, vim & vigore
Non multum sibi esse cum corpore. ex
pore. Cic: in epist: Cum illo mihi sunt
Plautus casina. 2.2.13.
Florem suum. florentissimum tempu
ætatis. utitur & Terent: Eun: 2.3.
Ire in cogitationem. qui incipit cogi

si, quod debet desinere, defecit? Incommodum sum
mum est, inquis, minui & deperire, &, vt proprie
cam, liquescere. Non enim subito impulsi ac prostr
sumus. Carpimur: singuli dies aliquid subtrahunt
ribus. Et quis exitus est melior, quam in finem
natura soluente dilabi? Non quia aliquid mali
ictus, & e vita repentinus excessus? sed quia len
hæc via est, subduci. Ego certe, velut appropinqu
experimentum, & ille laturus sententiam de om
bus annis meis dies venerit, ita me obseruo & a
loquor. Nihil est, inquam, adhuc, quod aut reb
verbis exhibuimus. leuia sunt ista & fallacia pign
ra animi, multisque inuoluta lenocinijs. Quod pr
fecerim, morti crediturus sum. Non timide itaq
componor ad illum diem, quo remotis strophis
fucis, de me pronuntiaturus sum, vtrũ loquar fo
tia, an sentiam: nunquid simulatio fuerit, & m
mus, quicquid contra fortunam iactaui verboru
contumacium. Remoue existimationem homin
dubia semper est, & in partem vtramque diuidit
Remoue studia: totam vitam tracta mors de te pr
nuntiatura est. Ita dico, disputationes & littera
colloquia, & ex præceptis sapientium verba colle
cta, & eruditus sermo, non ostendunt verum robu
animi. Est enim oratio etiam timidissimis auda
Quid egeris, tunc apparebit, cum animam ages. Ac
cipio condicionem. non reformido iudicium. Hæc
mecum loquor. sed tecum quoq; me locutum puta
Iunior es. Quid refert? non dinumerantur anni. In
certum est quo te loco mors expectet. Itaque tu i
lam omni loco expecta. Finire iam volebam: & m
nus spectabat ad clausulam: sed conficienda sunt sa
[redacted] & huic epistolæ viaticum dandum est. Puta
me non dicere, vnde sumpturus sim mutuum. Sci
cuius arca vtar. Expecta pusillum, & de domo fi
numeratio: interim commodabit Epicurus, qui ai
Medi

Hist: cap: 35.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

...uestere. ita dissolvi & perire quasi nix aliqua.
...pimur. paulatim vires nobis minuuntur. Ita carpere agmen apud Tacitum.
...is. Victor Aurelius de L. Vero in vita Antonini Philosophi: Ictu sanguinis
...em Græci morbum ἀποπληξιν vocant undecimo imperij anno extinctus est.
...turus sententiam. pronunciaturus & monstraturus an aliquid profecerim
...rum sapientiam animo perceptam habuerim, aut saltem verbis iactaverim.
...nora. Ita vocant quæcunque per quæ certi esse possumus. Ita Iustin: lib: 1
...p: ult: Flor: lib: 1 cap: 2.

...imus. Mimum vocant cum aliud simulatur aliud revera fit. add: Sueton:
...alig: cap: 45.

...n dinumerantur anni. supra. non citamur ex censu, ubi scilicet ratio ha-
...etur ætatis.
...onficienda sunt sacra. Reges Parthorum non potest quisquam salutare si-
...e munere, ita & hic tibi valedicere non licet gratis, conficienda sunt
...acra tibi. Deos cum adirent ijs sacra ut facerent sumptus aliqui faciendi
...fuere. Inde apud Plautum sine sacris hæreditas. p. lucrum sine impensa. Ibi
...utem adspectum ad sacra familiarum cum hæreditatibus coniuncta.
Cuius arca utar. a quo solem accipere vel petere pecuniam. Plin: lib: 3
...p: 19: Accipiam a socru cuius arca non secus ac mea utor.
De domo fiet numeratio. cæteroquin sæpissime numerabant ab argen-
tarijs, apud quos depositas habebant pecunias aut & a quibus mutuo sumebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

<u>Extra omnem</u>. extra omnis potentiæ
aut metum.
<u>Liberum ostium</u>. quo exeat è vita.

<u>Iam enim</u>. est ironia cum reprehen
one aliqua coniuncta.
<u>valetudinario</u>. est & in dialogo de
his corruptæ eloquentiæ, cap: 21: Hu
autem & privata & publica.
<u>Meum exigo</u>. objurgor. quæri cu
tuna eodem sensu de tranquil: cap

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Meditare vtrum commodius sit, vel mortem transire ad nos, vel nos ad eam. Hic patet sensus. Egregia res est, mortem condiscere. Superuacuum forsitan putas id discere, quo semel vtendum est? Hoc est ipsum, quare meditari debeamus. Semper discendum est, quod an sciamus, experiri non possumus. Meditare mortem. Qui hoc dicit, meditari libertatem iubet. Qui mori didicit, seruire dedidicit. Supra omnem potentiam est: certe extra omnem. Quid ad illum carcer, & custodia, & claustra? Liberum ostium habet. Vna est catena quæ nos alligatos tenet, amor vitæ; qui vt nō est abijciendus, ita minuendus est: vt si quando res exiget, nihil nos detineat, nec impediat, quo minus parati simus, quod quandoq; faciendum est, statim facere.

Ep. XXVII. Tv me, inquis, mones. iam enim te ipse monuisti, iam correxisti: ideo aliorū emendationi vacas. Non sum tā improbus, vt curationes æger obeam: sed, tanquam in eodem valetudinario iaceam, de communi malo tecum colloquor, remedia communico. Sic itaq; me audi tanquam mecum loquar. in secretum te meum admitto, & te adhibito, mecum exigo. Clamo mihi ipse, Numera annos tuos: & pudebit eadem velle, quæ volueras puer, eadem parare. Hoc denique tibi citra diem mortis præsta: moriantur ante te vitia. Dimitte istas voluptates turbidas, magno luendas. Non venturæ tantum, sed præteritæ nocent. Quemadmodum scelera etiam si nō sint deprehensa cum fierent, sollicitudo non cum ipsis abit: ita improbarū voluptatum, etiam post ipsas pænitentia est. Non sunt solidæ, non sunt fideles. etiam si non nocent, fugiunt. Aliquod potius bonum mansurum circumspice. nullum autem est, nisi quod animus ex se sibi inuenit. Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum: etiam si quid obstat, nubium modo interuenit, quæ infra

Q ferun-

...flammis funalia vincunt.

...c in re substitui alius & vica=
...' alius qui pro te solvat. add: ep: 13.
...dine utebatur.

...iosam. est & apud Petron: post init.

...dos alijs usq; dum istos Poëtas per=
...n faciendam dicitur dominus, ille
... conduxisse. Nepos in vita Attici:

...us domino erat familia. p. loco pli=

...to servi vero ad pedes assidebant, di=
...atinitate conflavit compositum
...n autem est apud antiquos honora=
...buisse, viliores & servi in subsellijs
... est v. 11 Pasiti dicuntur imi subsellij
...arasitus inquit: Haud postulo equidem
...mi subsellij virum. & in Capt: 1. 1.
Plaut. Persa I. 2: Quasi mures semper
...dimus alienum cibum, ... vero est arrodere. Est autem ita dictum
...t apud Terent: commedere aliquem.
...ramimaticos analectas. Qui colligerent si quid esset reliquum aut exci=
...isset convivis aut domino, hunc autem excidebant identidem versus.
...d: Turneb: lib: 24 advers: cap: 33.
Vix vivo. Multo sum macilentissimus. Ovid: de puella:
— —Macie quæ male viva sua est.
Nec emitur. quæritur cum damno. Horat:
— — —Nocet empta dolore voluptas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

feruntur, nec vnquam diem vincunt. Quando ad hoc gaudium peruenire continget? Non quidem ceſſatur adhuc, ſed non feſtinatur. Multum reſtat operis, in quod ipſe neceſſe eſt vigiles, ipſe laborem tuum impendas, ſi effici cupis. Delegationem res iſta non recipit. Aliud litterarum genus adiutorium admittit. Caluiſius Sabinus memoria noſtra fuit diues, & patrimonium habebat liberum & ingenuum. Nunquam vidi hominem beatũ indecentius. Huic memoria tam mala erat, vt illi modo nomen Vlixis excideret, modo Achillis, modo Priami: quos tam bene nouerat, quam pædagogos noſtros nouimus. Nemo vetulus nomenclator, qui nomina non reddit, ſed imponit, tam perperam, quam ille Troianos & Achiuos perſalutabat. nihilominus eruditus volebat videri. Hanc itaq; compendiariã excogitauit: magna ſumma emit ſeruos, vnũ qui Homerum teneret, alterum qui Heſiodum. Nouem præterea Lyricis ſingulos aſſignauit. Magno emiſſe illũ nõ eſt ꝙ mireris. Non inuenerat: faciendos locauit. Poſtquã hæc familia illi comparata eſt, cœpit conuiuas ſuos inquietare. Habebat ad pedes hos a quibus ſubinde cum peteret verſus, quos referret, ſæpe in medio verſu excidebat. Suaſit illi Satellius Quadratus, ſtultorũ diuitũ adroſor, & quod ſequitur, arriſor, & quod duobus his adiunctũ eſt, deriſor, vt Grammaticos haberet analectas. Cũ dixiſſet Sabinus, centenis milibus ſibi conſtare ſingulos ſeruos: Minoris, inquit, totidem ſcrinia emiſſes. Ille tamen in ea opinione erat, vt putaret ſe ſcire, quod quiſquam in domo ſua ſciret. Idem Satellius illum hortari cœpit, vt luctaretur, hominem ægrum, pallidũ, gracilem. Cum Sabinus reſpondiſſet, Et quomodo poſſum? vix viuo. Noli, obſecro, inquit, iſtud dicere. Non vides quam multos ſeruos valẽtiſſimos habeas? Bona mens nec commendatur, nec emitur. & puto, ſi venalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

iem vincunt. Contra Virgil: Noctem flammis funalia vincunt.

elegationem non recipit. non potest hac in re substitui alius & vica=
rius haberi. proprie: Non potest substitui alius qui pro te solvat. add: ep: 13.

ndecentius. quia indecenter sua beatitudine utebatur.

mpendiariam. rem vel viam compendiosam. est & apud Petron: post init.

uiendos locavit. dedit mercede instituendos alijs usq. dum istos Poëtas per=
didicissent. Ita locare vestem aut domum faciendam dicitur dominus, ille
vero qui opus accipit faciundum dicitur conduxisse. Nepos in vita Attici:
omni factus servus.

Haec familia. hi servi. Phaedrus: Æsopus domino erat familia. p. loco plu=
rium servorum.

Ad pedes. ipse nempe decumbebat in lecto servi vero ad pedes assidebant, di=
ci & potest eorum pedes, ex quo mala latinitate conflavit compositum
circumpedes Famianus Strada. Notandum autem est apud antiquos honora=
tiores & ditiores in lectis ad mensas accubuisse, viliores & servi in subsellijs
unde & apud Plaut: capt: Sc: Miser homo est v. 11 Pasiti dicuntur imi subsellij
viri. Et apud eundem in Sticho 3. 2. 32 Parasitus inquit: Haud postulo equidem
med in lecto accumbere, Scis tu med esse imi subsellij virum. & in capt: 1. 1. 7

Divitum arrosor. i. e. parasitus. Plaut: Persa 1. 2. Quasi mures semper
edimus alienum cibum, murium vero est arrodere. Est autem ita dictum
ut apud Terent: commedere aliquem.

Grammaticos analectas. Qui colligerent si quid esset reliquum aut exci=
disset convivis aut domino, hinc autem excidebant identidem versus.
add: Turneb: lib: 24 advers: cap: 33.

Vix vivo. Multo sum macilentissimus. Ovid: de puella:

— —Macie quia male viva sua est.

Nec emitur. quaeritur cum damno. Horat:

— — —Nocet empta dolore voluptas.

Animum, coelum. Tritum illud: coelum non animum mutant qui trans mare currunt.

Non sui. sed divini, cuiusmodi vates ve-
cordes, furentes, & insani dicuntur. Virgi-
Insanam vatem aspicies, de Sybilla nu-
nis divini ardore incensa.

nalis esset, non haberet emptorem. At mala quotidie emitur. Sed accipe iam quod debeo, & vale. Diuitiæ sunt ad legem naturæ composita paupertas. Hoc sæpe dicit Epicurus aliter atque aliter. Sed nunquam nimis dicitur, quod nunquam satis discitur. Quibusdam remedia monstranda, quibusdam inculcanda sunt.

EP. XXVIII. HOC tibi soli putas accidisse, & admiraris quasi rem nouam, quod peregrinatione tam longa & tot locorum varietatibus, non discussisti tristitiam grauitatemque mentis. Animum debes mutare, non cœlum. Licet vastum traieceris mare, licet (vt ait Virgilius noster) Terræque vrbesque recedant, sequentur te quocunque perueneris, vitia. Hoc idem cuidam querenti Socrates ait: Quid miraris, nihil tibi peregrinationes prodesse, cum te circumferas? Premit te eadem causa quæ expulit. Quid terrarum iuuare nouitas potest? Quid cognitio vrbium, aut locorum? In irritum cedit ista iactatio. Quæris quare te fuga ista non adiuuet? tecū fugis. Onus animi deponendum est. Non ante tibi vllus placebit locus. Talem nunc esse habitum tuum cogita, qualem Virgilius noster vatis inducit, iam concitatæ & instigatæ, multumque habentis in se spiritus, non sui.

Bacchatur vates, magnum si pectore possit
Excussisse Deum.-----

Vadis huc & illuc, vt excutias insidens pondus, quod ipsa iactatione incommodius sit, sicut in naui onera immota minus vrgent: inæqualiter conuoluta citius eā partem in quā incubuere demergunt. Quicquid facis, contra te facis, & motu ipso noces tibi. Ægrum enim concutis. At cum istud exemeris

hominem vitiosum.

curæ, vitia.

uis annis.
t pabula foetus.
.. Tac: 1 Ann: Quibus est prolecta
enda ob ea. Flor: lib: 3 cap: de bello
uibus rixa. i. e. molestia.
quid periculosum. Virgil:
pericula cernis.
noscas.

malum, omnis mutatio loci iucunda fiet. In vltimas expellaris terras licebit, in quolibet barbariæ angulo colloceris: hoſpitalis tibi illa qualiſcunque ſedes erit. Magis quis veneris, quam quo, intereſt: & ideo nulli loco indicere debemus animum. Cum hac perſuaſione viuendum eſt: Non ſum vni angulo natus: patria mea totus hic eſt mundus. Quod ſi liqueret tibi, non admirareris, nil adiuuari te regionum varietatibus, in quas ſubinde priorum tędio migras. Prima enim quæque placuiſſet, ſi omnem tuam crederes. Non peregrinaris, ſed erras & ageris, ac locũ ex loco mutas: cum illud quod quæris, bene viuere, omni loco poſitum ſit. Numquid tam turbidum fieri poteſt, quam forum? Ibi quoque licet quiete viuere, ſi neceſſe ſit. Sed ſi liceat diſponere ſe, conſpectum quoque & viciniam fori procul fugiam. Nã vt loca grauia, etiam firmiſſimam valetudinem tentant, ita bonæ quoque menti, nec dum adhuc perfectæ, & conualeſcenti, ſunt aliqua parum ſalubria. Diſſentio ab his qui in fluctus medios eunt, & tumultuoſam probantes vitam, quotidie cum difficultatibus rerum, magno animo colluctantur. Sapiens feret iſta, non eliget: & malet in pace eſſe, quam in pugna. Non enim multum prodeſt vitia ſua proieciſſe, ſi cum alienis rixandũ eſt. Triginta, inquis, tyranni Socratem circumſteterũt, nec potuerunt animum eius infringere. Quid intereſt, quod domini ſint? Seruitus vna eſt. Hanc qui contẽpſit, in quantalibet turba dominantium liber eſt. Tempus eſt deſinere, ſed ſi prius portorium ſoluero. Initium eſt ſalutis, notitia peccati. Egregie mihi hoc dixiſſe videtur Epicurus. Nam qui peccare ſe neſcit, corrigi non vult. Deprehendas te oportet, antequam emendes. Quidam vitijs gloriantur. Tu exiſtimas aliquid de remedio cogitare, qui mala ſua virtutum loco numerant? Ideo quantum potes, teipſum coargue:

amor vitæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Disponere se. arbitrio suo vivere.
Loca gravia. pestifera. Virgil: arboribus gravis annis.
Tentant. damno afficiunt. Virgil: tentabiunt pabula foetus.

Proeicisse. eicisse ex animo tanquam vilia. Tac: 1 Ann: Quibus est proiecta senatus auctoritas.
Cum alienis rixandum. molestia suscipienda ob ea. Flor: lib: 3 cap: de bello Gallico: Maior cum Oceano quam cum navibus rixa. i.e. molestia.
Circumsteterunt. Vox quæ denotat aliquid periculosum. Virgil:
Nec quæ circumstent te deinde pericula cernis.
Deprehendas te. temet quasi invenias, noscas.

Deprecatoris. hi solebant pro servis qui poenam meruerant interpellare & veniam delicti petere; Terentio sunt precatores: ... tu aram mihi nec precatorem parabis.

Libertate promiscua. quæ exeriebatur promiscuè nullo discrimine personarum adhibito.

Spargenda est manus. propriè nunc his nunc illis locis invadendum & inferendi ictus, supra ep: 7: Nunquam frustra manum mittunt.

Diluitur. vilescit. Ita vinum dilutum est vilius.
Nimis obsolefacta. nimis vilis f...
add: Suet: Aug: cap: 89.

Manus porrigitur. succurritur, lap...
porrigimus manus.

Ne porrigentem trahat. ad malum, ad exitiosa. Ovid:
— Immeritos cur mea poena trahit.
Tac: paternis adversis abstractus.
Advocabit. contra me utetur. Ita advocati apud antiquos amici qui con-
silium & gratiam commodant.
Congiaria &c. quod ijs inhient quod illa captent à divitibus & potentioribus

argue: inquire in te: accusatoris primum partibus fungere, deinde iudicis, nouissime deprecatoris: aliquando te offende.

EP. XXIX DE Marcellino nostro quæris, & vis scire quid agat. Raro ad nos venit, nulla alia ex causa quam quia audire verum timet: a quo periculo iã abest: nulli enim nisi audituro dicendum est. Ideo de Diogene, nec minus de alijs Cynicis, qui libertate promiscua vsi sunt, & obuios quosq; monuerunt, dubitari solet, an hoc facere debuerint. Quid enim si quis surdos obiurget aut natura morboue mutos? Quare, inquis, verbis parcam? Gratuita sunt. Non possum scire an ei profuturus sim, quem admoneo. Illud scio, alicui me profuturum, si multos admonuero. Spargenda est manus: non potest fieri, vt nõ aliquando succedat, multa tentanti. Hoc, mi Lucili non existimo faciendũ magno viro. diluitur eius auctoritas, nec habet apud eos satis ponderis, quos posset minus obsolefacta corrigere. Sagittarius non aliquando ferire debet, sed aliquando deerrare. Nõ est ars, quæ ad effectum casu venit. Sapientia ars est: certum petat: eligat profecturos: ab his quos desperauit, recedat: non tamen cito relinquat, sed in ipsa desperatione extrema remedia tentet. Marcellinum nostrum ego nondum despero. etiamnum seruari potest: sed si cito illi manus porrigitur. Est quidem periculum, ne porrigentem trahat. magna in illo ingenij vis est, sed iam tendentis in prauũ. Nihilominus adibo hoc periculum, & audebo illi mala sua ostendere. Faciet quod solet, aduocabit illas facetias, quæ risum euocare lugentibus possunt: & in se primum, deinde in nos iocabitur: omnia quæ dicturus sum, occupabit. Scrutabitur scholas nostras, & obijciet philosophis congiaria, amicas, gulam. Ostendet mihi alium in adulterio, alium in popina, alium in aula: ostendet mihi lepidum philosophum

dicto audientia[illegible]

Flor: victoriam desperare.

…n gestabatur in sella aut lectica.
…mbulandum disputare, sedebat enim
…nsistens quid facere, quod gladiato=
…atu stare, in gradu, de gradu depel=
…uandoq; & desiliebant ut de gra=
…mercede
…andum. Petron: Ipse cum Quartilla
…multi numero. Tac: 1 Ann: in ora=
…x liberos. Et tritum illud: Pauperis
…rodesse non possit.
…llam ut habeat pudorem.
…anu in te congeram.

Ariſtonem, qui in geſtatione diſſerebat. hoc enim ad edendas operas tempus acceperat. De cuius ſecta cum quæreretur, Scaurus ait: Vtique Peripateticus non eſt. De eodem cum conſuleretur Iulius Græcinus, vir egregius, quid ſentiret: Non poſſum, inquit, tibi dicere, neſcio enim quid de gradu faciat: tanquam de eſſedario interrogaretur. Hos mihi circulatores, qui philoſophiam honeſtius neglexiſſent, q̃ vendunt, in faciem ingeret. Cõſtitui tamen contumelias perpeti. Moueat ille mihi riſum: ego fortaſſe illi lacrimas mouebo: aut, ſi ridere pſeuerabit, gaudebo, tanquam in malis, quod illi genus inſaniæ hilare contigerit. Sed non eſt illa hilaritas longa. obſerua, videbis eoſdem extra exiguum tempus acerrime ridere & acerrime rabere. Propoſitũ eſt aggredi illũ, & oſtendere quanto pluris fuerit, quum multis minoris videretur. Vitia eius etiam ſi non excidero, inhibebo non deſinent, ſed intermittentur: fortaſſe autem & deſinent, ſi intermittendi conſuetudinem fecerint. Non eſt hoc ipſum faſtidiendum. quoniam quidem grauiter affectis ſanitatis loco eſt bona remiſſio. Dum me illi paro, tu interim qui potes, qui intelligis, vnde, quo euaſeris, & ex eo ſuſpicaris, quouſque ſis euaſurus. compone mores tuos, attolle animum, aduerſus formidata conſiſte, numerare eos noli, qui tibi metũ faciunt. Nonne videatur ſtultus, ſi quis multitudinem timeat eo loco, per quem tranſitus ſingulis eſt? Æque ad tuam mortem multis aditus non eſt, licet illam multi minentur. Sic iſtud natura diſpoſuit. Spiritum tibi tam vnus eripiet, quam vnus dedit. Si pudorem haberes, vltimam mihi penſionem remiſiſſes. Sed ne ego quidem me ſordide geram, in fenore æris alieni, & tibi quod debeo impingam. Nunquam volui populo placere. Nam quæ ego ſcio, non probat populus: quæ probat populus, ego neſcio. Quis hoc? inquis:

obiiciet contumeliose.

cum dabit philosophiæ & bonæ menti operam.

nempe ab uno tantum plerumque eminet.

Libertate promiscua. quæ exercebatur adhibito.

Spargenda est manus. propriè nunc h
vendi ictus, supra epi 7: Nunquam frus

Ne porrigentem trahat. ad malum,
— — Immeritos uir mea p
Tac: paternis adversis abstractus.
Advocabit. contra me utetur. Ita ad
filium & gratiam commodant.
Congiaria &c. quod ijs inhient quod

n gestatione. inter gestandum, sive dum gestabatur in sella aut lectica.
Peripateticus non est. non solet inter ambulandum disputare, sedebat enim
non ambulabat.
De gradu. de gradu facere est pedibus insistens quid facere, quod gladiato=
res statum & gradum vocavere. Ita in statu stare, in gradu, de gradu depel=
lere, cædere de gradu.
De essedario. hi pugnabant ex essedo, quandoque & desiliebant ut de gra=
du pugnarent.
Vendunt. non gratis communicant, sed mercede
Rabere. rabidos esse. Cic: ex poëta veteri:
Oculis rabere visa est ardentibus.

Insiste. vox militaris, paratus sis ad adversandum. Petron: Ipse cum Quartilla
insisteron.
Numerare eos noli. id curare quot sint multi numero. Tac: 1 Ann: in ora=
tione Germanici morientis: Numerate sex liberos. Et tritum illud: Pauperis
est numerare pecus.
Transitus singulis. ut itaque multitudo prodesse non possit.
Pudorem haberes. Petron: Maledicito illam ut habeat pudorem.
Impingam. minimè tenaci sed liberali manu in te congeram.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Ex omni domo. domus hic est familia vel secta aliquorum philosophorum.

Nisi agnoverint. noverint & acceperint tan[illegible] quam suum. Iustin: lib: 1: Nepotem agnovit. Est & in Digestis titulus de agnoscendis liberis.

Æstimes iudicia non numeres. Magis res[illegible] tes qualia quam quot sint numero. Plini[illegible] tra in epistolis de more iudiciorum: Sententiæ numerantur non ponderantur.

Pantomimica ornamenta. add: Suet: Aug: cap: 45. Ubi de corollis & similibus accipi[illegible] potest & accipi de favore & plausu vulgi.

Sen: Trag: Herc: Fur: v. 1309: Animam fessam senio & quassam malis comminxit.

Quassum. p. fractum viribus. Virgil: quassatam ventis classem dixit.

Universo pondere incubuit. Virgil: de ventis: Incubuere mari, vi scil: quadam & pondere perpetui in illud venerunt.

Quæ sentinam trahit. quæ est rimosa. Vir[illegible] Multam admittit rimosa paludem.

Excipitur. suppositis fulcris, ne ruat. Simile excipere se pe[illegible] dibus apud Curtium de eo qui ita cecidit ut non alia part[illegible] corporis perveniret in terram quam pedibus, iisque insisteret.

Si exarmavit. activum pro passivo exarmata est. Liv: lib: [illegible] cap: 23: Nomen fossæ abolevit. Idem exarmavit est & in L. [illegible] §. 1. ff ad Leg: Rhod: Armorum autem nomine mala, vela gubernacula, remi intelliguntur. Virgil: 5 Æn: Colligere arma jubet. Flor: proœm: §. 8: Imperium decoxit. p. decoctum est. add: ibi Freinsh:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

inquis: tanquam nescias cui imperem. Epicurus. Sed idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt: Peripatetici, Academici, Stoici, Cynici. Quis enim placere potest populo, cui placet virtus? Malis artibus popularis fauor quæritur: similem te illis facias oportet. Non probabunt, nisi agnouerint. Multo autem ad rem magis pertinet, qualis tibi videaris, quam qualis alijs. Conciliari nisi turpi ratione amor turpium non potest. Quid ergo illa laudata, & omnibus præferenda artibus rebusque philosophia præstabit? scilicet vt malis tibi placere, quam populo: vt æstimes iudicia, non numeres: vt sine metu deorum hominumq; viuas: vt aut vincas mala, aut finias. Ceterũ si te videro celebrem secundis vocibus vulgi, si intrante te clamor, plausus, & pantomimica ornamenta obstrepuerint, si tota ciuitate te feminæ, puerique laudauerint: quid ne ego tui miserear, cum sciam quæ via ad istum fauorem ferat.

Ep. XXX. Bassvm Aufidium, virum optimum, vidi quassum, ætati obluctantem. Sed iam plus illum degrauat, quam quod possit attolli. Magno senectus & vniuerso pondere incubuit: Scis illum semper infirmi corporis & exsucci fuisse: diu illud continuit, &, vt verius dicam, concinnauit. subito deficit Quemadmodum in naue quę sentinã trahit, vni rimæ aut alteri obsistitur: vbi plurimis locis laxari cœpit & cedere. succurri non potest nauigio dehiscẽti: ita in senili corpore aliquaten⁹ imbecillitas sustineri & fulciri potest: vbi tanquam in putri ædificio omnis iunctura dilabitur, & dum alia excipitur, alia discinditur, circumspiciendum quomodo exeas. Bassus tamen noster alacer animo est. hoc philosophia præstat: in quocunque corporis habitu fortem, in conspectu mortis hilarem, lætumque, nec deficientem, quamuis deficiat. Magnus gubernator & scisso nauigat velo, & si exarmauit,

Plin: l. 3 Ep: 5: Historicus fuit.

ab ædificiis ...

3. Oppositè ad derecit, præcipitavit.

in L 44 ff de acquir: ver: domin: Gene

comitari.

olympo.

n eclogis eodem sensu; quod Plauto est

ad umbilicum est mortuus.

corpore. Lucret.

corporis atq; animai

mus uniter apti.

is ardentibus aptum.

idendi animi via est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Sen: Trag: Herc: Fur: v 1329: Animam fess... sam senio & quasdam malis comminuit.

tamen reliquias nauigij aptat ad cursum. Hoc facit Bassus noster: & eo animo vultuq; finem suum spectat, quo alienum spectare, nimis securi esse putares. Magna res est hæc, Lucili, & diu discenda, cum aduentat hora illa ineuitabilis, æquo animo abire. Alia genera mortis, spei mixta sunt. Desinit morbus, incendium extinguitur, ruina quos videbatur oppressura, deposuit: mare quos hauserat, eadem vi qua sorbebat, eiecit incolumes: gladium miles ab ipsa perituri ceruice reuocauit. Nihil habet quod speret, quem senectus ducit ad mortem. Huic vni intercedi non potest. Nullo genere homines mollius moriuntur, sed nec diutius. Bassus noster videtur mihi prosequi se, & componere, & viuere tamquam superstes sibi, & sapienter ferre discidium sui. Nã de morte multa loquitur, & id agit sedulo, vt nobis persuadeat, si quid incommodi aut metus in hoc negotio est, morientis vitium esse, non mortis: nec magis in ipsa quicquam esse molestiæ, quam post ipsam. Tam demens autem est qui timet quod non est sensurus, quam qui timet quod non est passurus. An quisquam hoc futurum credit, vt, per quam fit vt nihil sentiatur, ea sentiatur? Ergo, inquit, mors adeo extra omne malum est, vt sit extra omnem malorum metum? Hæc ego scio & sæpe dicta & sæpe dicenda. sed neque cum legerem, æque mihi profuerunt, neque cum audirem his dicentibus, qui negabant timenda a quorũ metu aberant. Hic vero plurimum auctoritatis habuit, cum loqueretur de morte vicina. Dicam enim quid sentiam. Puto etiam fortiorem eum esse qui in ipsa morte est, quam qui circa mortem est. Mors enim admota, etiam imperitis animum dedit, non vitandi ineuitabilia. Sic gladiator tota pugna timidissimus iugulum aduersario præstat, & errantem gladium sibi attemperat. At illa quæ in propinquo est, vtiq; ventura,

maxime mortis. Bassus

Excipitur. suppo... dibus apud Curti... corporis pervenir...
Si exarmavit. a...
cap: 23: Nomen... §.1. ff ad Leg: Rhod... gubernacula, remi intelliguntur. Virgil: ... arma iubet. Flor: prooem: §.8: Imperium decoxit. p. deco... est. add: ibi Freinsh:

Deposuit. Leniter posuit in terram, add: ep: 13. Opposite ad deiecit, praecipitavit.

Nullo genere. nulla ratione vel re. Ita & in L 44 ff de acquir: rer: domin: Genere quodam venandi erant nacti.
Prosequi se. suum funus honoris causa comitari.
Componere. sepelire. Virgil:

Ante diem clauso componet vesper olympo.

i.e. sepeliet, condet, finiet. Condere soles in eclogis eodem sensu; quod Plauto est diem comburere. Apud eundem: Dies usque ad umbilicum est mortuus.
Dissidium sui. disiunctionem animi a corpore. Lucret:

— — — — — cum corporis atque animai
Dissidium fuerit e queis sumus uniter apti.

apti. coniuncti compositi. Poeta:

Axem humero torquens stellis ardentibus aptum.

est & frequens Ciceroni.

Attemperat sibi. sibi aptat, ubi proxima incidendi animi via est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Receperunt . corpore suo. est autem vox in-
telligenda sine effectu . p. recipere voluerunt.

Cum exceptione mortis . p. cum conditione ut
mortem expectaremus certam . Flor: lib: 2 ca
18: Sine exceptione victoria , quae nullis con-
ditionibus est adstricta .

Avulsum vitae . tanquam de pomis immatu-
ris loquitur quae avelluntur , dum matu-
decidant .

Venit ad mortem iratus . ut solent ij qui in-
dignantes sibi esse moriendum ea de causa
sibi afferunt mortem .

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

tura, desiderat lentam animi firmitatem, quæ est rarior, nec potest nisi a sapiente præstari. Libentissime itaq; illum audiebam, quasi ferentem de morte sententiam, & qualis esset eius natura, velut propius inspectæ, iudicantem. Plus, vt puto, fidei haberet apud te, plus ponderis, si quis reuixisset, & in morte nihil mali esse narraret expertus. Accessus mortis quam perturbationem afferat, optime hi tibi dicent qui secundum illam steterunt, qui venientem & viderunt & receperunt. Inter hos Bassum licet numeres, qui nos decipi noluit. Is ait, tam stultum esse qui mortem timeat, quam qui senectutem. Nam quemadmodum senectus adolescentiam sequitur, ita mors senectutem. Viuere noluit qui mori non vult. Vita enim cum exceptione mortis data est: ad hanc itur: quam ideo timere dementis est, quia certa expectantur, dubia metuuntur. Mors necessitatem habet æquam & inuictam. Quis queri potest, in ea cõditione se esse, in qua nemo non est? Prima enim pars æquitatis, est æqualitas. Sed nunc superuacuum est, naturæ causam agere: quæ non aliam voluit legem nostram esse quam suam. Quicquid composuit, resoluit: & quicquid resoluit componit iterum. Iam vero si cui contigit vt illum senectus leniter emitteret, non repente auulsum vitæ, sed minutatim subductum, næ ille gratias agere dijs omnibus debet, quod satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratã, perductus est. Vides quosdam optantes mortem, & quidem magis quam rogari solet vita. Nescio vtros existimem maiorem nobis animum dare: qui deposcunt mortem, an qui hilares eam quietique opperiuntur: quoniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex iudicio certo tranquillitas est. Venit aliquis ad mortem iratus. mortem venientem nemo hilaris excipit, nisi qui se ad illam diu composuerat. Fa-

primaria

paulatim, morte leni.

domit: cap: 4 ubi plura sunt exempla.
palmam.

nte. v. 1308
em,
nalis,
Florum lib: 4. c. 8 minatur incendiu
ra & egregia congessit Freinsh:

teor ergo, ad hominem mihi carum, ex pluribus me cauſis frequentius veniſſe, vt ſcirem an illũ totiens eundem inuenirem: nunquid cum corporis viribus minueretur animi vigor: qui ſic creſcebat illi, quomodo manifeſtior notari ſolet agitatorũ lætitia, cũ ſeptimo ſpatio palmæ appropinquant. Dicebat quidem ille Epicuri præceptis obſequens, primum ſperare ſe, nullum dolorẽ eſſe in illo extremo anhelitu: ſi tamen eſſet, habere aliquantulum in ipſa breuitate ſolatij. Nullum enim dolorem lõgum eſſe, qui magnus eſt. Cęterum ſuccurſurum ſibi etiam in ipſa diſtractione animæ corporiſque, ſi cum cruciatu id fieret, poſt illum dolorem ſe dolere non poſſe. Non dubitare autẽ ſe, quin ſenilis anima in primis labris eſſet, nec magna vi diſtraheretur à corpore. Ignis q valentem materiam occupauit, aqua, & interdum ruina extinguendus eſt. Ille qui alimentis deficitur, ſua ſponte ſubſidit. Libenter hæc, mi Lucili, audio non tanquam noua, ſed tanquã in rem præſentem perductus. Quid ergo? non multos ſpectaui abrumpentes vitam? immo vero vidi: ſed plus momẽti apud me habent, qui ad mortem veniunt ſine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt. Illud quidem aiebat tormentum noſtra nos ſentire opera, ꝙ tunc trepidamus, cum prope a nobis eſſe credimus mortem. A quo enim prope non eſt, parata omnibus locis omnibuſq; momentis? Sed conſideremus, inquit, tunc cum aliqua cauſa moriendi videtur accedere, quanto aliæ propiores ſint quæ non timentur. Hoſtis alicui mortem minabatur: hanc cruditas occupauit. Si diſtinguere voluerimus cauſas metus noſtri, inueniemus alias eſſe, alias videri. Non mortem timemus, ſed cogitationem mortis: ab ipſa enim ſemper tantundem abſumus. Ita ſi timenda mors eſt, ſemper timenda eſt. Quod enim tempus morti exemptum eſt? Sed vereri debeo, ne tam

longas

Septimo spatio. decursu circa metas. Sueton: Domit: cap:4 ubi plura sunt exempla.
Septimo decursu qui primus esset referebat palmam.

In primis labris. Ita & Seneca in Herc: Furente. v. 1308

— — — — Hanc animam levem,
Fessamq; senio, nec minus quassam malis,
In ore primo teneo — — — — —

Ruina extinguendus est. Ita & Catilina apud Florum lib:4. c. 1 minatur incendium
suum se ruina extincturum esse. Ubi plura & egregia congessit Freinsh:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Quem promiserat. qualem promiserat se s
Iustin: lib: 7 cap: ult: Magnum spondebat
num. i.e. promittebat.
Fundamenta tua &c. metaphora ab ædificu
bus, qui si fundamenta porrigant per multu
loci, exspectationem injiciunt quod aliquid m
sint ædificaturi.
Tracta. cogita, meditare. Tac: 2 Ann: Tra
re prœliorum viam.
Spissamento. omne quod facit ad tardiorem
ciendum auditum. Apud Plautum spissigra
p. tardigrado. Apud antiquum: Spissius nasci
quam morimur.
Illa vox. Syrenum, quæ voce canora quasi
admissas detinuere rates.
Male precantur. scil: cum opes, honores
alia precantur fortunæ munera insidiosa
Sibi fidere. non pendere ab alijs sed à se
ex se nascentibus bonis.
Strigare. Ita dicuntur equi cum interquie
à striga, loco in exercitu huic rei destinat
add: Scaliger ad Propert: lib: 4 eleg: Disce qu
exquilias. Phœdrus fab: 45: Ubi strigandum
& currendum sit scio. Ubi add: & Faber.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

...s sive bonis sive malis expertus est.
...in: Græciam legationibus fatigare.

longas epistolas peius quam mortem oderis: itaque finem faciam. Tu tamen mortem vt nunquam timeas, semper cogita.

EP. XXXI. AGNOSCO Lucilium meum: incipit quem promiserat exhibere. Sequere illum impetum animi, quo ad optima quæque, calcatis popularibus bonis, ibas. Non desidero maiorem melioremque te fieri quam moliebaris. Fundamenta tua multum loci occupauerunt. Tantum effice, quantum conatus es: & illa quæ tecum in animo tulisti tracta. Ad summam, sapiens eris, si clauseris aures, quibus ceram parum est obdere. Firmiori spissamento opus est, quam vsum in socijs Vlixem ferunt. Illa vox quæ timebatur, erat blanda, non tamen publica. At hæc quæ timenda est, non ex vno scopulo, sed ex omni parte terrarum circumsonat. Prætervehere itaque non vnum locum insidiosa voluptate suspectum, sed omnes vrbes: surdum te amantissimis præsta. Bono animo male precantur. Et si vis esse felix, deos ora, ne quid tibi ex his quæ optantur eueniat. Non sunt ista bona, quæ in te isti volunt congeri: vnum bonum est, quod beatæ vitæ causa, & firmamentum est, sibi fidere. Hoc autem contingere non potest, nisi contemptus est labor, & in eorum numero habitus quæ neque bona sunt, neque mala. Fieri enim non potest, vt vna res modo mala sit, modo bona; modo leuis & perferenda, modo expauescenda. Labor bonum non est. Quid ergo est bonum? Laboris contemptio. Itaque in vanum operosos culpauerim: rursus ad honesta nitentes, quanto magis incubuerint, minusque sibi vinci ac strigare permiserint, admirabor & clamabo, Tanto melior surge, & respira: & cliuum istum vno, si potes, spiritu exupera. Generosos animos labor nutrit. Non est ergo quod ex illo veteri voto parentum tuorum eligas, quid contingere tibi velis, quid

contemptis

Fortia et fest... [illegible]

Formula laudandi adv...

...trahimur ac ducimur ad cogniti=
...re pulchrum putamus, labi autem,
...ducimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

lis, quid optes: & in totum, iam per maxima acto viro turpe eſt, etiamnum deos fatigare. Quid votis opus eſt? Fac te ipſe felicem. facies autem, ſi intellexeris bona eſſe, quibus admixta eſt virtus: turpia, quib. malitia coniuncta eſt: Quemadmodũ ſine mixtura lucis nihil ſplendidum eſt; nihil atrum, niſi quod tenebras habet, aut aliquid in ſe traxit obſcuri; quemadmodum ſine adiutorio ignis, nihil calidum eſt, nihil ſine aere frigidum: ita honeſta & turpia virtutis & maliciæ ſocietas efficit. Quid ergo eſt bonum? rerum ſcientia. Quid malum eſt? rerum imperitia. Ille prudens atque artifex pro tempore quæque repellet aut eliget. Sed nec quæ repellit timet, nec miratur quæ eligit, ſi modo magnus illi & inuictus animus eſt. Submitti te ac deprimi veto. laborem ſi non recuſes, parum eſt. Poſce. Quis ergo, inquis, labor friuolus & ſuperuacuus eſt? In quem humiles cauſæ vocauerint. non eſt malus? non magis quam ille qui pulchris rebus impẽditur: quoniam animi eſt ipſa tolerantia, quæ ſe ad dura & aſpera hortatur, & dicit: Quid ceſſas? Non eſt viri, timere ſudorem. Huc & illud accedat, vt perfecta virtus ſit æqualitas ac tenor vitæ per omnia conſonans ſibi: quod non poteſt eſſe, niſi rerum ſcientia contingat, & ars, per quam diuina & humana noſcantur. Hoc eſt ſummum bonum quod ſi occupas, incipis deorum eſſe ſocius, non ſupplex. Quomodo, inquis, iſto peruenitur? Non per Apenninum Graiumue montem, nec per deſerta Candauiæ; nec Syrtes tibi, nec Scylla, aut Charybdis adeunda ſunt; quæ tamen omnia tranſiſti procuratiunculæ pretio. Tutum iter eſt, iucundum eſt, ad quod natura te inſtruxit. Dedit tibi illa. quæ ſi non deſerueris, par Deo ſurges. Parem autem Deo pecunia non faciet. Deus nihil habet. Prætexta non faciet: Deus nudus eſt. Fama non faciet, nec oſten-

tati

…r maxima acto viro. qui maxima rebus sive bonis sive malis expertus est.

…eos fatigare. molestus esse precibus. Iustin: Græciam legationibus fatigare.

…erum scientia. Cic: lib: 1 de offic: omnes trahimur ac ducimur ad cogniti-
…nis & scientiæ cupiditatem, in qua excellere pulchrum putamus, labi autem,
…rrare, nescire & decipi & malum & turpe ducimus.

acto
votis
elle-
rpia,
mix-
, nisi
bscu-
lcali-
x tur-
go est
erum
mpo-
epel-
agnus
primi
Posce.
us est?
malus?
editur:
ad du-
Non
cedat,
per o-
nisi re-
uina &
n quod
pplex
per Ap
a Can
arybdis
rocura-
est, ad
e si non
Deo pe-
ta non
c osten-
tatio

Male existimant. loquuntur. Ita & Iustin
lib: 12 cap: 5 & ibi Bernegg:

Velut omnia. quasi è sacris literis. ad Her
I. v. 3. Vbi in vulgata editione: Portat om
verbo virtutis suæ.

In humano corpore hospitantem. hospi
gratia morantem. add: Lips: in Manud
lib: 2 cap: 20. Horatius animum vocat
divinæ particulam auræ.

Ex ambitione. gratia, opibus & ambi
tione dignitas equestris aut & senato
quæritur.

Ex angulo &c: ex conditione aliqua v
lissima licet pervenire ad fortunam &
conditionem summam.

Fictiles. veteri republica cum liberta
& boni mores florerent respublica favo
propitij numinis agitata fuit. add: Plu
tarchus in Numa.

Torqueri. vi quadam abduci à bona via
pravum.

ratio tui, & in populos nominis dimissa notitia. Nemo nouit Deum: multi de illo male existimant & impune. Non turba seruorum lecticam tuam per itinera vrbana ac peregrina portantium. Deus ille maximus potentissimusque ipse vehit omnia. Ne forma quidem, & vires beatum te facere possunt. nihil horum non patitur vetustatem. Quærendum est ergo quod non fiat in dies deterius, cui non possit obstari, quo nil melius possit optari. Quid hoc est? animus: sed hic rectus, bonus, magnus. Quid aliud voces hunc, quam *Deum in humano corpore hospitantem*? Hic animus tam in equitem Romanum, quam in libertinum, quam in seruum, potest cadere. Quid est eques Romanus, aut libertinus, aut seruus? Nomina ex ambitione, aut ex iniuria nata. Subsilire in cælum ex angulo licet. *Exurge modo, & te quoque dignum Finge Deo*: finges autem non auro, non argento. Non potest ex hac materia imago Deo exprimi similis. Cogita illos, cum propitij essent, fictiles fuisse. add. ep: 18 NB

EP. XXXII. INQVIRO in te, & ab omnibus sciscitor, qui ex ista regione veniunt, quid agas, vbi & cum quibus moreris. Verba dare non potest, tecum sum. Sic viue, tanquam quid facias auditurus sim: immo tanquam visurus. Quæris, quid me maxime ex his quæ de te audio, delectet? Quod nihil audio. quod plerique ex his quos interrogo, nesciunt quid agas. Hoc est salutare, non conuersari cum dissimilibus, & diuersa cupientibus. habeo quidem fiduciam non posse te torqueri, mansurumq; in proposito, etiam si sollicitantium turba circumeat. Quid ergo est? non timeo ne immutent te, timeo ne impediant. Multum autem nocet, & qui moratur, vtique in breuitate vitæ: quam breuiorem inconstantia facimus, aliud eius subinde atque aliud facientes initium. Diducimus illam in parti-

Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

culas ac lancinamus. Propera ergo Lucili carissime, & cogita, quantum celeritati additurus fueris, si a tergo hostis instaret, si equitem aduentare suspicareris, ac fugientium premere vestigia. Fit hoc. premeris, accelera, & euade. perduc te in tutum, & subinde considera, quam pulchra res sit consummare vitam ante mortem, deinde expectare securum reliquam temporis sui partem, in possessione beatæ vitæ positum: quæ beatior non fit, si longior O quãdo videbis illud tempus, quo scies tempus ad te non pertinere, quo tranquillus placidusque eris, & crastini negligens, & in summa tui satietate. Vis scire, quid sit ꝙ faciat homines auidos futuri? Nemo sibi contigit. Optauerunt tibi alia parentes tui: sed ego tibi contra, omniũ tibi eorũ contemptũ opto, quorum illi copia. Vota illorum multos compilant, vt te locupletent. Quicquid ad te transferũt, alicui detrahendũ est. Opto tibi tui facultatẽ, vt vagis cogitationibus agitata mens, tandem resistat, & certa sit: vt placeat sibi, & intellectis veris bonis, quę simul intellecta sunt, possidentur, ætatis adiectione non egeat. Ille demum necessitates supergressus est, & exauctoratus ac liber, qui viuit vita peracta.

EP. XXXIII. DESIDERAS his quoq; epistolis, sicut prioribus, adscribi aliquas voces nostrorum procerum. Non fuerunt circa flosculos occupati. totus contextus illorũ virilis est. Inæqualitatem scias esse, vbi quæ eminent, notabilia sunt. Non est admirationi vna arbor, vbi in eandem altitudinem tota silua surrexit. Eiusmodi vocib. referta sunt carmina, refertæ historiæ. Itaq; nolo Epicuri illas esse existimes, publicæ sunt, & maximæ nostræ. Sed in illo magis annotantur, quia raræ interueniunt, quia insperatæ, quia mirum est aliqd fortiter dici ab homine mollitiem professo. Ita enim plærique iudicant. Apud me vero Epicurus est & fortis, licet manuleatus

..nsummare vitam. facere ut habeas ea
..ae vitam efficiunt perfecte beatam.

..d te. ad tuam curam, utrum illud longe
..it an breve.
..n summa tui satietate. in eo statu ut tibi
..is satis, tibi acquiescas.
..sibi contigit. nemini contigit ut is sit qui
..sse debeat, vel & ut non distrahatur ab alijs.
..add: ep: 1.

..verum. putat primarios ex secta Stoica.
..losculos. elegantiora & amoenitate placentia.
..ustin: praefat: Florum veluti corpusculum feci.
..uae eminent. exstant quasi extra corpus ora:
..tionis. Petron: Curandum est ne sententiae emi=
..neant extra corpus orationis expressae, sed in
..exto vestibus colore niteant.
..Mollitiem professo. ex sententia nonnullorum
..mollis dicitur Epicurus quia voluptatem ponit
..summum bonum.
Manuleatus. manicis indutus. Virgil:
Et tunicae manicas & habent redimicula mitrae.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

add: & ruffer ep: 114 post verbal: Meleandis.

Tam in Persas quam in altecinctos. Persis erant laxæ & fluxæ vestes. add: Lucan: lib: 8. v. [illegible]
Brisson: lib: 2 de [illegible]. Altecincti alitem sunt ij quos ex vestitu & habitu quis iudic[illegible]
fortes & militares. Virgil: Discinctos pro male fortibus posuit 2 Æneidos. Horat: Altius a[illegible]
præcincti. Alta cinctura prohibet vestes quominus impediant gressum & celeritatem. Hinc ap[illegible]
Phædrum lib: 2 fab: 6 Atrienses dicuntur altecincti qui nempe omnia mandata domini ill[illegible]
exigunt & exsequuntur. Cæterum verbum *cingere* proprie est militare. Hinc in L. 25 ff. de te[illegible]
mil: Titius priusquam Tribunus legionis factus testamentum fecit, & postea *cinctus* mo[illegible]
te eodem defunctus est. cinctus hic pro milite, tribuno.

Vnius ductu atque auspicijs dicta sunt. Auspicia sunt illius qui non tantum in exercitu, se[illegible]
in republica primus est, qui si præsit ipse copijs, illius ductu & auspicijs bella geri, sin co[illegible]
tantum illius auspicijs dicuntur. add: Sueton: Aug: cap: 21. Plautus tamen in Amphit: 1. [illegible]
Sosiam ita loquentem introducit: Vt gesserit rempublicam ductu, imperio, auspicio su[illegible] A[illegible]
ea nunc meditabor quomodo illi dicam cum illo advenero, cum proprie non auspicijs A[illegible]
phitruonis sed Creontis bellum gestum esset, sed saltem ductu ipsius v. 39 ait: Regi Thebo[illegible]
Creonti regnum stabilivit suum. Verum hic locus unicus huic rei repugnans.

Per lineamenta sui ingenij. per lineamenta sibi similia, omnia naturalia, non adsci[illegible]
tia, ingenium quandoque natura est. Ingenuum signum inde pro naturali apud Auson[illegible]

Vniversa facies. facies hic pro toto exteriore habitu & circumtextura hominis. Plaut: A[illegible]
Amphit: 1. 1. In faciem versus Amphitruonis Iupiter add: Gell: lib: 13 cap: 29. Pacuvius: Facie
vera vir.
Mendicè agere. parcè, tanquam in mendicos. Flor: Serviliter in terga sævire, p tanquam i[illegible]
servos.
Sumenda. tanquam obvia. *colligenda*. id fit cum labore.
Extrinsecus auscultantibus. quos ἐξωτερικοὺς appellant, qui nondum ad arcana & in[illegible]
tima scientiarum erant admissi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

nuleatus sit. Fortitudo & industria, & ad bellum prompta mens, tam in Persas quam in alte cinctos cadit. Non est ergo quod exigas excerpta & repetita. Continuum est apud nostros, quicquid apud alios excerpitur. Non habemus itaque ista odorifera, nec emptorem decipimus, nihil inuenturum cum intrauerit, præter illa quæ in fronte suspensa sunt. Ipsis permittimus vnde velint sumere exẽplar. Putas nos velle singulares sentẽtias ex turba separare? Cui illas assignabimus? Zenoni, an Cleanthi, an Chrysippo, an Panætio an Posidonio? Non sumus sub rege. sibi quisq; se vindicat. apud istos quicquid dicit Hermachus, quicquid Metrodorus, ad vnum refertur. Omnia quæ quisquam in illo contubernio locutus est, vnius ductu & auspicijs dicta sunt. Non possumus inquam, ex tanta rerum æqualium copia, licet tentemus, aliquid educere.

Pauperis est numerare pecus.

Quocunq; miseris oculum, id tibi occurrit quod eminere posset nisi inter paria legeretur. Quare depone istam spem, posse te summatim degustare ingenia maximorum virorum. Tota tibi inspicienda sunt, tota tractanda. Res geritur, & per lineamenta sui ingenij opus nectitur, ex quo nihil subduci sine ruina potest. Nec recuso quo minus singula mẽbra, dummodo in ipso homine, consideres. Non est formosa mulier, cuius crus laudatur aut brachium, sed illa cuius vniuersa facies admirationem singulis partibus abstulit. Si tamen exegeris non tam mendice tecum agam; sed plena manu fiet. Ingens eorũ turba est passim iacentium. Sumenda erunt, non colligenda Non enim excidunt, sed fluunt perpetua, & inter se connexa sunt. Nec dubito, quin multũ conferant rudib. adhuc, & extrinsecus auscultantib. Facilius enim singula insidunt circumscripta, & carminis modo inclusa. Ideo pueris & sententias ediscendas

Alij omnifera, quæ in oculos ve[illegible] & apparent tantum.

Stoici.

alicui libello cuius sententiam cogamur sequi.

Epicurum

parcè.

liberaliter.

...re sed semper aliena.

...imus id quod alij dixerunt.

...r vox quæ tantum dicit quod dictum

...m describere aliena, nihil sui ingenij

...t sunt & semper indigent auxilio, con=

in vita Hannibalis & Suet: Aug: cap. 30

Tam in Persas quam in altecinctos. Persis eran
Brisson: lib: 2 [illegible]: Altecincti alitem s
fortes & militares, Virgil: Discinctos pro uale
præcincti. Alta cinctura prohibet vestes [illegible]
Phædrum lib: 2 fab: 6 Atrienses dicuntur altecin
exigunt & exsequuntur. Cæterum verbum cinger
mil: Titius priusquam Tribunus legionis fact
te eodem defunctus est. cinctus hic pro milite, t

Vnius ductu atque auspicijs dicta sunt. Auspicia s
in republica primus est, qui si præsit ipse copi
tantum illius auspicijs dicuntur. add: Sueton: A
Sosiam ita loquentem introducit: Vt gesserit
ea nunc meditabor quomodo illi dicam cum
plitruonis sed Creontis bellum gestum esset, sed
Creonti regnum stabilivit suum. Verum hic loc

Per lineamenta sui ingenij. per lineamenta s
tia, ingenium quandoque natura est. Ingenium

Vniversa facies. facies hic pro toto exteriore h
Amplit: in faciem versus Amphitruonis Iupiter
vera vir.
Mendicè agere. parcè, tanquam in mendicos.
servos.
Sumenda. tanquam obvia. colligenda. id fit cu
Extrinsecus auscultantibus. quos ἐξωτερικ
tima scientiarum erant admissi.

præceptorum ... lege.

256 L. ANNÆI SENECÆ

scendas damus, & has quas Græci Chrias vocant: qui
complecti eas puerilis animus potest: quia plus ad
huc non capit certi profectus. Viro captare floscu
los turpe est, & fulcire se notissimis & paucissi. voci
bus, & memoria stare. Sibi iam innitatur. dicat ista,
non teneat. Turpe est enim seni aut prospicienti se
nectutem, ex commentario sapere. Hoc Zeno dixit,
tu quid? Hoc Cleanthes. tu quid? quousque sub ali
moueris? Et impera, & dic, quod memoriæ tradatur.
aliquid & de tuo profer. Omnes itaq; istos nunqu
auctores semper interpretes, sub aliena vmbra la
tentes, nihil puto habere generosi, nunquam auso
aliquando facere, quod didicerant. Memoriam i
alienis exercuerunt. Aliud est meminisse: aliud sci
re. Meminisse, est rem commissam memoriæ cu
stodire. At contra scire est, & sua facere quenq; ne
ab exemplari pendere, & totiens ad magistrum re
spicere. Hoc dicit Zeno, hoc Cleanthes. Aliquid i
tersit inter te & librum. Quousque disces? iam
præcipe. Quid est, quare audiam, quod legere possum
Multum, inquit, viua vox facit. Non quidem hæ
quæ alienis verbis comendatur, & actuarij vice fu
gitur. Adijce nunc, quod isti qui nunquam tute
suæ fiunt, primum in ea re sequuntur priores, in q
nemo non a priore desciuit: deinde in ea re sequun
tur, quæ adhuc quæritur. Nunquam autem inu
nietur, si contenti fuerimus inuentis. Præter
qui alium sequitur, nihil sequitur, nihil inuenit, im
mo nec quærit. Quid ergo? non ibo per priorum ve
stigia? Ego vero vtar via veteri: sed si propiorem i
uenero, hanc muniam. Qui ante nos ista mouerun
non domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibu
veritas, nondum est occupata. Multum ex illa etia
futuris relictum est.

Ovid: Ex nostro arguit more.

EP. XXXIV. CRESCO & exulto, & discussa sene
ctute recalesco, quotiens ex his quæ agis & scribi
intelli

emoria stare. non iudicio, non sua proferre sed semper aliena.

æ alienis verbis commodatur. qua exprimimus id quod alij dixerunt.

ctuarij vice fungitur. ita eleganter dicitur vox quæ tantum dicit quod dictum t ab alijs, ut auctuarij semper solent tantum describere aliena, nihil sui ingenij ferentes.

nquam tutelæ suæ fiunt. semper pupilli sunt & semper indigent auxilio, con- iog3. Suet: Claud: cap: 2.

ant muniam. faciam, parabo. Ita & Nepos in vita Hannibalis & Suet: Aug: cap: 30 in Iul: cap: 44: Ita: munire castra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Te. spem dete umeptam

Alumnum. quem aluit. Contra Flor: lib: 3 cap: 21 active.

Assero. vox est liberum aliquem esse pronu[n]ciantis, quandoque & suum, ut hic. Vnde apud [Plau]tum & Terentium saepius liberali manu ali[quem] asserere.

Vna forma percussa. eiusdem sint generis nota. Translatum a nummis eiusdem specie[i].

intelligo, quantum te ipse (nam turbam olim reliqueras) supergrederis. Si agricolam arbor ad fructũ perducta delectat, si pastor ex fetu gregis sui capit voluptatem, si alumnum suum nemo aliter intuetur quam vt adolescentiam illius suam iudicet: quid euenire credis his, qui ingenia educauerunt, & quæ tenera formauerunt, adulta subito vident? Assero te mihi. meum opus es. Ego cum vidissem indolem tuam, inieci manum, exhortatus sum, addidi stimulos, nec lente ire passus sum, sed subinde incitaui. & nunc idem facio. Sed iam currentem hortor, & inuicem hortantem. Quid aliud, inquis, adhuc volo? In hoc plurimum est. Non sic quomodo principia totius operis dimidium occupare dicuntur, ita res animo constat, pars magna bonitatis est, velle fieri bonum. Scis quem dicam bonum? perfectum, absolutum, quem malum facere nulla vis, nulla necessitas possit. Hunc in te prospicio, si perseueraueris & incubueris, & id egeris, vt omnia facta dictaq; tua inter se congruant ac respondeant sibi, & vna forma percussa sint. Non est huius animus in recto, cuius acta discordant.

L: Nun.

EP. XXXV. CVM te iam obnixe rogo vt studeas, meum negotium ago. habere amicum volo: quod contingere mihi (nisi pergas excolere te vt cœpisti:) nō potest. Nunc enim amas me, amicus non es. Quid ergo? hæc inter se diuersa sunt? immo dissimilia. Qui amicus est, amat: qui amat, non vtique amicus est. Itaq; amicitia semper prodest. Amor etiam aliquando nocet. Si nihil aliud, ob hoc profice, vt amare discas. Festina ergo, dũ mihi proficis, ne istuc alteri didiceris. Ego quidem percipio iam fructum, cum mihi fingo vno nos animo futuros, & quicquid ætati meæ vigoris abscessit, id ad me ex tua, quanquam non multum abest, rediturum. Sed tamen re quoque ipsa lætus esse volo. Venit ad nos ex his

NB. Ex hoc loco colligitur Senecam ambo fuisse

R ques

aequam enim turbant, a potentioribus qui petunt gratiam pecuniamve, eoque molesti fiunt, interpellant & inquietant.

Signare contraria. non id denotare & exprimere quod res est, sed planè contraria.

Felicem vocabant. Sylla fuit hoc cognomento, qui primus rempublicam planè oppressit & ultra semestre tempus gessit dictaturam. Luet: Tib:

Aspice felicem sibi non tibi Romule gentem.

Nisi de amicam accipit quam antea felicem dixerat.

Asperum. Ter: Hoc asperum est pater aliud lenius sodes vide.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

quos amamus, etiam absentibus gaudium. sed id le-
ue & euanidum. Conspectus, & præsentia, & con-
uersatio aliquid habet viuæ voluptatis: vtiq; si non
tantum quem velis, sed qualem velis videas. Affer
itaque te mihi ingens munus: & quo magis instes,
cogita me senem esse, te mortalem. Propera ad me,
sed ad te prius profice, & ante omnia hoc cura, vt
constes tibi. Quoties experiri voles, an aliquid actū
sit, obserua eadem velis hodie quæ heri. Mutatio
voluntatis indicat animum natare alibi, atque a-
libi apparere, prout tulit ventus. Nō vagatur quod
est fixum & fundatum. Istud sapienti perfecte con-
tingit aliquatenus & proficienti prouectoq;. Quid
ergo interest? Hic commouetur quidem, non ta-
men transit, sed suo loco nutat: nec cōmouetur qdē.

EP. XXXVI. AMICVM tuum hortare, vt istos
magno animo contemnat, qui illum obiurgant, q
vmbram & otium petierit, quod dignitatem suam
destituerit, & cum plus consequi posset, prætulerit
quietem omnib. Quam vtiliter negotium suum ges-
serit, quotidie illis ostendet. Hi quibus inuidetur,
non desinent transire. Alij elidentur, alij cadent. Res
est inquieta, felicitas. Ipsa se exagitat, mouet ce-
rebrum, non vno genere. Alios in aliud irritat: hos in
potentiam, illos in luxuriam: hos inflat, illos mollit,
& totos resoluit. At bene aliquis illam fert. sic quo-
modo vinum. Itaq; non est quod tibi isti persuadeat,
eum esse felicem, qui à multis obsidetur. Sic ad illū,
quemadmodum ad lacum, concurritur, quem ex-
hauriunt & turbant. Nugatorium & inertem vo-
cant. Scis quosdam peruerse loqui, & signare con-
traria. Felicem vocabant. Quid ergo? Erat? Ne illud
quidem curo, quod quibusdam nimis horridi animi
videtur & tætrici. Ariston aiebat, malle se adole-
scentem tristem, quam hilarem & amabilem tur-
bæ. Vinū enim fieri bonum, quod recens durū &
asperum visum est: non [illegible] quod

Æ
. sed id le-
a, & con-
tiq; si non
eas. Affer
gis instes,
era ad me,
oc cura, vt
liquid actũ
Mutatio
bi, atque a-
gatur quod
rfecte con-
roq; Quid
n, non ta-
ouetur q dē
e, vt istos
biurgant, q
tatem suam
, prætulerit
m suum gef-
s inuidetur,
i cadent. Res
t, mouet ce-
irritat: hos in-
, illos mollit,
fert. sic quo-
i persuadeat,
ur. Sic ad illũ,
ur, quem ex-
inertem vo-
& signare con-
Erat? Ne illud
horridi animi
nalle se adole-
mabilem tur-
ecens duri &
quod [illegible]

[illegible] voluptatis. vividæ ac vegetæ. Virgil: vi=
[illegible]um flumen: Donec me flumine vivo abluero.
[illegible]m: Et vivo tentat prævertere amore. add: adversi:
[illegible] constes tibi. ut tibi sis similis & semper constans
[illegible]a in re sapientiam Stoici posuerunt.
[illegible] animum vatare. inconstantem esse quod slu=
[illegible]n esse est Salustio init: Catil: belli.

[illegible]bram & otium. i.e. vitam privatam, quietam,
[illegible]nctam a publicis negotijs. Petron: Umbraticus
[illegible]tor, qui intra scholarum docet parietes. Plaut:
[illegible]ul: 4.4: Umbraticus miles opposite ad mili=
[illegible] sub dio versari solitum ventumq; & solem
[illegible]re.
[illegible]dent. præcipites labentur ad angustissima.
[illegible]vet cerebrum. mentem mutat. Virgil:
[illegible]æ mentem insania mutat. p. movet suo
[illegible]atu.
[illegible]tos resolvit. dat ad ignaviam. Iustin: lib: 6 cap: ult:
[illegible] segnitiem torporemq; resoluti
[illegible]e fert. ab illa non corrumpitur. Macrob: Vi=
[illegible]m bene fert ætatem.
[illegible]i à multis obsidetur. cuius gratia à multis
[illegible]ritur vel qui multorum clientium turba
[illegible] cinctus. Est & apud Iustinum.
[illegible] hauriunt & turbant. è lacu qui sumunt
[illegible]quam eum turbant, à potentioribus qui petunt
[illegible] gratiam pecuniamve, eoque molesti sunt, inter=
[illegible]pellant & inquietant.
[illegible] signare contraria. non id denotare & exprimere quod res est, sed plane contraria.
[illegible] Felicem vocabant. Sylla fuit hoc cognomento, qui primus rempublicam plane oppress-
[illegible]it & ultra semestre tempus gessit dictaturam. Iuct: Tib:
Aspice felicem sibi non tibi Romule gentem.
[illegible] dicam accepit quam antea felicem dixerat.
[illegible] Asperum. Ter: Hoc asperum est pater aliud [illegible] sodes vide.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

In dolio placuit. Vinum in dolio est recens, quod vinum doliare Vlpiano in L. 1 ff. de periculo & commodis rei venditæ. §. Si doliare. Et Ciceroni de cupa vinum. Add: L. 15 ff. de tritico vino, legato. Ei opponitur vinum diffusum. add: Turnebus l. advers: cap: 8.

Perbibere liberalia studia. Totas imbibere & percipere animo. ~~[illegible]~~ Petron:

Mæoniumque bibat felici pectore fontem.

Quibus perfundi satis est. leviter imbui & institui, ep: 23 perfusoria voluptas. p. solida & in intimum penetrans animum.

Tingendus. Ita exercendus ut & trahat colorem.

Elementarius senex. qui attendit adhuc primis elementis, ijsque percipiendis studet ad instar puerorum. Capitol: in Pertin: Elementarijs literis & calculo imbutus.

Creditori decoquere. illi non satisfacere, quomodo decoquere bonæ frugi. p. eam fallere, destituere, rara & notanda locutione. Budæus ad Pandectas: Decoquere est consumpto patrimonio creditoribus fidem non præstare, hinc decoctores, Banckeroottiers.

Hos disponat. ordinet. disponere diem apud Suetonium quod apud nostrum in Tragœdijs est ordinare.

Tenerum hastile. Frameam vocat Tacitus de moribus Germ: cap: 6, & hastas vult ipse brevi & angusto ferro.

Disciplina gentis. institutum, consuetudo. instituta & consuetudines sæpè sunt à disciplina.

Acui. p. extimulari. Flor: acuere ratione virtutem. Terent: Id illos sat ætas acuet p. docebit ac cupidos reddet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

placuit. Sine eum tristem appellent, & inimicum processib. suis, bene se dabit in vetustate ipsa tristitia perseueret modo colere virtutem, perbibere liberalia studia, non illa quibus perfundi satis est, sed hæc quibus tingendus est animus. hoc est discendi tempus. Quid ergo? aliquod est, quo non sit discendum? Minime. Sed quemadmodum omnibus annis, studere honestum est: ita non omnibus institui. Turpis & ridicula res est elementarius senex. Iuueni parandum, seni vtendum est. Facies ergo rem vtilissimam tibi, si illum quam optimum feceris. Hæc aiunt beneficia esse expetenda tribuendaq;, non dubie primæ sortis, quæ tam prodest dare quam accipere. Deniq; nihil illi iam liberum est. Spopondit. Minus autem turpe est creditori, quam spei bonæ decoquere. Ad illud æs alienum soluendum, opus est negotianti nauigatione prospera, agrum colenti vbertate eius q̃ colit terræ, & cæli fauore. Ille quod debet, sola potest voluntate persoluere. In mores fortuna ius non habet. Hos disponat: vt quã tranquillissimus ille animus ad perfectum veniat, qui nec ablatum sibi quicquam sentit, nec adiectum, sed in eodem habitu est, quocunq; res cadunt. Cui siue aggerũtur vulgaria bona, supra res suas eminet: siue aliquid ex istis vel omnia casus excussit, minor non fit. Si in Parthia natus esset, arcum infans statim tenderet. Si in Germania, protinus puer tenerum hastile vibraret. Si auorum nostrorum temporibus fuisset, equitare, & hostem cominus percutere didicisset. Hæc singulis disciplina gentis suæ suadet & imperat. Quid ergo huic meditandum est? quod aduersus omnia tela, quod aduersus omne hostiũ genus bene facit, mortẽ contemnere: quæ quin habeat in se aliquid terribile, vt & animos nostros (quos in amorem sui natura formauit) offendat, nemo dubitat: nec enim necesse esset in id comparari & acui, in quod instin-

satis gratus & ... erit.

primæ conditionis, sive præstantissima.

in abstulit. Hæc in gentibus studia. add: Iustin: lib: 41 cap: 2.

... rem qua sequuntur gladiatores iurare debebant. Add: Boeclerus in indice Velleii & ep: 7.

Manus arenæ locant. se præbent conducendos ad in arena dimicandum. Iustin: operam locare ad puteos exhauriendos.

Edunt ac bibunt. id largissime factitabant gladiatores, eorumque cibus sagina dictus. add: Tac: histor: cap: 88. Item Iuvenal: Sat: 11.

In dolio placuit. Vinum in dolio est recens, ... culo & commodis rei venditæ. §. Si doliare. Et ...
vino legato. Ei opponitur vinum diffusum. ...
Perbibere liberalia studia. Totas imbibere & ...
Mæoniumq; bibat felici pector...
Quibus perfundi satis est. leviter imbui & ...
solida & in intimum penetrans animum ...
Tingendus. Ita exercendus ut & trahat color...
Elementarius senex. qui attendit adhuc pri...
puerorum. Capitol. in Pertin: Elementarijs ...
Creditori decoquere. illi non satisfacere, qu...
destituere, rara & notanda locutione. ...
patrimonio creditoribus fidem non præst...
Hos disponat. ordinet. disponere diem ap...
gœdijs est ordinare.

Tenerum hastile. Frameam vocat Tacitus ...
ipse brevi & angusto ferro.

Disciplina gentis. institutum, consuetudo. ...
plina.

Acui. p. exstimulari. Flor: acuere ratione ...
p. docebit ac cupidos reddet.

ante vallum

Virg: 6 Æn: v. 749.

ctu quodam voluntario iremus, sicut feruntur o-
mnes ad conseruationem sui. Nemo discit, vt, si ne-
cesse fuerit, æquo animo in rosa iaceat: sed in hoc
duratur, vt tormentis non submittat fidem, vt, si
necesse fuerit, stans, etiam aliquando saucius, pro
vallo peruigilet, & ne pilo quidem incumbat: quia
solet obrepere interim somnus in aliquod admini-
culū reclinatis. Mors nullum habet incommodum.
Esse enim debet aliquid, cuius sit incommodum.
Quod si tanta cupiditas longioris æui te tenet, co-
gita nihil eorum quæ ab oculis abeunt, & in rerum
naturā ex qua prodierunt ac mox processura sunt,
reconduntur, consumi. Desinunt ista, non pereunt.
Et mors, quam pertimescimus ac recusamus, inter-
mittit vitam, non eripit. veniet iterum qui nos in lu-
cē reponat dies, quem multi recusarent, nisi oblitos
reduceret Sed postea diligentius docebo, omnia quę
videntur perire, mutari. Aequo animo debet redi-
turus exire. Obserua orbem rerum in se remeantiū.
Videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicib. de-
scendere ac resurgere. Aestas abit, sed alter annus il-
lam adducit: hiems cecidit; referent illam sui men-
ses. Solem nox obruit, sed ipsam statim dies abiget.
Stellarum iste discursus, quicquid præterierit, repe-
tit. pars cæli leuatur assidue, pars mergitur. Deniq;
finem faciam, si hoc vnum adiecero, nec infantes,
nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem: &
esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio
non præstat, ad quam stultitia perducit.

Ep. XXXVII. QVOD maximum vinculum est
ad bonam mentem, promisisti virum bonum. Sa-
cramento rogatus es. Decipit si quis tibi dixerit,
mollem esse militiam & facilem. Nolo te decipi.
Eadem honestissimi huius & illius turpissimi aucto-
ramenti verba sunt, vti virgis ferroque necari. Ab
illis qui manus arenæ locant, & edunt ac bibunt
quæ

ntur o-
, si ne-
in hoc
vt, si
us, pro
r : quia
dmini-
odum.
nodum.
net, co-
n rerum
ra sunt,
pereunt.
s, inter-
os in lu-
i oblitos
nniaquę
bet redi-
neantiũ.
vicib. de-
annus il-
sui men-
es abiget.
erit, repe-
. Deniq;
infantes,
rtem : &
bis ratio
culum est
num. Sa-
pi dixerit,
te decipi.
imi aucto-
ecari. Ab
ac bibent
quæ

rmentis non &c. Vt ne vi quidem eculeorum
ducantur a fide. add: Tac: 14 An: cap: 60.

e pilo quidem incumbat. Pilum manu mit:
batur, ut telum arco, longitudo illorum sex
bitorum tres ligno, tres ferro.

cuis sit incommodum. atqui mortui ne sunt
uidem, non entis autem non sunt acciden:
a. add: Cic: 1 Tusc: quæst: & noster ep: 34.

rerum naturam consumi. Ita vult nec
rire quicquam, quia omnia revolvuntur
unde prodierunt, quod eleganter dicit omnia
condi in rerum naturam, quæ sepulchrum
uidem & mater eorum est.

nte lapsos. Ita lapsi facultatibus in institut:
ui ijs sunt evoluti

ramento rogatus es. apud Quintil: in declam:
mpliciter pro milite ponitur, hic autem pro
qui aliquid vehementissimè est obligatus &
asi coactus. vid: Flor: lib: 3 cap: 20 & 12 ubi
ramentum est pro re necessitatem imponente.

rpissimi auctoramenti verba illius. gladiatoris,
adiatorum merces auctoramentum dictum, un-
translatè Velles: lib: 2 cap: 28 & 66. In ista au-
m quæ sequuntur gladiatores iurare debebant.
dd: Boeclerus in indice Vellei & ep: 7.

Manus arenæ locant. se præbent conducendos ad
n arena dimicandum. Iustin: operam locare ad pu-
eos exhauriendos.

Edunt ac bibunt. id largissimè factitabant gla-
diatores, eorumque cibus sagina dictus. add: Tac: 2
Hist: cap: 88. Item Iuvenal: Sat: 11.

Arma submittere. non amplius ea intentare adversario. Florus: submittere fasces.

Sine missione nascimur. nulla spe non mori[illegible] endi, petitum à ludis gladiatorijs. Apuleius: Occide[illegible] pugna non habet missionem.

Stultitia. hæc apud Stoicos omnium illorum [illegible] qui sapientiæ perfectionem non sunt adepti.

Graves dominos. Ita vocat affectus nostros, q[illegible] rum iugum sane grave est animo.

Multos reges. quia affectus, qui sunt multi [illegible] mero tibi tum sunt subiecti

Impetu impactus est. à nautis, qui vi vent[illegible] in scopulos aut in naves alias impinguntur.

Flor: lib: 2 cap: 15.

quæ per ſanguinem reddant, cauetur vt iſta vel inuiti patiantur: a te, vt volens libenſque patiaris. Illis licet arma ſubmittere, miſericordiam populi tentare. Tu neque ſubmittes, nec vitam rogabis. Recto tibi inuictoque moriendum eſt. Quid porro prodeſt paucos dies aut annos lucrifacere? Sine miſſione naſcimur. Quomodo ergo, inquis, me expediam? Effugere non potes neceſſitates: potes vincere. Fiat via, & hanc tibi viam dabit philoſophia. ad hanc te confer, ſi vis ſaluus eſſe, ſi ſecurus, ſi beatus: deniq; ſi vis eſſe, quod eſt maximum, liber. Hoc contingere aliter non poteſt. Humilis res eſt ſtultitia, abiecta, ſordida, ſeruilis, multis affectibus & ſæuiſſimis ſubiecta. Hos tam graues dominos, interdum alternis vicibus imperantes, interdum pariter, dimittit a te ſapientia, quæ ſola libertas eſt. Vna ad hanc fert via, & quidem recta. Non aberrabis. vade certo gradu. Si vis tibi omnia ſubijcere, te ſubijce rationi. multos reges, ſi ratio te rexerit. Ab illa diſces, quid & quemadmodum aggredi debeas, non incides rebus. Neminem mihi dabis, qui ſciat quomodo quod vult, cœperit velle. Non conſilio adductus vllo, ſed impetu impactus eſt. Non minus ſæpe fortuna in nos incurrit, quam nos in illam. Turpe eſt non ire, ſed ferri: & ſubito in medio turbine rerum ſtupentem quærere: Huc ego quemadmodum veni?

fortuito ad illa aggrediendum

gradu moderato.

EP. XXXVIII. MERITO exigis, vt hoc inter nos epiſtolarum commercium frequentemus. Plurimũ proficit ſermo, qui minutatim irrepſerit animo. Diſputationes præparatę & effuſæ audiente populo, plus habent ſtrepitus, minus familiaritatis. Philoſophia bonum conſilium eſt. Conſilium nemo clamore dat. Aliquando vtendum eſt & illis, vt ita dicam, contionibus; vbi qui dubitat, impellendus eſt. Vbi vero non hoc agendum eſt, vt velit diſcere, ſed vt diſcat, ad hæc ſubmiſſiora verba veniendum eſt.

ſubito recitaverit.

commodum est, ordine scilicet scriptos,
ciendum quod postulat alter. Terent:
ac lubens.
n Augusto ubi breviarium imperij vo=
rium imperij.
on videtur respondere palato Erasmi
tquam data copia fandi & sæpissime laudibus.
d aliquis sit is, quem se esse dicit. Cic:
laudis: Siquis à me rotorem petisset.

nata sint quomodo supra navis exar=
it.
e poterit, non aliter quam flumen sine motu.
cap: 6: Annibalem mora commi=
st comminuere adversa, p. infringere
a possint efficere in animum.

Nec enim multis opus
Facilius intrant, sed hærent.
est, sed efficacibus. Seminis modo spargenda sunt:
quod quamuis sit exiguum, cum occupauit idoneū
locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos
actus diffunditur. Idem facit ratio: non latè patet, si
aspicias. in opere crescit. Pauca sunt quæ dicuntur:
sed si illa animus bene exceperit, conualescunt &
exurgunt. Eadem est, inquam, præceptorum con-
dicio, quæ seminum. Multum efficiunt, & si angusta
sunt: tantum, vt dixi, idonea mens rapiat illa, & in
se trahat. Multa inuicem & ipsa generabit, & plus
reddet, quam acceperit.

EP. XXXIX. COMMENTARIOS quos desi-
deras, diligenter ornatos, & in angustum coactos, e-
go vero componam: sed vide ne plus profectura sit
oratio ordinaria, quam hæc quæ nunc vulgo breuia-
rium dicitur. Olim cum Latine loqueremur, sum-
marium vocabatur. Illa res discenti magis necessaria
est: hæc scieti. Illa n. docet, hæc admonet Sed vtrius-
que rei tibi copiam faciam. Tu à me non est ꝙ illum
aut illum exigas. Qui notorem dat, ignotus est. Scri-
bam ergo quod vis, sed meo more. Interim multos
habes, quorum scripta nescio an satis ordinent. Su-
me in manus indicem philosophorum. Hæc ipsa
res expergisci te coget. Si videris quam multi tibi
laborauerint, cōcupisces & ipse ex illis vnus esse. Ha-
bet enim hoc in se generosus animus, quod concita-
tur ad honesta. Neminem excelsi ingenij virum hu-
milia delectant & sordida: magnarum rerum speci-
es ad se vocat & extollit. Quemadmodum flamma
surgit in rectum, iacere ac deprimi non potest, non
magis quam quiescere: ita noster animus in motu
est eo mobilior & actuosior, quo vehementior fue-
rit. Sed felix qui ad meliora hunc impetum dedit.
Ponet se extra ius dicionemque fortunæ. Secunda
temperabit, aduersa comminuet, alijs admiranda
despiciet. Magni animi est, magna contemnere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

uiris modo. leniter, nec magna cum copia.

ligenter ornatos. in MSS ordinatos, quod commodium est, ordine scilicet scriptos,
facilius memoria infigi possent.
go vero. vox paratum se profitentis ad faciendum quod postulat alter. Terent:
dr: 2.2. in fine: Fugellione. R. Ego vero ac lubens.
reviarium. hac voce & usus Suetonius in Augusto ubi breviarium imperij vo=
t librum quo breviter continetur ratio virium imperij.
piam faciam. bene dicitur, quanquam non videtur respondere palato Erasmi,
i ipse tamen fatetur apud Virgilium: Postquam data copia fandi. & saepissime Plautus.
i notorem dat. Qui producit testem quod aliquis sit is, quem se esse dicit. Cic:
Verrem lib: 7. Noster in ludo de morte Claudij: Siquis à me notorem petisset,
fui nominaturus qui me optime nosti.
satis ordinent. p. ordinentur vel ordinata sint quomodo supra navis exar=
avit. p. exarmata est. Sueton: terra movit.
iescere. si absit motus flamma non esse poterit, non aliter quam flumen sine motu.
versa comminuet. Annibalem mora commi= caliabit. Flor: lib: 2 cap: 6: comminuere adversa. p. infringere
it. p. illius vires, quomodo & accipi potest
adversariorum, prohibere ne quid adversa possint efficere in animum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Rumpit. Ita Iustin: lib: 44 prope finem: i
ta pabuli lætitia est, ut nisi abstinentia int
pellata sagina fuerit pecora rumpantur.

Malorum ultimum summum. Non sol
ingenijs summa nocere dies. p. ultima, nam
hæc invicem prose ponuntur.
Consummata est infelicitas. consumma
est multas minores summas in unam c
ligere. Ita in L. 3. C. de usur: rei iud. consu
mata quantitas sortis & usurarium. Flor: l
cap: 18: consummare Italiam mirè dixit. p
per partes eandem capere. Ita porro est tra
te partibus suis quid absolutum reddere.
Falso atq inani solatio. quod re destituitur
umbram dat, inde & Virgilius 1 Æneid: Ou
los pictura pascit inani. Ibi observat Serv
quod Græci picturam dixere ματαιοτεχνίαν
Vestigia. signa, argumenta. Propert: App
nonnulla thoro vestigia presso. Cicero: Ves
gia sceleris expressa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ac mediocria malle, quam nimia. Illa enim vtilia sunt: ad hæc eo quod superfluunt, nocent. Sic segetē nimia sternit vbertas: sic rami onere franguntur: sic ad maturitatem non peruenit nimia fecunditas. Idē animis quoque euenit, quos immoderata felicitas rumpit: qua non tantum in aliorum iniuriam, sed etiam in suam vtuntur. Quis hostis in quenquam tam contumeliosus fuit, quam in quosdam voluptates suæ sunt? quorum impotentiæ atque insanæ libidini ob hoc vnum possis ignoscere, quod quæ fecere, patiuntur. Nec immerito hic illos furor vexat. Necesse est in immensum exeat cupiditas, quæ naturalem modum transilijt. Illa enim habet suum finem: inania, & ex libidine orta, sine termino sunt. Necessaria metitur vtilitas. superuacua quo redigis? Voluptatibus vtique se immergunt, quib. in cōsuetudinem adductis carere non possunt: & ob hoc miserrimi sunt quod eo perueniunt, vt illis quæ superuacua fuerunt, facta sint necessaria. seruiunt itaque voluptatibus suis, non fruuntur: & mala sua, quod malorum vltimum est, amant. Tunc autem consummata est infelicitas, vbi turpia non solum delectant, sed etiam placent. & desinit esse remedio locus, vbi quæ fuerant vitia, mores sunt.

EP. XL. QVOD frequenter mihi scribis, gratias ago. Nam quo vno modo potes, te mihi ostendis. Nunquam epistolam tuam accipio, vt non protinus vna simus. Si imagines nobis amicorum absentium iucundæ sunt, quæ memoriam renouant, & desiderium absentiæ, falso atq; inani solatio leuant: quanto iucundiores sunt litterę, quę vera amici absentis vestigia, veras notas afferunt? Nam quod in conspectu dulcissimum est, id amici manus epistolæ impressa præstat; agnoscere. Audisse te scribis, Serapionem philosophum, cum istuc applicuisset, solere magno cursu verba conuoluere, quæ non effundit

damnum. ...sum est apud Ovid: 12 Metam: v. 182:

...itur ætas.

...hominum fortuitos in publico docenti;

...infra.

...ut lentissime pronunciantium.

... quæsiverunt, non rem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

fundit, ſed premit & vrget. Plura enim veniunt, quam quibus vox vna ſufficiat. hoc non probo in philoſopho, cuius pronuntiatio quoque ſicut vita debet eſſe compoſita. Nihil autem ordinatum eſt, quod præcipitatur & properat. Itaque oratio illa apud Homerum concitata, & ſine intermiſſione in morem niuis ſuperueniens, oratori data eſt: at lenis & melle dulcior [illegible] profluit. Sic itaque habe, vt iſtam vim dicendi rapidam atq; abundantem, aptiorem eſſe circulanti iudices, quam agenti rem magnã ac ſeriam, docentique. Æque ſtillare illam nolo, quam currere. Nec extendat aures, nec obruat. Nã illa quoque inopia & exilitas minus intentum auditorem habet, tædio interruptæ tarditatis. Facilius tamen incidit quod expectatur, quam quod prætervolat. Denique tradere homines diſcipulis præcepta dicuntur. Nõ traditur quod fugit. Adijce nunc, quod quæ veritati operam dat oratio, incompoſita debet eſſe & ſimplex. Hæc popularis nihil habet veri: mouere vult turbam, & inconſultas aures impetu rapere. tractandam ſe non præbet: aufertur. Quomodo autem regere poteſt, quæ regi non poteſt. Quid quod hæc oratio, quæ ſanandis mentibus adhibetur, deſcendere in nos debet? Remedia non proſunt, niſi immorentur. Multum præterea habet inanitatis & vani: plus ſonat quam valet. Lenienda ſunt quæ me exterrent, compeſcenda quæ irritant. diſcutienda quæ fallunt, inhibenda luxuria, corripienda auaritia. Quid horum raptim poteſt fieri? Quis medicus ægros in trãſitu curat? Quid? quod ne voluptatem quidẽ vllã habet, talis verborũ ſine delectu ruentium ſtrepitus? Sed vt pleraq; quæ fieri poſſe non crederes, cognouiſſe ſatis eſt, ſic iſtos qui verba exercuerunt, abunde eſt ſemel audiſſe. Quid enim quis diſcere, quid imitari velit, quid de eorum animo iudicet, quorum oratio perturbata & admiſſa

eni. Nestori, cujus orationis sedatæ exemplum est apud Ovid: 12 Metam: v.182:
ubi & illius hæc sunt:

Vixi annos bis centum jam tertia vivitur ætas.

irculanti judices. per circulos sive coetus hominum fortuitos in publico docenti,
atq; ibi ostentanti doctrinam. est & ep: 88 infra.

stillare. tardam esse ut est hæsitantium aut lentissime pronunciantium.

ui verba exercuerint. copiosam orationem sibi quæsiverint, non rem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Admissa est. celerrima. Ovid:
Et celer admissis labitur amnis equis
i.e. celeri cursu procurrentibus. Idem ep: 2 Herold:
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Idem ep: 2: Qua lacer admissas exigit Hebrus aquas.
Ponere verba. meditatè proferre. Proiicere dicit temerariam festinationem. Horat:
Proiicit ampullas & sesquipedalia verba.

Exuit. adimit nobis. Sic exutus facultatibus, cui ademptae sunt. Tac: 2 Ann: exu
Lepido, cui exercitus ademptus erat.
Non torrens. Torrentes vocant quasi Χειμάῤῥους quasi hyeme tantum fluent
Abstulerit. auferre in malam partem accipitur, quod plerumque est auferri ad vitia.
auferri ad nimiam festinationem.

Tractim. trahendo verba, ijsq; multum morae addendo. Non: tractim. i.e. diutinè,
longo tractu. Apud Plaut: Amphit: 2.1. Tractim tangere est. p. leniter tangere, sine
ulla gravi laesione.
Tria verba non potest iungere. in ambiguo est acumen, potest accipi, tria verb
non potest coniungere sine vitio latinitatis. Vel: ita tarde pronunciat ut pos
tria verba aliquod sit semper intervallum.
Singula verba vellenti. non integra promenti, sed quasi delibata.

Gradarius fuit. equus propriè qui molli gradu & sine succussatura incedit. Luc
Ipse equus non formosus, gradarius, optimus vector.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

admissa est, nec potest reprimi? Quemadmodum per procliue currentium, non vbi visum est gradus sistitur, sed incitato corporis pōdere se rapit, ac longius quam voluit effertur: sic dicendi celeritas nec in sua potestate est, nec satis decora philosophiæ: quæ ponere debet verba, non proijcere, & pedetentim procedere. Quid ergo? non aliquando & insurget? Quid ni? sed salua dignitate morum: quam violenta ista & nimia vis exuit. Habeat vires magnas, moderatas tamen: perennis sit vnda, non torrens. Vix oratori permiserim talem dicendi velocitatem, irreuocabilem ac sine lege vadentem. Quemadmodum enim iudex subsequi poterit, aliquando etiam imperitus ac rudis. tum quoq; cum illum aut ostentatio abstulerit, aut affectus impotens sui? tantum festinet atque ingerat, quantum aures pati possunt. Recte ergo facies si non videris istos, qui quantum dicant, non quemadmodum quærunt: & ipse malueris aliquando si necesse est, vel iuxta P. Vinicium dicere: qui cum quæreretur, quomodo diceret, Asellius ait, tractim. Nam Geminus Varius ait: quomodo istum disertum dicatis, nescio: tria verba non potest iungere. Quid ni malis tu sic dicere, quomodo Vinicius? Aliquis tam insulsus interuenerit, qui illi singula verba vellenti, tanquam dictaret, non diceret, ait: Dic, vel nunquam dicas. Nam Q. Haterij cursum suis temporibus oratoris celeberrimi, longe abesse ab homine sano volo. Nunquam dubitauit, nunquam intermisit: semel incipiebat, semel desinebat quædam tamen & nationibus puto magis aut minus conuenire. In Græcis hanc licentiam tuleris. Nos etiam cum scribimus, interpungere consueuimus. Cicero quoque noster, a quo Romana eloquentia extitit, gradarius fuit. Romanus sermo magis se circumspicit, & æstimat, & præbet æstimandum, Fabianus vir egregius & vita & scientia,

Tac. 4 An: c. 61.

#

i periculum advenit invidia & super=
ratio.

retinetur ore.
quæ constat ex pluribus summis mi=
antum summa summarum redit. i.e.
i amantes reddere debent rationem.
on aliter constet ratio quam si uni
ent, nisi quod in nostra sit posita po=
eat.

quam urbibus frequens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Admissa est. celerrima. Ovid:
Et celer admissis labitur am
i.e. celeri cursu procurrentibus. Idem ep: 2
Hic lacer admissos terruit Hect
Idem ep: 2: Qua facer admissas exigit H
Ponere verba. meditatè proferre. Projicere
Projicit ampullas & ses

Exuit. ademit nobis. Sic exuitus facultate
Lepido, cui exercitus ademptus erat.
Non torrens. Torrentes vocant quasi
Abstulerit. auferre in malam partem du
auferri ad nimiam festinationem.

Tractim. trahendo verba, iisq; multum
longo tractu. Apud Plaut: Amphit: 1.1. T
nulla gravi laesione.
Tria verba non potest iungere. in am
non potest coniungere sine vitio lati
tria verba aliquod sit semper intervall
Singula verba vellenti. non integra

Gradarius fuit. equus propriè qui moll
Ipse equus non formosus, gr

tia, &, quod post ista est, eloquentia quoq;, disputabat expedite magis, quam concitate: vt posses dicere, facilitatem esse illam, nō celeritatem. Hanc ego in viro sapiente recipio non exigo, vt oratio eius sine impedimento exeat, proferatur tamen malo, quam profluat. Eo autem magis te deterreo ab isto morbo quod non potest tibi ista res contingere aliter, quam si te pudere desierit; perfrices frontem oportet, & ipse te non audias. Multa enim inobseruatus ille cursus feret, quæ reprehendere velis. Nō potest, inquam, tibi contingere res ista, salua verecundia. Præterea exercitatione opus est quotidiana, & à rebus studium transferendum est ad verba. Hæc autem etiamsi aderunt, & poterunt sine vllo tuo labore decurrere, tamen temperanda sunt. Nam quēadmodum sapienti viro incessus modestior conuenit, ita oratio pressa, non audax. Summa ergo summarum hæc erit: tardiloquum te esse iubeo.

Ep. XLI. Facis rem optimam, & tibi salutarem, si, vt scribis, perseueras ire ad bonam mentem; quam stultum est optare, cum possis à te impetrare. Non sunt ad cælum eleuandæ manus, nec exorandus æditiuus, vt nos ad aures simulacri quasi magis exaudiri possimus, admittat. Prope est à te Deus. tecum est, intus est. Ita dico, Lucili, sacer intra nos spiritus sedet, malorum bonorumque nostrorum obseruator & custos: hic prout à nobis tractatus est, ita nos ipse tractat. Bonus vir sine Deo nemo est. An potest aliquis supra fortunam nisi ab illo adiutus exurgere? Ille dat consilia magnifica, & erecta. In vnoquoque virorum bonorum, Quis deus, incertum est: habitat deus. Si tibi occurrit vetustis arboribus, & solitam altitudinem egressis frequens

quod post ista est. Salust: in bello Catil: Ubi periculum advenit invidia & super=
bia post fuere. i. illorum non fuit habita ratio.

atio pressa. quae meditate profertur & quasi retinetur ore.
umma summarum. vulgo summa totalis, quae constat ex pluribus summis mi=
noribus. Plaut: Truc: 1.1.4: Quam penes amantium summa summarum redit. i.e.
cuius sub imperio sunt amantes; sive: cui amantes reddere debent rationem.
Tac: Eam esse conditionem imperandi, ut non aliter constet ratio quam si uni
reddatur.

à te impetrare. Stoici nihil quaerendum censent, nisi quod in nostra sit posita po=
testate. i.e. nisi quod a voluntate nostra pendeat.

frequens. Curtius lib: 3: Phrygia vicis magis quam urbibus frequens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Fidem numinis facit. p. facit ut credas ibi esse numen aliquod praesens. Tac: de mor: Germ: cap: 10. Horat:
Arboribus suus horror inest.
i. e. veneratio.

Ex superiori loco. Claudian: de huius-modi homine: ex alta mortalia despicit arce.
Ex aequo Deos. simili in statu. Tac: dicere aliquem in aequo. p. conditione simili.
Illic est unde descendit. Theologi no[...] illustrant hoc simili quod bonorum mentes quasi arbores inversae sunt, quae radices egerint in coelo, fructus proferunt in terra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

quens lucus, & conſpectum cæli denſitate ramorum aliorum alios protegentium ſubmouens, illa proceritas ſiluæ, & ſecretum loci, & admiratio vmbræ, in aperto tam denſæ atque continuæ, fidem tibi numinis facit. Et ſi quis ſpecus ſaxis penitus exeſis montem ſuſpenderit, non manufactus, ſed naturalibus cauſis in tantam laxitatem excauatus, animum tuum quadam religionis ſuſpicione percutiet. Magnorum fluminum capita veneramur: ſubita ex abdito vaſti amnis eruptio aras habet. Coluntur aquarum calentium fontes: & ſtagna quædam, vel opacitas, vel immenſa altitudo ſacrauit. Si hominem videris interritum periculis, intactum cupiditatibus, inter aduerſa felicē, in mediis tempeſtatib. placidum, ex ſuperiore loco homines videntē, ex æquo deos; non ſubibit te veneratio eius? Non dices: Iſta res maior eſt altiorque, quā vt credi ſimilis huic, in quo eſt, corpuſculo poſſit? Vis iſtuc diuina deſcendit. animum excellentem, moderatum, omnia tanquam minora tranſeuntem, quicquid timemus optamuſq; ridentem, cœleſtis potentia agitat. Non poteſt res tanta ſine adminiculo numinis ſtare. Itaq; maiore ſui parte illic eſt, vnde deſcendit. Quemadmodum radii ſolis contingunt quidem terram, ſed ibi ſunt vnde mittuntur: ſic animus magnus & ſacer, & in hoc demiſſus vt propius diuina noſſemus, conuerſatur quidem nobiſcum, ſed hæret origini ſuæ. Illinc pendet: illuc ſpectat ac nititur: noſtris tanquam melior intereſt. Quis eſt ergo hic? animus qui nullo bono niſi ſuo nitet. Quid enim eſt ſtultius, quam in homine aliena laudare? Quid ego demētius, qui ea miratur, quæ in aliū protinus transferri poſſint? Non faciunt meliorem equum aurei fræni. Aliter leo aurata iuba nitet, dum contrectatur, & ad patientiā recipiendi ornamēta cogitur fatigatus: aliter incultus, integri ſpi-

ritus

Fidem numinis facit. p. facit ut credas
de mor: Germ: cap: 10. Horat:
Arboribus huius horror inest.
i.e. veneratio.

ritus. Hic scilicet impetu acer, qualem illum esse
natura voluit, speciosus ex horrido, cuius hic decor
est, non sine timore aspici, præfertur illi languido
& bracteato. Nemo gloriari nisi suo debet. Vitem
laudamus, si fructu palmites onerat, si ipsa ad ter-
ram, pondere eorum quæ tulit, adminicula dedu-
cit. Num quis huic illam præferet vitem, cui aureæ
vuæ, aurea folia dependent? Propria virtus est in vi-
te, fertilitas. In homine quoque id laudandum est,
quod ipsius est. Familiam pulchram habet, & do-
mum pulchram: multum serit, multum fenerat. ni-
hil horum in ipso est, sed circa ipsum. Lauda in ipso,
quod nec eripi potest nec dari: quod proprium est
hominis. Quęris quid sit? Animus, & ratio in animo
perfecta. Rationale enim animal est homo. Con-
summatur itaq; eius bonum, si adimpleuit cui na-
scitur. Quid est autem quod ab illo ratio hæc exigit?
Rem facillimam, secundum naturam suam viuere:
sed hanc difficilem facit communis insania. In vitia
alter alterum trudimus. Quomodo autem ad salu-
tem reuocari possunt, quos nemo retinet, populus
impellit.

EP. XLII. IAM tibi iste persuasit, se virum bo-
num esse. Atqui vir bonus tam cito nec fieri potest,
nec intelligi. Scis quem nunc virum bonum dicam?
huius secundæ notæ. Nam ille alter fortasse tanqu
phœnix semel anno quingentesimo nascitur: nec
est mirum, ex interuallo magna generari. Medio-
cria & in turbam nascentia sæpe fortuna producit:
eximia vero, ipsa raritate commendat. Sed iste mul-
tum adhuc abest ab eo quod profitetur: & si sciret
quid esset vir bonus, nondum se esse crederet: for-
tasse etiam fieri posse desperaret. At male existima
de malis. Hoc etiã mali faciunt. nec vlla maior pœ-
na nequitiæ est, quam quod sibi ac suis displicet. A
odit eos, qui subita & magna potentia insolente

vtun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

undum naturam suam vivere. secundum
ectam rationem, quomodo dicimus ius na=
turæ quod ratio imperat.
opulus impellit. pellit ad casum. Virg: 4 Æn:
minamq; labantem impulit.
nus secundæ notæ. non præstantissimum,
undo loco habendum. Ita vinum secundariū
panem dixerunt Suetonius & historia Au=
sta. Respicitur autem ad ritum quo ampho=
s vini addebantur notæ quibus distinguē=
entur.
turbam nascentia. quæ non magna sunt
tura, sed accretura ad magnitudinem & præ=
antiam plurimorum, quia re est futurum
in turba lateant nec conspiciantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Vires suæ placuerint. Cum satis magnæ & va-
lentes videbuntur. Salust: non procul init:
sua cuiq; placebant.
Explicandæ nequitiæ. in effectum deducend-
explicare facinus, bellum. p. perficere.

Non pedem sed pennam. adeo non bene & cert-
retineri ut facile etiam esset abiturus ad alia
tua relicturus precepta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

vtuntur. idem faciet, cum idem poterit. Multorum, quia imbecilli ſunt, latent vitia: non minus auſura, cum illis vires ſuæ placuerint, quam illa quæ iam felicitas aperuit. Inſtrumenta illis explicandæ nequitiæ deſunt. Sic tuto ſerpens etiam peſtifera tractatur, dum riget frigore. Non deſunt tunc illi venena, ſed torpent. Multorum crudelitas, & ambitio, & luxuria, ne paria peſſimis audeat, fortunæ fauore deficitur. Eadem velle eos cognoſces. da poſſe quantum volunt. Meminiſti cum quendam affirmares eſſe in tua poteſtate, dixiſſe me, volaticum eſſe ac leuem, & te non pedem eius tenere, ſed pennam. Mentitus ſum. pluma tenebatur, quam remiſit, & fugit. Scis quos poſtea exhibuerit tibi ludos, quam multa in caput ſuum caſura tentauerit. Non videbat ſe per aliorum pericula in ſuum ruere, non cogitabat quam oneroſa eſſent quæ petebat, etiamſi ſuperuacua non eſſent. Hoc itaque in his quæ affectamus, ad quæ labore magno contendimus, inſpicere debemus aut nihil in illis commodi eſſe, aut plus incommodi. Quædam ſuperuacua ſunt, quædam tanti non ſunt. Sed hæc non peruidemus, & gratuita nobis videntur, quæ cariſſime conſtant. Ex eo licet ſtupor noſter appareat, quod ea ſola putamus emi, pro quibus pecuniam ſoluimus: ea gratuita vocamus, pro quibus noſipſos impendimus. Quæ emere nollemus, ſi domus nobis noſtra pro illis eſſet dãda, ſi amœnum aliquod fructuoſumue prædium, ad ea parati ſumus peruenire cum ſollicitudine, cum periculo, cum iactura pudoris, & libertatis, & temporis. Adeo nihil eſt cuiq; ſe vilius. Idem itaq; in omnibus conſilijs rebuſque faciamus, quod ſolemus facere, quotiens ad nitorem alicuius mercis acceſſimus. videamus, hoc quod concupiſcimus quanti deferatur. Sæpe maximum pretium eſt, pro quo nullum datur. Multa poſſum tibi oſtendere, quæ

alij maximi pretij

quæ acquisita acceptaq;, libertatem nobis extorse-
runt. Nostri essemus, si ista nostra non essent. Hæc
ergo tecũ ipse versa, non solum vbi de incremento
agatur, sed etiam vbi de iactura. Hoc periturum est.
Nempe aduenticium fuit, tam facile sine isto viues,
quam vixisti. Si diu illud habuisti, perdis postquam
satiatus es: si non diu, perdis antequã assuescas. Pe-
cuniam minorem habebis: nempe & molestiam
gratiam minorem; nempe & inuidiam. Circumspi-
ce ista quæ nos agunt in insaniam, quæ cum pluri-
mis lacrimis amittimus. Scies non damnum in his
molestum esse, sed opinionem damni. Nemo illa
perisse sentit, sed cogitat. Qui se habet, nihil perdi-
dit. Sed quoto cuique habere se contigit?

EP. XLIII. QVOMODO hoc ad me peruenerit,
quæris; quis mihi id te cogitare narrauerit, quod tu
nulli narraueras. Is qui scit plurimum, rumor. Quid
ergo? inquis. tantus sum, vt possim excitare rumo-
rem? Non est quod te ad hunc locum respiciens
metiaris: ad istum respice, in quo moraris. Quicquid
inter vicina eminet, magnum est illic vbi eminet.
Nam magnitudo non habet certum modum; com-
paratio illam aut tollit, aut deprimit. Nauis quæ in
flumine magna est, in mari paruula est. Guberna-
culum quod naui alteri magnum, alteri exiguũ est.
Tu nunc in prouincia licet contemnas ipse te, ma-
gnus es. Quid agas, quemadmodũ cenes, quemad-
modũ dormias, quæritur, scitur. Eo tibi diligentius
videndũ est. Tunc felicem te esse iudica, cũ poteris
in publico viuere, cum te parietes tui tegent, non
abscondent: quos plerumq; circumdatos nobis iu-
dicamus, non vt tutius viuamus, sed vt peccemus
occultius. Rem dicã, ex qua mores æstimes nostros:
vix quemquam inuenies, qui possit aperto ostio vi-
uere. Ianitores conscientia nostra, non superbia op-
posuit. Sic viuimus, vt deprehẽdi sit, subiecto aspici.
Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

xtorse-
r. Hæc
emento
rum est.
o viues,
ostquam
cas. Pe-
lestiam
rcumspi-
m pluit-
am in his
emo illa
hil perdi-
ertienerit
, quod tu
nor. Quid
are rumo-
respiciens
Quicquid
bi eminet
um; com-
uis quæ in
Guberna-
exiguũ est.
se te, ma-
s, quemad-
diligentius
, cũ poteris
egent, non
s nobis iu-
t peccemus
nes nostros
to ostio vi
uperbia op
ecto aspici
Quid

...mum locum. urbem Romam, ubi tu in tan-
turba illustrium latere possis.

...gent. tantum adversus coeli iniurias.
...ondent. propter malam vitam.

Deprehendi sit subiecto aspici. Sensus:
...det nos subito aspici, ea enim tracta-
...s, quasi videant subito alij ita mo-
...mur quasi deprehensi simus in faci-
...re.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Eximere vulgo. Poëta:
Eripe me populis & habenti nubila terræ.
h. e. nobilita me.

Stemma non inspicit. non curat cuius maioribus, & quam nobilibus sinus orti.
Stemma series fuit statuarum, vultuum eorum repræsentantium qui in familia
illustres fuerunt honoribus administratis aut rebus gestis, quæ illarum in basi-
bus perscribebantur. add: Iuv: Sat: 8 ab init: Et Nepos Att: cap: 8.
Quatuordecim. Ita & Suet: Aug: cap: 14. Petronio sunt equestria, quod & in equi
Spectare est Suet: Domit: cap: 8, ut in senatu idem in Claud. cap: 25.
Omnibus lucet. Petron: Quid non commune est quod natura optimum fecit, Sol om-
bus lucet, Luna innumerabilibus comitata syderibus etiam feras ducit ad pabulum.
Aquam traxit. qui hunc & Φρεάντλης dici coeptus quasi puteorum exhaustor. Di
Omnes maiores tui sunt, Ita in sacris literis Abrahami filij dicuntur quicunque illius fi-
dem & facta æmulantur.

Ante quod nihil est. nempe chaos. vid: Gen: 1 & conferatur Ovid: init: Metam:
quem aliqua istorum notitia videtur pervenisse.
Atrium plenum. in his imagines habuere. Iuv:
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria: nobilitas sola est atque unica virtus.
Fumosis imaginibus. vetustate sordidis. Iuvenal:
Fumosos equitum cum dictatore magistros.

Nemo in nostram gloriam vixit. ut nos inde veram gloriam acquireremus. Ovid:
...mus ipsi

...ectuum.
...tatem & sententiam. Cic: Quid expe=
...voluntatem tacitorum perspicis. i.e.

...hil & iuvari, ut opes, honores.
...bus qui per angustias aliquas facturi
...em farinarium, quæ germana stultia est.

Quid autem prodest recondere se, & oculos hominum aureſque vitare? Bona conſcientia turbam aduocat, mala etiam in ſolitudine anxia atque ſollicita eſt. Si honeſta ſunt quæ facis, omnes ſciant: ſi turpia, quid refert neminem ſcire, cum tu ſcias? O te miſerum, ſi contemnis hunc teſtem!

EP. XLIV. ITERVM tu mihi te puſillum facis, & dicis, malignius tecũ egiſſe naturam prius, deinde fortunam, cum poſſis te eximere vulgo, & ad felicitatem omnium maximam emergere. Si quid aliud eſt in philoſophia boni, hoc eſt, quod ſtemma non inſpicit. Omnes ſi ad primam originem reuocentur, a dijs ſunt. Eques Romanus es, & ad hunc ordinẽ tua te pduxit induſtria. At mehercules multis quatuordecim gradus ſunt clauſi. Non omnes curia admittit. Caſtra quoque quos ad laborem & periculum recipiunt, faſtidioſe legunt. Bona mens omnib. patet: omnes ad hoc ſumus nobiles. Nec reijcit quemquam philoſophia, nec eligit, omnibus lucet. Patricius Socrates non fuit. Cleanthes aquam traxit, & rigando hortulo locauit manus. Platonẽ non accepit nobilem philoſophia, ſed fecit. Quid eſt quare deſperes his te poſſe fieri parem? Omnes hi maiores tui ſunt, ſi te illis geris dignum. Geres autem, ſi hoc protinus tibi perſuaſeris, a nullo te nobilitate ſuperari. Omnibus nobis totidem ante nos ſunt nullius non origo vltra memoriã iacet. Plato ait: Neminem regem non ex ſeruis eſſe oriundum, neminem non ſeruum ex regibus. Omnia iſta longa varietas miſcuit, & ſurſum deorſum fortuna verſauit. Quis ergo generoſus? Ad virtutem bene a natura compoſitus. Hoc vnum eſt intuendum. Alioqui ſi ad vetera reuocas, nemo non inde eſt, ante quod nihil eſt. A primo mundi ortu vſque in hoc tempus perduxit nos ex ſplendidis ſordid. que alternata ſeries. Non facit nobilem atrium plenũ fumoſis imaginibus.

...enæch: Argumentum vobis demensum
...so horreo. i.e. liberalissime. horreum ai-
...inis & mercibus, & rebus quibusque pre-

... quod Scioppius negat satis Latine dici

...ens venissem. natandi autem ars
...lieribus & viris. Hinc proverbium ante
... artium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Eximere vulgo. Poëta:
Eripe me populis & habenti nub[...]
h. e. nobilita me.

Stemma non inspicit. non curat quis is ...
Stemma series fuit statuarum, vultuum ... qua sunt ori-
illustres fuerunt honoribus administra... gine.
bus perscribebantur. add: Iuv: Sat: 8 ab in...
Quatuordecim. Ita & Suet. Aug: cap: 14. ...
Spectare est Suet: Domit: cap: 8. ...
Omnibus lucet. Petron: Quid non commun...
bus lucet, Luna innumerabilibus comitata ...
Aquam traxit. qui hunc & ... dici ...
Omnes majores sui sunt, Ita in sacris literis A...
dem & facta æmulantur.

Ante quod nihil est. nempe chaos. vid: Gen: 1
quem aliqua istorum notitia videtur pen...
Atrium plenum. in his imagines habue...
Tota licet veteres exornent undiq; c...
Atria: nobilitas sola est atq; unic...
Fumosis imaginibus. vetustate sordidis.
Fumosos equitum cum dictatore ...

ginibus. Nemo in nostram gloriam vixit; nec quod
ante nos fuit, nostrum est. Animus facit nobilem
cui ex quacunque condicione supra fortunam lice
surgere. Puta itaq; te non esse equitem Romanum
sed libertinum: potes hoc consequi, vt solus sis lib
inter ingenuos. Quomodo? inquis. Si mala bona
que non populo auctore distinxeris. Intuendu
est, nō vnde veniant, sed quo eant. Si quid est qu
beatam vitam potest facere, id bonum est suo iu
deprauari enim in malum non potest. Quid est e
go in quo erratur? Cum omnes beatam vitam
ptent, quod instrumenta eius pro ipsa habent, &
lam dum petunt, fugiunt. Nam cum summa bea
vitæ sit solida tranquillitas, & eius inconcussa fid
cia, sollicitudinis colligunt causas, & per insidiosu
iter vitæ non tantum ferunt sarcinas sed trahu
Ita longius ab effectu eius quod petunt semper a
scedunt, & quo plus operæ impendunt, hoc se m
gis impediunt: feruntur retro. Quod euenit in
byrintho properantibus: ipsa illos velocitas i
plicat.

EP. XLV. LIBRORVM istic inopiam esse que
ris. Non refert quam multos, sed quam bonos
beas. Lectio certa prodest, varia delectat. Qui
destinauit, peruenire vult, vnam sequatur viam,
per multas vagetur. Non ire istud, sed errare
Vellem, inquis, magis libros mihi quam consili
dares. Ego vero quoscunq; habeo, mittere para
sum, & totum horreum excutere: me quoque
si possem transferrem. & nisi mature te finem
cij sperarem impleturum, hanc senilem expedi
nem indixissem mihi: nec me Charybdis, & Scy
& fabulosum istud fretū deterrere potuisset. Tra
natassem ista, non solum traiecissem, dummod
complecti possem, & præsens æstimare quan
animo creu sses. Ceterum quod libros meos

[N]emo in nostram gloriam vixit. ut nos inde veram gloriam acquireremus. Ovid:
Et genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi
Vix ea nostra puto — — — — —
[...]er. quia dominationem non pateris affectuum.
[...]ullo auctore. secundum populi auctoritatem & sententiam. Cic: Quid expe=
[...]s auctoritatem loquentium, quorum voluntatem tacitorum perspicis. i.e.
[sen]tentiam.
[...]rimenta. quibus posset instrui nonnihil & iuvari, ut opes, honores.
[...]diosum vitæ iter. metaphora à militibus qui per angustias aliquas factum
[...] ad periculum viæ adiiciunt gravitatem sarcinarum, quæ germana stultia est.

[...]m horreum excutere. Plaut: prol: Menæch: Argumentum vobis demensum
[...]o non modio neq; trimodio, verum ipso horreo. i.e. liberalissimè. horreum au-
[...] est locus non frumento tantum, sed & vinis & mercibus, & rebus quibusq; pre-
[...]siosis servandum destinatum.
[...]em officij. Sil: Procurationis Siciliæ. quod Scioppius negat satis Latinè dici
[...]n fateatur illo Cæsarem usum.
[...]ansnatassem. magno labore ad te lubens venissem. natandi autem ars
[v]ulgata quia Græcis quia Latinis & mulieribus & viris. Hinc proverbium μήτε
[...]ν μήτε γράμματα in egregie rudes artium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Præterit. antecedit. Terent: And: 1.1.31
Aliquid studere præter cætera.

obrepunt. decipiunt. Ictis familiare
aliquid obreptitie actum fuisse.

Qui interrogatur. p. cui quæstio mov
tur. infra sæpius interrogatio pro syllo

Acetabula. vascula quibus suppositos calculos [illegible] de subito transferant alio.

mitti desideras, non magis ideo me disertum puto, quam formosum putarem, si imaginem meam peteres. Indulgentiæ scio istud esse, non iudicij: & si modo iudicij est, indulgentia tibi imposuit. Sed qualescunque sunt, tu illos sic lege, tanquam verum quæram adhuc, non sciam, & contumaciter quæram. Non enim me cuiquam mancipaui: nullius nomen fero: multum magnorum virorum iudicio credo, aliquid & meo vindico. Nam illi quoque non inuenta, sed quærenda nobis reliquerunt: & inuenissent forsitan necessaria, nisi & superflua quæsissent. Multum illis temporis verborum cauillatio eripuit, & captiosæ disputationes, quæ acumen irritum exercent. Nectimus modos, & ambiguam significationem verbis alligamus, deinde dissoluimus: ac tantum nobis vacat iam viuere, iam mori scimus. Tota illo mente pergendum est, vbi prouideri debet, ne res nos, non verba decipiant. Quid mihi vocum similitudines distinguis, quibus nemo vnquam nisi dum disputat captus est? Res fallunt: illas discerne. Pro bonis mala amplectimur. Optamus contra id quod optauimus: pugnant vota nostra cum votis, consilia cum consilijs. Adulatio quam similis est amicitiæ? Non imitatur tantum illam, sed vincit & præterit: apertis & propitijs auribus recipitur, & in præcordia ima descendit, eo ipso gratiosa quo lædit. Doce quemadmodum hanc similitudinem dignoscere possim: venit ad me pro amico blandus inimicus, vitia nobis sub virtutum nomine obrepunt. Temeritas sub titulo fortitudinis latet. Moderatio vocatur ignauia: pro acuto timidus accipitur. In his magno periculo erratur: his certas notas imprime. Ceterum qui interrogatur, an cornua habeat, non est tam stultus, vt frontem suam tentet: nec rursus tam ineptus aut hebes, vt non habere se nesciat, quod tu illi subtilissima collectione

decepit.

quibus certo possint distingui.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

persuaseris. Sic ista sine noxa decipiunt, quomodo
præstigiatorum acetabuli & calculi, in quibus fal-
lacia ipsa delectat. Effice, vt quomodo fiat intelligã,
perdidi vsum : Idem de istis captionibus dico: quo
enim nomine potius sophismata appellem? nec i-
gnoranti nocent, nec scientem iuuant. Si vis vtique
verborum ambiguitates diducere, hoc nos doce,
beatum non eum esse, quem vulgus appellat, ad quẽ
pecunia magna confluxit: sed illum, cui bonum o-
mne in animo est, erectum, & excelsum, & mirabi-
lia calcantem: qui neminem videt, cum quo se com-
mutatum velit: qui hominem ea sola parte æstimat,
qua homo est: qui natura magistra vtitur, ad illius
leges cõponitur, sic viuit, quomodo illa præscripsit:
cui bona sua nulla vis excutit: qui mala in bonum
vertit, certus iudicij, inconcussus, intrepidus: quem
aliqua vis mouet, nulla perturbat: quem fortuna, cũ
in eum quod habuit telum nocentissimum, vi ma-
xima intorsit, pungit, non vulnerat, & hoc raro. Nã
cetera eius tela, quibus genus humanum debella-
tur, grandinis more dissultant: quæ incussa tectis, si-
ne vllo habitatoris incommodo crepitat, ac solui-
tur. Quid me detines in eo, quem tu ipse pseudo-
menon appellas, de quo tantum librorum composi-
tum est? Ecce tota mihi vita mentitur: hanc coar-
gue, hanc ad verũ, si acutus es, redige. Necessaria iu-
dicat, quorum magna pars superuacua est: etiã quæ
non est superuacua, nihil in se momẽti habet in hoc,
vt possit fortunatum beatũque præstare. Non enim
statim bonum est, si quid necessarium est. At proij-
cimus bonum, si hoc nomen pani aut polentæ da-
mus, & ceteris sine quibus vita non ducitur. Quod
bonum est, vtiq; necessarium est: quod autem ne-
cessarium est, non statim bonũ est: quoniam quædã
necessaria sunt, eadem vilissima. Nemo vsq; eo di-
gnitatem boni ignorat, vt illud ad hæc in diem vti-
lia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Acetabula. vascula quibus suppositos calculos minimo sive de subito transferant alio.

[..]sum. utilitatem quam exspectabam nullo-
[..]um refero. vel visum ut legit Grovius
i. e. frustra exspectavi.

[M]irabilia calcantem. contemnentem, ut pe-
[di]bus subiecta calcare cupiat.

[M]ala. quæ alijs mala videntur, verbi cau-
[sa] paupertas, mors.

[Ps]eudomenon. pars illa syllogismi quæ deci-
[p]it, Cicero mentientem appellat.

[A]d verum redige. Curt: ad liquidum per-
[du]cere rem. i. facere ut liqueat nec deci-
[p]iat, Ita hic redigere ad verum. i. facere ut
rerum veritas perspiciatur, ut fallere non
possit.

[In] diem utilia. quibus singulis diebus egemus.

Præcurreret, p. præter. Ita prælabi, præflu[illegible]
apud Tacitum. Ita Sulp: Sever: non proc[illegible]
initio præmittere, p. prætermittere.

Sinistram manum implere. h. e. non [illegible]
tum debet esse ut una manu impleri non [illegible]

Hoc solum curantibus. dialecticam & syll[illegible]
mos, non autem vitam summumque vita[illegible]
num. Ridet eos interim dum formula[illegible]
rum suum exprimit sensum, quorum [illegible]
est perpetuum aut hoc aut illud, non lu[illegible]
ergo illud.

Degustare volui. pauca legere, gustulum [illegible]
mere, unde de cæteris possim judicare.

Nec mei nec tui temporis major quam ve[illegible]
vel tuum tempus pati videretur ut cum le[illegible]
remus aut scriberemus.

Sol me invitabat. ad deambulationem an[illegible]
insolationem. ~~corporis~~ corporis firmandi causa un[illegible]
se exponebant soli, & etiam non unctos, [illegible]
hoc est quod innuit Persius: Assiduo cu[illegible]
cuticula sole. Cicero vocat id sole asso an[illegible]
uncto uti lib: 12 ad Att: ep: 8.

Interquievisset. hic illic stylo non fuiss[illegible]
æque egregio, quod solet iis evenire qui li[illegible]
petu scribunt.

Virilis. Non effœminata, qualis Mæ[illegible]
natis, cirris, μυροβρεχεῖς cincinnos [illegible]
Augustus apud Sueton.

Sancta. Pudica Petronio, quæ scilicet [illegible]
naturalis, non adscititia.

Loco lene. p. in loco, vulgo apposite. [illegible]
Pecuniam in loco negligere aliquando ma[illegible]
est lucrum.

parum sedet. parum firmum & certum est: Flo[illegible]
cap: 15: cum bellum sederet. h. e. certum esse[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

lia demittat. Quid ergo? non eo potius curam transferes, vt ostendas omnibus, magno temporis impendio quæri superuacua; & multos transisse vitam, dũ vitæ instrumenta conquirunt? Recognosce singulos: considera vniuersos. nullius non vita spectat in crastinum. Quid in hoc sit mali, quæris? Infinitum. non enim viuunt, sed victuri sunt: omnia differunt. Etiam si attenderemus, tamen nos vita præcurreret: nunc vero cunctantes quasi aliena transcurrit, & vltimo die finitur, omni perit. Sed ne epistolæ modũ excedam, quæ non debet sinistram manum legentis implere, in alium diem hanc litem cum dialecticis differam, nimium subtilibus, & hoc solum curantibus. Non & hoc.

EP. XLVI. LIBRVM tuum quem mihi promiseras, accepi, & tanquam lecturus ex commodo adaperui, ac tãtum degustare volui. Deinde blanditus est ipse, vt procederem longius: qui quam disertus fuerit, ex hoc intelligas licet. breuis mihi visus est cũ esset nec mei, nec tui temporis, sed q̃ primo aspectu aut T. Liuij, aut Epicuri posset videri: tanta autẽ dulcedine me tenuit & traxit, vt illum sine vlla dilatione perlegerem. Sol me inuitabat, fames admonebat, nubes minabãtur. tamen exhausi totum. Nõ tantum delectatus, sed gauisus sum. Quid ingenij iste habuit? quid animi? dicerem, quid impetus, si interquieuisset, si interuallo surrexisset. Nunc non fuit impetus, sed tenor, compositio virilis & sancta. Nihilominus interueniebat dulce illud & loco lene. Grandis & rectus es. hoc te volo tenere, sic ire. Fecit aliquid & materia. Ideo eligenda est fertilis quæ capiat ingenium, quæ excitet. De libro tuo plura scribam, cum illum retractauero: nunc vero parum mihi sedet iudicium: tanquam audierim illa, non legerim. Sine me & inquirere. Non est quod verearis, verum audies. O te hominem felicem

Lips: 2 Manud: dissert: 1.

Id: cap: 49: Ad cyathum & vinum stare.

cibum digerit per corpus, sed illum regerit

qui silentiarius dici potuit, quomodo si-

somno.

-tur.

quod nihil habes, propter quod quisquam tibi tam longe mentiatur: nisi quod etiam vbi causa sublata est, mentimur & consuetudinis causa.

EP. XLVII. LIBENTER ex his qui à te veniũt cognoui, familiariter te cum seruis tuis viuere. hoc prudentiam tuam, hoc eruditionem decet. Serui sunt? immo homines. Serui sunt? immo contubernales. Serui sunt? immo humiles amici. Serui sunt? immo conserui, si cogitaueris tantundem in vtrosq; licere fortunæ. Itaque rideo istos, qui turpe existimant cum seruo suo cœnare. Quare? nisi quia superbissima consuetudo cœnantem dominum stantium seruorum turba circumdedit. Est ille plus quam capit, & ingenti auiditate onerat distentum ventrem, ac desuetum iam ventris officio, vt maiore opera omnia egerat, quam ingessit. At infelicibus seruis mouere labra, ne in hoc quidem, vt loquantur, licet. virga murmur omne compescitur: & ne fortuita quidem verberibus excepta sunt, tussis, sternutamẽtum, singultus: magno malo vlla voce interpellatũ silentium luitur: nocte tota ieiuni mutiq; perstant. Sic fit, vt isti de domino loquantur, quibus coram domino loqui non licet. At illi quibus non tantum coram dominis, sed cum ipsis erat sermo, quorum os non consuebatur, parati erant pro domino porrigere ceruicem, periculum imminens in caput suum auertere. In conuiuijs loquebantur, sed in tormentis tacebant. Deinde eiusdem arrogantiæ prouerbium iactatur: Totidem esse hostes, quot seruos: Nõ habemus illos hostes, sed facimus. Alia interim crudelia & inhumana prætereo, quod nec tamquam hominibus quidem, sed tamquam iumentis abutimur: qui cum ad cenandum discumbimus, alius sputa detergit, alius reliquias temulentorum subditus colligit, alius pretiosas aues scindit: pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum, in

finsta

absenti tibi in provincia

h. e. non sed

extollendo vel deprimendo.

Macrob. 2 Saturn. c. 11.

Virilis. Non effeminata, ...
natis, cinnis, μυροβρεχεῖς cincinnos ...
Augustus apud Sueton.
Sancta. Pudica Petronio, quæ scilicet est
naturalis, non adscititia.
Loco lene. p. in loco, vulgo apposite. ...
Pecuniam in loco negligere aliquando ma[ximum]
est lucrum.
parum sedet. parum firmum & certum est: Flor.
cap. 15. cum bellum sederet. h. e. certum esset

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Eruditionem. hæc Stoicis est sapientia. vid: Lips: 2 Manud: dissert: 1.

antium servorum. ad ministrandum. Unde Suet: Tib: cap: 49: Ad cyathum & vinum stare.
add: Tac: 13 Ann: cap: 16 & ibi Lipsius.

desuetum officio. quia dedidicit concoctionem, nec cibum digerit per corpus, sed illum regerit
vomitu.

virga murmur compescitur. id factum à servo qui silentiarius dici potuit, quomodo si-
lentiarij Cæsarum, de quibus Claudianus:
— — — sacroque adhibere silentia somno.
add: Curt: lib: 6 cap: 11. § 3.

s consuebatur. Metu mali aut poenæ obturebatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Horat: lib: I Carm: ode 29:
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis.

Exuit. Nempe cultro ante fixa, sed cohærentia,
dum apte omnia discissa & divisa essent.

Muliebrem in modum. comatus, calamistratus, tunicis talaribus indutus.
Cum ætate luctatur. id agit omni labore ut florentis videatur primæq; ætatis, quamvis
iam annis sit provectior. add: ep: 122.
Retrahitur. vi quadam quasi à domino ne pueritiam effugiat retinetur.
Militari habitu. iusta statura, ut iam patriæ militare posset, quam & commodam vocant
ad sex accedentem pedes.
Destrictis. adhibito medicamento ex resina aliove. Idem adustione factum fuit. Ex
opera nempe alipilorum.
Conviviarum censura. penes quem est iudicium quis potissimum conviviarum de
ad convivium vocari.
Revocet in crastinum. in causa sit cur revocentur & rursum invitentur. Lat
In convivium adhibeamus qui revocare non possunt, & vicem reddere. Phædrus fab
lib: I: Vulpem quum revocasset, intrito cibo plenam lagonam posuit.
Obsonatores. obsonij nomine comprehenditur quicquid in macello venit. Casaub: ad
Iul: Suetonij. unde in glossario ὀψωνάτωρ, exponitur macellarius.
Dij melius. plenius: rem humanam ordinarunt quam isti scilicet domini.
Qui illi impegerat titulum. de collo suspenderat tabellam, in qua artes simul
& vitia servorum perscripta erant. In aedilitio edicto: Titulus servorum singulorum
utei scriptus siet curato ita utei intelligi recte possiet quid morbi vitiiq; quo
siet, quis fugitivus errove siet, noxave solutus non siet. add: Scaliger ad Propert: lib
ad verba: Quorum titulus per barbara colla pependit. add: Petron: cap: 29.
Produxerat. duxerat in forum venales. Terent: Heaut: I. I: Omnes produxi ac
vendidi.
In primam decuriam coniectus. ostendit servos venales quasdam in turbas distinctos
atq; ita productos fuisse, calistum autem vilissimorum in turba, quæ primo vendebatur
locatum fuisse. add: Lipsium.
Vocem præco experitur in illa. in qua vendenda experimentum quodammodo pr
quantum vox illius valeat edebat, multum enim clamandum erat priusquam in
veniretur auctor. add: Plaut: prol: Poen: v. II.
Multa domino vendidit. quia multa noluit nisi accepto pretio facere, quam
peteret dominus.
Vis tu cogitare. elegans, p. impetrare à te potero ut velis &c. Petron: Vis tu discessu
muliebri errore quamdiu licuerit lucis commodis frui.

frusta excutit. Infelix qui huic vni rei viuit, vt altilia decenter secet: nisi quod miserior est, qui hoc voluptatis causa docet, quam qui necessitatis, discit. Alius vini minister in muliebrem modum ornatus, cum ætate luctatur. Effugit pueritia: sed retrahitur. Iamque militaris habitus glaber destrictis pilis, aut penitus euulsis, tota nocte peruigilat: quam inter ebrietatem domini ac libidinem diuidit, & in cubiculo vir, & in conuiuio puer est. Alius cui conuiuarum censura permissa est, perstat infelix, & expectat, quos adulatio, & intemperantia aut gulæ, aut linguæ reuocet in crastinum. Adiice obsonatores, quibus dominici palati notitia subtilis est: qui sciut cuius rei illum sapor excitet, cuius delectet aspectus, cuius nouitate nauseabundus erigi possit, quid iam ipsa satietate fastidiat, quid illo die esuriat. Cum his cenare non sustinet, & maiestatis suæ diminutionē putat, ad eandem mensam cum seruo suo accedere. Dij melius, quod ex istis dominos habent. Stare ante limen Callisti dominum suum vidi, & eum qui illi impegerat titulum, qui inter reiicula mancipia produxerat, alijs intrantibus excludi. Retulit illi gratiam seruus ille in primam decuriam coniectus, in qua vocem præco experitur: & ipse illum inuicem apologauit: & ipse non iudicauit domo sua dignum. Dominus Callistum vendidit: sed domino quam multa Callistus? Vistu cogitare istum, quem seruum tuum vocas, ex iisdem seminibus ortum, eodem frui cælo, æque spirare, æque viuere, æque mori? Tam tu illum ingenuum videre potes, quam ille te seruum. Mariana clade quam multos splendidissime natos, senatorium per militiam auspicantes gradum, fortuna depressit? alium ex illis pastorem, alium custodem casæ fecit. Contemne nunc eius fortunæ hominem, in quam transire, dum contemnis, potes. Nolo in ingentem me locum immit-

#

Tac: 12 An: 29. clan... liber tus.

Lips: Vari: ... equestri ... ordine qui ordinis senatorii se[illegible]

add: Casaub: ad Suet: Aug: cap: 38. in qua videntur fuisse laticlavii tribuni

..., illius offensus libertate.

...: 72. Noster ep: 119. Plin: Dextra ossu: ...ap: 6.

...i causarum. In curia. Inter senatores,

... add: L. 45 ff de verb: sign: Inde stra ... & conscendenti magistratui unum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Horat: lib: 1 Carm: ode 29:
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis.

Muliebrem in modum. comatus, calamistra
Cum ætate luctatur. id agit omni labore
iam annis sit provectior. add: ep: 122.
Retrahitur. vi quadam quasi à domino ne p
Militari habitu. iusta statura, ut iam pa
ad sex accedentem pedes.
Destrictis. adhibito medicamento ex resi
opera nempe alipilorum.
Convivarum censura. penes quem est
ad convivium vocari.
Revocet in crastinum. in causa sit cur
In convivium adhibeamus qui revocare
lib: 1: Vulpem quum revocasset, intrito c
Obsonatores. obsonij nomine comprehendit
Iul: Suetonij. unde in glossario ὀψονο
Dij melius. plenius: rem humanam o
Qui illi impegerat titulum. de collo sus
& vitia servorum perscripta erant. In aed
utei scriptus siet curato ita utei inte
siet, quis fugitivus errove siet, noxave
ad verba: Quorum titulus per barbara
Produxerat. duxerat in forum venale
vendidi.
In primam decuriam coniectus. ostendi
atq; ita productos fuisse, calistum autem
locatum fuisse. add: Lipsium.
Vocem praeco experitur in illa. in qua
quantum vox illius valeat edebat, multum enim adamanon...
niretur auctor. add: Plaut: prol: Poen: v. 11.
Multa domino vendidit. quia multa noluit nisi accepto pretio facere, quam
peteret dominus.
Vis tu cogitare. elegans, p. impetrare à te potero ut velis &c. Petron: Vis tu discus
muliebri errore quamdiu licuerit lucis commodis frui.

tere, & de vsu seruorum disputare, in quos superbissimi, crudelissimi, & contumeliosissimi sumus. Hæc tamē præcepti mei sūma est: Sic cū inferiore viuas, quemadmodū tecum superiorē velles viuere. Quotiens in mentē venerit, quātū tibi in seruum liceat: veniat in mentē, tantundē in te domino tuo licere. At ego, inquis, nullū habeo dominum. Bona ætas est: forsitan habebis. Nescis qua ætate Hecuba seruire cœperit, qua Crœsus, qua Darij mater, qua Plato, qua Diogenes? Viue cum seruo clementer. Comiter quoq; & in sermone admitte, & in consilium, & in cōuictū. Hoc loco acclamabit mihi tota manus delicatorum. Nihil hac re humilius, nihil turpius. Hos ego eosdē deprehendam, alienorū seruorū osculantes manū. Ne illud quidē videtis, quàm omnem inuidiā maiores nostri dominis, omnē cōtumeliā seruis detraxerint? Dominum, patrē familiæ appellauerunt: seruos (quod etiam in mimis adhuc durat) familiares. Instituerunt diē festum, quo nō solū cum seruis domini vescerentur, sed vtiq; honores illis in domo gerere, ius dicere permiserunt, & domum pusillam rempublicā esse iudicauerunt. Quid ergo? Omnes seruos admouebo mensæ meæ? Nō magis quàm omnes liberos. Erras, si existimas me quosdā quasi sordidioris operæ reiecturū, vt puta, illū mulionē, & illū bubulcū. Non ministerijs illos æstimabo, sed moribus. Sibi quisque dat mores: ministeria casus assignat. Quidā cenent tecum, quia digni sunt; quidā, vt sint. Si quid.n. in illis ex sordida conuersatione seruile est, honestiorū conuictus excutiet. Non est, mi Lucili, quod amicū tantū in foro & in curia quæras: si diligenter attenderis, & domi inuenies. Sæpe bona materia cessat sine artifice. Tenta, & experire. Quēadmodum stultus est, qui equum empturus, non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frænos: sic stultissimus est, qui hominem aut ex veste, aut ex condicio-

add: Tac: 1 Hist: c. 16.
Iust: l. 1
Iustin: ...
Plato.

Plato. quem vendidit Dionysius in servitutem, illius offensus libertate.

Servorum osculantes manum. Suet: Tib: cap: 72. Noster ep: 119. Plin: Dextra osculis adversa appetitur. add: Lips: 2 elect: cap: 6.

In foro. ubi iudices, ubi ICti, advocati & patroni causarum. In curia. Inter senatores, quorum suffragio possis promoveri.

Stratum. omne quocunque insternitur equus. add: L. 45 ff de verb: sign: Inde stratores, quorum munus freno equum tenere & conscendenti magistratui ministrare. add: Spartian: in Caracalla.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Aniculæ. Cujus inhiat hæreditati. Suet: Othone
Ancillulæ servientem. hi dicti ancillarioli, qua ratione & lecticariolæ apud
Martialem, quæ servis lecticarijs inserviebant, sui salientes corporis copiam.
Martial: lib: 12 ep: 58:

Ancillariolum tua te vocat uxor, & ipsa
Lecticariola est, estis, Alauda, pares.

Timeant. Timere servorum est aut malorum, vereri liberorum, unde & reve-
rentia, & reverentia, & vereri apud Tacitum pro revereri
Vocare ad pileum servos. qui res novas & seditiones molirentur solenne fu-
ad libertatem servos vocare. Flor: lib: 3 cap: 19.
Tanquam salutatores. hi erant clientes & tempore matutino præsto erant
ad salutandum, unde apud Poëtam:

Prima salutantes atque altera continet ora.

dicione, quæ vestis modo nobis circundata est æsti- mat. Seruus est? sed fortasse liber animo. Seruus est: hoc illi nocebit: alijs non nocebit. Ostende quis nō sit. Alius libidini seruit, alius auaritiæ, alius ambitio- ni, omnes timori. Dabo consularem aniculæ serui- tem: dabo ancillulæ diuitem. Ostendā nobilissimos iuuenes mancipia Pantomimorum. Nulla seruitus turpior est, q̄ voluntaria. Quare non est quod fasti- diosi te deterreant, quominus seruis tuis hilarem te præstes, & non superbe, superiorem. Colant potius te, q̄ timeant. Dicet nunc aliquis, me vocare ad pileū seruos, & dominos de fastigio suo deijcere: quod dixi, colant potius dominum quam timeant. Ita ne, inquit, prorsus colant tanquā clientes, tanquam sa- lutatores? Hoc qui dixerit obliuiscetur, id dominis parum esse q̄ Deo satis est, qui colitur & amatur. Non potest amor cum timore misceri. Rectissime ergo te facere iudico, quod timeri à seruis tuis non vis, quod verborum castigatione vteris. Verberibus multa admonentur. non quicquid nos offendit, & lædit. Sed ad rabiem cogunt venire deliciæ, vt quic- quid non ex voluntate respondit, iram prouocet. Regū nobis induimus animos. Nā illi quoq; obliti & viriū suarum, & imbecillitatis alienæ, sic exarde- scunt, sic sæuiunt, quasi iniuriā acceperint: à cuius rei periculo illos fortunæ suæ magnitudo tutissimos præstat. Nec hoc ignorant, sed occasionem nocendi captant querendo. acceperunt iniuriā, vt facerent. Diutius te morari nolo. Non est enim tibi exhorta- tione opus. Hoc habent inter cetera boni mores: placent sibi, & permanent. leuis est malitia. sæpe mutatur: non in melius, sed in aliud.

EP. XLVIII. AD epistolam quam mihi ex iti- nere misisti, tam longam, quam ipsum iter fuit, po- stea rescribam. Seducere me debeo, & quid suadeā, circumspicere. Nam tu quoque, qui consulis, diu an

Plaut. Amph: 1. 1. in fine

s. Aliud tibi. ut maneas in Sicilia.

secunda & adversa habeantur.

amus, igitur & natus ad societatem,

longè mores virgini & lupæ. p.

Anic...

Ancillulæ servientem. hi dicti ancillar...
Martialem, quæ servis lecticarijs inser...
Martial: lib: 12 ep: 58:

Ancillariolum tua te vocat ux...
Lecticariola est, estis, Alauda...

Timeant. Timere servorum est aut n...
ventia, & reverentia, & vereri apud Ta...
Vocare ad pileum servos. qui res no...
ad libertatem servos vocare. Flor: lib...
Tanquam salutatores. hi erant clien...
ad salutandum, unde apud Poëtam...

Prima salutantes atqz alter...

consuleres cogitasti: quanto magis hoc mihi faciendum est, cum longiore mora opus sit, vt soluas quæstionem quam vt proponas? Vtique cum aliud tibi expediat, aliud mihi; iterum ego tanquam Epicureus loquor. Mihi vero idem expedit, quod tibi: aut non sum amicus, nisi quicquid agitur ad te pertinens, meum est. Consortium rerum omnium inter nos facit amicitia: nec secundi quicquam singulis est, nec aduersi. In commune viuitur. Nec potest quisquam beate degere, qui se tantum intuetur, qui omnia ad vtilitates suas conuertit. Alteri vinas oportet, si vis tibi viuere. Hæc societas diligenter & sancte obseruanda est; quæ nos omnes omnibus miscet, & indicat aliquod esse commune ius generis humani; plurimum ad illam quoque (de qua loquebar) interiorem societatem amicitię colendam proficit. Omnia enim cum amico communia habebit, qui multa cum homine. Hoc, Lucili virorum optime, mihi ab istis subtilibus præcipi malo, quid amico præstare debeam, quid homini, quam quot modis amicus dicatur, & homo quam multa significet. In diuersum ecce sapientia & stultitia discedunt. cui accedo? in vtram ire partem iubes? Illi homo pro amico est, huic amicus non est pro homine: ille amicum sibi parat, hic se amico. Tu mihi verba distorques, & syllabas digeris. Scilicet nisi interrogationes vaferrimas struxero, & conclusione falsa à vero nascens mendacium adstruxero, non potero à fugiendis petenda secernere. Pudet me. in re tam seria senes ludimus. Mus syllaba est: mus autem caseum rodit: syllaba ergo caseum rodit. Puta nunc me istud non posse soluere: quod mihi ex ista sententia periculum imminet? quod incommodum? Sine dubio verendum est, ne quando in muscipula syllabas capiam, aut ne quando, si negligentior fuero, caseum liber comedat. Nisi forte acutior est illa collectio:

Mus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Aliud mihi. ut à Siciliæ procuratione abeas. Aliud tibi. ut maneas in Sicilia.

In commune vivitur. ita ut communia secunda & adversa habeantur.

Multa cum homine qui egregie erit humanus, igitur & natus ad societatem, ad communicanda sua cum alijs bona.

Discedunt in diversum. Plaut: divortunt longè mores virgini & lupæ. p. diversi sunt.

Supercilia subduximus. p. superbi sumus, saltem severi & graves tanquam philosophi.
Conveniens Tatio pone supercilium.
Barbam dimisimus. eam nutrivimus ut specie essemus philosophi. Philost: lib: 7.
Pallidi pallore ex studijs contracto. Cassi Parmensis: Musa pallebat amore.

Disiectis. quasi de errantibus in mari loquitur. Virgil:
Aut age diversis aut disjice corpora Ponto.
Itaq; & de ostendendo lumine subjicit quod poni in insulis partibusq; solet navigantib

Nigræ. Horat: lib: 1 Sat: 4. v. 85:
Hic niger est hunc tu, Romane, caveto.
Sententia Pythagoræ album magis ad bonam naturam atrum vero ad malum accedebat.
Ad album sedentibus. album erat tabula albis literis consignata in qua exstabant edicta Prætoris. add: institut: tit: de action: §. Pœnales. Ad album autem sedebant. i.e. morabantur rabulæ forenses, exspectantes si qui illorum indigeant opera. Sensus igitur est: etiam rabulas illos, quorum illud quotidianum est frivolas interponere exceptiones captationes philosophorum & inanes subtilitates irridere eas philosophiam & philosophicas appellando.
Formula cecidisse. causa cecidisse, amisisse litem. quondam erant certæ formulæ in judicijs usitatæ, quibus cum aberrassent litigantes formula cecidisse dicebantur. i.e. litem perdidisse. add: Suet: Claud: cap: 14. Vitell: c. 7. & ... de act: §. 23.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Mus ſyllaba eſt : ſyllaba autem caſeum non rodit: mus ergo caſeum non rodit. O pueriles ineptias! in hoc ſupercilia ſubduximus? in hoc barbam demiſimus? hoc eſt quod triſtes docemus & pallidi? Vis ſcire, quid philoſophia promittat generi humano? Cōſilium. Alium paupertas vrit, alium diuitiæ vel alienæ torquent, vel ſuæ. Ille malam fortunam horret, hic ſe felicitati ſuæ ſubducere cupit: hunc homines male habent, illum dij. Quid mihi luſoria iſta proponis? non eſt iocandi locus: ad miſeros aduocatus es. Opem te laturum naufragis, captis, ægris, egentibus, intentæ ſecuri ſubiectum præſtantibus caput, pollicitus es. Quo diuerteris? quid agis? hic eum quo ludis timet. Succurre, quiſquis eloquentior es, pereuntium pœnis. Omnes vndique ad te manus tendunt, perditæ vitæ, perituræque auxilium aliquod implorant; in te ſpes opeſque ſunt. Rogant vt ex tāta illos volutatione extrahas, vt diſiectis & errantibus clarum veritatis lumen oſtendas. Dic quid natura neceſſarium fecerit, quid ſuperuacuum, quam faciles leges poſuerit, quam iucunda ſit vita, quam expedita illas ſequentibus, quam acerba & implicita eorum, qui opinioni plus quam naturæ crediderunt. Quid iſtorum cupiditates demit? quid temperat? Diſputationes iſtæ vtinam tantum non prodeſſent. Nocent. Hoc tibi cum voles manifeſtiſſimum faciam, & comminui & debilitari generoſam indolem in iſtas argutias coniectam. Pudet dicere contra fortunam militaturis, quæ porrigant tela, quemadmodum illos ſubornent. Hac ad ſummum bonum itur: per iſtud philoſophiæ ſunt nigræ & turpes, infameſque etiam ad album ſedentibus, exceptiones. Quid enim aliud agitis, cum eum quem interrogatis, ſcientes in fraudem inducitis, quam vt formula cecidiſſe videatur? Sed quemadmodum illum prætor, ſic hos philoſophia in integrū reſtituit.

Imo philosophia est bonum consilium.

…iones sive defensiones rei, quibus
…tim: ad institutā tit: de except: pro
…bus est positum.
…ponendum. Ita dispensator servis,
…ut eam exigat.
…insuevimus. Petron: cap: 14: Rusti=
…è ante videram.

…st: Divitiæ, decus & gloria in oculis

…or fuit. Apud Rhetorem Senecam:
…i auditorem esse.

…pariter aspicitur.

Quid disceditis ab ingentibus promissis, & grandia locuti, effecturos vos, vt non magis auri fulgor, quã gladij perstringat oculos meos, vt ingenti constantia, & q omnes optant, & quod omnes timẽt calcem, ad Grãmaticorum elementa descenditis? Quid dicitis? sic itur ad astra? hoc .n. est q philosophia mihi promittit, vt me parẽ Deo faciat, ad hoc veni fidẽ præsta. Quantum potes ergo, mi Lucili, reduc te ab istis exceptionibus & præscriptionibus philosophorum. Aperta decent & simplicia bonitatem. Etiam si multum superesset ætatis, parce iam dispensandũ erat, vt sufficeret necessarijs. Nunc quæ dementia est, superuacua discere in tanta temporis egestate?

EP. XLIX. EST quidem, mi Lucili, supinus & negligens, qui in amici memoriam ab aliqua regione admonitus reducitur: tamẽ repositum in animo nostro desiderium loca interdum familiaria euocant, nec extinctam memoriam reddunt, sed quiescentem irritant: sicut dolorem lugentium, etiam si mitigatus est tempore, aut seruuli familiaris admonitio, aut vestis, aut domus renouat. Ecce Campania, & maxime Neapolis, ad Pompeiorũ tuorũ conspectum incredibile est, quam recens desiderium tui fecerit. Totus mihi in oculis es: cum maxime à te discedo: video lacrimas combibentem & affectibus tuis inter ipsam coercitionem exeuntibus non satis resistentem. Modo amisisse te videor. Quid .n. non modo est, si recorderis? Modo apud Sotionem philosophũ puer sedi, modo causas agere cœpi, modo desij velle agere, modo desij posse. Infinita est velocitas temporis, quæ magis apparet respicientib. Nam ad præsentia intentos fallit: adeo præcipitis fugæ transitus leuis est. Causam huius rei quæris? quicquid temporis transijt, eodem loco est: pariter aspicitur, vna iacet: omnia inde in profundũ cadũt; & alioquin non possunt lõga interualla esse in ea

10,

si qui illorum indigeant operam [illegible] ligitur est: etiam rabulas illos, quorum illud quotidianum est frivolas interponere exceptiones captationes philosophorum & inanes subtilitates irridere eas philosophiam & philosophicas appellando.

Formula cecidisse. Causa cecidisse, amisisse litem. quondam erant certæ formulæ in iudicijs usitatæ, quibus cum aberrasent litigatores, formula cecidisse dicebantur. i.e. litem perdidisse. add: Suet: Claud: cap: 14. Vitell: c. 7 & [illegible] de act: § 23.

Præscriptionibus. Præscriptiones sunt exceptiones sive defensiones rei, quibus actioni intentatæ oppositis ille infirmatur. Vinn: ad institut. tit: de except: pro theoria. hic autem p. effugiis & solutionibus est positum.

Dispensandum. p. impendendum aut disponendum. Ita dispensator servus, qui dispendit & erogat pecuniam domini ut eam exigat.

Loca familiaria. in quibus versari consuevimus. Petron: cap: 14: Rustici familiaris oculis meis. p. quem sæpè ante videram.

In oculis es. videor te adhuc videre. Salust: Divitiæ, decus & gloria in oculis sita sunt.

Apud Sotionem sedi. hic Senecæ præceptor fuit. Apud Rhetorem Senecam: cum codicibus apud aliquem sedere. p. ipsi auditorem esse.

Eodem loco est. tanquam preteritum id pariter aspicitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Admoveri lineas. finem vitæ appropinquare, metaphora ducta ab extre
linea stadij, ubi cursu certantium certamen finiebatur, vita autem cursu
comparatur & stadio. Virgil:

Vixi & quem dederat cursum fortuna peregi.

Similiter Horat:

— — — — Mors ultima linea rerum.

Illud autem admoveri dicitur secundum apparentiam, est etiam apu
Curt: lib: 10. c. 9. Sic & in actis apost: in fine videbant sibi appropinquare
terram. Virgil: Terræque urbesque recedunt.

re, quæ tota breuis est. Punctum est quod viuimus & adhuc puncto minus: sed hoc minimum specie quadam longioris spatij natura diuisit. Aliud ex hoc infantiam fecit, aliud pueritiam, aliud adolescentiam, aliud inclinationem quandam ab adolescentia ad senectutem, aliud ipsam senectutem. In quam angusto quot gradus posuit? Modo te prosecutus sum: & tamen hoc modo, ætatis nostræ bona portio est: cuius breuitatem aliquando futuram cogitemus. Nō solebat mihi tā velox tēpus videri. Nūc incredibilis cursus apparet: siue quia admoueri lineas sentio, siue quia attēdere cœpi & cōputare damnum meum: eo magis vtiq; indignor aliquos ex hoc tēpore (quod sufficere nec ad necessaria quidē potest, etiāsi custoditū diligentissime fuerit) in superuacua maiore parte erogare. Negat Cicero, si duplicetur sibi ætas, habiturū se tempus quo legat Lyricos, eodē modo Dialecticos. Tristius inepti sunt. Illi ex professo lasciuiunt: hi agere seipsos aliquid existimant. Nec ego nego prospicienda ista, sed prospicienda tantum, & à limine salutanda, in hoc vnum, ne verba nobis dentur, & aliquid esse in illis magni ac secreti boni iudicemus. Quid te torques & maceras in ea quæstione, quam subtilius est contempsisse, quam soluere? Securi est, & ex cōmodo migrantis minuta cōquirere. Cum hostis instat à tergo, & mouere iussus est miles, excutit necessitas quicquid pax otiosa collegerat. Non vacat mihi verba dubie cadētia cōsectari, & vafritiam in illis meam experiri.

Aspice qui coeant populi, quæ mœnia clausis
Ferrum acuant portis.

Magno mihi animo strepitus iste belli circumsonantis exaudiendus est. Demens omnibus merito videer, si cum saxa in munimentum murorum senes feminæq; congererent, cum iuuentus intra portas armata signū eruptionis expectaret, aut posceret,

cum

honoris causa
similiter
Ovid: Vix illud potui dicere triste Vale.

Gron: legit loco quo modo illa: Curt: l. 2. 5.

Virg: 8 Æn: v. 385

...ponere ad quod sedens disputabam.
...ere.
...quam si obsiderer.
...fructu, dum scilicet aut nihil
...longius sit aut videatur spatium
...videtur nimis breve, persuadendo sci:
...mitte dolato
...remotis
...na tæda.
...icitur simpliciter disserere, etiamsi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Admoveri lineas. finem vitæ approp
linea stadij, ubi cursu certantium cer
comparatur & stadio. Virgil:
Vixi & quem dederat cursum f
Similiter Horat:
— — — — Mors ulti
Illud autem admoveri dicitur secun
Curt: lib: 10. c. 9. Sic & in actis apost:
terram. Virgil: Terraque urbesque reced

cum hostilia in portis tela vibrarent, & ipsum solū suffossionibus & cuniculis tremeret, sederem otiosus, & eiusmodi quæstiunculas ponens: Quod non perdidisti, habes: cornua autem non perdidisti: cornua ergo habes, aliaque ad exemplum huius acutæ delirationis concinnata. Atqui æque licet demens tibi videar, si istis impendero operam. Et nunc obsideor. tunc tamen periculum mihi obsesso externū immineret, murus me ab hoste secerneret. Nunc mortifera mecum sunt. Non vaco ad istas ineptias. Ingens negotium in manibus est. Quid agam? mors me sequitur, fugit vita: aduersus hæc me doce: aliquid affer, ne mortem fugiam, vita me nō effugiat. Exhortare aduersus difficilia, de æquanimitate aduersus ineuitabilia, angustias temporis mei laxa: doce non esse positum bonum vitæ in spatio eius, sed in vsu: posse fieri, immo sæpe fieri, vt qui diu vixit, parum vixerit. Dic mihi dormituro, Potes non expergisci: dic experrecto, Potes non dormire amplius. Dic exeunti: Potes non reuerti: dic redeunti: Potes non exire. Erras, si in nauigatione tantum existimas minimum esse, quo à morte vita diducitur. In omni loco æque tenue interuallum est. Non vbique se mors tam prope ostendit: vbique tam prope est. Has tenebras discute: & facilius ea trades, ad quæ præparatus sum. Dociles natura nos edidit, & rationem dedit imperfectam, sed quæ perfici posset. De iustitia mihi, de pietate disputa, de frugalitate, de pudicitia vtraque, & illa cui alieni corporis abstinentia est, & hac cui sui cura. Si me nolueris per deuia ducere, facilius ad id quo tendo, perueniam. Nam (vt ille ait Tragicus) Veritatis simplex oratio est. Ideoque illam implicare non oportet. nec enim quicquam minus conuenit, quam subdola ista calliditas, animis conantibus magna.

EP. L. EPISTOLAM tuam accepi post multos menses,

Quæstiunculas ponens. Cicero: iubebam ponere ad quod sedens disputabam.
Apud eundem ponere quæstiones. p. proponere.
Obsideor. non minori versor in periculo quam si obsiderer.

Vita me non effugiat. abeat sine vero fructu, dum scilicet aut nihil aut male aut aliud agimus. add: ep: 1.
Angustias temporis mei laxa. effice ut longius sit aut videatur spatium quod mihi nunc ad vivendum datum videtur nimis breve, persuadendo scilicet ut dato tempore bene utar.

A morte vita. Iuvenalis:
I nunc, & ventis animam committe dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotis
Quatuor, aut septem si sit latissima tæda.

Disputa. dissere. disputare etiam dicitur simpliciter disserere, etiamsi nullus contradicat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Harpasten fatuam. hunc locum egregie transtulit ad conditionem Hebræorum lib: 1 cap: ult: de repub: Hebræorum Cunæus.

Hæreditarium onus. hæreditate cum cæteris famulis esse transmissam & mihi nunc hærere & oneri esse.

Vt migret. Traducat se alio. Plautus Trinummo 3. 2: Scio quid agam, neque à me officium migrat. Lucret:

——————— Omnia migrat,

Omnia commutat natura & vertere cogit

Ita migrare legem apud optimos pro transgredi, ut vulgo dicitur.

menses, quam miseras. superuacuum itaque putaui,
ab eo qui afferebat quid ageres, quærere. Valde e-
nim bonæ memoriæ est, si meminit: & tamen spero
te sic iam viuere, vt vbicunque eris, sciam quid a-
gas. Quid enim aliud agas, quam vt meliorem te i-
pse quotidie facias, vt aliquid ex erroribus ponas,
vt intelligas tua vitia esse, quæ putas rerum? Quædā
enim locis & temporibus adscribimus. At illa, quo-
cunque transierimus, secutura sunt. Harpasten vxo-
ris meæ fatuam, scis hereditarium onus in domo
mea remansisse. Ipse enim auersissimus ab istis pro-
digijs sum. si quando fatuo delectari volo, non est
mihi longe quærendus. me rideo. Hæc fatua subito
desijt videre. Incredibilem tibi narro rem, sed ve-
ram. nescit esse se cæcam: subinde pædagogum suū
rogat, vt migret: ait domum tenebrosam esse. Hoc
quod in illa ridemus, omnibus nobis accidere, li-
queat tibi. Nemo se auarum esse intelligit, nemo
cupidum. Cæci tamen ducem quærunt: nos sine du-
ce erramus, & dicimus. Non ego ambitiosus sum, sed
nemo aliter Romæ potest viuere. Nō ego sumptuo-
sus, sed vrbs ipsa magnas impensas exigit. Non est
meum vitium quod iracundus sum, quod nondum
constitui certum genus vitæ: adolescentia hæc facit.
Quid nos decipimus? Non est extrinsecus malum
nostrum: intra nos est. in visceribus ipsis sedet. Et
ideo difficulter ad sanitatem peruenimus, quia nos
ægrotare nescimus. Si curari cœperimus, quando
tot morbos, tantasue ægritudines discutiemus? Nūc
vero ne quærimus quidem medicum: qui minus
negotij haberet, si adhiberetur ad recens vitium.
Sequerentur teneri & rudes animi, recta monstrā-
tem. Nemo difficulter ad naturam reducitur, nisi
qui ab illa defecit. Erubescimus dicere bonam mē-
tem. At mehercules, turpe est magistrum huius rei
quærere: Illud desperandum est, posse nobis casu
tan-

add: ep: 6.

partem dicitur, quemadmodum & tenax.
contingit.
de ijs quibus omnis plica & inæqualitas
ius. Plaut: In aliam partem nunc falc
diversus apud Suet: tul: c. 7.

a ep: 74: Beatum illud in uno loco po-
tranquillum.

t. ep: 2: Si velis aliquid trahere quod

Sueton: in fine Otthonis: Unicus
es proprius ad eam rem unicus. Velles:
mpania esse Vesuvium montem ignivomum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Harpasten fatuam. hunc locum egre
lib: I cap: ult: de repub: Hebræorum
Hæreditarium omnis. hæreditate cum ca
nunc hærere & oneri esse.

Vt migret. Traducat se alio. Plautus
officium migrat. Liceret:

Omnia commutat natura &
Ita migrare legem apud optimos pro t

tantum bonum influere: laborandum est, &, vt verum dicam, ne labor quidem magnus est: si modo, vt dixi, ante animum nostrum formare incipimus, & recorrigere, quam indurescat prauitas eius. sed nec indurata despero. Nihil est quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura. Robora in rectum, quãvis flexa, reuocabis. Curuatas trabes calor explicat, & aliter natæ in id finguntur, quod vsus noster exigit. quanto facilius animus accipit formam, flexibilis, & omni humore obsequentior? Quid enim aliud est animus, quam quodam modo se habens spiritus? Vides autem tanto spiritum esse faciliorem omni alia materia, quanto tenuior est. Illud, mi Lucili, non est quod te impediat, quo minus de nobis bene speres, quod malitia iam nos tenet, quod diu in possessione nostri est. Ad neminem ante bona mẽs venit, quã mala. Omnes preoccupati (i.e. valde occupati) sumus, Virtutes discere, vitia dediscere: sed eo maiore animo ad emendationem nostri debemus accedere, quod semel traditi boni perpetua possessio est. Non dediscitur virtus. Contraria n. mala in alieno hærent. Ideo expelli & extirpari possunt. Fideliter sedent, quæ in locum suum veniunt. Virtus secundum naturam est: vitia inimica & infesta sunt. Sed quemadmodum virtutes receptæ exire nõ possunt, facilisq; earum tutela est: ita initium ad illas eundi arduum: quia hoc primum imbecillæ mentis atque ægræ est; formidare inexperta: Itaque cogenda est mens, vt incipiat. deinde, non est acerba medicina: protinus enim delectat, dum sanat. Aliorum remediorum post sanitatem voluptas est: philosophia pariter & salutaris & dulcis est.

EP. LI. QVOMODO quisq; potest, mi Lucili: tu istic habes Aetnam, illum nobilissimũ Siciliæ mõtem: (Flor l. I. c. 16.) quem quare dixerit Messalla vnicum, siue Valgius (apud vtrumq; enim legi) non reperio, cum plu-

Pertinax opera. pertinax etiam in bonam partem dicitur, quemadmodum & tenax.
Horat: Iustum & tenacem propositi virum contingit.
Calor explicat. porrigit in rectum, propriè de ijs quibus omnis plica & inæqualitas ??:
exigitur.
Aliter natæ. Contrario modo quam velimus. Plaut: In aliam partem nunc pal=
mam possidet. p. in contrariam, quomodo diversus apud Suet: tul: c. 1.

Traditi boni. sive bonæ mentis. Noster infra ep: 74: Beatum illud in uno loco po=
situm est, in ipsa mente, stabile, grande, tranquillum.
In alieno hærent. in loco non suo
Fideliter sedent. p. constanter permanent. ep: 2: Si velis aliquid trahere quod
in animo feliciter sedeat.

Unicum. p. valde eximio videtur dixisse. Ita Sueton: in fine Otthonis: Unicus
imperator. Plautus Asin: 4.1.3: Tu poëta es prorsus ad eam rem unicus. Velle: ...
Unicum scelus. Non enim ignorabat in Campania esse Vesuvium montem ignivomum.

Naturales dotes. Dotis nomine etiam id significatur quo quæcunque res valde c
mendatur. Ovid: Dos erat ille loci. Terent: Adelphis 3. 2: Primum indotata
tum præterea quæ secunda ei dos erat perijt. Loquitur autem de virgine stuprata.
Celebrandum. p. frequentandum. Iustin: lib: 6 in fine: Cum actoribus nobilissimi
poetisque theatra celebrant, frequentius scenam quam castra visentes. de Atheniensib:
Ovid: 3 ——— Dextra levaque deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
Canopum eliget. urbem lascivia valde insignem. Tac: 2 Ann: cap. 60. Posita
est ad unum ostiorum Nili. Inde Canopismus. p. petulantia, lascivia.
Diversorium vitiorum. locum ubi vitia passim amantur & foventur, contra
Iustin: lib: 2 cap: 6. Templum civilis disciplinæ Athenas vocat.
Tortores. ibi dolores & gemitus. add: Suet: Aug: cap: 70. Popinas. ubi exer-
centur libidines.
Non tantum peccat sed publicat. p. publicè ostentat. Alibi noster: Volum
solita peccare quibus peccandi præmium infamia est.
Ebrios per littora errantes. id factum est ad urbem Canopum, ubi semper
erant saturnalia. add: Lips:
Hiberna. quæ habuit in locis Italiæ egregiè iucundis & luxuriæ mater
abundantibus, ista enim loca ipsi camnæ fuere.
Militandum est. dictum cuiusdam imperatoris, sive tessera prima. ut
litemus, ad milites disciplinæ solitæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

plurima loca euomant ignem, non tantum edita, quod crebrius euenit, videlicet quia ignis in altissimum effertur, sed etiam iacentia. Nos vtcunq; possumus, contenti sumus Baijs: quas postero die, quam attigeram, reliqui: locum ob hoc deuitandum, cum habeat quasdam naturales dotes, quia sibi illum celebrandum luxuria desumpsit. Quid ergo? vlli loco indicendum est odium? minime. Sed quemadmodum aliqua vestis sapienri ac probo viro magis conuenit quam alia; nec vllum colorem ille odit, sed aliquem putat, parum aptum esse frugalitatem professo: sic regio quoq; est, q̃ sapiens vir, aut ad sapientiam tendens, declinet, tanquam alienam bonis moribus. Itaque de secessu cogitans, nunquam Canopum eliget, quamuis neminem Canopus esse frugi vetet. Ne Baias quidem. Diuersorium vitiorum esse cœperunt. Illic sibi plurimum luxuria permittit: illic, tanquam aliqua licentia debeatur loco, magis soluitur. Non tantum corpori, sed etiam moribus salubrem locum eligere debemus. Quemadmodum inter tortores habitare nolim, sic nec inter popinas quidẽ. Videre ebrios per litora errantes, & comessationes nauigantium, & symphoniarũ cantibus perstrepẽtes lacus, & alia quæ velut soluta legibus luxuria, non tantum peccat, sed publicat, qd necesse est? Id agere debemus, vt irritamenta vitiorum quam longissime profugiamus. Indurandus est animus & à blandimentis voluptatum procul abstrahendus. Vim Hannibalis hiberna soluerunt: & indomitum illum niuibus atq; Alpibus virũ eneruauerunt fomenta Campaniæ Armis vicit, vitijs victus est. Nobis quoq; militandũ est: & quidẽ genere militiæ quo nunquam quies, nunquã otium datur. Debellãdæ sunt in primis voluptates; quæ (vt vides) sæua quoque ad se ingenia rapuerunt. Si quis sibi proposuerit: quantũ operis aggressus sit, sciet nihil deli-

Tac: 2 Hist. c. 66. [illegible] plana [illegible] urbis loca.

add: Tac: 2 An: c. 2

Dissoluta est.

Flor: lib. 2. c. 6.

[illegible]tin: lib: 12: Cicatricibus exhausta cor=
[illegible]es. ep: 118: Decoquere corpus atq; exina=

& Suetonium: Factum est quod inte=

unde non iniqua sit pugna, me=
[illegible]aluint hostem in planitie, ubi æquis

[illegible]go vindicabo.

sive domesticus. Cic: domesticum fee=
[illegible]n: lib: 12 cap: 4 ubi est contrarium.
[illegible]e milites qui labores pertulerint vu=
[illegible]: 1 de re militari.
[illegible]antur. Suet: in Iul: Milites suos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Naturales dotes. dotis nomine etiam id
mendatur. Ovid: Dos erat ille loci. Ter
tum præterea quæ secunda ei dos erat pe
Celebrandum. p. frequentandum. Iustin: lib
poetisq theatra celebrant, frequentius fie
Ovid:

Dextra lev

— — — —

Atria nobilium valvis celebrantu
Canopum eliget. urbem lascivia valde
est ad unum ostiorum Nili. Inde Cano
Diversorium vitiorum. locum ubi vitio
Iustin: lib: 2 cap: 6. Templum civili
Tortores. ibi dolores & gemitus. add: S
centur libidines.
Non tantum peccat sed publicat. p.
solita peccare quibus peccandi præmi
Ebrios per littora errantes. id factu
erant saturnalia. add: Lips:
Hiberna. quæ habuit in locis Italia
abundantibus, ista enim loca ipsi c
Militandum est. dictum cuiusdam
literni, ad milites disciplinæ soli

delicate, nihil molliter esse faciendum. Quid mihi
cum istis calentibus stagnis? quid cum sudatorijs, in
quæ siccus vapor corpora exhausturus includitur?
Omnis sudor per laborem exeat. Si faceremus q
fecit Hannibal, vt interrupto cursu rerum, omissoq
bello, fouendis corporibus operam daremus, nemo
non intempestiuam desidiam, victori quoque, ne
dum vincenti periculosam, merito reprehenderet.
Minus nobis quam illis Punica signa sequentibus
licet. Plus periculi restat cedentibus, plus operis et-
iam perseuerantibus. fortuna mecum bella gerit.
Non sum imperata facturus. Iugum non recipio,
immo, quod maiore virtute faciendum est, excutio.
Non est emolliendus animus. Si voluptati cessero,
cedendum est dolori, cedendum labori, cedendum
est paupertati. Idem sibi in me iuris esse volet &
ambitio, & ira. Inter tot affectus distrahar, immo
discerpar. libertas proposita est: ad hoc præmium
laboratur. Quæ sit libertas, quæris? Nulli rei seruire,
nulli necessitati, nullis casibus: fortunam in æquum
deducere quotidie intellexero illam plus posse, nil
poterit. Ego illam feram, cum in manu mors sit?
His cogitationibus intentum, loca seria sanctaque
eligere oportet. Effeminat animos amœnitas ni-
mia: nec dubie aliquid ad corrumpendum vigorem
potest regio. Quamlibet viam iumenta patiuntur,
quorum durata in aspero vngula est. In molli palu-
strique pascuo saginata cito subteruntur. Et fortior
miles ex confragoso venit. Segnis est vrbanus &
verna. Nullum laborem recusant manus, quæ ad ar-
ma ab aratro transferuntur. In primo deficit pulue-
re ille vnctus & nitidus. Seuerior loci disciplina fir-
mat ingenium, aptumque magnis conatibus red-
dit. Literni honestius Scipio quam Baijs exulabat.
Ruina eius non est tam molliter collocanda. Illi
quoque ad quos primos fortuna Romani populi
publi-

videatur Victor
Aurelius, urbs
autem fuit Cam-
paniæ littoralis.

rpora exhausturus. corporum vires. Iustin: lib: 12: Cicatricibus exhausta cor=
ora .p. vulneribus exhaustæ corporum vires. ep: 118: Decoquere corpus atq; exina=
ire laboribus.

mperata facturus. formula apud Tacitum & Suetonium: Factum est quod impe=
asti.

n æquum deducere. in locum æquum unde non iniqua sit pugna, me=
aphora ab ijs qui ex loco superiore pertrahunt hostem in planum, ubi æquis
ocis æqui sunt Dij ut loquitur Tacitus.
Nil poterit. Nam me morte ab illius iugo vindicabo.

Verna. i.e. vernaculus ut vulgo vocant sive domesticus. Cic: domesticum fe=
us. Apud ICtos Domestici testes add: Iustin: lib: 12 cap: 4 ubi est contrarium.
d arma ab aratro. optimos iudicant fore milites qui labores pertulerint ru=
sticos. add: Quintil: declam: 3 & Veget: lib: I de re militari.
Vnctus. Vngebantur urbani, ut & lavabantur. Suet: in Iul: Milites suos
etiam unguentatos bene pugnari posse.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Habitaturum in Vtica. forte in Acta h. e. littore amoeno. add: Victor i[...]
Anton: Pio. habitare autem est pro perpetuo morari. Cic: habitare in for[...]
Petron: in culina.

Canentium nocturna convicia. nocturnos clamores simpliciter Phoedr[...]
Convicio permotus quaerit Iupiter
Caussam querelae — — — —
ubi add: Scefferus. Nisi hic conviciorum nomine accipimus iocosa dicteria[...]

...cundæ sortis. conditionis, quomodo Florus extremæ sortis. i.e. status.
...ntia indicabatur schedulis affixis, ut
...pinianum annorum centum.

publicas opes transtulit, G. Marius, & Cn. Pompeius, & Cæsar, extruxerunt quidem villas in regione Baiana, sed illas imposuerunt summis iugis montium. Videbatur hoc magis militare, ex edito speculari late longeque subiecta. Aspice quam positionẽ elegerunt, quibus ædificia excitauerunt locis, & qualia. scias non villas esse, sed castra. Habitaturum tu putas vnquam fuisse in Vtica Catonem, vt prænauigantes adulteras dinumeraret, & aspiceret tot genera cymbarum varijs coloribus picta, & fluitantem toto lacu rosam, vt audiret canentium nocturna conuicia? nonne manere ille intra vallum maluisset, quam vnam noctem inter talia duxisse? Quid ni malit, quisquis vir est, somnum suum classico quam symphonia rumpi? Sed satis diu cũ Baijs litigauimus, nunquam satis cum vitijs: quæ oro te, mi Lucili, persequere sine modo, sine fine: nam illis quoque nec finis est, nec modus. Proijce quæcunque cor tuum laniant: quæ si aliter extrahi nequirẽt, cor ipsum cum illis reuellendum erat. Voluptates præcipue exturba, & inuisissimas habe, latronum more, quos Philetas Aegyptij vocant. In hoc nos amplectuntur, vt strangulent.

EP. LII. QVID est hoc, Lucili, quod nos alio tradentes, alio trahit, & eo vnde recedere cupimus, impellit? quid colluctatur cum animo nostro, nec permittit nobis quicquam semel velle? fluctuamus inter varia consilia: nihil libere volumus, nihil absolute, nihil semper. Stultitia, inquis, est; cui nihil constat, nihil diu placet. Sed quomodo, aut quando nos ab illa reuellemus? Nemo per se satis valet, vt emergat: oportet manum aliquis porrigat, aliquis educat. Quosdam ait Epicurus ad veritatem sine vllius adiutorio exisse, fecisse sibi ipsos viam. Hos maxime laudat, quib⁹ ex se impetus fuit, qui seipsos protulerunt: quosdam indigere ope aliena, non ituros

...otæ distinctis coloribus fuisse videntur.
... Alterum, Hermachum scilicet qui
...antum perfecit.
... priusquam ulterius producantur.
...mus. Namitius ad ep: Cic: lib: 6
...e quam admiti.
...odestiæ & non vulgaris disciplinæ
...t non in publico, circulos, sive ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Habitaturum in Vtica. forte in Al…
Anton: Pio. habitare autem est pro…
Petron: in culina.

Canentium nocturna convicia. noc…
Convicio permotus q…
causam querelae …
ubi add: scefferus. Nisi hic convicion…

si nemo præcesserit, sed bene secuturos. Ex his Metrodorum ait esse. Egregium hoc quoque, sed secundæ sortis ingenium. Nos ex illa prima nota non sumus: bene nobiscum agitur, si in hanc secundam recipimur. Ne hunc quidem contempseris hominem, qui alio beneficio esse saluus potest: & hoc multum est, velle seruari. Præter hæc adhuc inuenies aliud genus hominum, ne ipsum quidem fastidiendum, eorum qui cogi ad rectum compelliq; possunt: quibus non duce tantum opus sit, sed adiutore, &, vt ita dicam, coactore. Hic tertius color est. Si quæris huius exemplar, Hermachum ait Epicurus talem fuisse. Itaq; alteri magis gratulatur, alterũ magis suspicit. Quamuis enim ad eundem finem vterque peruenerit: tamen maior est laus idem effecisse in difficiliore materia. Puta enim duo ædificia excitata esse, ambo paria, æque excelsa, æque magnifica: alterum dura area accepit, illic protinus opus creuit: alterius fundamenta lapsabunda, in mollē ac fluidam demissa humum: multumq; laboris exhaustum est, dum peruenitur ad solidum. Apparet in altero, quicquid factũ est: alterius magna pars & difficilior latet. Quædam ingenia facilia & expedita: quædam manu (quod aiunt) facienda sunt, & in fundamentis occupanda. Itaq; ego illum feliciorem dixerim, qui nihil negotii secum habuit. Hunc quidem de se melius meruisse, qui malignitatem naturæ suę vicit, & ad sapientiam se non perduxit, sed extraxit. Hoc durum & laboriosum nobis datum scias, licet. Imus per obstantia. Itaq; pugnemus, aliquorum inuocemus auxilium. Quem, inquis, inuocabo? hunc aut illum. Tu vero etiam ad priores reuertere qui vacant. Adiuuare nos possunt non tantum qui sunt; sed & qui fuerũt. Ex iis autem qui sunt, eligamus non eos, qui verba magna celeritate præcipitant, & communes locos voluunt, & in priuato circulantur; sed eos qui vitæ

add: ep: 40

do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

secundæ sortis. conditionis, quomodo Florus extremæ sortis. i. e. status.
Ex prima nota. à vinis, quorum præstantia indicabatur schedulis affixis, ut
apud Petronium: in schedula est vinum Opimianum annorum centum.

Hic tertius color est. tertia sors, nota, notæ distinctis coloribus fuisse videntur.
Verum utitur hac voce ep: 75.
Alteri. ob naturam felicem & facilem. Alterum, Hermachum scilicet qui
reluctante saltem non prono ingenio tantum perfecit.

In fundamentis occupanda. aggredienda priusquam ulterius producantur.

Pugnemus. laborem sumamus, contendamus. Namitius ad ep: Cic: lib: 6
ep: 6 ad famil: notat plus esse pugnare quam aniti.
In privato circulantur. per speciem modestiæ & non vulgaris disciplinæ
sive doctrinæ in ædibus suis quærunt, non in publico, circulos, sive tur=
bam auditorum circumstantem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Captante clamores. Acclamationes & applausus populi vanos.

Medicum secantem. venam scilicet vel aliam etiam corporis partem immedicabilem, quod olim medicorum, ut nunc chirurgorum fuit. add: Sueton: Ner: cap: 37 & Plin: lib: 12 cap: 13.

Manus mota. dum eam proterunt extra togam, plausuri.

Relatus ad caput digitus. mollium & effoeminatorum fuit uno digito caput scalpere, ne scilicet capillos deturbarent. Calvus de Pompeio

— — — — Digito caput uno
scalpit, quid credis hunc sibi velle? Vir...

Manus intentat. Tollit manus ad plaudendum. Idem & causa iurgij factum fuit.

docent, qui cum dixerint quid faciendum sit, pro-
bant faciẽdo: qui docent quid vitandum sit, nec vn-
quam in eo quod fugiendũ dixerint deprehendun-
tur. Eum elige adiutorẽ, quem magis admireris cũ
videris, quam cum audieris. Nec ideo te prohibue-
rim hos quoq; audire, quibus consuetudo est admit-
tere populũ, ac disserere: si modo hoc proposito in
turbam prodeunt, vt meliores fiant faciantq; meli-
ores: si non ambitionis hoc causa exercent. Quid n-
turpius philosophia captante clamores? Nunquid æ-
ger laudat medicum secantẽ? Tacete, fauete, & præ-
bete vos curationi. Etiamsi exclamaueritis, non ali-
ter audiam, quam si ad tactum vitiorum vestrorum
ingemiscatis. Testari vultis attendere, vos, moueri-
que rerum magnitudine? sane liceat. Vt quidem iu-
dicetis & feratis de meliore suffragium, quid ni non
permittam? Apud Pythagoram discipulis quinque
annis tacendum erat. Nunquid ergo existimas, sta-
tim illis & loqui & laudare licuisse? Quanta autem
dementia eius est, quem clamores imperitorum hi-
lare ex auditorio dimittunt? Quid lætaris, quod ho-
minibus is laudaris quos non potes ipse laudare? Dis-
serebat populo Fabianus: sed audiebatur modeste.
Erumpebat interdum magnus clamor laudantium:
sed quem magnitudo rerum euocauerat, non sonus
inoffensæ ac molliter lapsæ orationis. Intersit ali-
quid inter clamorem theatri & scholæ. Est aliqua &
laudandi licentia. Omnia rerum omnium, si obser-
uentur, indicia sunt: & argumentum morum ex mi-
nimis quoq; licet capere. Impudicum & incessus o-
stendit, & manus mota, & vnum interdum respon-
sum, & relatus ad caput digitus, & flexus oculorum.
Improbũ risus, insanũ vultus habitusq; demonstrat.
Illa enim in apertum per notas exeunt. Qualis quis-
que sit, scies, si quemadmodum laudetur, aspexeris.
Hinc atque illinc philosopho manus auditor inten-

expeditè & lenis nec unquam interrupta & quasi mellifluè

philosophi, sed perditi viri indicia. de
v. 218.

h: in orat: Syllæ: Non est composita
non vero pati ut vulgo dicitur, quo=
locis triviisq sed in domibus scholisve
l. 1 & ibi Muretus & Serv: ad 3
Antistitem. gravem doctorem &

dabit Ilia prolem.
minitantibus.
priusquam opprimeret tempestas
n tempestates, sed & speres melius.
caput sordidis è nivibus descensum

z ruina.
es compendio recti cursus per al=
i periculi oblivisceret mali minoris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Captante clamores. Acclamationes & a

Medicum secantem. venam scilicet v
dicabilem, quod olim medicorum, ut
Ner: cap: 37 & Plin: lib: 12 cap: 13.

tat, & super ipsum caput mirantium turba consistit. Non laudatur ille nunc, si intelligas, sed conclamatur. Relinquantur istæ voces illis artibus, quæ propositũ habent placere populo : philosophia adoretur. Permittendum erit aliquando iuuenibus, sequi impetum animi. Tunc autem hoc ex impetu faciet, cũ silentium sibi imperare non poterunt. Talis laudatio aliquid exhortationis affert ipsis audientibus, & animos adolescentium extimulat. Ad rem commoueantur, non ad verba composita. Alioqui nocet illis eloquentia, si non rerum cupiditatem facit, sed sui. Differam hoc in præsenti. Desiderat enim propriã & longam executionem, quemadmodum populo disserendum, quid sibi apud populum permittendum sit, quid populo apud se. Damnum quidem fecisse philosophiam, non erit dubium, postquam prostituta est : sed potest in penetralib. suis ostendi, si modo non institorem, sed antistitem nacta est.

omnibus exposita, publicata.

EP. LIII. QVID non potest mihi persuaderi, cui persuasum est vt nauigarem? Solui mari languido, erat sine dubio cælum graue sordidis nubibus, quæ fere aut in aquam aut in ventum resoluuntur : sed putaui tam pauca milia à Parthenope tua vsque Puteolos surripi posse, quamuis dubio & impendente cælo. itaque quo celerius euaderem, protinus per altum ad Nesidia direxi, præcisurus omnes sinus. Cũ iã eo processissem, vt mea nihil interesset, vtrum irem, an redirem, primũ æqualitas illa quæ me corruperat, perijt. Nõdum erat tempestas, sed iam inclinatio maris, ac subinde crebior fluctus. Cœpi gubernatorem rogare, vt me in aliquo litore exponeret. Aiebat ille aspera esse & importuosa, nec quicquam se æque in tempestate timere quam terrã. Peius autẽ vexabar, quam vt periculum mihi succurreret. Nausea. n. me segnis hęc & sine exitu torquebat, quæ bilem mouet, nec effundit. Institi itaq. gubernatori,

opposite ad collectationem.

Neapolis à Parthenope syrene illic sepulta. Petron. Syrenum domus Neapolis.

Hæc insula Campaniæ asparago optimo nobilis. Ortelius.

cæli nenitro inclinati vel

manus intentat. Tollit manus ad plaudendum. Idem & causa iurgij factum fuit.

Conclamatur. isti plausus non sunt boni philosophi, sed perditi viri indicia. de
conclamatione vid: Serv: ad 6 Æn: Virg: v. 218.

Ad verba composita ornata. Salust: Jugurth: in orat: Syllæ: Non est composita
oratio mea.
Damnum fecisse. Ita loquuntur Latini, non vero pati ut vulgo dicitur, quo=
modo & facere naufragium.
In penetralibus suis. non in publicis locis triviisq; sed in domibus scholisve
aut in ipsa adeo vita. add: Plaut: Asin: 1.1 & ibi Muretus & Serv: ad 3
Æn: Virg: non procul initio.
Institorem. ostentatorem, venditorem. Antistitem. gravem doctorem &
quasi sacerdotem quendam.
Cælum grave. gravidum. Virgil:
Marte gravis geminam partu dabit Ilia prolem.
Sordidis. Atris, imbremq; aut ventos minitantibus.
Surripi posse. subito & quasi furtim priusquam opprimeret tempestas
confici posse.
Dubio. de quo dubites num sit laturum tempestates, sed & speres melius.
Impendente cælo. minitante supra caput sordidis è nivibus descensum
pluviæ aut ventos. Virg: 1 Æn.
Fluctibus oppressos Troas cælique ruina.
Præcisurus omnes sinus. earum ambages compendio recti cursus per al=
tum vitaturus.
Renis vexabar &c. Ut formidine magni periculi obliviscerer mali minoris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Obvertunt pelago proras. ex antiqua consuetudine puppes enim terram
versus statuebantur. Virg: 6 Æn: in fine. add: Gronov: 4 Obser:
Quomodo Psychrolutam decet. qui frigida se lavare consuevit. In balneis
tres erant sellæ, prima caldaria quod λακωνικὸν Græcis. Vitruv: lib: 5. c.
Sudatorium Senecæ, ubi sicco calore, provocabant sudorem. secunda &
media tepidaria. tertia frigidaria, ubi aqua frigida lavabantur, hi Psy-
chrolutæ. Wouwerius ad Petron: cap: 28.
Gausapatus. gausapa indutus, genus vestis villosæ, vel ab utraque vel
ab altera saltem parte, cujus usus etiam in detergendis mensis.
Horat: lib: 2 Sat: 8. v. 9. Gausapa igitur poëtica licentia pro barba Pers:
Sat: 4. Hujusmodi autem veste solebant tegere cum lavabant partes
quas tegi vult pudor, ut hic & apud Petron: cap: 28. vid: plura apud
Ferrarium de re vestiaria parte 2 lib: 1. c. 7. & 8 ubi hic locus aliter explicatur.
Perpessitio. gravia & dura perpesso, eoque & facile ferenti. Eadem formula
apud Plautum in Aulul: Emissitij oculi. noster ep: 104. Socratem perpes-
sitium senem.
Coepit intendere. in tumorem agere talos sive ea quæ sunt circa ipsos.

Precario philosophcris. Ita ut non plus illi impendas laboris & temporis quam concedant

præesse. i.e. incerto imperio & instabili,

natori, & illum vellet nollet coegi vt peteret litus.
Cuius vt viciniam attigimus, non expecto vt quic-
q̃ ex præceptis Virgilij fiat, Obuertãt pelago proras,
aut ancora de prora iaciatur: sed memor artificij
mei veteris, mitto me in mare, quomodo psychro-
lutam decet, gausapatus. Quæ putas me passum dũ
per aspera erepo, dum viam quæro, dum facio? In-
tellexi non immerito nautis terram timeri. Incre-
dibilia sunt quæ tulerim: cum me ferre non possem.
Illud scito, Vlixem non fuisse tam irato mari na-
tum, vt vbique naufragia faceret. Nauseator erat. At
ego quocunque nauigare debuero, vicesimo anno
perueniam. Vt primum stomachum (scis non cum
mari nauseã effugere) collegi, vt corpus vnctione
recreaui, occœpi mecum cogitare, quanta nos vi-
tiorũ nostrorũ sequeretur obliuio, etiam corpora-
lium, quæ subinde admonent sui, nedum illorum
quæ eo magis latent, quo maiora sunt. Leuis aliquẽ
motiuncula decipit: sed cũ creuerit, & vera febris
exarserit, etiam duro & perpessitio confessionẽ ex-
torquet. Pedes dolent, articuli punctiunculas sen-
tiunt: adhuc dissimulamus, & aut talũ extorsisse nos
dicimus, aut in exercitatione aliqua laborasse. Du-
bio & incipiente morbo, quærimus nomen: qui vbi
ad talaria cœpit tendere, necesse est podagram fate-
ri. Contra euenit in iis morbis, quibus afficiuntur a-
nimi: quo quis peius se habet, minus sentit. Nõ est
quod mireris, Lucili carissime: Nam qui leuiter dor-
mit, & species secundum quietem capit, aliquando
dormire se dormiens cogitat. Grauis somnus etiam
somnia extinguit, animumque altius mergit, quam
vt vti vllo intellectu sinat. Quare vitia sua nemo cõ-
fitetur? Quia etiam nunc in illis est. Somnium nar-
rare, vigilantis est: & vitia sua confiteri, sanitatis in-
dicium est. Expergiscamur ergo, vt errores nostros
coarguere possimus. Sola autem nos philosophia

...rivoqz tempore, cum alia satis diu curavimus

...te omnia, à consulibus petitum, quorum

...t annoqz nomendabant quod primæ digni-

...nsulatuum honos transmittebatur, cum

...n deposuissent.

... mea voluptas usqz ero assiduo. AL. tuo

...st ad tela fortunæ ut imbrices ad inci-

...eddit, vel evadit opposita veste laxa

...ad ludificanda tela non gravia aut non

... irritamus amictu. Et est quasi praer-

...miserat ut ab se essem liber. proprie

...s adesse liceret. Suet. Claud. 23.

Obvertunt pelago proras. ex antiqua consuetudine puppes enim terram versus statuebantur. Virg: 6 Æn: in fine. add: Gronov: 4 Obser:

Quomodo Psychrolutam decet. qui fr[...]
tres erant cellæ, prima caldaria, q[...]
Sudatorium Senecæ, ubi sicco calor[...]
media tepidaria. tertia frigidaria, [...]
chrolutæ. Wouwerius ad Petron: ca[...]

Gausapatus. gausapa indutus, gen[...]
ab altera saltem parte, cujus usu[...]
Horat: lib: 2 Sat: 8. v. 9. Gausapa i[...]
Sat: 4. Ejusmodi autem veste soli[...]
quas tegi vult pudor, ut hic & ap[...]
Ferrarium de re vestiaria parte 2 li[...]

Perpessitio. gravia & dura perpesso, e[...]
apud Plautum in Aulul: Emissitij [...]
sitium senem.

Cœpit intendere. in tumorem agere ta[...]

add: Horat:
ep: ad Lollium

excitabit, sola somnum excutiet grauem. Illi te to-
tum dedica: dignus illa es, illa te digna est. Ite in cō-
plexum alter alterius: omnibus aliis te nega, forti-
ter, aperte. Non est quod precario philosopheris. Si
æger esses, curam intermisisses rei familiaris, & fo-
rensia tibi negotia excidissent; nec quenquam tan-
ti putares, cui aduocatus in causam descenderes.
Toto animo id ageres, vt quam primum morbo li-
berareris. Quid ergo? Non & nunc idem facies? O-
mnia impedimenta dimitte, & vaca bonæ menti.
Nemo ad illam peruenit occupatus. Exercet philo-
sophia regnum suum: dat tempus, non accipit. Non
est res subsiciua. Ordinaria est, domina est: adest, &
iubet. Alexander cuidam ciuitati, partem agrorum
& dimidium rerū omnium promittenti, Eo, inquit,
proposito veni in Asiam, non vt id acciperem quod
dedissetis; sed vt id haberetis quod reliquissem. Iti-
dem philosophia rebus omnibus: Non sum id tem-
pus acceptura, quod vobis superfuerit: sed id habe-
bitis, quod ipsa erogauero. Totā huc conuerte men-
tem, huic asside, hanc cole; ingens interuallum inter
te & ceteros fiat. Omnes mortales multo antece-
des, non multo te dii antecedent. Quid inter te &
illos interfuturum sit, quæris? Diutius erunt. At me
hercule magni artificis est, clausisse totum in exi-
guo. Tantum sapienti sua, quantum Deo omnis æ-
tas patet. Est aliquid, quo sapiens antecedat Deum.
Ille naturæ beneficio non suo, sapiens est. Ecce res
magna habere imbecillitatem hominis, securitatē
Dei. Incredibilis vis philosophiæ est, ad omnē for-
tuitam vim retundendam. Nullum telum in corpo-
re eius sedet: munita est solidaque: quædam defati-
gat, & velut leuia tela laxo sinu eludit, quædam
discutit, & in eum vsq; qui miserat respuit.

EP. LIV. LONGVM mihi commeatum dederat ma-
la valetudo: repente me inuasit. Quo genere? inquis.
pror-

Precario philosophetis. Ita ut non plus illi impendas laboris & temporis quam concedant alia negotia. Ita apud Tac: in Agric: præcario præesse. i.e. incerto imperio & instabili, duraturo quamdiu milites permisissent.

Non est res subcisiva. quæ perfunctoriè subcisivoqz tempore, cum alia satis diu curaverimus velit tractari secundoqz loco haberi.

Ordinaria est. primæ est dignitatis & loci ante omnia, à consulibus petitum, quorum alij ordinarij qui calendis Ianuarijs inibant annoqz nomen dabant quod primæ dignitatis est, alij suffecti, ad quos præfloratus consulatuum honos transmittebatur, cum ordinarij vel mortui essent, vel consulatum deposuissent.

Huic assido. Plaut: Trucul: Postidea ego tota mea voluptas usqz ero assiduo. AL. tuo herile accubuo mavelim.

In corpore eius sedet. figitur. Ita sapiens est ad tela fortunæ ut imbrices ad incidentem grandinem.

Laxo sinu eludit. vim illorum irritam reddit, vel evadit opposita veste laxa sive corpori non adstricta id quod satis est ad ludificanda tela non gravia aut non magna vi emissa. Catull: Nos tela ista tua irritamus amictu. Et est quasi proverbium de levibus telis veste repelli posse.

Longum commeatum dederat. diu me permiserat ut abesse essem liber. proprie commeatu impetrabant milites ut à signis abesse liceret. Suet. Claud: 23.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Græco nomine, Græcis nominibus plerique morbi appellati sunt, cum & medici
præstantissimi Græci fuerint.

Suspirium. alias vocant ἄσθμα & ὀρθόπνοιαν.

Quis diu expirat? Diu agit animam. significat suspirio laborantes quasi animam
agere, quod non diu durare solet.

Meditationem mortis. exercitium quoddam prævium, unde mori discere pos-
simus. Plautus in Sticho: Meditari se ad cursuram. p. exercere.

Vadimonium distulit. effecit ut ne esset necesse comparere in iudicio die sta-
tuta ad quam comparitorum se promiserat datis vadibus. hinc & vadimonium
obire & deserere.

Quod ante me fuit. igitur mortem videtur velle quod consumat omnia nec
animam superesse post animal, in quo gentilem se prodit & inconstans mire est
nam & alibi Christianum satis & philosophum. i.e. sapientem agit, dum ait:
dies iste quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. add: Lips
lib: 3 Physiol: cap: 11.

Accendimur et extinguimur. ignium enim animis vigorem assignarunt
& eum igneum adeo esse crediderunt unde & grave imprimis habebant in
aquis extingui, cum & animæ periculosum & exitiale videretur. add: Serv:
ad Virgil: 1 Æn: v. 98.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

prorsus merito interrogas: adeo nullum mihi ignotum est. Vni tamen morbo quasi assignatus sum: quem quare Græco nomine appellem, nescio. Satis enim apte dici suspirium potest. Breuis autem valde & procellæ similis impetus est: intra horam fere desinit. Quis enim diu expirat? Omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt. Nullum mihi videtur molestius. Quid ni? Aliud enim quicquid est, ægrotare est: hoc est, animam agere. Itaq; medici hanc meditationem mortis vocant. Facit aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est. Hilarē me putas hæc tibi scribere, quia effugi? Si hoc fine quasi bona valetudine delector, tam ridicule facio, quam ille, quisquis se vicisse putat, cum vadimonium distulit. Ego vero & in ipsa suffocatione non desii cogitationibus lætis ac fortibus acquiescere. Quid hoc est? inquam. tam sæpe mors experitur me? faciat. At ego illam diu expertus sum. Quando, inquis? Antequam nascerer. Mors est, non esse. Id quale sit, iam scio: hoc erit post me quod ante me fuit. Si quid in hac re tormenti est, necesse est, & fuisse antequam prodiremus in lucem. Atqui nullam sensimus tunc vexationem. Rogo non stultissimum dicas, si quis existimet lucernæ peius esse cum extincta est, quam antequam accenderetur? Nos quoq; & accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur. Vtrinque vero alta securitas est. In hoc enim, mi Lucili, nisi fallor, erramus, quod mortem iudicamus sequi, quum illa & præcesserit & secutura sit. Quicquid ante nos fuit, mors est. Quid enim refert, vtrum non incipias, an desinas? vtriusque rei hic est effectus, non esse. His & huiusmodi exhortationibus tacitis (nam verbis locus non erat) alloqui me non desiit deinde paulatim suspirium illud quod esse iam anhelitus cœperat, interualla maiora fecit, & retardatum est, ac remansit. Nec adhuc, quamuis desierit,

omnia morborum genera ... [illegible] traditus ut me pro valetudine [illegible]

[illegible] dolore in curis securitate sim-

I: Quid sibi is de me recepisset in me-

[illegible] me ab [illegible] lib. ap. 56.

doloris.

[illegible]as superfluo mari compactiores red-

[illegible] libe-[illegible]

[illegible]nis, sed ad Consulatum non pervenit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Græco nomine, Græcis nominibus ple
præstantissimi Græci fuerint.

Quis diu expirat? Diu agit animam. Si
agere, quod non diu durare solet.

Meditationem mortis. exercitium a
simus. Plautus in Sticho: Meditari se

Vadimonium distulit. effecit ut ne
tuta ad quam comparitionem se promi
obire & deferere.

Quod ante me fuit. igitur mortem
animam superesse post animal, in qu
nam & alibi Christianum satis & phil
dies iste quem tanquam extremum
lib: 3 Physiol: cap: 11.

Accendimur et extinguimur. igni
& eum ignem adeo esse crediderun
aquis extingui, cum & animæ peric
ad Virgil: 1 Æn: v. 98.

natura fluit spiritus. Sentio hæsitationem quandam eius & moram. Quomodo volet, dum modo nõ ex animo suspitem. hoc tibi de me recipe: non trepidabo ad extrema; iam præparatus sum: nihil cogito de die. Illum lauda & imitare: quem non piget mori, cum iuuat viuere. Quæ enim virtus est, cum eijciaris exire? tamen est & hic virtus. Eijcior quidem, sed tanquam exeam. Et ideo nunquam eijcitur sapiens: quia eijci, est inde expelli, vnde inuitus recedas. Nihil inuitus facit sapiens, necessitatem effugit: quia vult quod ipsa coactura est.

qui essedo, aut lectica, aut sella.

EP. LVI. A Gestatione cum maxime venio, non minus fatigatus, quam si tantum ambulassem, quãtum sedi. labor est enim, diu ferri: ac nescio an eo maior, quia contra naturam est: quæ pedes dedit, vt per nos ambularemus. oculos, vt per nos videremus. Debilitatem nobis indixere deliciæ: & quod diu noluimus, posse desiuimus. Mihi tamen necessarium erat concutere corpus, vt siue bilis insederat faucibus, discuteretur, siue ipse ex aliqua causa spiritus densior erat, extenuaret illũ iactatio, quam profuisse mihi sensi. Ideo diutius vehi perseueraui, inuitante ipso litore, quod inter Cumas & Seruilij Vatiæ villam curuatur, & hinc mari, illinc lacu, velut angustũ iter clauditur. Erat. n. à recenti tempestate maris spissius. Fluctus autem illud (vt scis) frequens & concitatus exæquat; longior tranquillitas soluit, cum arenis, quæ humore alligantur, succus abscessit. Ex consuetudine tamen mea circumspicere cœpi, an aliquid illic inuenirẽ, quod mihi bono posset esse: & direxi oculos in villam, quæ aliquãdo Vatiæ fuit. In hac ille prætorius diues, nulla alia re quam otio notus, consenuit, & ob hoc vnum felix habebatur. Nã quotiẽs aliquos amicitia Asinij Galli, quotiens Seiani odium, deinde amor merserat, (æque. n. offendisse illum, q̃ amasse, periculosum fuit)

opera nostra non aliorum

qui Tiberio inuisus capite

Tac: 6 An: c. 23 & 1 Ann: c. 12

Ex animo suspirem. ut scilicet victus animus sit dolore in cuius securitate sum-
mum est bonum.

Recipe. promitte. Cic: ep: ad famil: 9 lib: 1: Quid sibi is de me recepisset in me-
moriam redegit.

Spissius. firmius, & quasi solidatus, harenas superfuso mari compactiores red-
diderat, & inter se quasi alligaverat.

Praetorius dives. senatorij igitur fuit ordinis, sed ad consulatum non pervenit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Vivere. securam eligere vitam procul à turbis hominum.
Otiosa sit. add: Cic: 3 de offic: init: In otio. i.e. in vita à republica remota etiam pulcherrima agere possumus.
Mendacio. ob mendacium & falsam spem.
Relegavit. fecit ut abiret, quia scilicet avaritiæ & ambitioni illius non succedunt omnia ex sententia.
Metu obstituit. ignavus metuensq; tyrannos, ut Vatia.

Exposita. p. exterius posita omnibusq; patentia. Iuven:

— Cui non sit publica vena
— — Qui nihil expositum soleat deducere —

Euripi modo. Euripus fretum quod Eubœam insulam dividit à continente terra, reciprocante septies de die, septies de nocte aqua, nobilis. Inde alij aquæductus quoq; Euripi.
Bajas trans parietem. Bajas transverso situ objacentes.
Villam totius anni. ubi & hyeme & æstate commode possis vivere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

fuit) exclamabant homines: O Vatia solus scis viuere. At ille latere sciebat, non viuere. Multũ autẽ interest, vtrum vita tua otiosa sit, an ignaua. Nunquã aliter hanc villam Vatia viuo præteribam, q̃ vt dicerem: Vatia hic situs est. sed adeo mi Lucili philosophia sacrum quiddam est, & venerabile, vt etiamsi quid illi simile est, mẽdacio placeat. Otiosum enim hominẽ seductum existimat vulgus & securum, & se contentũ, sibique viuentem: quorũ nihil vlli contingere, nisi sapiẽti, potest. Ille quidem nulla re sollicitus scit sibi viuere. Ille .n. (quod est primum) scit viuere. Nã qui res & homines fugit, quem cupiditatum suarum infelicitas relegauit, qui alios feliciores videre nõ potuit, qui velut timidũ atq; iners animal, metu oblituit, ille sibi nõ viuit, sed (quod est turpissimum) ventri, somno, libidini. Nõ continuo sibi viuit, q nemini. Adeo tamen magna res est constantia, & in proposito suo perseuerantia, vt habeat auctoritatẽ inertia quoq; pertinax. De ipsa villa nihil possum tibi certi scribere: frontem .n. eius tantũ noui, & exposita; quæ ostẽdit etiã transeũtibus. Speluncæ sũt duæ magni operis, laxo atrio pares, manufactæ: quarũ altera solem non recipit, altera vsq; in occidentẽ torretur. Platanona medius riuus & a mari & ab Acherusio lacu receptus Euripi modo diuidit, alendis piscibus (etiam si assiduo exhauriatur) sufficiens. Sed illi, cum mare patet, parcitur: cum tẽpestas piscatoribus dedit ferias, manus ad parata porrigitur. Hoc tamen est commodissimum in villa, quod Baias trans parietem habet: incommodis illarum caret, voluptatibus fruitur. Has laudes eius ipse noui: nũc esse villam totius anni credo. Occurrit .n. Fauonio, & illum adeo excipit, vt Baijs neget. Non stulte videtur elegisse hũc locum Vatia, in quem otium suum pigrũ iam & senile conferret. Sed non multum ad tranquillitatẽ locus confert: animus est,

m. Ovid:
tempora nobis.

quibus traditur quod possessiones etiam

s inter præsentes. Tac: 1 Ann: cap:6
bsentes.

non Romæ.
um & fastidium auribus oboriatur,
e velis ut ista non audias.
halteribus (ab ἅλλεσθαι saliendo) pon=
prehensis ad saltum se librare consue

endo, usus & Cic: 1 famil: ep: 9
us lib: 7 advers: cap: 4. Pilicrepo iti=
iactandi dum datatim luditur, in
ibus tollebatur. Idem, unde intelli=
pilas quæ decidissent in terram, teste
genda sequentia. Notandum autem ej
Petronio, etiam numeratas esse.
Scandalum. contumeliosum derisorem aliorum. Fulgent: Nelle sapientiæ
scandali dulcoratus resipisceat. ubi scandali antea lectum fuit.

qui commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna mæstos, vidi in media solitudine occupatis similes. Quare non est quod existimes, ideo parum bene compositum esse te, quod in Campania non es. quare autem non es? hucusque cogitationes tuas mitte. Conuersari cum amicis absentibus licet: & quidem quotiens velis, quamdiu velis, magis hac voluptate, quæ maxima est, fruimur, dum absumus. Præsentia enim nos delicatos facit: & quia aliquando vna loquimur, ambulamus, considemus, cum diducti sumus, nihil de his quos modo vidimus, cogitamus: & ideo æquo animo ferre debemus absentiam, quia nemo non multum etiam præsentibus abest. Pone hic primum noctes separatas: deinde occupationes vtrinque diuersas, deinde studia secreta, suburbanas profectiones: videbis non multũ esse, quod nobis peregrinatio eripiat. Amicus animo possidendus est. hic autem nunquam abest: quemcunq; vult, quotidie videt. Itaq; mecum stude, mecum cena, mecum ambula. In angusto viueremus, si quicquã esset cogitationib. clausum. Video te, mi Lucili, cũ maxime audio: adeo tecum sum vt dubitẽ, an incipiã non epistolas, sed codicillos tibi scribere.

Animo & cogitatione.

EP. LVII. PEREAM si est tam necessarium quã videtur silentiũ in studia seposito. Ecce vari⁹ clamor vndiq; me circumsonat. supra ipsum balneũ habito. Propone nunc tibi omnia genera vocum, quæ in odium possunt aures adducere: cum fortiores exercẽtur, & manus plumbo graues iactant, cũ aut laborãt aut laborantẽ imitantur, gemitus audio: quotiẽs retentum spiritum remiserunt, sibilos & acerbissimas respirationes: cũ in aliquẽ alipten inertẽ, & hac plebeia vnctione contentũ incidi, audio crepitũ illisæ manus humeris: quę prout plana puenit, aut cõcaua, ita sonũ mutat. Si vero pilicrepus supuenerit, & numerare cœperit pilas, actũ est. Adijce nũc scordalũ &

compressum anhelitum laxaverunt.

furem

...rum bene compositum. Non satis esse felicem. Ovid:
Non ita sum positus neque sunt ea tempora nobis.

Animo possidendus est. ad iura aspectum est quibus traditur quod possessio^nes^ etiam animo retineri possint. add: instituta.

Non epistolas sed codicillos. codicillorum usus inter praesentes. Tac: 1 Ann: cap: 6 & 4 Ann: cap: 39 epistolae mittuntur ad absentes.

Supra balneum habito. Baiis in diversorio non Romae.

In odium adducere aures. efficere ut odium & fastidium auribus oboriatur, vel ut ipse tuas aures oderis usque carere velis ut ista non audias.

Manus plumbo graves iactant. nempe halteribus (ab ἄλλεσθαι saliendo) pon=dera haec plumbea erant, quibus manu prehensis ad saltum se librare consue=verunt. add: Iuvenal: sat: 6. 421.

Alipten. unctorem ab ἀλείφειν, ungendo, usus & Cic: 1 famil: ep: 9

Pilicrepus. qui pila ludit. add: Turnebus lib: 7 advers: cap: 4. Pilicrepo iti=dem tribuitur quod numeraverit vices iactandi dum datatim luditur, in quo cum errasset, clamor à circumstantibus tollebatur. Idem, unde intelli=genda sequentia. Notandum autem est pilas quae decidissent in terram, teste Petronio, etiam numeratas esse.

Scordalum. contumeliosum derisorem aliorum. Fulgent: Melle sapientiae scordali dulcoratus resipiscat. ubi scandali antea lectum fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Furem deprehensum. quo deprehenso undique exclamari solet, in balneis autem ad vestes surripiendas frequentes fures erant, qui fures balnearii add: ff: l. 47 Tit: 17.
In piscinam locum natandi exercitio destinatum. Martial: l. 3. ep: 44

In thermas fugio sonas ad aurem.
Piscinam peto, non licet natare.

Rectæ voces sunt. pronunciatæ sono naturali, non infractæ aut fictæ.
Alipilum. vellendis alarum pilis & aliarum corporis partium operas collocantem.
Botularium. Qui venales proclamat botulos, genus autem farciminis est. Apic: l. 2. c.
Crustularium. crustula fuere panes leviter molliti. Horat:

— — — Pueris dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima.

Perducat ad mortem. sit multo molestissima. Horat: occidis sæpè rogando. Enicas idem est.
Fabrum inquilinum. qui in iisdem ædibus, in eadem insula tabernam sibi habet conductam.
Qui ad metam sudantem tubas experitur & tibias. Corruptus plane hic locus est atque ita forte restituendus: Qui ad metam (urbis locum in regione 4. Victor) sudans tabulas experitur ad tibias. De eo qui se exercet ad quærendam vocem quam clarissimam, quod histriones fecerunt maxime qui egerunt fabulas ad tibias. add: Salmas: ad inscr: Andriæ Terent: Tabulæ autem istæ fuerunt plerumque plumbeæ sub quibus pectori impositis exclamabant cantica. Sueton: Nerone cap: 20, ubi Neroni idem exercitium tribuitur. Noster infra ep: 122: Audio clamorem concitatum, quæro cuiusmodi tabulæ sunt chartæ plumbeæ quid sit? Dicitur vocem exercere. Si legeretur sub tabula se experitur ad tibias sensus satis clarus foret.
Pausarium. nimirum qui requiemque modumque voce dabat remis add: Plaut: Merc: 4: 2. 5. Fiebat autem malleo aut pertica in corpus resonans impulsa quem malleum portisculum vocat Nonius & Plautus in Asin: ubi translate: Ad loquendum & tacendum tute habeas portisculum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

explicatur. videtur à fronte lætiora & explicata esse traductum, vel, in quam quasi de cor= quasi porrigit mens summa cum voluptate. Ita loquitur de mente quasi de

lectum.

impedimento est quo minus sit securus

strepant. i.e. sint impedimenta quo mi=

re incendio urbem.

onis, à militibus, quorum munus

lunis recrudescens quod male rursus

furem deprehẽsum, & illũ cui vox sua in balneo placet. Adijce nũc eos, q̃ in piscinam cum ingenti impulsæ aquæ sono saliunt. Præter istos, quorum, si nihil aliud, rectę voces sunt, alipilum cogita, tenuem & stridulam vocem, quo sit notabilior, subinde exprimentem, nec vnquam tacentem, nisi dum vellit alas & alium pro se clamare cogit. Iam libarij varias exclamationes, & botularium, & crustularium, & omnes popinarum institores, mercem sua quadam & insignita modulatione vendentes. O te, inquis, ferreum, aut surdum, cui mens inter clamores tam varios, tam dissonos, constat; cum Chrysippum nostrum assidua salutatio perducat ad mortem. At me hercules, ego istum fremitũ non magis curo, q̃ fluctũ aut deiectum aquę. Quãuis audiã cuidam genti hanc vnã fuisse causam, vrbẽ suã transferendi, q̃a fragorẽ Nili cadẽtis ferre nõ potuit. Magis mihi vox auocare videtur, q̃ crepit⁹. Illa .n. animũ abducit, hic tãtum aures implet ac verberat. In ijs quę me sine auocatione circũstrepũt, essedas transcurrẽtes pono, & fabrũ inq̃linũ, & serrariũ vicinũ, aut hunc q̃ ad metam sudante tubas experitur & tibias, nec cãtat, sed exclamat. Etiã molestior est mihi sonus, q̃ intermittitur subinde, q̃ q̃ continuatur. Sed iam me sic ad omnia ista duraui, vt audire vel pausariũ possim, voce acerbissima remigib. modos dantẽ. Animũ .n. cogo sibi intentum esse nec auocari ad externa. omnia licet foris resonent, dum intus nihil tumultus sit, dũ inter se non rixentur cupiditas & timor, dũ auaritia luxuriaq; non dissideant, nec altera alteram vexet. Nam quid prodest totius regionis silentium, si affectus fremunt?

Omnia noctis erant placida composta quiete.

Falsum est. nulla placida quies est, nisi quam ratio composuit. Nox exhibet molestiam, non tollit, & sollicitudines mutat. Nam dormientium quoq; insomnia tam turbulenta sunt, quam dies. illa

add: Martiali l.3. ep: 44.

magis advertit

Notabile

Nat: c.2

pag: 180.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Furem deprehensum. quo deprehenso undique exclamari solet, in balneis autem ad vestes subligendas frequentes fures erant, qui fures balneary add: ff: l. 47 Tit: 17.
In piscinam locum natandi exercitio destinatum. Martial: l. 3. ep: 44

In thermas fugio sonas ad aurem.
Piscinam peto, non licet natare.

Rectæ voces sunt. pronunciatæ sono nat
Alipilum. vellendis alarum pilis & al
cantem.
Botularium. Qui venales proclamat bo
Crustularium. crustula fuere panes le
— — — Pueris d
Doctores, elementa velint
Perducat ad mortem. sit multo molest
idem est.
Fabrum inquilinum. qui in ijsdem æ
habet conductam.
Qui ad metam sudantem tubas experi
est atque ita forte restituendus: Qui ad m
sudans tabulas experitur ad tibias. De
quam clarissimam, quod histriones fec
ad tibias. add: Salmas: ad inst: Andriæ Te
plerumque plumbeæ sub quibus pectori i
eiusmodi tabulæ sunt chartæ plumbeæ
citium tribuitur. Noster infra ep: 122:
quid sit? dicitur vocem exerceri. si legeret
Sensus satis clarus foret.
Pausarium. nimirum qui requiemque modum
2. 5. Fiebat autem malleo aut pertica in corp
tisculum vocat Nonius & Plautus in Asin: ubi
habeas portisculum.

sic laborans nauser.

tranquillitas vera est, in quam bona mens explicatur. Aspice illum, cui somnus laxæ domus silentio quæritur, cuius aures ne quis agitet sonus, omnis seruorum turba conticuit, & suspensum, accedentiũ propius vestigium ponitur. Huc nẽpe versatur atq; illuc, somnum inter ægritudines leuem captans: quę non audit, audisse se queritur. Quid in causa putas esse? animus illi obstrepit: hic placandus est, huius cõpescenda est seditio: quem non est ꝙ existimes placidum, si iacet corpus. Interdũ quies inquieta est. Et ideo ad rerum actus excitandi, ac tractatione bonarũ artiũ occupandi sumus, quotiens nos male habet inertia sui impatiens. Magni imperatores cum male parere militem vident, aliquo labore compescunt, & expeditionibus detinent. Nunq̃ vacat lasciuire districtis: nihilque tam certum est quam otij vitia negotio discuti. Sæpe videmur tædio rerũ ciuilium, & infelicis atq; ingratæ stationis pænitentia secessisse: tamẽ in illa latebra, in quam nos timor & lassitudo coniecit, interdũ recrudescit ambitio. Non enim excisa desijt, sed fatigata, aut etiam abiecta, rebus parum sibi cedentibus. Idem de luxuria dico, quæ videtur aliquando cessisse: deinde frugalitatem professos sollicitat, atq; in media parsimonia voluptates non damnatas, sed relictas petit: & quidem eo vehementius, quo occultius. Omnia.n. vitia in aperto leuiora sunt: morbi quoque tunc ad sanitatẽ inclinant, cum ex abdito erumpunt, ac vim suam proferunt. Et auaritiam itaq; & ambitionem, & cætera mala mentis humanæ, tũc perniciosissima scias esse, cum simulata sanitate subsidunt. Otiosi videmur, & non sumus. Nam si bona fide sumus, si receptui cecinimus, si speciosa contempsimus, vt paulo ante dicebam, nulla res nos auocabit, nullus hominum auiumque concentus interrumpet cogitationes bonas, solidasque & iam certas. Leue illud

haud dubie

inge-

Explicatur. videtur à fronte lætiore & explicata esse traductum, vel, in quam
quasi porrigit mens summa cum voluptate. Ita loquitur de mente quasi de cor=
pore quod explicamus late per mollissimum lectum.

Animus illi obstrepit. molestiam exhibet, illi impedimento est quo minus sit securus
Flor: lib: 7 cap: penult: Ne vitia virtutibus obstrepant. i.e. sint impedimenta quo mi=
nus intelligantur.

Districtis. occupatis. Flor: lib: 4. c. 1: Distringere incendio urbem.

Stationis poenitentia. loci, muneris, conditionis, à militibus, quorum munus
sunt stationes sive excubiæ.

Recrudescit ambitio. rursus oritur. Ita vulnus recrudescens quod male rursus
incipit habere & cruciare doloribus.

receptui cecinimus. si subduximus nos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Arietata inter se arma. collisa summa cum vi, utitur & lib: 1 de ira cap: 3:
Antequam acies inter se arietarent. Alibi: Dentium inter se arietatorum fragor.

Sarcinæ. opes, divitiæ. Pöeta:

Parca licet portes argenti vascula puri
Nocte iter ingressus gladium contumq; timebis.
Et motæ ad ripam trepidabis arundinis umbram,
cantabit vacuus coram latrone viator.

Multa trahentibus de rebus gravioris ponderis unde & trahere vitam de vita molesta. Virgil: Afflictus vitam in tenebris luctuq; trahebam.

Nihilominus navigasse. adeo instabili curru & sæpè natanti ferè usi sumus in via madida & inæquali.

Totum fatum. conditionem, sortem. Fatum enim non tantum est decretum deorum, sed etiam quicquid decreto continetur sive bonum sive malum. add: Flor: lib: 1. c. 3.

A ceromate excepit nos haphe. p. post ceroma. Flor: lib: 1. c. 14: A Latinis aggressus est gentem Sabinam. est autem ceroma unguentum quo usi athletæ ante luctam, factum ex oleo, cera & terra in speciem luti. Rubin: ad Juvenal: & Martial: lib: 14 ep: 50. Haphe autem est ab ἅπτω contrecto, inde & Græcis ἁφὴ p. contrectatione. Dicebatur autem ita pulvis quo post unctionem aspergebantur athletæ, ne non inter pugnandum prehendi possent.

Faucibus illis. Intelligit foramina & quasi fenestras quasdam, quibus in cryptam e superficie montis demitteretur lumen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ingenium, nec se adhuc reduxit introrsus, quod ad vocem ex accidenti erigitur. Habet intus aliquid sollicitudinis, & concepti pauoris, quod illũ curiosum facit, vt ait Virgilius noster:

Et me quem dudum non vlla iniecta mouebant
Nunc omnes terrent auræ, sonus excitat omnis
Tela, nec aduerso glomerati ex agmine Graii,
Suspensum, & pariter comitique onerique timentem,

2 Æn. 729

Prior ille sapiens est, quem non tela vibrantia, non arietata inter se arma agminis densi, non vrbis impulsæ fragor territat. Hic alter imperitus est, rebus suis timet, ad omnem crepitum expauescens, quem vna quælibet vox pro fremitu accepta deiecit, quem motus leuissimi exanimant. Timidum illum sarcinæ faciunt. Quemcunque ex istis felicibus elegeris, multa trahentibus, multa portantibus, videbis illũ comitique onerique timentem. Tunc ergo te scito esse compositum, cum ad te nullus clamor pertinebit: cum te nulla vox tibi excutiet: non si blandietur, non si minabitur, non si inani sono varia circumstrepet. Quid ergo? non aliquando commodius est, carere conuicio? fateor. Itaque ego ex hoc loco migrabo. sed experiri & exercere me volui. Quid necesse est diutius torqueri. cum tam facile remedium Vlixes sociis etiam aduersus Sirenas inuenerit;

EP. LVIII. CVM Baijs deberem Neapolim repetere, facile credidi tempestatem esse, ne iterum nauem experirer, sed tantum luti tota via fuit, vt possem videri nihilominus nauigasse. Totum athletarũ fatum mihi illo die perpetiendum fuit. A ceromate nos haphe excepit in Crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil illis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non vt per tenebras videamus, sed vt ipsas. Ceterum etiam si locus haberet lucẽ, puluis auferret, in aperto quoq; res grauis & mo-

ep: 57

in campo.

Spiramenta cavernarum. p. cavernis
i pulvis.

levem & subitam et si non plenam ac
tis icta iuventus. p. perculsa.

mmoq; fastigio. Festus crepidines saxa

diatoria.

dinarium ubi valetudinarij sunt

permanere legunt, integrum fili=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Arietata inter se arma. collisa summa
Antequam acies inter se arietarent. Alib

Sarcinæ. opes, divitiæ. Pöeta:
Pauca licet portes argenti vascula
Nocte iter ingressus gladium contum
Et motæ ad lunam trepidabis arundi
cantabit vacuus coram latrone via
Multa trahentibus de rebus gravioris
molesta. Virgil: Afflictus vitam in te

Nihilominus navigasse. adeo instabili
in via madida & inæquali.
Totum fatum. conditionem, sortem. F
deorum, sed etiam quicquid decreto contin
Flor: lib: 1. c. 3.
A ceromate excepit nos haphe. p. post
gressus est gentem Sabinam. est autem
lictam, factum ex oleo, cera & terra in
lib: 14 ep: 50. Haphe autem est ab ἅφω
tione. Dicebatur autem ita pulvis quo p
ne non inter pugnandum prehendi possent.
Faucibus illis. Intelligit foramina & quasi fenestras quasdam, quibus in cryp
e superficie montis demitteretur lumen.

in quem nihil efficere potest

Iustin: l. 11

& molesta: quid illic, vbi in se volutatur, & cum sine vllo spiramento sit inclusus, in ipsos à quibus incitatus est recidit? Duo incommoda inter se contraria simul pertulimus. eadem via, eodem die, & luto, & puluere laborauimus. Aliquid tamen mihi illa obscuritas, quod cogitarem, dedit. Sensi quendam ictum animi, & sine metu mutationem, quam insolitæ rei nouitas simul ac fœditas fecerat. Non de me nunc tecum loquor, qui multum ab homine tolerabili, ne dum a perfecto absum, sed de illo in quem ius fortuna perdidit; huius quoque ferietur animus, mutabitur color. Quædam enim sunt, mi Lucili, quæ nulla virtus effugere potest: admonet illã naturæ mortalitatis suę. itaq; & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subita, & caligabit, si vastã altitudinem in crepidine eius constitutus despexerit. Non est hic timor, sed naturalis affectio inexpugnabilis rationi. Itaque fortes quidam & paratissimi fundere suum sanguinem, alienum videre non possunt: quidam ad vulneris noui, quidam ad veteris & purulenti tractationem inspectationemque concidunt & linquuntur animo; alij gladium facilius recipiunt, quam vident. Sensi ergo (vt dicebam) quandam non quidem perturbationem, sed mutationem. Rursus ad primum conspectũ redditæ lucis, alacritas incogitata rediit & iniussa. Illud deinde mecum loqui cœpi, quã inepte quædam magis ac minus timeremus, cum omnium idẽ finis esset Quid enim interest, vtrum supra aliquem vigilarium ruat, an mons, an turris? Nil inuenies. Erunt tamen qui hanc ruinam magis timeant, quamuis vtraque mortifera æque sit. Adeo non effectus, sed efficientia timor spectat. Nunc me putas de Stoicis dicere, q existimant animã hominis magno pondere extriti permeare non posse, & statim spargi, quia non fuerit illi exitus liber. Ego vero non facio.

ine ullo spiramento. Iustin: lib: 4. c. 1: Spiramenta cavernarum. p. cavernis intelligit autem fauces quibus possit emitti pulvis.

ctum animi. perturbationem aliquam levem & subitam etsi non plenam ac diuturnam. Liv. lib: 1. c. 16: Metu orbitatis icta iuventus. p. perculsa.

n crepidine. in margine altitudinis, summoque fastigio. Festus crepidines saxa eminentia interpretatur.

Recipiunt. patiuntur infigi corpori. Vox gladiatoria.

igilarium. ubi vigiles sunt, ut valetudinarium ubi valetudinarij sunt si locus recte se habeat.

Permeare. evadere per imposita. Alij permanere legunt, integrum scili= et in sua substantia.

spargi dissolvi in particulas.

Paupertas, imo egestas. Paupertas illorum est quibus exiguæ sunt opes, sed unde adhuc possit vivi, egestas illorum qui egent necessarijs ad vitam. add: Inde apud Horat: ode 1 l. 1 Pauperiem pati dicitur p. vita tenui esse contentum.

Peragentem. plus quam agentem, vexantem quampessime. Virgil: Agit ipse furentem in somnis ferus Æneas.

Cernere ferro. p. decernere. Plautus arg: Amphit: pro patria dum cernit cum Thelebois hostibus. Ennius: Malim bis vitam sub armis cernere quam semel parere.

dio. Qui hoc dicunt, videntur mihi errare. Quemadmodum flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, quo vrgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur, nec scinditur quidem, sed circa id cui cessit refunditur: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ per ipsa quibus premitur, erumpit. Quomodo flumini, etiam cum latissime percussit ac fulsit, per exiguum foramen est reditus: sic animo, qui adhuc tenuior est igne, per omne corpus fuga est. Itaq; de illo quærendum est an possit immortalis esse. Hoc quidem certum habe, si superstes est corpori, propter hoc illum nullo genere posse perire, propter quod non perit: quoniam nulla immortalitas cum exceptione est, nec quicquam noxium æterno est.

[illegible] nulla ratione:

EP. LIX. QVANTA verborum nobis paupertas, immo egestas sit, nunquam magis quam hodierno die intellexi. Mille res inciderunt, cum forte de Platone loqueremur, quæ nomina desiderarent, nec haberent: quædam vero, cum habuissent, fastidio nostro perdidissent. Quis autem ferat in egestate fastidium? Hunc quem Græci œstrum vocant, pecora peragentem, & totis saltibus dissipantem, asilum nostri vocabant. hoc Virgilio licet credas:

[illegible] successit [illegible]

elegantia morositate vel & contemptu.

Etiam hic tabanus latinis. Serv: ad 3 Georg: v. 146.

Et lucum Silari iuxta ilicibusque virentem
Plurimus Alburnum volitans, cui nomen asilo
Romanum est, œstrum Græci vertere vocantes,
Asper, acerba sonans, quo tota exterrita silvis
Diffugiunt armenta.----

uto intelligi istud verbum interisse. Ne te longe differam, quædam simpliciter in vsu erant, sicut cernere ferro inter se dicebant. Idem Virgilius hoc probabit tibi.

Stupet

ateria & ratio sive Deus quæ initium
nnia redigentur in nihilum, inde dicit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Paupertas, imo egestas. Paupertas illoru[m]
unde adhuc possit vivi, egestas illorum
Inde apud Horat: Ode 1 l.1 Pauperiem pati dicitur. p

Peragentem. plus quam agentem, vexan[tem]
furentem in somnis ferus Æneas.

Cernere ferro. p. Decernere. Plautus arg: A[mph.]
Thelebois hostibus. Ennius: Malim bis
parere.

---Stupet ipse Latinus,
Ingentis genitos diuersis partibus orbis
Inter se coiisse viros, & cernere ferro

quod nunc decernere dicimus. Simplicis illius v[erbi]
vsus amissus est. Dicebant antiqui, si iusso, id e[st]
iussero. Hoc nolo mihi credas, sit fides Virgilio:

Cetera qua iusso, mecum manus inferat arma.

Non id ago nunc hac diligentia, vt ostendam qu[am]
tum tempus apud grammaticum perdiderim: se[d]
ex hoc intelligas, quantum apud Ennium & A[ccium]
verborum situs occupauerit: cum apud hunc q[uo]-
que qui quotidie excutitur, aliqua nobis subdu[cta]
sint. Quid, inquis, sibi ista vult præparatio? q[uo]
spectat? Non celabo te. cupio, si fieri potest pr[opi]-
tijs auribus tuis, essentiam dicere: sin minus, di[cam]
& iratis. Ciceronem auctorem huius verbi hab[eo],
puto locupletem. Si recentiorem quæris, Fa[bia]-
num, disertum & elegantem, orationis etiam [ad]
nostrum fastidium, nitidæ. Quid enim fiet, mi [Lu]-
cili? quomodo dicetur οὐσία, res necessaria, natu[ram]
continens, fundamentum omnium? Rogo itaq[ue]
permittas mihi hoc verbo vti. nihilominus dab[o o]-
peram vt ius a te datum parcissime exerceam: f[or]-
tasse contentus ero mihi licere. Quid proderit f[aci]-
litas tua, cum ecce id nullo modo Latine exprim[ere]
possim, propter quod linguæ nostræ conuicium fe[ci]?
Magis damnabis angustias Romanas, si scieris vn[am]
syllabam esse, quam mutare non possim. Quæ [haec]
sit, quæris? τὸ ὄν. Duri tibi videbor ingenij: in me[dio]
positum esse: posse sic transferri, vt dicam, Qu[od]
est. Sed multum interesse video. cogor verb[um]
pro vocabulo ponere. Sed id si necesse est, pona[m].
Quod est. Sex modis hoc à Platone dici, amicus [no]-
ster homo eruditissimus hodierno die dicebat. [O]-
mnes tibi exponam, si ante indicauero esse al[iquod]
genus. Nunc enim primum illud genus quærim[us]

Virgilianum

Cuius scripta in-
teriere.

nomine.

turam continens. hæc autem sunt materia & ratio sive Deus quæ initium
unt omnium rerum, sine quibus omnia redigentur in nihilum, inde dicit
od contineat naturam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ex quo ceteræ species suspensæ sunt, a quo nascitur omnis diuisio, quo vniuersa comprehensa sunt. Inuenietur autem, si cœperimus singula retro legere. sic enim perducemur ad primum. Homo species est, vt Aristoteles ait. Equus species est, canis species. ergo commune aliquod quærendum est his omnibus vinculum, quod illa complectatur, & sub se habeat. Hoc quid est? animal. Ergo genus esse cœpit omnium horum, quæ modo retuli, hominis, equi, canis, animal. Sed sunt quædam quæ animam habent, nec sunt animalia. Placet enim satis & arbustis animam inesse. Itaque & viuere illa, & mori dicimus. Ergo animantia superiorē tenebūt locum, quia & animalia in hac forma sunt, & sata. Quædam anima carent, vt saxa. Itaque aliquid erit animantibus antiquius, scilicet corpus. hoc sic diuidam, vt dicam corpora omnia aut animata esse, aut inanima. Etiamnum est aliquid superius, quam corpus. Dicimus enim quædam corporalia esse, quædā incorporalia. Quid ergo erit ex quo hæc diducātur? Illud cui nomen modo parum proprium imposuimus, Quod est. Sic enim in species secabitur, vt dicamus: aut corporale est, aut incorporale. Hoc ergo genus est primum & antiquissimum, & vt ita dicā, generale. Cetera genera quidem sunt, sed specialia, tanquam homo genus est. habet enim in se nationū species, Græcos, Romanos, Parthos: colorum, albos, nigros, flauos: habet singulos, Catonem, Ciceronē, Lucretium. Itaque qua multa continet, in genus cadit: qua sub alio est, in speciem. Illud genus quod est generale, supra se nihil habet. Initium rerum est: omnia sub illo sunt. Stoici volunt superponere huic etiam aliud genus magis principale: de quo statim dicam, si prius illud genus, de quo locutus sum, merito primum poni docuero, cum sit rerum omnium capax. Quod est, in has species diuido, vt

natur alicuius ars aut scientia.

ſint corporalia, aut incorporalia. Nihil tertium eſt. Corpus quomodo diuido? vt dicam, aut animantia ſunt, aut inanima. Rurſus animantia quemadmodum diuido? vt dicam, quædam animum habent, quædam tantum animam: aut ſic: quædam impetum habent, incedunt, tranſeunt: quædam ſolo affixa, radicibus aluntur & creſcunt. Rurſus, animalia in quas ſpecies ſeco? aut mortalia ſunt, aut immortalia. Primum genus Stoicis quibuſdam videtur. ſed quare videatur, ſubijciam. In rerum (inquiunt) natura quædam ſunt, quædam non ſunt. Et hæc autem quæ non ſunt, rerum natura complectitur, quæ animo ſuccurrunt, tanquam Centauri, Gigantes, & quicqd aliud falſa cogitatione formatũ, habere aliquam imaginem cœpit, quamuis non habeat ſubſtantiam. Nunc ad id quod tibi promiſi reuertor, quomodo quæcunque ſunt, in ſex modos Plato partiatur. Primum illud quod eſt, nec viſu nec tactu, nec vllo ſenſu comprehẽditur: cogitabile eſt: quod generaliter eſt: tanquam homo generalis ſub oculos non venit, ſed ſpecialis venit, vt Cicero & Cato. animal non videtur. ſed cogitatur: videtur autem ſpecies eius, equus & canis. Secundum ex his quæ ſunt, ponit Plato, quod eminet & exuperat omnia. Hoc ait per excellentiam eſſe, vt poeta communiter dicitur. omnibus enim verſus facientibus hoc nomen eſt. ſed iam apud Græcos in vnius notam ceſſit. Homerum intelligas, cum audieris poetam. Quid ergo hoc eſt? Deus ſcilicet maior ac potentior cunctis. Tertium genus eſt eorum quæ propriè ſunt: innumerabilia hæc ſunt, ſed extra noſtrũ poſita conſpectum. Quæ ſint, interrogas? Propria Platonis ſuppellex eſt: ideas vocat, ex quibus omnia quæ fiunt, & ad quas cuncta formantur. Hæ immortales, immutabiles, inuiolabiles ſunt. Quid ſit Idea, id eſt, quid Platoni eſſe videatur, audi. Idea eſt ce

Supellex. id quo maxime nititur & ornatur alicuius ars aut scientia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Tangiam inane. quo atomi continen-
tur. Serv: ad ecl: 6 Virgil: v. 30.
Tangimus. hæc sunt corpora. Lucret:
Tangere enim & tangi nisi corpus nul-
la potest res.

nihil manere, omnia in cursu per-
m nemo bis ingreditur, ita nec eodem
numere dirum.

est eorum quæ natura fiunt exemplar æternum. Adijciam definitioni interpretationem, quo tibi res apertior fiat. Volo imaginem tuam facere, exemplar picturæ te habeo, ex quo capit aliquem habitum mens quem operi suo imponat. Ita illa quæ me docet & instruit facies, à qua petitur imitatio, Idea est. Talia ergo exẽplaria infinita habet natura rerum; hominum, piscium, arborum: ad quæ quodcunq; fieri ab illa debet, exprimitur. Quartũ locum habet εἶδος. Quid sit hoc εἶδος, attendas oportet: & Platoni imputes, non mihi, hãc rerum difficultatem. Nulla est autem sine difficultate subtilitas. Paulo ante pictoris imagine vtebar. Ille cum reddere Virgilium colorib. vellet, ipsum intuebatur. Idea erat Virgilij facies, futuri operis exemplar: ex hac quod artifex trahit, & operi suo imposuit, εἶδος est. Quid intersit, quæris? alterũ exemplar est, alterũ forma ab exẽplari sumpta, & operi imposita. Alterã artifex imitatur, alteram facit. Habet aliquam faciem statua: hæc est idos. Habet aliquã faciẽ exemplar ipsum, quod intuens opifex, statuam figurauit. hæc Idea est. Etiamnum aliam desideras distinctionem? Idos in opere est; Idea extra opus: nec tãtum extra opus est, sed ante opus. Quintum genus est eorum quæ communiter sunt: hæc incipiunt ad nos pertinere: hic sunt omnia, homines, pecora, res. Sextũ genus eorum est quæ quasi sunt, tanquam inane, tanquam tempus. Quæcunque videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse proprie putat. Fluunt enim, & assidua diminutione atq; adiectione sunt. Nemo nostrum idem est in senectute qui fuit iuuenis. Nemo est mane, q̃ fuit pridie. Corpora nostra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, currit cum tempore. Nihil ex his quæ videmus, manet. Ego ipse dum loquor mutari ista, mutatus sum. Hoc est quod ait Heracletus: In idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

flumen bis non descendimus. Manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc in amne manifestius est, quam in homine. Sed nos quoque non minus velox cursus præteruehit: & ideo admiror dementiam nostram, quod tantopere amamus rem fugacissimam, corpus, timemusque ne quando moriamur: cum omne momentum, mors prioris habitus sit. Vis tu timere, ne semel fiat quod quotidie fit? De homine dixi fluida materia & caduca, & omnibus obnoxia casibus. Mundus quoque, æterna res & inuicta, mutatur, nec idem manet. Quamuis enim omnia in se habeat quæ habuit, aliter habet quã habuit, ordinẽ mutat. Quid, inquis, ista subtilitas mihi proderit? si me interrogas, nihil. Sed quemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit atque auocat, & vt dici solet, pascit: sic nos animum aliquando debemus relaxare, & quibusdam oblectamentis reficere: sed ipsa oblectamenta opera sint: ex his quoque si obseruaueris, inuenies, quod possit fieri salutare. Hoc ego, mi Lucili, soleo facere: ex omni vocatione, etiamsi à Philosophia longissime auersa est, eruere aliquid conor, & vtile efficere. Quid de istis capiam, quæ modo tractauimus, remotis à reformatione morum? Quomodo meliorem me facere Ideæ Platonicæ possunt? Quid ex istis traham, quod cupiditates meas comprimat? vel hoc ipsum, quod omnia ista quę sensibus seruiũt, quæ nos accendunt & irritant, negat Plato ex ijs esse quæ vere sint. Igitur ista imaginaria sunt, & ad tempus aliquam faciem ferunt. nihil horum stabile nec solidum est. & nos tamen cupimus tanquam aut semper futura, aut semper habituri. imbecilli fluidique per internalla consistimus. Mittamus animum ad illa, quæ æterna sunt. miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deumq; inter illa versantẽ & prouidentem, quemadmodum

quæ

Non defendimus. Id voluit Heraclitus nihil manere, omnia in cursu per-
petuo esse, quare ut in flumen plane idem nemo bis ingreditur, ita nec eodem
modo eadem iterare cuiquam concessum munere divum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

quæ immortalia facere nõ potuit, quia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitiũ corporis vincat. Manent enim cuncta, non quia æterna sunt, sed quia defenduntur cura regentis. Immortalia tutore non egent, Hæc conseruat artifex, fragilitatem materiæ vi sua vincens. Contemnamus omnia, quæ adeo pretiosa non sunt, vt an sint omnino, dubium sit. Illud simul cogitemus, si mundum ipsum non minus mortalem, quam nos sumus, prouidentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostra quoque prouidentia longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars maior perit, potuerimus regere & coercere. Plato ipse ad senectutem se diligentia pertulit. Erat quidem corpus validum ac forte sortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed nauigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ auiditatem euocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus causis. Nam hoc scis, puto, Platoni diligentiæ suæ beneficio contigisse, ꝙ natali suo decessit, & annum vnum atque octogesimum impleuit, sine vlla deductione. Ideo Magi, qui forte Athenis erant, immolauerunt defuncto, amplioris fuisse sortis quam humanæ rati, quia consummasset perfectissimum numerum, quem nouem nouies multiplicata componunt. Non dubito, quin paratus esset paucos dies ex ista summa & sacrificium remittere. Potest frugalitas producere senectutem: quam vt non puto concupiscendam, ita ne recusandam quidem. Iucundum est esse secum quam diutissime, cum quis se dignum quo frueretur, effecit. Itaque de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non operiri, sed manu facere. Prope est a timente, qui fatum segnis expectat: sicut ille vltra modum deditus vino est,

Graecis πλάτ[illegible] [illegible], antea Aristoclem dictum volunt.

qui amphoram exsiccat, & fęcem quoque exsorbet.
De hoc tamen quæremus, pars summa vitæ, vtrum
fæx vitæ hæc sit, an liquidissimum ac turpissimum
quiddam: si modo mens sine iniuria est, & integri
sensus animum iuuant, nec defectū & præmortuum
ministro infirmissimum. corpus est. Plurimum .n. refert, vitam aliquis exten-
dat, an mortem. At si inutile ministerijs est corpus,
quid ni oporteat educere animum laborantem?
& fortasse paulo ante quam debet, faciendum est,
ne cum fieri debeat, facere non possis: & cum ma-
ius periculum sit male viuendi, quam cito moriēdi,
stultus est qui non exigui temporis mercede, ma-
damno. gnæ rei aleam redemit. Paucos longissima senectus
ad mortem sine iniuria pertulit. Multis iners vita si-
ne vsu iacuit sui. Quanto deinde crudelius iudicas,
aliquid ex vita perdidisse, quamuis finienda? Noli
me inuitus audire, tanquam ad te iam pertineat ista
sententia: sed qd dicam æstima. Non relinquam se-
nectutem, si me totum mihi reseruabit: totum au-
tem ab illa parte meliore. At si cœperit concutere
mentem, si partes eius conuellere, si mihi non vitam
reliquerit, sed animam: prosiliam ex ædificio putri-
do ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat
sanabilem, nec officientem animo: non afferam mi-
hi manus propter dolorem. sic mori vinci est. Hunc
tamen si sciero perpetuo mihi esse patiendum; ex-
ibo non propter ipsum, sed quia impedimento mi-
hi futurus est ad omne propter quod viuitur. Im-
becillus est & ignauus, qui propter dolorem mori-
tur: stultus, qui doloris causa viuit. Sed in longū ex-
eo. Est præterea materia quæ ducere diem possit. Et
quomodo finem vitæ imponere poterit, qui episto-
læ non potest? Vale ergo: quod libentius quā mor-
tis metas lecturus es.

EP. LIX. MAGNAM ex epistola tua percepi
voluptatem: permitte enim mihi, vti verbis publi-
cis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

mortem. Ita vocat vitam propter dolores & infirmitates morte non meliorem aut iucundiorem. Frequens apud nostrum.

Mercede. damno, impensa. Cic: ad famil: magna mercede aliquid cognoscere. p. magno damno.

Hic totum mihi servabit. mentem sanam in corpore sano, maxime vero mentem.

publicis. vulgaribus non secundum accuratam philosophiam significantibus, sed secundum usum populi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Ad nostrum album. an scopum an vero ad libros & statuta, propriè album Prætoris fuit in quo proponebant edicta sua, quod qui violavisset gravissime puniebatur. add: institut: tit: de action: §. 12 & L. 7 ff de iurisd:

Habes verba in potestate. ijs ex sententia uteris & cum ratione recta.
Non effert te oratio. Non inducit ad evagandum.
Pressa sunt omnia. non vaga aut tumida. Ita caseus pressus. i.e. minus laxus & dissolutus. add: cic: 2 de orat:

Periculum sui fecerint. quasi periculum aliquod adierint cum adhiberent ita vocat metaphoras audales, ita ut non sint tamen culpandæ etsi id periculum ferè incurrerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

eis; nec illa ad significationem Stoicam reuoca. vitium esse voluptatem credimus. Sit sane: ponere tamē illam solemus ad demonstrandā animi hilarem affectionem. Scio, inquam, & voluptatem (si ad nostrum album verba dirigimus) rem infamem esse, & gaudium nisi sapienti non contingere. Est enim animi elatio, suis bonis viribusque fidentis. vulgo tamen sic loquimur, vt dicamus, magnum gaudium nos ex illius consulatu, aut ex nuptijs, aut ex partu vxoris percepisse: quæ adeo non sunt gaudia, vt sępe initia futuræ tristitiæ sint. Gaudio autem iunctū est non desinere, nec in contraria verti. Itaque cum dicit Virgilius noster: *Et mala mentis gaudia*; diserte quidem dicit, sed parum proprie: nullum enim malum gaudium est. Voluptatibus hoc nomen imposuit, & quod voluit, expressit: significauit enim homines, malo suo lætos. tamen ego non immerito dixeram, cœpisse me magnā ex epistola tua voluptatem. Quamuis enim ex iusta causa imperitus homo gaudeat, tamen affectum eius impotentem, & in diuersa statim inclinaturum, voluptatem voco, opinione falsi boni motam, immoderatam & immodicā. Sed vt ad ꝑpositum reuertar, audi quid me in epistola tua delectauerit. habes verba in potestate. non effert te oratio, nec longius q̄ destinasti, trahit. Multi sunt, qui ad id quod non proposuerant scribere, alicuius verbi decore placentis, vocentur; quod tibi non euenit: pressa sunt omnia, & rei aptata. Loqueris quantum vis, & plus significas quam loqueris. Hoc maioris rei indicium est. apparet animū quoque nihil habere superuacui, nihil tumidi. Inuenio tamen translationes verborum, vt non temerarias, ita non indecoras, vt quæ periculum sui fecerint. metaphoras Inuenio imagines: quibus si quis nos vti vetat, & poetis illas solis iudicat esse concessas, neminem mihi videtur ex antiquis legisse, apud quos nōdum

...ni moribus graves fuere. Poëta:
...orte genus.
...gmen ad omnes casus compositum
...perata. Ita respondere ad nomen
...nuparet.
...eis continetur
...entior ito.
...si.
...n aliquem ut inhæreant visceribus.

Ad nostrum album. an scopum anver
Prætoris fuit in quo proponebant edicta
puniebatur. add: institut: tit: de actio

Habes verba in potestate. ijs ex sententi
Non effert te oratio. Non inducit adevag
Pressa sunt omnia. non vaga aut te
laxius & dissolutius. add: cic: 2 De orat:

Periculum sui fecerint. quasi periculu
ita vocat metaphoras audaces, ita ut
periculum fere incurrerent.

captabatur plausibilis oratio. Illi qui simpliciter & demonstrandæ rei causa eloquebantur, parabolis referti sunt: quas existimo necessarias, non ex eadē causa qua poetis, sed vt imbecillitatis nostræ adminicula sint, & vt discentem & audientem in rem præsentem adducant. Sextium ecce cum maxime lego, virum acrem, Græcis verbis, Romanis moribꝰ philosophātem. mouit me imago ab illo posita; ire quadrato agmine exercitum, vbi hostis ab omni parte suspectus est, pugnæ paratum. Idem, inqt, sapiens facere debet: omnes virtutes suas vndique expandat, vt vbicunq; infesti aliquid oritur, illic parata præsidia sint, & ad nutum regentis sine tumultu respondeant: quod in exercitib. his, quos imperatores magni ordinant, fieri videmus, vt imperiū ducis simul omnes copiæ sentiant, sic dispositæ, vt signum ab vno datum, peditem simul equitemque percurrat: hoc aliquāto magis necessariū esse nobis, Sextius ait. Illi enim sæpe hostem timuere sine causa, tutissimumque illis iter, quod suspectissimum fuit. Nil stultitia pacatum habet. Tam superne illi metus est, quam infra. Vtrumq; trepidat latus. Sequuntur pericula & occurrunt: ad omnia pauet. imparata est, & ipsis terretur auxilijs. Sapiens autem ad omnē incursum munitus & intentus. non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, pedem referet. Interritus & contra illa ibit, & inter alia. Nos multa alligant, multa debilitant: diu in istis vitijs iacuimus. elui difficile est. Non enim inquinati sumus, sed infecti. Ne ab alia imagine ad aliā transeamus, hoc quærā, quod mecum sæpe despicio, quid ita nos stultitia tam pertinaciter teneat. Primo quia non fortiter illam repellimus. nec toto ad salutem impetu nitimur. deinde quia illa quæ à sapientibus viris reperta sunt, non satis credimus, nec apertis pectoribus haurimus, leuiterque tam magna

Lips: in notis.

late quasi ordines explicat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Plausibilis oratio. grata, auribus accepta.

Græcis verbis. Græci verbis facundi, Romani moribus graves fuere. Poëta:
Græcia facundum sed malè forte genus.

Quadrato agmine. Liv: lib: 24. c. 35 agmen ad omnes casus compositum
d vocat. add: & Curt: lib: 5. c. 1. §. 19.

Respondeant. parata sint ad facienda imperata. Ita respondere ad nomen
dicitur quoties aliquis citato tempore comparet.

Signum: tessera. vox qua imperium ducis continetur

Contra illa ibit. Virg:
Tu ne cede malis sed contra audentior ito.

Inquinati. Sordidati, sordibus exterius sparsi.

Infecti. qui imbibit vitia tanquam colorem aliquem ut inhæreant visceribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Quantùm à vitijs vacat. quantùm per vitia conceditur temporis, quod est exig[uum] impendit discendo.

Clamat. manifestè arguit.

gnæ rei insistimus. Quemadmodum autem potest aliquis, quantum satis sit, aduersus vitia discere, qui quantum à vitijs vacat, discit? Nemo nostrum in altum descendit. summa tantum decerpsimus: & exiguum temporis impĕdisse philosophiæ, satis abundeque occupatis fuit. illud præcipue impedit, ꝙ cito nobis placemus: si inuenimus qui nos bonos viros dicat, qui prudentes, qui sanctos, agnoscimus. Nec sumus modica laudatione contenti: quicquid in nos adulatio sine pudore congessit, tanquam debitum prendimus: optimos nos esse, sapientissimos affirmantibus assentimur, cum sciamus illos sæpe mētiri. Adeoq; indulgemus nobis, vt laudari velim⁹ in id, cui contraria cum maxime facimus. Mitissimū ille se in ipsis supplicijs audit, in rapinis liberalissimum, in ebrietatib. ac libidinibus temperatissimū. Seqtur itaq; vt idem mutari nolimus, quia nos optimos esse credimus. Alexander cum iam in India vagaretur, & gentes ne finitimis quidem satis notas, bello vastaret, in obsidione cuiusdam vrbis dum circuit muros, & dum imbecillissima moenium quærit, sagitta ictus, diu persedere, & incoepta agere perseuerauit. Deinde cum represso sanguine, sicci vulneris dolor cresceret, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus absistere, Omnes, inqt. iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominē esse me clamat. Idē nos faciamus; cum pro sua quemque portione adulatio infatuat, dicamus: Vos qdem me dicitis prudentem esse: ego autem video quam multa inutilia concupiscam, nocitura optem. ne hoc quidem intelligo, quod animalib. satietas mōstrat, quis cibo debeat esse, quis potioni modus: quātum capiam adhuc nescio. Iam docebo, quemadmodum intelligas te non esse sapientem. Sapiēs ille est, q plenus gaudio, hilaris & placidus, inconcussus, cum dijs ex pari viuit. Nunc ipse te consule: si nun-

quam mæstus es, nulla spes animũ tuum futuri expectatione sollicitat, si per dies noctesque par & æqualis animi tenor erecti & placentis sibi, est, peruenisti ad humani boni summam. Sed si appetis voluptates, & vndiq; & omnes, scito tantum tibi ex sapiētia quantũ ex gaudio deesse. ad hoc cupis peruenire. sed erras, qui inter diuitias illuc venturũ esse te speras. Inter honores gaudium, id est inter sollicitudines, quæris? ista quæ sic petis, tanquã datura lætitiam ac voluptatem, causæ dolorum sunt. Omnes, inquam, illi tendunt ad gaudium: sed vnde stabile magnumque consequantur, ignorant. Ille ex conuiuis & luxuria. Ille ex ambitione, & circumfusa clientium turba. Ille ex amica, alius ex studiorum liberalium vana ostentatione, & nihil sanantibus literis. Omnes istos oblectamenta fallacia & breuia decipiunt, sicut ebrietas, quæ vnius horæ hilarem insaniam, longi temporis tædio pensat: sicut plausus & acclamationis secundæ fauore, qui magna sollicitudine & paratus est, & expiandus. Hoc ergo cogita hunc esse sapientiæ effectum, gaudij æqualitatem. Talis est sapientis animus, qualis mundi status super lunam. Semper illic serenum est. Habes ergo, quare velis sapiens esse, quia nunquam sine gaudio est. Gaudium hoc non nascitur, nisi ex virtutum conscientia. Non potest gaudere, nisi fortis, nisi iustus, nisi temperans. Quid ergo, inquis? stulti ac mali non gaudent. Non magis quam prædam nacti leones. Cum fatigauerunt se vino & libidinibus, cum illos nox inter vina defecit, cum voluptates, angusto corpori vltra quam capiebat ingestæ, suppurare cœperunt, tunc exclamant miseri Virgilianum illum versum:

Namque ut supremam falsa inter gaudia noctem
Egerimus nosti.

Omnem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Secundæ acclamationis. faventis. secunda numina Tac: 15 Ann: c. 34. Cic: lib: 15 ep: 19: secunda voluntate hominum ex urbe exisse.

Leones. quorum nec mens nec virtus, nec proinde vera voluptas est.

Falsa. in speciem blandientia magnum attulerunt luctum. sunt autem verba Deiphobi ab Helena decepti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Quod tibi optavit. ut posit fari quæ sentiat & ut gratia, fama, valetudo conting[at]
abunde & victus semper non deficiente crumena.

Inter execrationes. nam dum fausta nobis optare se putaverint, execrationes fu[...]
Nostram vocem gratuitam. quæ nihil poscat auri, argenti, opum.
Magnarum urbium campos. tam late patentes & vastos ut vel civitati alend[æ]
possint sufficere.
Nobis populus metet. messores tot numero ut populus aliquis videantur es[se]
noster de benef: lib: 6. c. 33: Populus amicorum. i. e. amici plurimi. Sidon[...]
scelerum populus. p. copia peccatorum. add: Bernegg: ad Just: lib: 10. c. 1.
Unius mensæ frumentum. uni domui sustentandæ quæsitum, multum autem fru[...]
menti ibi desiderabatur ubi plurima millia servorum una in domo, & ubi do[...]
mini præterea quandoque hospitales & convivijs agitandis dediti. de numero servoru[m]
vid: Tac: 3 Ann: cap: 53 ubi Lipsius addendus.
Alvum. alvum superiorem dejicere. p. vomitu exonerare ventriculum dixit
Cato, superiorem autem dixit ad differentiam inferioris qui proprie alvus [?] ...
Ambitio. Lucan: Ambitiosa gula est. nempe fame ambitiosa laboramus, par[...]
vo cæteroquin fames constat, magno fastidium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Omnem luxuriosi noctem inter falsa gaudia, & quidem tāquam supremam, agunt. Illud gaudium, quod deos deorumque æmulos sequitur, non interrumpitur, non desinit. desineret, si sumptum esset aliunde. Sed quia non est alieni muneris, nec arbitrij quidem alieni est. Quod non dedit fortuna, non eripit.

EP. LX. QVEROR, litigo, irascor. Etiamnum optas quod tibi optauit nutrix tua, aut pædagogus, aut mater. Nondum intelligis, quantum mali optauerint. O quam inimica nobis sunt vota nostrorum, eo quidem inimiciora, quo cessere felicius. Iam nō admiror, si omnia nos à prima pueritia mala sequūtur. inter execrationes parentum creuimus. Exaudiant dij quandoque nostram vocem gratuitam. Quousque poscemus aliquid Deos, quasi nondum ipsi alere nos possimus? Quam diu sationibus implebimus magnarum vrbium campos? quamdiu nobis populus metet? quam diu vnius mensæ frumentum multa nauigia, & quidem non ex vno mari, subvehent? Taurus paucissimorum iugerum pascuis impletur: vna silua elephantis pluribus sufficit: homo & terra pascitur, & mari. Quid ergo? tam insatiabilem nobis natura aluum dedit, cum tam modica corpora dedisset, vt vastissimorum edacissimorumque animalium auiditatem vinceremus? Minime. Quantulum est .n. quod naturæ datur? Paruo illa dimittitur. Non fames nobis ventris nostri magno constat, sed ambitio. Hos itaque (vt ait Sallustius) ventri obœdientes, animalium loco numeremus, non hominū: quosdam vero ne animalium quidē, sed mortuorum. Viuit is, qui se vtitur. Qui vero latitant & torpent, sic in domo sunt, quasi in conditiuo. Horum licet in limine ipso nomen marmori inscribas, mortem suam antecesserunt.

add: ep: 58
Sief: Aug
c. 6.
ep: 12.

...s auiditate. elegantia habet Dernegg:

...ilite qui dicto ducis sui est audiens.:

...nstruitur, ut sunt opes, honores &c.

conviva recedis.

...adendo proprietas & possessio, commo=
...tempus fallere cupiunt.
...n alturus ad voluntatem. Ita apud
...is erat una cumq; ijs se dedere, illorum

Quod tibi optavit. ut possit fari quæ sentia
abunde & victus semper non deficiente cr

Inter execrationes. nam dum fausta nobis
Nostram vocem gratuitam. quæ nihil po
Magnarum urbium campos. tam late f
possint sufficere.
Nobis populus metet. messores tot num
noster de benef: lib: 6. c. 33: Populus a
scelerum populus. p. copia peccatorum. ad
Unius mensæ frumentum. uni domui sustent
menti ibi desiderabatur ubi plurima mi
nimi præterea quandoq. hospitales & convivi
vid: Tac: 3 Ann: cap: 53 ubi Lipsius adden
Alvum. alvum superiorem desicere. p. vo
cato, superiorem autem dixit ad differentia
Ambitio. Lucan: Ambitiosa gula est. ne
vo cæteroquin fames constat, magno fastid

EP. LXI. DESINAMVS quod volumus velle. Ego certe id ago senex, ne videar eadem velle, quæ puer volui. In hoc vnum eūt dies, in hoc noctes: hoc opus meum est, hæc cogitatio, imponere veteribus malis finem. Id ago, vt mihi instar totius vitæ, sit dies. Nec mehercules tanquam vltimum rapio, sed sic illum aspicio, tanquam esse vel vltimus possit. Hoc animo tibi hanc epistolam scribo, tanquam cum maxime scribentem mors euocatura sit. Paratus exire sum, & ideo fruor vita: quia quamdiu futurum hoc sit, minimi pendo. Ante senectutem curaui, vt bene viuerem: in senectute, vt bene moriar. Bene autem mori, est libenter mori. Da operam, ne quid vnquam inuitus facias, quicquid necesse est, futurū est. Repugnanti, non volenti necessitas est: in volente necessitas non est. Ita dico, qui imperia libens excipit, partem acerbissimam seruitutis effugit, facere quod nolit. Non qui iussus aliquid facit, miser est: sed qui inuitus facit. Itaq; sic animum componamus, vt quicquid res exiget, id velimus, & imprimis finem nostri sine tristitia cogitemus: ante ad mortem quā ad vitam præparandi sumus. Satis instructa vita est: sed nos instrumentorum eius auidi sumus. Deesse nobis aliquid videtur, & semper videbitur. Vt satis vixerimus, nec anni nec dies faciunt, sed animus. Vixi, Lucili carissime, quantum satis erat: mortem plenus expecto.

EP. LXII. MENTIVNTVR, qui sibi obstare ad studia liberalia turbam negotiorum videri volūt. Simulant occupationes, & augent, & ipsi se occupant. Vaco, mi Lucili, vaco: & vbicunque sum, meus sum. Rebus enim non me trado, sed commodo: nec cōsector perdendi temporis causas: & quocunque constiti loco, ibi cogitationes meas tracto, & aliquid in animo salutare verso. Cum me amicis dedi, non tamē mihi abduco: nec cum illis moror qui-

[illegible] solitas, quotidian[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

pio. capio mihi cum quadam festinatione & aviditate. elegantia habet Bernegg: Iustin: l.38.c.5.

speria excipit. paret iussis, proprium de milite qui dicto ducis sui est audiens.

strumentorum eius. eorum quibus vita instruitur, ut sunt opes, honores &c.

lenus. satur. Cur non tanquam plenus conviva recedis.

ommodo. Ita differt hoc à trado, quod tradendo proprietas & possessio, commo=
ndo nil nisi usus ad tempus transfertur
nsector. ultro affecto. quæro, ut sunt qui tempus fallere cupiunt.
e amicis dedi. illis me tradidi, illorum acturus ad voluntatem. Ita apud
erentium το dedere And: 1.1: Cum quibus erat una cunque ijs se dedere, illorum
obsequi studijs, adversari nemini.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Causa ex officio. nempè civili. hæc quæ sint vid: Casaub: ad Suet: Aug: cap: 53.

Relictis conchyliatis. purpura ornatis. conchylia sunt conchæ quarum è su[...] est purpura. add: Torrent: ad lib: 2. c. 4 Horat: Ita volunt differre ut ostrea sin[...] quibus testæ sunt scabræ atq; asperæ, conchæ quibus leves aut æquabiliter rug[...] conchylia quibus turbinis forma assurgunt.

Seminudo. Cynico quippe philosopho, qui non tantum ad modum naturalem, & vitam vocabat. vid: ep: 21.

Alijs habenda. ipse ne cupiens quidem uti etsi suo iure possit.

Supra fortunam elato. supra illius vim, ut in illum fortuna ius perdiderit.

Tantum vellicabit. tanget ut sentiat, non gravissimè tamen, & ut vulneret.

Lacrimandum est non plorandum. in legibus Servij Tullij: si parentem puer v[...] beret, ast olle plorassit. i. clamaverit cum fletu. add: Festus.

Ostendimus. ostentamus, nisi est. p. ostendere cupimus, ut vox sine effectu sit p[...]

Te observare desieris. tuam cogitationem quia imaginaris quod hoc tempore tibi s[...] dolendum & flendum.

Custodis dolorem. custos es doloris, attendisq; ne non videaris tristis. Martial:

Egregiè amissum non flet cum sola est Gellia patrem,
Si quis adest, iussæ prosiliunt lachrymæ.
Non dolet hic, quisquis laudari, Gellia, quærit,
Ille dolet verè qui sine teste dolet.

bus me tempus aliquod congregauit, aut causa ex officio nata: sed cum optimo quoque sum: ad illos in quocunque loco, in quocunque sæculo fuerint, animum meum mitto. Demetrium, virorum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo seminudo loquor, illum admiror. Quid ni admirer? vidi nihil ei deesse. Cõtemnere omnia aliquis potest: omnia habere nemo potest. Breuissima ad diuitias per cõtemptum diuitiarum via est. Demetrius autem noster sic viuit, non tanquam contempserit omnia, sed tanquam alijs habenda permiserit.

EP. LXIII. MOLESTE fers decessisse Flaccum, amicum tuum: plus tamẽ æquo dolere te nolo. Illud, vt non doleas, vix audeo exigere: etsi esse melius scio. Sed cui ista firmitas animi continget, nisi iam multum supra fortunam elato? Illũ quoque ista res vellicabit, sed tantum vellicabit. Nobis autem ignosci potest prolapsis ad lacrimas, si non nimiæ decurrerunt, si ipsi illas repressimus. Nec sicci sint oculi amisso amico, nec fluant. Lacrimandum est, non plorandum. Duram tibi legem videor ponere: cum poetarum Græcorum maximus ius flẽdi dederit in vnum dumtaxat diem: cum dixerit, etiam Nioben de cibo cogitasse. Quæris vnde sint lamentationes, vnde immodici fletus? Per lacrimas argumenta desiderij quærimus: & dolorem non sequimur, sed ostendimus. Nemo tristis sibi est. O infelicem stultitiam! Est aliqua & doloris ambitio. Quid ergo? inquis, obliuiscar amici? Breuem illi apud te memoriam promittis, si cum dolore mansura est. Iam istam frontem ad risum quælibet fortuita res transfert. Non differo in longius tempus, quo desiderium omne mulcetur, quo etiam acerrimi luctus residunt. Cum primum te obseruare desieris, imago ista tristitiæ discedet. Nũc ipse custodis dolorem

post amissos filios filiasque vid: Ovid: Metam: fab:3 & Iliad: ω. sed videntibus alijs ut credant esse triste

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Causa ex officio. nempè civili. hæc quæ sin

Relictis conchyliatis. purpura ornatis. co
est purpura. add: Torrent: ad lib: 2. c. 4 H
quibus testæ sunt scabræ atq asperæ, con
conchylia quibus turbinis forma assurgunt
Senitudo. Cynico quippe philosopho, qui
& vitam vocabat. vid: ep: 21.
Alijs habenda. ipse ne cupiens quidem uti

Supra fortunam elato. supra illius vim
Tantum vellicabit. tanget ut sentiat, n

Lacrimandum est non plorandum. in legi
beret, ast olle plorassit. p. clamaverit cum

Ostendimus. ostentamus, nisi est. p. osten

Te observare desieris. tuam cogitationem qu
dolendum & flendum.
Custodis dolorem. custos es doloris, attendisq

Egregiè amissum non flet cum
Si quis adest, iussæ prosili
Non dolet hic, quisquis laudari
Ille dolet verè qui sine te

rem tuum, sed custodienti quoque elabitur: eoque
citius, quo est acrior, desinit. Id agamus, vt iucunda
nobis amissorum fiat recordatio. Nemo libenter a
id redit, quod non sine tormento cogitaturus est. Si
tamen illud fieri necesse est, vt cum aliquo nobis
morsu, amissorum quos amauimus nomen occur- (animi dolore.)
rat, hic quoque morsus habet suam voluptatem. Nam
vt dicere solebat Attalus noster: Sic amicorum de-
functorum memoria iucunda est, quomodo in vi-
no nimis veteri ipsa nos amaritudo delectat: quo-
modo poma quædam sunt suauiter aspera: cum ve-
ro interuenit spatium, omne quod angebat extin-
guitur, & pura ad nos voluptas venit. Si illi credi-
mus, amicos incolumes cogitare, melle ac placenta
frui est: eorum qui fuerunt retractatio, non sine a-
cerbitate quadam iuuat. Quis autem negauerit, hæc
acria quoq; & habentia austeritatis aliquid stoma-
chum excitare? Ego non idē sentio. mihi amicorum (provocare ap-petitum.)
defunctorum cogitatio dulcis ac blanda est. habui
enim illos tanquā amissurus: amisi tanquam habeā.
Fac ergo, mi Lucili, quod tuam æquitatem decet.
Desine beneficium naturæ male interpretari. abstu-
lit, sed dedit. Ideo amicis auide fruamur, quia, quā-
diu contingere hoc possit incertum est. Cogitemus
quam sæpe illos reliquerimus, in aliquam peregri- ([illegible])
nationem longinquam exituri: quam sæpe eodem
morantes loco, non viderimus. intelligemus plus
nos temporis perdidisse in viuis. Feras autem hos,
qui cum negligentissime amicos habeant, miseri-
me lugent: nec amant quenquam, nisi cum perdi-
derunt? Ideoque tunc effusius mærent, quia verētur (effusius mæ-rent. p. magis immodice add: Tac: 5 hist: cap: 19.)
ne dubium sit an amauerint. sera indicia affectus
sui quærunt. Si alios habemus amicos, male de his
& meremur & existimamus: qa parum valent in v-
nius elati solatiū: si nō habemus, maiorem ipsi no-
bis iniuriam fecimus, quam à fortuna accepimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

fa amaritudo. Catull: ep: 27
Minister vetuli puer Falerni
Inger mi calices amariores.
calices vini vetustioris, contra quod
ult Scaliger, quem vide.
elle ac placenta. re iucundissima. Horat:
Sat: melli est. p. gratissimum animo.

imus elati solatium. Sepulti. Sensus: non
fficere ad supplendum locum & vicem uni-
mortui reliqui amici videntur, quia nec
lari possunt istum unum esse lugentem,
æ iniuria quodammodo est nec dolendo præ-
rea.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Despoliatus. exutus. Petron:
Tu sola placere vel spoliata potes.

Annum ad lugendum. Ovid: 1 Fast:
Per totidem menses a funere coniugis ux
Sustinet in vidua tristia signa domo.
de decem mensibus sive anno Romuleo lo
Legitimum tempus. lege definitum, ut l
timi hæredes qui lege succedunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Illa vnum abstulit: nos quenquam non fecimus. Deinde ne vnum quidem amauit, qui plus quam vnum amare non potuit. Si quis despoliatus, amissa vnica tunica, complorare se malit, quã circumspicere quomodo frigus effugiat, & aliquid inueniat quo tegat scapulas, nonne tibi videatur stultissimus? Quem amabas, extulisti. quære quem ames. Satius est amicum reparare, quam flere. Scio pertritum iã hoc esse quod adiecturus sum, non tamen ideo prætermittam, quia ab omnibus dictum est. Finem dolendi etiam qui consilio non fecerat, tempore inuenit. Turpissimum autem est in homine prudẽte remedium mæroris, lassitudo mœrendi. Malo relinquas dolorem, quam ab illo relinquaris, quã primũ id facere desiste, quod, etiam si voles, diu facere non poteris. Annum feminis ad lugendum constituere maiores, non vt tamdiu lugerent, sed ne diutius: viris nullum legitimum tempus est, quia nullum honestum. Quam tamen mihi ex illis mulierculis dabis, vix retractis a rogo, vix à cadauere reuulsis, cui lacrimæ in totum mensem durauerint? Nulla res citius in odium venit, quam dolor: qui recens, consolatorem inuenit, & aliquos ad se adducit; inueteratus vero, deridetur. nec immerito. aut enim simulatus, aut stultus est. Hæc tibi scribo, is qui Annæum Serenum carissimum mihi tam immodice fleui, vt (quod minime velim) inter exempla sim eorum quos dolor vicit: hodie tamen factum meum damno & intelligo maximam mihi causam sic lugendi fuisse, quod nunquam cogitaueram, mori eum ante me posse. Hoc vnum mihi occurrebat, minorẽ esse, & multo minorem; tanquam ordinem fata seruarent. Itaque assidue cogitemus, tam de nostra quam omnium quos diligimus, mortalitate. Tunc ego dicere debui: Minor est Serenus meus. qd ad rem ptinet? post me mori debet, sed ante me potest. quia

Notabilis locus apud Petron: de matrona Ephesina.

non

non feci, imparatum subito fortuna percussit
nunc cogito omnia & mortalia esse & incerta leg
mortalia. Hodie fieri potest, quicquid vnquam
potest. Cogitemus ergo, Lucili carissime, cito nos e
puenturos, quo illũ puenisse mæremus. Et fortasse
modo sapientium vera fama est, recipitq; nos locu
aliquis) quem putamus perisse, præmissus est.

EP. LXIV. FVISTI heri nobiscum. Pote
queri, si heri tantum: ideo adieci, nobiscum: mec
enim semper es. Interuenerant quidam amici, pro
pter quos maior fumus fieret: non hic qui erumpe
re ex lautorum culinis, & terrere vigiles solet: sed
hic modicus, qui hospites venisse significaret. Variu
nobis sermo fuit, vt in conuiuio, nullam rem vsque
ad exitum adducens, sed aliunde alio transiliens. Le
ctus est deinde liber Q. Sextij Patris, magni, si qui
mihi credis, viri, &, licet negent, Stoici. Quantum in
illo, dii boni, vigoris est, quantum animi! hoc non
in omnibus philosophis inuenies. Quorundam scri
pta clarum habent tantum nomen: cetera exan
guia sunt. Instituunt, disputant, cauillantur. Nō fa
ciunt animum, quia nō habent. Cum legeris Sextiu
um, dices: Viuit, viget, liber est, supra hominem est
dimittit me plenum ingentis fiduciæ. In quacunque
positione mentis sim, cum lego hunc (fatebor tibi
libet omnes casus prouocare, libet exclamare
Quid cessas fortuna? congredere. paratum vides. Il
lius animum induo, qui quærit vbi se experiatur, vbi
virtutem suam ostendat.

Spumantemque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fuluum descendere monte leonem.

Libet aliquid habere quod vincam. cuius patientia
exercear. Nam hoc quoque egregium Sextius ha-
bet, quod & ostendet tibi beatæ vitæ magnitudinē,
& desperationem eius non faciet. Scies illam
esse in excelso, sed volenti penetrabilem. hoc qui-
dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

CÆ
a percussi
ncerta leg
id vnqua
,cito nos
Et fortasse
q; nos loc
sus est.
m. Pot
cum: mec
amici, pro
ui erumpe
es solet: se
caret. Vari
rem vsqu
nsiliens. I
gni, si qu
Quantum i
ni! hoc no
undam sc
etera exa
tur. Nō f
geris Sext
minem e
quacunqu
atebor tib
exclamare
m vides. I
eriatur, vb

s
eonem.
s patienti
Sextius h
gnitudinē,
Scies illam
n. hoc qui-
dem

rere vigiles solet. quasi incendium oriatur,
vigilum autem cohortes incendiorum per:
mis cura. add: ff de offic: vigilum præfecti.
boni. exclamatio qua summum aliquid
notatur. Catull: carm: I. Doctis paginis,
piter, & laboriosis. Flor: eodem sensu, fidem
minum lib: I. c. II in fine.

itione mentis. constitutione, statu. Ovid:
Non ita sum positus neq; sunt ea
tempora nobis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Adire hæreditatem multorum. adit hæred qui se profitetur hæredem vel rebus vel add: Vinn: ad institutita lib: 2. c. 19. §. 6. qu ICti accuratissimi adire dicunt eum qui testatione hæredem se profitetur. pro hære tem se gerere qui facto aliquo eandem vo tatem declarat. Hæreditatem autem hic sapientiæ studia & libros, quæ omnibus nec quenquam excludunt.

Natales celebrem. etiam dies alicujus an natales coluerunt pro festo. Juv: Sat: 5. v.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

... nominibus ... quoties illos nominari audio id fieri non sino sine ... est surgere in illius honorem quod ... esset vel adveniret. Suet: Iul: cap. 78.
... illius honorem.

dem virtus tibi ipsa præstabit, vt illam admireris, & tamen speres. mihi certe temporis multum auferre solet contemplatio ipsa sapientiæ. Non aliter illam intueor obstupefactus; quam ipsum interim mundum, quem sæpe tanquam spectator nouus video. Veneror itaque inuenta sapientiæ, inuentoresque. Adire tanquam multorum hæreditatem iuuat. Mihi ista acquisita, mihi laborata sunt. Sed agamus bonum patremfamiliæ: faciamus ampliora quæ accepimus, maior ista hæreditas à me ad posteros transeat. Multum adhuc restat operis, multumque restabit: nec vlli nato post mille sæcula præcludetur occasio aliquid adhuc adiiciendi. Sed etiamsi omnia veteribus inuenta sunt: hoc semper nouum erit vsus, & inuentorum ab aliis scientia & dispositio. Puta relicta nobis medicamenta, quibus sanarentur oculi. Non opus est mihi alia quærere. hæc tantum morbis & temporibus aptanda sunt. Hoc asperitas oculorum conleuatur. hoc palpebrarum crassitudo tenuatur. hoc vis subita & humor auertitur. hoc acuitur visus. Teras ista oportet, & eligas tempus, adhibeas singulis modum. Animi remedia inuenta sunt ab antiquis: quomodo autē admoueantur, aut quando, nostri operis est quærere. Multum egerunt qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt. Suspiciendi tamen sunt, & ritu deorum colendi. Quid ni ego magnorum virorum & imagines habeam, incitamenta animi & natales celebrem? Quid ni illos honoris causa semper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxerunt. Si consulem videro aut prætorem, omnia quibus honor haberi solet faciam, equo desiliam, caput adaperiam, semita cedam. Quid ergo? Marcum Catonem vtrumq;, & Lælium Sapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonē, Cleanthemq;

X in

... ad te sumendum arbitrium. Cic: pro ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

in animum meum sine dignatione summa recip
Ego vero illos veneror, & tantis nominibus sem
assurgo.

EP. LXV. HESTERNVM diem diuisi cum m
la valetudine: antemeridianum illa sibi vindicau
postmeridianum mihi cessit. Itaque lectione p
mum tentaui animum. Deinde cum hanc recep
set, plus illi imperare ausus sum, immo permitte
aliquid scripsi, & quidem intentius, quam soleo,
cum materia difficili contendo, & vinci nolo:
nec interuenerunt amici, qui mihi vim afferre
& tanquam ægrum intemperantem coercerent.
locum stili sermo successit. ex quo eam partem
te perferam, quæ in lite est; te arbitrum adegim
plus negotij habes quam existimas. Triplex cau
est, dicunt, vt scis, Stoici nostri; duo esse in reru
natura, ex quibus omnia fiant: causam & materia
Materia iacet iners, res ad omnia parata, cessatu
si nemo moueat. Causa autem, id est ratio, ma
riam format, & quocunque vult versat: ex illa va
opera producit. Esse debet ergo vnde aliquid fi
deinde à quo fiat. hoc causa est, illud materia.
mnis ars imitatio est naturæ: itaque quod de vniu
so dicebam, ad hæc transfer quæ ab homine f
cienda sunt. Statua & materiam habuit, quæ pa
retur artificium: & artificem, quæ materiæ daret f
ciem. Ergo in statua, materia æs fuit, causa artifex
Eadem condicio rerum omnium est. ex eo constan
quod fit, & ex eo quod facit. Stoicis placet vna
causam esse, id quod facit. Causam Aristoteles pu
tribus modis dici. Prima, inquit, causa est ipsa ma
teria, sine qua nihil potest effici. Secunda, opifex
Tertia, forma, quæ vnicuique operi imponitur, tan
quam statuæ. Nam hanc Aristoteles Idos vocat
Quarta quoque, inquit, his accedit, propositum to
tius operis. Quid sit hoc, aperiam. Aes prima statua

Materia
Forma
Finis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

...tis nominibus assurgo. p. quoties illos nominari audio id fieri non sino sine
...oris exhibitione, proprie assurgere alicui est surgere in illius honorem quod
...tavere cum dignitate aliquis insignis adesset vel adveniret. Suet: Iul: cap: 78.
...: lib: 1: Populo submittere fasces. p. in illius honorem.

...perantem. non cibo ac potu modum terminantem.
...bitrum adegimus. alter alterum compulimus ad te sumendum arbitrum. Cic: pro
...ctio: arbitrum pro socio adigere.

...m daret. formam. Virgil:
— — — — — Non ulla laborum
O virgo nova mihi facies inopinave surgit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Duceretur. proprium hac in re. Horat:

Edicto vetuit ne quis se præter Apellem
Pingeret aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. ——

Doryphoros aut Diadumenos. Plin: lib: 34. c. 8: Statuas nobilissimas Polycleti fuisse. Doryphorus aliquem satellitem repræsentavit Regis Persarum. Diadumenus à diademate significat mitratum capite aut fasciatum. Dalecampius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

causa est: nunquam enim facta esset, nisi fuisset id ex quo ea funderetur, ducereturue. Secunda causa artifex est: non potuisset enim æs illud in habitum statuæ figurari, nisi accessissent peritæ manus. Tertia causa est forma: neque enim statua ista Doryphoros aut Diadumenos vocaretur, nisi hæc illi esset impressa facies. Quarta causa est, faciendi propositum nam nisi hoc fuisset, facta non esset. Quid est propositum? quod inuitauit artificem, quod ille secutus fecit. Vel pecunia est hoc, si uenditurus fabricauit: vel gloria, si laborauit in nomen: vel religio, si donum templo parauit. Ergo & hæc causa est propter quam fit. An non putas inter causas facti operis numerandum, quo remoto factum non esset? His quintam Plato adijcit exemplar, quam ipse Ideam vocat: hoc est enim ad quod respiciens artifex, id quod destinabat, efficit. Nihil autem ad rem pertinet, vtrum foris habeat exemplar, ad quod referat oculos an intus, quod sibi ipse concepit & posuit. Hæc exemplaria rerum omnium Deus intra se habet, numerosque vniuersorum quæ agenda sunt, & modos mente complexus est. plenus his figuris est, quas Plato Ideas appellat immortales, immutabiles, infatigabiles. Itaque homines quidem pereunt: ipsa autem humanitas ad quam homo effingitur, permanet, & hominibus laborantibus, intereuntibus, illa nil patitur. Quinque ergo causæ sunt, vt Plato dicit: id ex quo, id à quo, id quo, id ad quod, id propter quod. Nouissime id quod ex his est, tanquã in statua (quia de hac loqui cœpimus) id ex quo, æs est: Id à quo, artifex est: Id quo, forma est, quæ aptatur illi: Id ad quod, exẽplar est, quod imitatur is qui facit: Id propter quod, faciẽtis propositũ est: Id quod ex istis est, ipsa statua. Hæc omnia mundus quoq; (vt ait Plato) habet. Faciens; hic Deus est: ex quo fit, hæc materia est; forma, hæc est habitus

sophi se suamq; bonitatem communica=
et suam cum tribus personis communi=

tur angelos non fuisse ante conditum
e potierunt.

Duceretur. proprium hac in re. Horat:
Edicto vetuit ne quis se præter Ape
Pingeret aut alius Lysippo duceret
Fortis Alexandri vultum simulantia
Dorypliorvs aut Diadumenos. Plin: lib:
fuisse. Dorypliorus aliquem satellitem
a διαδεῖν significat mytratum capite a

& ordo mundi quem videmus. Exemplar, scilicet ad quod Deus hanc magnitudinem operis pulcherrimi fecit. propositum, propter quod fecit. Quæris, quid sit propositum Deo? Bonitas. ita certe Plato ait. quæ Deo faciendi mundum causa fuit? bonus est, bona facit; bono nulla cuiusquam boni inuidia est. Fecit itaque quam optimum potuit. Fer ergo iudex sententiam, & pronuntia, quis tibi verisimillimum videatur dicere, non quis verum dicat. Id enim tam supra nos est, quam ipsa veritas. Hæc quæ ab Aristotele & Platone ponitur, turba causarum, aut nimium multa, aut nimium pauca comprehendit. Nam si quocunque remoto quid effici non potest, id causam iudicant esse faciendi, pauca dixerunt. ponant inter causas tempus: nihil sine tempore potest fieri. ponant locum: si non fuerit vbi fiat aliquid, ne fiet quidem. ponant motum: nil sine hoc nec fit, nec perit: nulla sine motu ars, nulla mutatio est. Sed nos nunc primam & generalem causam quærimus. hæc simplex esse debet. Nam & materia simplex est. Quærimus, quid sit causa: Ratio faciens, id est, Deus. Ita enim quæ nunc retuli, non sunt multæ & singulæ causæ, sed ex vna pendent, ex ea quæ facit. Formam dicis causam esse: hanc imponit artifex operi. pars est, non causa. Exemplar quoq; non est causa, sed instrumentum causæ necessarium. Sic necessarium est exemplar artifici, quomodo scalprum, quomodo lima. sine his procedere ars non potest. non partes tamen hæc artis, aut causæ sunt. Propositum, inquit, artificis, propter quod ad faciendum aliquid accedit, causa est vt sit causa, non est efficiens causa, sed superueniens. Hæ autem innumerabiles sunt, nos de causa quærimus generali. Illud vero non pro solita ipsis subtilitate dixerunt, totum mundum & consummatum opus causam esse. multum enim interest inter opus & causam operis.

Aut

nitas. ut nempe ad extra ut vocant Philosophi se suamque bonitatem communica-
t cum creaturis ut ad intra essentiam habet suam cum tribus personis communi-
am. vid: Maresh: syst: loco 3 in fine.

fiat aliquid. Augustinus ita argumentatur angelos non fuisse ante conditum
mundum, quia non potuit esse in quo agere potuerint.

Nega tibi liquere. formula iudicum qua usi sunt ad significandum quod re non satis intelligerent & perspectam haberent. Ascon: Pedian: ad 3 in Verrem. Condemnandi erat litera C. Absolvendi A. Ampliandi NL, qua significaba non liquere.

Sacramento rogatus. p. milite. utitur & Quintil: in declamat: Flor: lib:2.6. In sacramentum militiæ liberata servitia.

Stipendium. expeditionem. Iustin: lib:2: Hercules Regi duodecim stipendia debe i.e. expeditiones.

Aut fer sententiam: aut (quod facilius in eiusmodi rebus est) nega tibi liquere, & nos reuerti iube. Quid te, inquis, delectat tempus inter ista conterere, quæ tibi nullam affectum eripiunt, nullam cupiditatem abigunt? Ego quidem priora illa ago ac tracto, quibus pacatur animus, & me prius scrutor. Deinde hunc mundum. Ne hoc quidem tempus, vt existimas, perdo. Ista enim omnia si non concidantur, nec in hanc subtilitatem inutilem distrahantur, attollunt & leuant animum, qui graui sarcina pressus, explicari cupit, & reuerti ad illa quorum fuit. Nam corpus hoc, animi pondus ac pœna est: premente illo vrgetur; in vinculis est, nisi accessit philosophia: & illum respirare rerum naturæ spectaculo iussit, & à terrenis dimisit ad diuina. Hæc libertas eius est, hæc euagatio: subducit interim se custodiæ in qua tenetur, & cælo reficitur. Quemadmodum artifices ex alicuius rei subtilioris intentione, quæ oculos defatigat, si malignum & non pręclarum lumen habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regione ad populi otium dedicata oculos libera luce delectant: sic animus in hoc tristi & obscuro domicilio clusus, quotiens potest, apertum petit, & in rerum naturæ contemplatione requiescit. Sapiens assectatorque sapientiæ adhæret quidem in corpore suo, sed optima sui parte abest, & cogitationes suas ad sublimia intendit, & velut sacramento rogatus, hoc quod viuit stipendium putat, & ita formatus est, vt illi nec amor vitæ, nec odium sit, patiturq; mortalia, quamuis sciat ampliora superesse. Interdices mihi inspectione rerum naturæ, ac toto abductum rediges in partem? Ego non quæram, quæ sint initia vniuersorum, quis rerum formator, quis omnia in vna massa, & materia inerti conuoluta discreuerit? Non quæram, quis sit artifex huius mundi, qua ratione tanta magnitudo in legem & ordinem venerit, quis

Nega tibi liquere. formula iudicum qua non satis intelligerent & perspectam hab
Condemnandi erat litera C. Absolvendi non liquere.

Sacramento rogatis. p. milite. utitur & In sacramentum militiæ liberata servitia Stipendium expeditionem. Iustin: lib: 2: i.e. expeditiones.

ſparſa collegerit, confuſa diſtinxerit, nimia defor-mitate latentibus faciem diuiſerit: vnde lux tanta fundatur: ignis ſit, an aliquid igne lucidius? Ego i-ſta non quæram? ego neſciam vnde deſcenderim? ſemel hæc mihi videnda ſint, an ſæpe? Neſciam quo hinc iturus ſim? quæ ſedes expectet animam ſolu-tam legibus ſeruitutis humanæ? Vetas me cælo in-tereſſe, id eſt, iubes me viuere capite demiſſo? Maior ſum & ad maiora genitus, quam vt mancipium ſim mei corporis: quod equidem non aliter aſpicio: quã vinculum libertati meæ circundatum. Hoc itaque oppono fortunæ, in quo reſiſtat: nec per illud ad me vllum tranſire vulnus ſino. Quicquid in me po-teſt iniuriam pati, hoc eſt in hoc obnoxio domici-lio: animus liber habitat: nunquam me caro iſta cõ-pellet ad metum, nunquam ad indignam bono ſi-mulationem, nunquam in honorem huius corpu-ſculi mentiar. Cum viſum fuerit, diſtraham cum il-lo ſocietatem: & nũc tamẽ dum hæremus, non eri-mus æquis partibus ſocij: animus ad ſe omne ius du-cet. Contemptus corporis ſui, certa libertas eſt. Vt ad propoſitũ reuertar, huic libertati multum confe-ret & illa de qua modo loquebamur, inſpectio: Ne-pe vniuerſa ex materia & ex Deo conſtant. Deus iſta temperat, quæ circumfuſa rectorem ſequuntur, & ducem. Potentius autem eſt quod facit, quod eſt Deus, quam materia patiens Dei. Quem in hoc mũ-do locum Deus obtinet, hunc in homine animus: quod eſt illic materia, id nobis corpus eſt. Seruiant ergo deteriora melioribus: forte ſimus aduerſus fortuita: non contremiſcamus iniurias, non vulne-ra, non vincula, non egeſtatem. Mors quid eſt? aut finis eſt, aut tranſitus. nec deſinere timeo; idem eſt enim quod non cœpiſſe: nec tranſire: quia nuſquam tam anguſte ero.

add: ep: 94.

EP. LXVI. CLARANVM condiſcipulum meum vidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Æ
ia defor-
ux tanta
? Ego i-
nderim?
ciam quo
am solv
e cælo in-
To? Maior
pium sim
icio : quá
oc itaque
er illud ad
n me po-
domici-
ro ista cō-
bono si-
us corpu-
n cum il-
non eri-
ne ius du-
as est. Vt
m confe-
ctio : Ne-
. Deus ista
ntur, &
quod est
n hoc mū-
e animus
. Seruiant
aduersus
on vulne-
d est? aut
idem est
nusquam
am meum
vidi

em diviserit. suam cuiqz formam singula:
n signaverit dederitve.
el hæc videnda. simme aliquando redden:
s corpori & vitæ, ita & imbuti discipuli
isti videntur Ioh: 9 & Matth: c.16.v.14.
ere capite demisso. ut pronus spectem
am ut cætera animalia eamqz tantum
item. Ovid:
Os homini sublime dedit coelumqz tueri
Iussit & erectos ad sydera tollere vultus.
noxio. exposito iniurijs, damnis & miserijs
: Suet: Tib: cap: 12.
ro ista. corpus tanquam ad se non per:
ens considerat, igitur carnem dicit, quæ
roquin non est nisi mortui animalis,
de carnifices, qui proprie carnes faciunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Corpusculo suo colluctantem. illud infirmum sustentantem, vel contendentem
ut illius pensset deformitatem animi virtute.

Corpus suum consecrat. reddit venerabile. ep: 14: Literæ etiam apud medio[...]
malos insularum loco sunt.

Nudos animos. nullo corpore vestitos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

vidi post multos annos: non puto expectas vt adijciam senem: sed me hercules viridem animo ac vigentem & cum corpusculo suo colluctantem. Inique enim se natura gessit, & talem animum male collocauit: aut fortasse voluit hoc ipsum nobis ostēdere, posse ingenium fortissimum ac beatissimum sub qualibet cute latere. Vicit tamen omnia impedimēta, & ad cetera contemnenda à contemptu sui venit. Errare mihi visus est qui dixit:

Gratior est pulchro veniens e corpore virtus.

Nullo enim honestamento eget: ipsa & magnum sui decus est, & corpus suum consecrat. Certe Claranum nostrum cœpi intueri: formosus mihi videtur, & tam rectus corpore q̃ est animo. Potest ex casa vir magnus exire: potest & ex deformi humilique corpusculo, formosus animus ac magnus. Quosdā itaque videtur mihi in hoc natura tales generare, vt approbet virtutem omni loco nasci. Si posset per se nudos edere animos, fecisset. nunc quod amplius est facit: quosdam enim edit corporibus impeditos, sed nihilominus perrumpentes obstantia. Claranus mihi videtur in exemplar editus: vt scire possemus, non deformitate corporis fœdari animum, sed pulchritudine animi corpus ornari. Quamuis autem paucissimos vna egerimus dies, tamen multi nobis sermones fuerunt, quos subinde egeram, & ad te mittam. Hoc primo die quæsitum est, quomodo possint paria bona esse, si triplex eorum conditio est. Quædam (vt nostris videtur) prima bona sunt: tanquam gaudium, pax, salus patriæ. Quædam secūda, in materia infelici expressa: tanquam tormentorum patientia, & in morbo graui temperantia. Illa bona, directo optamus nobis: hæc, si necesse erit. Sunt adhuc tertia: tanquam modestus incessus & compositus, ac probus vultus, & conueniens prudenti viro gestus. Quomodo ista inter se patria esse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Corpusculo suo colluctantem. illud in
ut illius penset deformitatem animi vi

Corpus suum consecrat. reddit venerabi
malos insularum loco sunt.

possunt, cum alia optanda sint, alia aduersanda? Si volumus ista distinguere, ad primum reuertamur, & consideremus id quale sit. Animus intuens vera, peritus fugiendorum ac petendorum, non ex opinione, sed ex natura pretia rebus imponens, toti se inferens mundo, & in omnes eius actus contemplationem suam mittens, cogitationibus actionibusque intentus, ex æquo magnus ac vehemens, asperis blandisque pariter inuictus, neutri se fortunæ submittens, supra omnia quæ contingunt acciduntque eminens, pulcherrimus cum decore, cum viribus sanus ac siccus, imperturbatus, intrepidus; quem nulla vis frangat, quem nec attollant fortuita, nec deprimant. Talis animi virtus est, hæc eius facies, si sub vnum veniat aspectum, & semel tota se ostendat. Cæterum multæ eius species sunt, quæ pro vitæ varietate & pro actionibus explicantur: nec minor fit aut maior ipsa Decrescere enim summum bonum non potest, nec virtuti ire retro licet: sed in alias atq; alias qualitates conuertitur, ad rerum quas actura est habitum figurata: quicquid attigit, in similitudinem sui adducit & tingnit: actiones, amicitias, interdum domos totas, quas intrauit disposuitq;, condecorat: quicquid tractauit, id amabile, conspicuum, mirabile facit. Itaque vis eius & magnitudo vltra non potest surgere, quando incrementum maximo non est. Nihil inuenies rectius recto, non magis quam verius vero, quam temperato temperatius. omnis in modo est virtus. modus certa mensura est. Constantia non habet quo procedat, non magis quam fiducia, aut veritas, aut fides. Quid accedere perfecto potest? Nihil. Aut perfectum non erat, cui accessit. Ergo nec virtuti quidem: cui si quid adiici potest, defuit. Honestum quoque nullam accessionem recipit: honestum est enim propter quod illa quæ retuli. Quid porro decorum & iustum, & legi-

E
unda? Si
ertamur,
ens vera,
n ex opi-
as, toti se
ntempla-
tionibus,
as, asperis
unæ sub-
iduntque
iribus fa-
uem nul-
, nec de-
cies, si sub
ostendat.
e vita va-
minor sit
n bonum
alias atq;
nas actura
similitu-
licitias, in-
uitq;, con-
conspicu-
nitudo vi-
ntum ma-
, non ma-
tempera-
ra mensu-
edat, non
Quid ac-
stum non
cui si quid
ullam ac-
pter quod
um, & le-
gi-

dus certa mensura est. Horat:
Est modus in rebus sunt certi deniq; fines
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

In complexu libertatis exspirat. perit volu-
ria morte quia eripit sese e servitute & vin-
in libertatem. Iustin: lib: 4. c. 5. Flor: lib

Simplicitas. Ovid:

Herculeae pectus simplicitatis habe

Curt: simpliciter agere. p. sine fraude.

Simpliciter ludere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

gitimum? non eiusdem esse formæ putas, certis terminis comprehensum? Crescere posse, imperfectæ rei signum est: bonum omne in easdem cadit leges: iuncta est priuata & publica vtilitas, tam me hercules, quam inseparabile est, laudandum petendumque. Ergo virtutes inter se pares sunt, & opera virtutum, & omnes homines quibus illa contigere. Satorum vero animaliumque virtutes, cum mortales sint, fragiles, caducæque, & incertæ, exiliunt, residuntque: & ideo non eodem prætio æstimantur. Vna inducitur humanis virtutibus regula: vna enim est ratio recta, simplexque. Nihil est diuino diuinius, cælesti cælestius. Mortalia eminent, cadunt; deteruntur, crescunt; exhauriuntur, implentur. Itaque illis in tam incerta sorte inæqualitas est. Diuinorum vna natura est. Ratio autem nihil aliud est, quã in corpus humanum pars diuini spiritus mersa. Si ratio diuina est, nullum autem bonum sine ratione est, bonum omne diuinum est. Nullum porro inter diuina discrimen est: ergo nec inter bona. Paria itaque sunt gaudium, & fortis atq; obstinata tormentorum perpessio. In vtroque enim eadem est animi magnitudo: sed in altero remissa, & laxa; in altero pugnax & intenta. Quid? tu non putas parem esse virtutem eius qui fortiter hostium mœnia expugnat, & eius qui obsidionem patientissime sustinet? Et magnus Scipio, qui Numantiam claudit & comprimit, cogitque inuictas manus in exitium ipsas sui verti & magnus ille obsessorum animus, qui scit nihil esse clausum, cui mors aperta est, & in complexu libertatis expirat. Aeque reliqua quoque inter se paria sunt, tranquillitas, simplicitas, libertas, constantia, æquanimitas, tolerantia: omnibus enim istis vna virtus subest, quæ animum rectum & indeclinabilem præstat. Quid ergo? nihil interest inter gaudium, & dolorum inflexibilem patientiam? Nihil

quantum ad ipſas virtutes: plurimum quantum ad
illa, in quibus virtus vtraque oſtenditur. In altero
namq; naturalis animi remiſſio ac laxitas, in altero
contra naturam dolor. Itaq; media ſunt hæc, quæ
plurimum internalli recipiunt. Virtus in vtraq; par
eſt. Virtutem materia non mutat: nec peiorem facit
dura & difficilis, nec meliorem hilaris & læta. Neceſ-
ſe eſt ergo æqualia ſint bona vtraq;: quia nec hic po-
teſt ſe melius in hoc gaudio gerere, nec ille melius
in illis cruciatibus. duo vero, quibus nihil fieri meli-
us poteſt, paria ſunt. Nam ſi quæ extra virtutem po-
ſita ſunt, aut minuere illam, aut augere poſſunt, de-
ſinit vnum bonum eſſe quod honeſtum eſt. Si hoc
conceſſeris, omne honeſtum perit. Quare? dicam:
quia nihil honeſtum eſt, quod ab inuito, quod à co-
acto fit. Omne honeſtum voluntarium eſt. Admi-
ſce illi pigritiam, querelam, tergiuerſationem, me-
tũ, quod habet in ſe optimum, perdidit ſibi placere.
Non poteſt honeſtum eſſe, quod non eſt liberum.
Nam quod timet ſeruit. Honeſtum omne ſecurum
eſt, tranquillum eſt. Si recuſat aliquid, ſi complorat,
ſi malum iudicat, perturbationem recipit, & in ma-
gna diſcordia volutatur. Hinc enim ſpecies recti vo-
cat. illinc ſuſpicio mali retrahit. Itaq; qui honeſte a-
liquid facturus eſt, quicquid opponitur, id etiamſi
incommodum putat, malum non putat. Omne ho-
neſtum iniuſſum incoactumq; eſt, ſincerum, & nul-
lo malo mixtum. Scio quid mihi hoc loco reſpon-
deri poſſit. Hoc nobis perſuadere conaris, nihil in-
tereſſe vtrum aliquis in gaudio ſit, an in equuleo ta-
ceat, & tortorem ſuum laſſet. Poteram reſpondere
quod Epicurus ait, Sapientem, ſi in Phalaridis tauro
peruratur, exclamaturũ: Dulce eſt, & ad me nil per-
tinet. Quid miraris, ſi ego paria bona dico, vnius in
conuiuio iacẽtis, alterius inter tormenta fortiſſime
ſtantis: cum (quod incredibilius eſt) dicat Epicurus,
dulce eſſe torqueri? Et hic reſpondeo, plurimum in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

teresse inter gaudium & dolorem. Si quæratur electio, alterũ petam, alterum vitabo. Illud secundum naturam est, hoc contra. Quamdiu sic æstimantur, magno inter se dissident spatio. Cum vero ad virtutẽ ventũ est, vtraq; par est, & quæ per læta procedit, & quæ per tristia. Nullum habent momentum vexatio & dolor, & quicquid aliud incõmodi est: virtute enim obruitur. Quemadmodũ minora lumina claritas solis obscurat: sic dolores, molestias, iniurias, virtus magnitudine sua elidit atq; opprimit, & quocunq; affulsit, ibi quicquid sine illa apparet, extinguitur: nec magis vllam portionẽ habent incommoda, cum in virtutẽ inciderint, quam in mari nimbus. Hoc vt scias ita esse, ad omne pulchrum vir bonus sine vlla cũctatione percurret: stet illic licet carnifex, stet tortor atque ignis, perseuerabit: nec quid passurus, sed quid facturus sit aspiciet: & se honestæ rei tanquam bono viro credet: vtilẽ illã sibi iudicabit, tutã, prosperã. Eundẽ ergo locũ habebit apud illũ honesta res, sed tristis atq; aspera, quẽ vir bonus, pauper, aut exul ac pallidus. Agedum pone ex alia parte virũ bonũ, diuitiis abundantẽ, ex altera nihil habentẽ, sed in se omnia: vterq; æquè bonus vir erit, etiamsi fortuna dispari vtetur. Idem (vt dixi) in rebus iudiciũ est, quod in hominibus. Aeque laudabilis est virtus in corpore valido ac libero posita, quam in morbido ac vincto. Ergo tua quoq; virtus non magis laudabilis, si corpus illæsum tibi & integrum fortuna præstiterit, quã si ex aliqua parte mutilatũ. Alioqui hoc erit, ex seruorum habitu dominum æstimare. Omnia enim ista in quæ dominium casus exercet, seruilia sunt, pecunia, & corpus, & honores: imbecilla, fluida, mortalia, possessionis incertæ. Illa rursus libera & inuicta opera virtutis, quæ non ideo magis appetenda sunt, si benignius à fortuna tractantur, nec minus, si aliqua rerum iniquitate

pre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

premuntur. Quod amicitia in hominibus est, hoc in
rebus appetitio est. Non, puto, magis amares virum
bonum locupletem, quam pauperem: nec robustum
& lacertosum, quam gracilem, & languidi corporis.
Ergo ne rem quidem magis appetes hilarem aut pa-
catam, quam distractam & operosam. & si hoc est,
magis diliges ex duobus æque bonis viris nitidum
& vnctum, quam puluerulentum & horrentem. De-
inde hucusque peruenies, vt magis diligas integrum
omnib' membris & illæsum, quam debilem aut lu-
scum. Paulatim fastidium tuum illo vsque proce-
det, vt ex duobus æque iustis ac prudentibus com-
tum & crispulum malis, quã recaluastrum. Vbi par
est in vtroque virtus, non comparet aliarum rerum
inæqualitas. Omnia enim alia non partes, sed acces-
siones sunt. Nam quis tam iniquam censuram inter
suos agit, vt filium sanum quam ægrum magis dili-
gat? procérumue & excelsum, quam breuem & mo-
dicum? Fetus suos non distinguunt feræ, & se in ali-
mentum pariter omnium sternunt. Aues ex æquo
partiuntur cibos. Vlixes ad Ithacæ suæ saxa sic pro-
perat, quemadmodum Agamemnon ad Mycena-
rum nobiles muros. Nemo enim patriam, quia ma-
gna est, amat, sed quia sua. Quorsum hæc pertinent?
vt scias, virtutem omnia opera sua, velut fetus suos,
iisdem oculis intueri, æque indulgere omnibus, &
quidem impensius laborantibus. quoniam quidem
etiam parentum amor, magis in ea quorum misere-
tur, inclinat. Virtus quoque opera sua quæ videt af-
fici & premi, non magis amat, sed parentum bono-
rum more, magis complectitur ac fouet. Quare non
est vllum bonum altero maius? quia non est quic-
quam apto aptius, quia plano nihil est planius. Non
potes dicere. Hoc magis par est alicui quam illud: er-
go nec honesto honestius quicquam est. Quod si
par omnium virtutum natura est, tria genera bo-

nicitia appetitio est. Sensus: eadem est
tio amicitiæ inter homines contrahendæ
æ rerum appetendarum.

titidum & unctum. accuratè vestitum &
nes ungiento perfusos habentem. Terent:
n: Quid nitor qui vestitus. Plaut: Aul:
: Nimium libenter. v. 4: E meo quidem
nimo aliquanto facies rectius si nitidior
in filiæ nuptijs.

ebilem. eum propriè cui aliquod mem:
rum est mutilatum aut ademptum.
a in ff de re militari. L. 4: Qui filium
ebilitavit delectu indicto. i.e. pollices præ:
dit. add: Suet: Aug: cap: 24.

idem oculis. eodem favore. Tac: ægris
culis alienam felicitatem introspicere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

nam in æquo sunt. Ita dico, in æquo est, moderate gaudere, & moderate dolere. Lætitia illa non vicit hanc animi firmitatem sub tortore gemitus deuorantem. Illa bona optabilia sunt, hæc mirabilia: vtraque nihilominus paria; quia quicquid incommodi est, velamento maioris boni tegitur. Quisquis hæc imparia iudicat, ab ipsis virtutibus auertit oculos, & exteriora circumspicit. Bona vera idem pendunt, idem patent: falsa multum habent vani. Itaque speciosa & magna contra visentibus, cum ad pondus reuocata sunt, fallunt. Ita est, mi Lucili, quicquid vera ratio commendat, solidum & æternum est: firmat animum, attollitque semper futurum in excelso. Illa quæ temere laudantur & vulgi sententia bona sunt, inflant inanibus lætos. Rursus ea quę timentur tanquam mala, iniiciunt formidinem mentibus, & illas non aliter quam animalia species periculi agitant. Vtraque res ergo sine causa animũ & diffundit, & mordet: nec illa gaudio, nec hæc metu digna est: sola ratio immutabilis & iudicii tenax est. Non n. seruit, sed imperat sensibus. Ratio rationi par est, sicut rectũ recto: ergo & virtus, quæ nõ aliud est, quam recta ratio. Omnes virtutes rationes rectæ sunt. Si rectę sũt, & pares sunt. Qualis ratio est, tales & actiones sunt: ergo omnes pares sunt. Nam cũ similes rationi sint, similes & inter se sunt: pares autem actiones inter se esse dico, quæ rectæ sunt, & honestæ. Cæterum magna habebunt discrimina, variante materia: quæ modo latior est, modo angustior, modo illustris, modo ignobilis: modo ad multos pertinens, modo ad paucos. In omnibus tamen istis, id quod optimum est, par est: tanquam viri boni, omnes pares sunt, qua boni sunt: sed habent differentias ætatis, alius senior, alius iunior: habent corporis: alius formosus, alius deformis est. habent fortunæ: ille diues, hic pauper est: ille gratiosus, potens, vrbi-

bus

bus notus & populis:ignotus hic pleriſque,& obſc
rus. Sed per illud quod boni ſunt, pares ſunt De bo
nis ac malis ſenſus non iudicat: quid vtile ſit, qu
inutile,ignorat. Non poteſt ferre ſententiam,niſi
rem præſente perductus eſt nec futuri prouidus e
nec præteriti memor: quid ſit conſequens, neſc
Ex hoc autem rerum ordo ſerieſque contexitur,
vnitas vitæ in perfectum itura. Ratio ergo arbit
eſt bonorum ac malorum: aliena & externa pro
libus habet:& ea quæ neq; bona ſunt,neq; mala, a
ceſſiones minimas ac leuiſſimas iudicat. omne i
bonũ in animo eſt. Cæterũ quædã prima exiſtim
ad quæ ex propoſito venit, tanquam victoriam, bo
nos liberos, patriæ ſalutem: quædam ſecunda, qu
non apparent niſi in rebus aduerſis: tanquam æqu
animo pati morbum magnum, exilium: quæda
media, quæ nihilo magis ſecundũ naturã ſunt, q
contra naturam: tanquam prudenter ambulare c
poſite ſedere. Non enim minus ſecundũ naturã e
ſedere, quam aut ſtare aut ambulare Duo illa ſup
riora, diuerſa ſunt. Prima n. ſecundum naturã ſun
gaudere liberorum pietate, patriç incolumitate. Se
cunda contra naturam ſunt, fortiter obſtate torm
tis & ſitim perpeti, morbo vrente præcordia. Qu
ergo? aliquid contra naturam bonum eſt? Minim
Sed illud aliquando contra naturam eſt, in quo bo
nũ illud exiſtit. vulnerari enim & ſubiecto igne t
beſcere, & aduerſa valetudine affligi, contra natu
eſt: ſed inter iſta ſeruare animum infatigabilem, ſe
cundum naturam eſt. Et vt, quod volo, exprima
breuiter, materia boni aliquando contra natura
at bonum nunquam: quoniam bonum ſine ratio
nullum eſt: ſequitur autem ratio naturam. Quid e
ergo ratio? naturæ imitatio. Quid eſt ſummum h
minis bonum? ex naturæ voluntate ſe gerere. Nõ e
inquit, dubium, quin felicior pax ſit nunquam la

rfectum itura. p. perventura ad perfecti:
n ep: 69: Ad perfectum rem addu[c]ere. Sic
l: ire in lachrymas, quæ incipit lachry:
re. Flor: ire in sudorem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Prospicere vitam. ad momentum vide[re]
vitam primo de limine. In veteri Poe[ta]
ostentatus raptusq; simul solstitialis
herba solet. Scaliger in lectionibus A[uso]
nianis.
continuata mors somno. Petron: Gi[ton]
mero obtruncat & continuat mort[em]
in ultimos somnus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

cessita, quam multo reparata sanguine. Non est dubium, inquit, quin felicior sit inconcussa valetudo, quam ex grauibus morbis & extrema minitantibus in tutũ vi quadam & patientia educta. Eodẽ modo non erit dubium, quin maius bonum sit gaudium, quam obnoxius animus ad perpetiendos cruciatus vulnerum aut ignium. Minime: illa enim quæ fortuita sunt, plurimum discriminis recipiunt: æstimantur enim vtilitate sumentium. Bonorum vnũ propositum est, consentire naturæ. Hoc in omnibus par est. Cum alicuius in senatu sententiam sequimur, non potest dici: Ille magis assentitur quã ille. ab omnibus in eandem sententiã itur. Idem de virtutibus dico: omnes naturæ assentiuntur. Idem de bonis dico: omnia naturæ assentiuntur. Alter adolescens decessit, alter senex, aliquis præter hos infans, cui nihil amplius contigit, quam prospicere vitam. Omnes hi æque fuere mortales, etiamsi mors aliorum longius vitam passa est procedere, aliorum in medio flore præcidit, aliorũ interrupit principia. Alius inter cenandum solutus est, alterius continuata mors somno est, aliquem concubitus extinxit. His oppone ferro transfossos, aut exanimatos serpentũ morsu, aut fractos ruina, aut per longam neruorum contractionem extortos minutatim. Aliquorum melior dici, aliquorũ peior potest exitus: mors quidẽ omniũ par est; per quæ venit, diuersa sunt; id in quod desinunt, vnum est. mors nulla maior aut minor est: habet enim eundem in omnibus modum, finisse vitam. Idem tibi de bonis dico: hoc bonum inter meras voluptates est, hoc inter tristia & acerba: illud fortunę indulgẽtiam rexit, hoc violentiam domuit: vtrunque æque bonum est, quamuis illud plana emolliuerit, hoc aspera. Idem finis omnium est bona sunt, laudanda sunt, virtutem rationemq; comitantur. virtus æquat inter se, quicquid agnoscit. Nec

est

eſt quod hoc inter noſtra placita mireris. apud E
curum duo bona ſunt, ex quibus ſummum illud
atumque componitur: vt corpus ſine dolore ſit,
mus ſine perturbatione. Hæc bona non creſcun
plena ſunt. Quo enim creſcet, quod plenum
Dolore corpus caret: quid ad hanc accedere in
lentiam poteſt? Animus conſtat ſibi, & plac
eſt: quid accedere ad hanc tranquillitatem pot
Quemadmodum ſerenitas cæli non recipit m
rem adhuc claritatem, in ſinceriſſimum nitorem
purgata; ſic hominis corpus animumque curan
& bonum ſuum ex vtroque nectentis, perfectus
ſtatus, & ſummam voti ſui inuenit, ſi nec æſtus
mo eſt, nec dolor corpori. Si qua extra blandim
ta contingunt, non augent ſummum bonum, ſe
ita dicam, condiunt & oblectant: abſolutum e
illud humanæ naturæ bonum, corporis & animi
ce contentum eſt. Dabo apud Epicurum tibi
iamnum ſimillimam huic noſtrę diuiſionem bo
rum. Alia enim ſunt apud illum, quæ malit con
gere ſibi: vt corporis quietem, ab omni incom
do liberam, & animi remiſſionem, bonorum
rum contemplatione gaudentis. Alia ſunt,
quamuis nolit accidere, nihilominus & laud
comprobat: tanquam illam, quam paulo ante d
bam, malæ valetudinis, & dolorum grauiſſimor
perpeſſionem, in qua Epicurus fuit illo ſumm
fortunatiſſimo die ſuo: ait enim ſe veſicæ & ex
rati ventris tormenta tolerare, vlteriorem do
acceſſionem non recipientia: eſſe nihilominus
illum beatum diem: beatum autem agere, ni
eſt in ſummo bono, non poteſt. Ergo & apud Ep
rum ſunt hæc bona, quæ malles non experiri
quia ita res tulit, & amplexanda & laudanda &
æquanda ſummis ſunt. Non poteſt dici hoc no
ſe par maximis bonum: quod beatæ vitæ clauſ
i

rgata. Tertullianus eiusmodi veli fa:
colatam appellat.

nam voti invenit. Ita & Iustin: lib: 14
3: Si votorum Antigoni in meo capite
na consistit. p. sine morte petat, mor:
mihi biberit.

Æ
ris. apud
um illud
olore sit,
on crescun
d plenum
ccedere in
, & plac
tatem pot
recipit m
n nitorem
que cura
perfectu
nec æstu
a blandim
bonum, se
olutum e
s & anim
curum tibi
sionem bo
malit com
ani incom
bonorum
alia sunt,
s & laud
ulo ante
rauissimo
llo summ
ficæ & ex
iorem do
hilominus
agere, ni
& apud E
n experi
audanda
ici hoc no
vitæ clau
i

Succisis poplitibus. in pugna inter compa[...] armorum fugientium figebant poplites [...] ita sternerentur. add. Petron: init. & [...] Horat: lib:3 ode 2.

Macte virtute esto. Formula laudand[...] facto praeclaro & hortando ad maiora. L[...] lib:2. tuberem macte virtute esse si [...] mea patria ista virtus staret.

Cuius poena favebat. cuius poenam le[...] spectabat animo. Petron: Favebam vapul[...]

Malacissandos. molliter tractandos & em[...] liendos. Plaut: Bacchid: 1.1.31. & in Tru[...] Maechum malacum dixit

Digitulos ducat. mollissime tractet m[...] super illos ducta, qui & tractatores [...] dicuntur.

Erraverat. occidendo loco Regis purpur[...] nihilominus enim nunc Porsena [...] factus illius virtute pacem cum Roma[...] fecit.

impoſuit, cui Epicurus extrema voce gratias egit. Permitte mihi, mi Lucili, virorum optime, aliquid audacius dicere, ſi vlla bona maiora eſſe aliis poſſēt, hæc ego quæ triſtia videntur, mollib⁹ illis & delicatis prætuliſſem. Maius eſt enim pertingere difficilia, quam læta moderari. Eadem ratione fit, ſcio, vt aliquis felicitatem bene & calamitatem fortiter ferat. Æque fortis eſſe poteſt, qui pro vallo ſecurus excubuit, nullis hoſtibus caſtra tentantibus: & qui ſucciſis poplitibus in genua ſe excepit, nec arma demiſit. Macte virtute eſto, ſanguinolentis & ex acie redeuntibus dicitur. Itaq; hæc magis laudauerim bona exercitata & fortia, & cum fortuna rixata. Ego dubitem quin magis laudem truncam illam & retorridam manum Mucii, quam cuiuſlibet fortiſſimi ſaluam? Stetit hoſtium flammarumque contemptor, & manum ſuam in hoſtili foculo deſtillantem perſpectauit, donec Porſenna, cuius pœnę fauebat, gloriæ inuidit, & ignem inuito eripi iuſſit. Hoc bonum quid ni inter prima numerem, tantoq; maius putē, quam illa ſecura & intentata fortunæ, quanto rarius eſt hoſtem amiſſa manu viciſſe, quam armata? Quid ergo? inquis. hoc bonum tibi optabis? Quid ni? hoc enim, niſi qui poteſt & optare, non poteſt facere. An potius optem, vt malaciſſandos articulos exoletis meis porrigam, vt muliercula; aut aliquis in mulierculam ex viro verſus, digitulos meos ducat? Quid ni ego feliciorem putem Mucium, qui ſic tractauit ignem, quaſi illam manum tractatori præſtitiſſet? In integrum reſtituit, quicquid errauerat. Confecit bellum inermis ac mancus, & illa manu trunca reges duos vicit.

EP. LXVII. VT à communibus initium faciam, ver aperire ſe cœpit: ſed iam inclinatum in æſtatem, quo tempore calere debebat, intepuit: nec adhuc

illi fides est: sæpe enim in hiemem reuoluitur. Vis
scire quam dubium adhuc sit? nondum me commit-
to frigido aeri: adhuc rigorem eius infringo. Hoc
est, inquis, nec calidum, nec frigidum pati. Ita est, mi
Lucili. iam ætas mea contenta est suo frigore: vix
media regelatur æstate. Itaque maior pars instru-
mentis deg tur. Ago gratias senectuti, quod me le-
ctulo affixit. Quid ni gratias illi hoc nomine agam?
Quicquid debebam nolle, non possum. Cum libel-
lis mihi plurimus sermo est. Si quando interueni-
unt epistolæ tuæ, tecum esse mihi videor: & sic affi-
cior animo, tanquam tibi non rescribam, sed re-
spondeam. Itaq; & de hoc quod quæris, quasi col-
loquar tecum: quale sit, vna scrutabimur. Quæris an
omne bonum optabile sit. Si bonum est, inquis, for-
titer torqueri, & magno animo vri, & patienter æ-
grotare, sequitur vt ista optabilia sint. Nihil autē vi-
deo ex istis voto dignum. Neminem certe adhuc
scio eo nomine votum soluisse, quod flagellis cæ-
sus esset, aut podagra distortus, aut equuleo longior
factus. Distingue, mi Lucili ista: & intelliges esse in
his aliquid optandum. Tormenta abesse à me ve-
lim: sed si sustinenda fuerint, vt me in illis fortiter,
honeste, animose geram, optabo. Quid ni ego ma-
lim non incidere bellum? sed si inciderit, vt vulnera,
vt famem, & omnia quæ bellorum necessitas fert,
generose feram, optabo. Non sum tam demens, vt
ægrotare cupiam: sed si ægrotandum fuerit, vt nihil
intemperanter, nihil effœminate faciam, optabo. Ita
non incommoda optabilia sunt, sed virtus qua per-
feruntur incommoda. Quidam ex nostris exi-
mant, omnino asperorum fortem tolerantiam non
esse optabilem, sed nec abominādam quidem: qui
voto purum bonorum peti debet, & tranquillum
& extra molestiam positum. Ego dissentio. Quare?
primum quia fieri non potest, vt aliqua res bo-
qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

go. affusa tepida aut sole admisso. Ter:
Dinfringere tenebras lucerna.
ulo affixit. Flor: lib: 3. c. de bello Pyra:
: obligavit eos agris mediterraneis. intel:
tur lectus lucubratorius. Suet: Aug: c. 78.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Se pro republica devovit. devotiones al
simile habuisse cum Christi passione, [illegible]
is patiens pro universo genere human
satisfecit. Virgil:
Unum pro multis dabitur caput.

Vt litaret. propitiaret Deos sui immolatione. est autem litare Salmasio quasi l
ut sit frequentativum à luo, litatur autem dijs cum ijs satisfit & solvitur un
placentur non semper autem dijs litatur mactatis hostijs, quia non semper
solutum volunt accipere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

quidem sit, sed optabilis non sit. deinde si virtus optabilis est, nullum autem sine virtute bonum, & omne bonum optabile. Deinde etiam, si tormentorũ fortis patientia optabilis non est: etiamnum interrogo, Nonne fortitudo optabilis est? Atqui pericula contemnit & prouocat. Pulcherrima pars eius, maximæq; mirabilis illa est, non cedere ignibus, obuiam ire vulneribus. Interdum tela ne vitare quidẽ, sed pectore excipere. Si fortitudo optabilis est, & tormenta patienter ferre optabile est: nec tamen ideo solummodo ferre tormenta optabile est. Hoc enim, fortitudinis pars est. Sed separa ista, vt dixi nihil erit quod tibi faciat errorem. Non enim pati tormenta optabile est, sed pati fortiter. Illud opto fortiter, quod est virtus. Quis tamen vnquam hoc sibi optauit? Quædam vota aperta & professa sunt, cum particulatim fiunt: quædam latent, cum vno voto multa comprehensa sunt. Tanquam opto mihi vitam honestam: vita autem honesta actionibus varijs constat. In hac est Reguli arca. Catonis scissum manu sua vulnus, Rutilii exilium, calix venenatus, qui Socratem transtulit e carcere in cælum. Ita cum optaui mihi vitam honestam, & hæc optaui, sine quibus interdum honesta non potest esse:

--O terque quaterque beati,
Queis ante ora patrum. Troiæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere.

Quid interest, optes hoc alicui, an optabile fuisse fatearis? Decius se pro rep. deuouit, & in medios hostes concitato equo mortem petẽs irruit. Alter post hunc paternæ virtutis æmulus, conceptis solemnibus ac iam familiarib. verbis in aciem confertissimã incurrit, de hoc sollicitus tantum vt litaret, optabilem rem putans bonam mortem. Dubitas ergo an optimum sit memorabilem mori, & in aliquo opere virtutis? Cum aliquis tormenta fortiter patitur, om-

...unt iudices. Causa perorata iubebat
...ia ferenda, tabellis scilicet insectis,
...dires in consilium. Ascon: Pedianus
...tur. Cic: lib: 7 ad famil: ep: 24: Quod plus
...nunciabat Prætor dicebatur, fieri de
...literis D. S. S. dicuntur autem & assessores.
...m contingunt nobis flores ornantur
...Tac: 3 Ann: cap: 9 & Lipsius in elect: l.1.c.3.
...Talia sunt vota quæ non assecuti sus...
...a numen veneramur & adoramus, idem
...da. timuit quod virtus non possit
...quasi ijs delectetur, ad exemplum
...mihi floribus colitur, sed sangui-
...ibus male est quibusque bene volumus
...m nos dolere vicem. Integrum est:
...m quæ nunc eveniunt. Add: Plaut:
...vento & motibus mare. Vtitur &
malacia est. Ita dicitur etiam grav... vento
Cæsar lib: 3 de bello Gallico c. 15. Festus Græcum vult esse, Latinis flustrum.
in castris suis. in labore & metu periculorum, imo & in periculis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

nibus virtutibus vtitur fortasse, cum vna in promptu sit, & maxime appareat patientia. Ceterum illic est fortitudo: cuius patientia & perpessio & tolerantia, rami sunt. Illic est prudentia, sine qua nullum initur consilium: quæ suadet, quod effugere nō possis quam fortissime ferre. Illic est constantia: quæ deiici loco non potest, & propositum nulla vi extorquente dimittit. Illic est indiuiduus ille comitatus virtutum. Quicquid honeste fit, vna virtus facit, sed de consilii sententia. Quod autem ab omnibus virtutibus comprobatur, etiamsi ab vna fieri videtur, optabile est. Quid? tu existimas ea tantum optabilia esse, quæ per voluptatē & otium veniūt? quæ excipiuntur foribus ornatis? Sunt quædam tristes voluptates, sunt quædā vota, quæ non gratulantium cœtu, sed adorantium venerantiumq; celebrantur. Ita tu non putas Regulum optasse, vt ad Pœnos perueniret? Indue magni viri animum, & ab opinionibus vulgi secede paulisper: cape quantā debes virtutis pulcherrimæ ac magnificentissimæ speciem, quæ nobis non sertis, sed sudore & sanguine colenda est. aspice M. Catonem sacro illi pectori purissimas manus admouentem, & vulnera parum demissa laxantem. Vtrum illi tandem dicturus es, Vellem quæ velles, &, Moleste fero; an, Feliciter, quod agis? Hoc loco mihi Demetrius noster occurrit, qui vitam securam, & sine vllis fortunæ incursionibus mare mortuum vocat. Nihil habere ad quod exciteris, ad quod te concites, cuius denuntiatione & incursu firmitatem animi tui tentes: sed in otio inconcusso iacere, non est tranquillitas, malacia est. Attalus Stoicus dicere solebat: Malo me fortuna in castris suis, quam in deliciis habeat. torqueor, sed fortiter, bene est. occidor, sed fortiter bene est. Audi Epicurum. dicet, Et dulce est. Ego tam honestæ rei ac seueræ nunquam molle nomen imponam. Vror, sed inuictus. Quid no

opta

Locum hunc [illegible] Tay: 5 hist c.6. Justin: l.36.c.3.

Vt litaret. propitiaret Deos sui immolati[...] ut sit frequentativum à [illegible], litatur a[...] placentur non semper autem Dijs litatur[...] solutum volunt accipere.

consilij sententia. Consilium Prætoris sunt iudices. Causa perorata iubebat is Prætor ire ad consulendum de sententia ferenda, tabellis scilicet iniectis, urnam, tumque dicebatur ille mittere iudices in consilium. Ascon: Pedianus. & iudices in consilium ire tum dicebantur. Cic: lib: 7 ad famil: ep: 24: Quod plus um iudicum tabellis probabatur id pronunciabat Prætor dicebaturque fieri de nsilij sententia. Id exprimebant antiqui literis D. S. S. dicuntur autem & assessores.

ia excipiuntur foribus ornatis. quæ cum contingunt nobis fores ornantur auri & lucernis. add: Iuvenal: Sat: 12. Tac: 3 Ann: cap: 9 & Lipsius in elect: l. c. 3.

on gratulantium sed adorantium &c. Talia sunt vota quæ cum asseuti sumus idem nis tamen angimur & Deorum propterea numen veneramur & adoramus, ientibus amicis.

on sertis sed sudore & sanguine colenda. innuit quod virtus non possit religiosis sui cultoribus serta & flores quasi ijs delectetur, ad exemplum pria Veneris mollissimæ Deæ, quæ non nisi floribus colitur, sed sanguinem & sudorem. Serv: 1 Æn: v. 339

llem quæ velles. formula qua ijs quibus male est quibusque bene volumus tamus meliora & significamus illorum nos dolere vicem. Integrum est: llem tibi evenire quæ velles, non autem quæ nunc eveniunt. add: Plaut: ostell: 3. 2. 53.

alacia est. Ita dicitur cum stat sine vento & motibus mare. Utitur & esar lib: 3 de bello Gallico c. 15. Festus Græcum vult esse, Latinis flustrum.

n castris suis. in labore & metu periculorum, imo & in periculis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Nihil est virtute præstantius. Plaut: Amph: 2.2.17: Virtus præmium est optimum, Virt[us]
bus rebus anteit profecto, Libertas salus, vita, res, parentes, Patria & prognati tutantur s[er]
tur: Virtus omnia in se habet, omnia assunt bona quem penes est virtus.

Coelo impositus. Ovid: 1 Fastor:

Ætheraq; ingenio supposuere suo.

sensus est: cogitationibus erectus supra cælum. Ovid: Mente Deos adyt[…]

Sellam aut tribunal. sellam ut consul. Lucan:

Lentulus è celsa sublimis sede profatur.

Fuerunt enim sellæ curules ut & tribunalia paulo altiora, unde & pr[…]
cum non in tribunali. i.e. in loco superiore cognosceret, de plano cognosc[…]
dicebatur, ut in via, in transitu. Hinc & planarij conflictus opponuntur [...]
qui fiunt in montibus.

Inscribis tibi philosophiam. præferas, ostentas fronte constricta submiss[a]
barba te esse philosophum.

Vestigia confundunt. ita turbant miscentq; ut intelligi non possit q[…]
rant aut quibus impressa ab animalibus sint.

Effractarius. alijs effractor, idem quoq; vecticularius à vi vectium q[…]
adhibebant Plauto etiam perfossor. alibi dicitur apertularius.

Otio fabulam imposuit. fecit ut de eo multum fabulentur homines. ~~[illegible]~~ Sueton: Ca[…]
erius secretior in fabulis fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

optabile sit, non quod vrit me ignis, sed quod non vincit? Nihil est virtute præstantius, nihil pulchrius? & bonum est, & optabile, quicquid ex huius geritur imperio.

Ep. LXVIII. Consilio tuo accedo: absconde te in otio, sed & ipsum otium absconde. Hoc te facturum, Stoicorum etiamsi non præcepto, at exemplo licet scias: sed ex præcepto quoq; facies. Id tibi, cum voles approbabo. Nec ad omnem Remp mittimus, nec semper, nec sine vllo fine. Præterea cum sapienti Remp, ipso dignam dedimus, id est, mundum, nõ est extra Remp etiamsi secesserit. immo fortasse relicto vno angulo, in maiora atq; ampliora transit, & cælo impositus intelligit, cum sellam aut tribunal ascenderat, quam humili loco sederit. Depono hoc apud te: nunquam plus agere sapientem, quam cum in conspectum eius diuina atq; humana venerunt. Nunc ad illud reuertor, quod suadere tibi cœperam, vt otium tuum ignotum sit. Non est quod inscribis tibi philosophiam. Atq; etiam aliud proposito tuo nomen impone: valetudinem & imbecillitatẽ vocato, & desidiam. Gloriari otio, iners ambitio est. Animalia quædam ne inueniri possint, vestigia sua circa cubile ipsum confundunt. Idem tibi faciendũ est: alioqui non deerunt qui persequantur. Multi aperta transeunt, condita & obstrusa rimantur. furẽ signata sollicitãt. Vile videtur quicquid patet: aperta effractarius præterit. Hos mores habet populus, hos imperitissimus quisque in secreta erumpere cupit. Optimum itaq; est, non iactare suum. Iactandi autem genus est, nimis latere, & à conspectu hominum secedere. Ille Tarentum se abdidit, ille Neapoli inclusus est, ille multis annis nõ transit domus suæ limen. Conuocat turbam, quisquis otio suo aliquam fabulam imposuit. Cum secesseris, non est agendum hoc, vt de te homines loquantur, sed vt ipse

add: Lips: ad 2 Ann: Tac in excursu B.

Vrbes a moenibus [illegible] add: Petron: Sarm: 1.

...aut: prol: Vestra existimatio valebit. Alibi
...tin: opinari diutius de Rege.

...sarij milites apud Spartianum in Hadri=
...e & caussarium corpus. p. egro. add: Lipsius

...de ulius possit existere.

...nibus non rectè habentibus gerenti=

...ordine alphabetico, ut scias qui sint tibi

...ius ad honores, noster ep: 47 & Suet: Aug: 38.

Nihil est virtute præstantius. Plaut: Amph: 2. 2. 17. Virtus ...
bus rebus anteit profecto, Libertas salus, vita, ...
tur: Virtus omnia in se habet, omnia assunt ...

Coelo impositus. Ovid: 1 Fastor:
Ætheraq; ingenio supposuere ...
sensus est: cogitationibus erectus supr...
Sellam aut tribunal. sellam ut Cons...
Lentulus è celsa sublimis ...
Fuerunt enim sellæ curules ut & tri...
cum non in tribunali. i.e. in loco sup...
dicebatur, ut in via, in transitu. Hinc ...
qui fiunt in montibus.
Inscribis tibi philosophiam. præferas, o...
barba te esse philosophum.
vestigia confundunt. ita turbant mis...
rant aut quibus impressa ab animali...
Effractarius. alijs effractor, idem quo...
adhibebant Plauto etiam perfossor. ali...
Otio fabulam imposuit. fecit ut de eo mul...
eius secretior in fabulis fuit.

tecum loquaris. Quid autem tecum loquaris? Quod homines de aliis libentissime faciunt. De te apud te male existima. Assuesce & dicere verum, & audire. Id autem maxime tracta, quod in te esse infirmissimum senties. Nota habet quisque sui corporis vitia. Itaq; alius vomitu leuat stomachum, alius frequenti cibo fulcit, alius interposito ieiunio corpus exhaurit & purgat. Hi quorum pedes dolor repetit, aut vino aut balneo abstinent: in cetera negligentes, huic, à quo sæpe infestantur, occurrunt. Sic in animo nostro sunt quasi causariæ partes, quibus adhibenda curatio est. Quid in otio facio, vlcus meum curo. Si ostenderem tibi pedem turgidum, liuidam manum, aut contracti cruris aridos neruos, permitteres mihi vno loco iacere, & fouere morbum meum. Maius malū est hoc, quod non possum tibi ostendere. In pectore collectio & vomica est. Nolo laudes, nolo dicas, O magnum virum! contempsit omnia, & damnatis humanæ vitæ furoribus fugit. Nihil damnaui nisi me: non est quod proficiendi causa venire ad me velis. Erras, qui hinc aliquid auxilii speras. Non medicus, sed æger hic habitet. Malo illa, cum discesseris, dicas, Ego istum beatum hominem putabam & eruditum: erexeram aures destitutus, ad sum: nihil vidi, nihil audiui quod concupiscerem, ad quod reuerterer. Si hoc sentis, si hoc loqueris, aliquid profectum est. Malo ignoscas otio meo, quam inuideas. Otium, inquis, Seneca mihi commendas? ad Epicureas voces dilaberis. Otium tibi commendo, in quo maiora agas & pulchriora, quam quæ reliquisti. Pulsare superbas potentiorum fores, digerere in litteram senes orbos, plurimum in foro posse, inuidiosa potentia ac breuis est, &, si verum æstimes, sordida. Ille me gratia forensi longe antecedit. Ille stipendiis militarib. & quæsita per hoc dignitate. Ille clientū turba. Huius turbæ par esse non possum, huius gratiæ. Tanti est ab hominibus vinci, dū à ...

intelligit malos mores & studia.

ep: 8

ale existima. iudica vel loquere. Terent: Heaut: prol: Vestra existimatio valebit. Alibi
oster: Male existimare de Principe. Ita & Iustin: opinari durius de Rege.

usariæ partes. p. morbo aliquo affectæ. Causarij milites apud Spartianum in Hadri=
no quibus morbus est causa amissionis. inde & causarium corpus. p. ægro. add: Lipsius
ad Marciam.

llectio. vitiosi sanguinis aut humorum, unde ulcus possit existere.

noscas, invideas. ignoscimus rebus aut hominibus non rectè habentibus gerenti=
busve se, invidemus felicibus.

igerere in literam. illorum nomina digerere ordine alphabetico, ut scias qui sint tibi
audi.

uæsita per hoc dignitate. militia erat gradus ad honores, noster ep: 47 & Suet: Aug: 38.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Mimica. plus specie & vanitatis quam ver
boni habentia. Mimum vocant actum sim
latum. Suet: Aug: Mimum vitae transigere

Sine auctoramento. pretio, mercede. Velle:
cap: 28. proprie militum aut gladiatorum.
auctoratus eas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

fortuna vincatur Vtinam quidem hoc propoſitum ſequi olim fuiſſet animus tibi : vtinam de vita beata non in conſpectu mortis ageremus, ſed nunc quoq; non moremur. Multa enim quæ ſuperuacua eſſe & inimica credituri fuimus rationi, nunc experientiæ credimus. Quod facere ſolent qui ſerius exeunt, & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus. hæc ætas optime facit ad hæc ſtudia. Iam deſpumauit, iam vitia primo feruore adoleſcentiæ indomita laſſauit: non multum ſupereſt vt extinguat. Et quando, inquis, tibi proderit iſtud, ꝙ in exitu diſcis, aut in quam rem? in hanc, vt exeam melior. Non eſt tamẽ quod exiſtimes, vllam ætatem aptiorem eſſe ad bonam mentem, quam quæ ſe multis experimentis, longa ac frequenti rerum patientia domuit, quæ ad ſalutaria, mitigatis affectibus, venit. Hoc eſt breuis huius boni tempus, quiſquis ſenex ad ſapientiam peruenit, annis peruenit.

EP. LXIX. MVTARE te loca, & in alium de alio trãſilire nolo. Primũ, quia tam frequẽs migratio inſtabilis animi eſt, coaleſcere otio non potes, niſi deſinas circũſpicere & errare. Vt animũ poſſis continere, prius corporis tui fugã ſiſte. Deinde plurimum remedia continuata proficiunt. Interrũpenda non eſt quies, & vitæ prioris obliuio. Sine dediſcere oculos tuos: ſine aures aſſueſcere ſaniorib. verbis. quotiens proceſſeris, in ipſo tranſitu aliqua quæ renouẽt cupiditates tuas, tibi occurrẽt. quemadmodũ ei qui amorẽ exuere conatur, euitãda eſt omnis admonitio dilecti corporis : nihil. n. facilius quã amor recrudeſcit: ita q deponere vult deſideria rerũ omniũ quarũ cupiditate flagrauit, & oculos & aures ab his p̄ reliquit, auertat. Cito rebellat affectus : quocunq; ſe verterit, pretiũ aliꝗ præſẽs occupatiõis ſuę aſpiciet. Nullũ ſine auctoramẽto malũ eſt. Auaritia pecuniã promittit: luxuria multas ac varias voluptates: ambitio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

bitio purpuram & plausum, & ex hoc potentiam, & quicquid potentia potest. Mercede te vitia sollicitant. hic tibi gratis viuendum est. Vix effici toto sæculo potest, vt vitia tam longa licentia tumida subigantur & iugum accipiant; nedum, si tam breue tēpus per interualla discindimus. Vnam quamlibet rem vix ad perfectum adducit assidua vigilia & intentio. Si me quidem velis audire, hoc meditare, exerce te, vt mortem & excipias, & si ita res suadebit, accrescas. Interest nihil, an illa ad nos veniat, an ad illam nos. Illud imperitissimi cuiusq; verbū falsum esse ipse tibi persuade: Bella res est, mori sua morte. Illud præterea tecum licet cogites: Nemo nisi suo die moritur. Nihil perdis ex tuo tempore. Nam quod relinquis, alienum est.

EP. LXX. POST longum interuallum Pompeios tuos vidi. in conspectum adolescētiæ meæ reductus sum. quicquid illic iuuenis feceram, videbar mihi facere adhuc posse, & paulo ante fecisse. Prænauigamus, mi Lucili, vitam, & quemadmodum in mari, vt ait Virgilius noster,

--- Terræque vrbesque recedunt.

sic in hoc cursu rapidissimi temporis primum pueritiam abscondimus. deinde adolescentiam, deinde quicquid est illud inter iuuenem & senem medium, in vtriusque confinio positum: deinde ipsius senectutis optimos annos. Nouissime incipit ostendi publicus finis generis humani. Scopulum esse illum putamus, dementissimi? Portus est aliquando petendus, nunquam recusandus. In quem si quis intra primos annos delatus est, non magis queri debet, quā qui cito nauigauit. Alium enim, vt scis, venti segnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentissimo tædio lassunt: alium pertinax flatus celerrime perfert. Idem euenire nobis puta. alios vita velocissime adduxit, quo veniendum erat etiam cunctantibus: ali-

[P]urpuram. Magistratus, verbi caussa consulatum. Ovid: 1 Fast:
Nunc nova purpureum pondera sentit ebur.

[I]n memoriam eorum quæ feci adolescens, ita ut videre oculis ea viderer.

Illam relinquimus, ut amplius eam non videamus
Virg: 3 Æn: v. 291:
Protinus aërias Phæacum abscondimus arces.
In utrinsque confinio. Velle[i]: lib: 2 cap: 124: In arcta salutis amicitiæque confinia. Florus proprie lib: 1. c. 5.
Scopulum. p. eo quod triste est & exitiosum. Ita Petron: Pompeium vocat pyratarum scopulum, qui eos delevit. Cicero iudicem severum reorum scopulum.

Maceravit & coxit. multum diuq; vexavit. Ennius:

Si quid ego adiuro curamq; levasso
Quæ nunc me coquit & versat sub pectore fixa.

Iulius Cæs: Unum hoc maceror & doleo tibi deesse.

Ex stillicidio. id quod fluit guttatim vocatur stillicidium, quod continuo, flumen. Varro lib. 4 lingua Latina. Vinn: ad instit: tit: de servitut: Comparat autem vitam stillicidio, quoniam au minimis constat periculis, quam si amittimus, non multum amittimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

os macerauit & coxit; quæ, vt ſcis, non ſemper retinenda eſt. Non enim viuere bonum eſt, ſed bene viuere. Itaq; ſapiens viuit quantum debet, non quantũ poteſt. Videbit vbi victurus ſit, cum quibus, quomodo, quid acturus. Cogitat ſemper, qualis vita, non quanta ſit. Si multa occurrunt moleſta, & tranquillitatem turbantia, emittit ſe: nec hoc tantum in neceſſitate vltima facit, ſed cum primum illi cœperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpicit, nunquid illo die deſinendum ſit. Nihil exiſtimat ſua referre, faciat finem, an accipiat: tardius fiat, an citius. Non tanquam de magno detrimento timet. Nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere. Citius mori, vel tardius, ad rem non pertinet: bene mori, aut male, ad rem pertinet: bene autem mori, eſt effugere male viuendi periculum. Itaq; effeminatiſſimã vocem illam Rhodii exiſtimo, qui cum in caueam coniectus eſſet à tyranno, & tanquam ferum aliquod animal aleretur, ſuadenti cuidam vt abſtineret cibo: Omnia inquit, homini dum viuit ſperanda ſunt. Vt ſit hoc Verum, non omni pretio vita emenda eſt. Quædam, licet magna, licet certa ſint, tamen ad illa turpi infirmitatis confeſſione non veniam. Ego cogitem in eo qui viuit omnia poſſe fortunam, potius quam cogitem in eo qui ſcit mori, nihil poſſe fortunam! Aliquando tamen, etiamſi certa mors inſtabit, & deſtinatum ſibi ſupplicium ſciet, non cõmodabit pœnę ſuę manum. Stultitia eſt; timore mortis mori. Venit qui occidat. Expecta quid occupas? quare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Vtrum inuides carnifici tuo, an parcis? Socrates potuit abſtinentia finire vitam, & inedia potius quam veneno mori, triginta tamen dies in carcere & in expectatione mortis exegi: non hoc animo tanquã omnia fieri poſſent, tanquam multas ſpes tam longum tẽpus reciperet, ſed vt præberet ſe legibus, vt fruendum

Thelesphori de quo lib. 3 de ira. c. 17.

ut earum voluntati se accommodaret.

Maceravit & coxit. multum diuq; vexavit.
Si quid ego adiuvo curamq; levasso
Quae nunc me coquit & versat sub
Julius Caes: unum hoc maceror & doleo tibi d

Ex stillicidio. id quod fluit guttatim vocatur
lingua Latina. Vinn: ad institt tit: de servitut:
minimis constat periculis, quam si amittimus

dum amicis extremum Socratem daret. Quid erat
stultius, quam mortem contemnere, venenum ti-
mere? Scribonia, grauis femina, amita Drusi Libo- [Uxor Augusti. Suet. c. 62.]
nis fuit, adolescentis tam stolidi, quam nobilis, ma- [Tac: 2 An. c. 27. 9. 3.]
iora sperantis, quam aut illo sæculo quisquam spe-
rare poterat, aut ipse vllo. cum æger à senatu in lecti-
ca relatus esset, non sane frequentibus obsequiis; o-
mnes. n. necessarij deseruerant impie, iam nō reum,
sed funus: habere cœpit consilium, vtrum consisce-
ret sibi mortem, an expectaret. Cui Scribonia: Quid te
te, inquit, delectat alienum negotium agere? Per-
suasit. Manus sibi attulit, nec sine causa. Nam post
diem tertium aut quartum inimici moriturus arbi-
trio, si viuit, alienum negotium agit. Non possis ita-
que de re in vniuersum pronuntiare, cum mortem
vis externa denuntiat, occupanda sit, an expectan-
da. Multa enim sunt, quæ in vtramq; partem trahe- [Flor: l. 4. c. 2. ep: I.]
re possunt. Si altera mors cum tormento, altera sim-
plex & facilis est, quid ni huic inijcienda sit manus?
Quemadmodū nauim eligam nauigaturus, & domū
habitaturus, ita mortem vtique qua sum exiturus è
vita meliorem. Præterea quemadmodū non vtique
melior est longior vita, sic peior vtiq; mors longior.
In nulla re magis, quam in morte, morem animo
gerere debemus. Exeat qua impetum cepit: siue fer-
rum appetit, siue laqueum, siue aliquam potionem
venas occupantem; pergat, & vincula seruitutis ab-
rumpat. Vitam alijs approbare quisq; debet, mor-
tem sibi. optima est, quæ placet. Stulte hæc cogi-
tantur. Aliquis dicet me parum fortiter fecisse, ali-
quis nimis temere, aliquis fuisse aliquod genus
mortis animosus. Vis tu cogitare id in manibus es- [Etiam apud Petron:]
se consilium, ad quod fama non pertinet? Hoc vnū
intuere, vt te fortunæ quam celerrime eripias. Alio-
qui aderunt qui de facto tuo male existiment. Inue-
nies etiam professos sapientiam, qui vim afferen-
dam
[philosophiam]

Mora sperantis. illo seculo princeps erat cautissi-
mus senex Tiberius. Obiectum autem huic fuit
quod consultavisset an habiturus esset opes quibus
viam Appiam Brundisium usq. operiret.

Non reum sed funus. Ita hyberbolice vocat reum
cui certa impendet damnatio & mors. Terent: Phorm:
Exsequias Chremeti, quibus est commodum ire iam
tempus est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

dam vitæ ſuæ negent, & nefas iudicent ipſum interemptorē ſui fieri. Expectandum eſſe exitum, quem natura decreuit. Hoc qui dicit, non videt ſe libertati viam claudere. Nil melius æterna lex fecit, quam quod vnū introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos. Ego expectem, vel morbi crudelitatem, vel hominis, cum poſſim per media exire tormenta, & aduerſa diſcutere? Hoc eſt vnum, cur de vita nō poſſimus queri. neminē tenet. Bono loco res humanæ ſunt, quod nemo niſi vitio ſuo miſer eſt. Placet? viue. non placet? licet eo reuerti vnde veniſti. Vt dolorem capitis leuares ſanguinē ſæpe emiſiſti: ad extenuandum corpus vena percutitur. Non opus eſt vaſto vulnere diuidere præcordia. ſcalpello aperitur ad illam magnam libertatē via: & puncto ſecuritas conſtat. Quid ergo eſt, quod non facit pigros inerteſq;? Nemo noſtrum cogitat, quandoq; ſibi ex hoc domicilio exeundum. Sic veteres inquilinos indulgentia loci & conſuetudo, etiam inter iniurias detinet. Vis aduerſus hoc corpus liber eſſe? Tanquam migraturus habita: propone tibi quandoq; hoc cōtubernio carendum. fortior eris ad neceſſitatem exeundi. Sed quemadmodum ſuus finis veniet in mentem, omnia ſine fine cōcupiſcentibus? Nullius rei meditatio tam neceſſaria eſt. Alia enim exercentur fortaſſe in ſuperuacuum. aduerſus paupertatem præparatus eſt animus? permanſere diuitiæ. ad contemptum nos doloris armauimus? nunquam à nobis exiget huius virtutis experimentum integri ac ſani felicitas corporis. vt fortiter amiſſorum deſideria pateremur, præcepimus nobis? omnes quos amabamus, ſuperſtites fortuna ſeruauit. huius vnius rei vſum qui exigat dies, veniet. Non eſt quo exiſtimes, magnis tantū viris hoc robur fuiſſe quo ſeruitutis humanæ clauſtra perrumperent. non eſt quod iudices, hoc fieri niſi à Catone non poſſe, qui quam

ferro

ferro non emiserat animam, manu extraxit: cum vilissimæ sortis homines ingenti impetu in tutum euaserint, cumque commodo mori non licuisset, nec ad arbitrium suum instrumenta mortis eligere, obuia quæque rapuerunt, & quæ natura non erant noxia, vi sua tela fecerunt. Nuper in ludo bestiariorum vnus è Germanis, cum ad matutina spectacula pararetur, secessit ad exonerandum corpus. nullum aliud illi dabatur sine custode secretum. ibi lignum id quod ad emundanda obscæna adhærente spongia positum est, totam in gulam farsit, & vi præclusis faucibus spiritum elisit. Hoc fuit morti contumeliam facere. ita prorsus. parum munde, & parum decenter Quid est stultius, quam fastidiose mori: O virum fortem! o dignum, cui fati daretur electio! quam fortiter ille gladio vsus esset. quam animose in profundam se altitudinem maris, aut abscissæ rupis immisisset? Vndique destitutus, inuenit quemadmodum & mortem sibi deberet & telum: vt scias ad moriendum nihil aliud in mora esse, quam velle. Existimetur de facto hominis acerrimi vt cuiq; visum erit, dum hoc constet, præferendam esse spurcissimam mortem seruituti mundissimæ. Quoniam cœpi sordidis exemplis vti; perseuerabo. plus enim à se quisq; exiget, si viderit hanc rem etiam à contemptissimis posse contemni. Catones, Scipionesque, & alios quos audire cum admiratione consueuimus, supra imitationem positos putamus. Iam ego istam virtutē habere tam multa exempla in bestiaria, quam in ducibus belli ciuilis ostendam. Cum adueheretur nuper inter custodias quidam ad matutinum spectaculum missus, tanquam somno premente nutaret, caput vsq; eo demisit, donec radiis insereret; & tam diu se in sedili suo tenuit, donec ceruicem circumactu rotæ frangeret. eodem vehiculo quo ad pœnam ferebatur, pœnam effugit. Ni-

hil obstat erumpere & exire cupienti. In aperto nos natura custodit. Cui permittit necessitas sua, circumspiciat exitum mollem. Cui ad manum plura sunt, per quæ sese asserat, is delectũ agat, & qua potissimum liberetur consideret. Cui difficilis occasio est, is proximam quamque pro optima arripiat, sit licet inaudita, sit noua. Non deerit ad mortem ingenium, cui non defuerit animus. Vides quemadmodum extrema quoq; mancipia, vbi illis stimulos adegit dolor, excitentur, & intensissimas custodias fallant. Ille vir magnus est, qui mortem sibi non tantum imperauit, sed inuenit. Ex eodem tibi munere plura exempla promisi. Secundo Naumachiæ spectaculo vnus è barbaris lanceam, quam in aduersarios acceperat, totam iugulo suo immersit. Quare inquit, non omne tormentum, omne ludibrium iã dudum effugio? Quare ego mortem armatus expecto? Tanto hoc speciosius spectaculum fuit, quanto honestius mori discunt homines, quam occidere. Quid ergo? quod animi perditi noxiosque habent, non habebunt illi, quos aduersus hos casus instruxit longa meditatio, & magistra rerum omnium ratio? Illa nos docet fati varios esse accessus, finem eundem. Nihil autem interesse, vnde incipiat quod venit. Eadem illa ratio monet. vt, si licet, moriaris sine dolore. Sin autem non potest; fac quemadmodum potes, & quicquid obuenerit ad vim afferendam tibi, inuadas. Iniuriosum est rapto viuere: ac contra pulcherrimum mori rapto.

EP. LXXI. SVBINDE me de reb. singulis consulis, oblitus vasto nos mari diuidi. cũ magna pars cõsilii sit in tẽpore, necesse est euenire, vt de quibusdã reb⁹ tunc ad te perferatur sententia mea; cũ iam contraria potior est. Consilia enim reb⁹ aptãtur: res nostræ feruntur, immo voluuntur. Ergo consilium sub die nasci debet: & hoc quoq; tardũ est nimis: sub manu, quod aiunt, nascatur. Quemadmodũ autẽ inueniatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ostendam. Quotiens quid fugiendum sit, aut quid
petendũ voles scire, ad summũ bonũ & propositum
totius vitæ respice. Illi n. consentire debet quicquid
agimus nõ dispenet singula, nisi cui iã vitæ suæ sum-
ma proposita est. Nemo, quãuis paratos habeat co-
lores, similitudinẽ reddet, nisi iam constet quid velit
pingere. Ideo peccamus, quia de patrib. vitæ omnes
deliberamᵘ, de tota nemo deliberat. Scire debet qd
petat ille, qui sagittã vult mittere: & tunc dirigere
& moderari manu telũ. Errant consilia nostra, quia
nõ habent quo dirigãtur. Ignoranti quẽ portũ petat,
nullus suᵘ ventus est. Necesse est multũ in vita nostra
casus possit, quia viuimus casu. Quibusdã autẽ eue-
nit, vt quædã scire se nesciant; quẽadmodũ quærimᵘ
sæpe eos, cũ quib. stamus. ita plærumq; finẽ summi
boni ignoramus appositũ nec multis verbis, nec cir-
cuitu longo, quid sit summũ bonũ colliges. digito vt
ita dicã, demonstrandũ est nec in multa spargendũ.
Quid n. ad rẽ pertinet in particulas illud diducere?
cũ possis dicere: Summũ bonũ est, quod honestũ est: &
quod magis admireris, vnũ bonũ est, quod honestũ
est. Cetera falsa & adulterina bona sunt. Hæc si per-
suaseris tibi, & virtutẽ adamaueris (amare. n. parum
est) quicquid illa contigerit, id tibi qualicunq; alijs
videbitur, faustũ felixq; erit: & torqueri, si modo ia-
cueris ipse torquẽte securior: & ægrotare, si non ma-
ledixeris fortunæ, si non cesseris morbo. Omnia de-
niq; quæ cæteris videntur mala, & mansuescent, &
in bonũ abibũt, si super illa eminueris. hoc liquet,
nihil esse bonũ, nisi honestũ: & omnia incommoda
suo iure bona vocabuntur, quæ modo virtus hone-
stauerit. Multis videmur maiora promittere, quam
recipit humana cõdicio non immerito. at corpus
respiciũt. reuertantur ad animũ. iã hominẽ Deo me-
tientur. Erige te, Lucili virorũ optime, & relinque
istũ ludũ literariũ philosophorum qui rem magni-
centissimã ad syllabas vocant, qui animum mi-

Dissiliet. à monte aliquo aut ædificio qua[illegible]
& varijs locis partes spargit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

docendo diminuunt & conterunt. fies similis illis, qui inuenerũt ista, non qui docẽt, & id agunt vt philosophia poti⁹ difficilis quã magna videatur. Sequere illos, si quid apud te habeo auctoritatis. Socrates, qui totã philosophiã reuocauit ad mores, hanc summã dixit esse sapientiã, Bona malaq; distinguere. Vt sis beatus, inquit, & te alicui stultũ videri siue. quisquis volet tibi contumeliã facere, faciat. tu tamen nihil patieris, si modo tecũ erit virtus. Si vis, inquit, beatus esse, si fide bona vir bonus, sine contemnat te aliquis. Hoc nemo præstabit nisi qui omnia bona exæquauerit: quia nec bonũ sine honesto est, & honestũ in omnib. par est. Quid ergo? nihil interest inter præturã Catonis, & repulsam? Nihil interest vtrũ Pharsalica acie Cato vincatur, an vincat? Hoc eius bonũ, quo victis partib. non potest vinci, par erat illi bono, quo victor rediret in patriã, & cõponeret pacẽ? Quid ni par sit? eadem. n. virtute & mala fortuna vincitur, & ordinatur bona. virtus a. non potest maior aut minor fieri. Vnius staturæ est. Sed Cn. Pompeius amittet exercitũ: sed ille pulcherrimus reip. prætextus optimates, & prima acies Pompeianarũ partiũ, senatus ferens arma, vno prælio profligabuntur: & tã magni ruina imperii, in totũ dissiliet orbẽ, aliqua pars eius in Ægypto, aliqua in Africa, aliqua in Hispania cadet. ne hoc quidẽ miseræ Reip. continget, semel ruere. Omnia licet fiant, Iubã in regno suo, nõ locorum notitia adiuuet, non populariũ pro rege suo virtus obstinatissima. Vticensium quoq; fides malis fracta deficiat, & Scipionem in Africa nominis sui fortuna destituat. olim prouisum est, ne quid Cato detrimenti capiat. Victus est tamen. Et hoc numera inter repulsas Catonis. Tam magno animo feret aliquid sibi ad victoriam, quam ad præturam obstitisse. Quo die repulsus est, lusit: qua nocte periturus fuit, legit. Eodem loco habuit, prætura & vita excedere. omnia quæ acciderent, ferẽda

addi: Cic. pro Sextio

Scipionem nomen in Africa invictum habebatur. Suet. Iul.

bibit in convivio
addi: ep: 104
Platonis librum de immortalitate.

esse persuaserat sibi. Quid ni ille mutationem Reip
forti & æquo pateretur animo? Quid. n. mutation
periculo exceptū? non terra, non cælū, non totus hi
rerū omniū contextus, quamuis Deo agente duc
tur: non semper tenebit hunc ordinē: sed illū ex ho
cursu aliquis dies deiicit. Certis eunt cuncta temp
rib9: nasci debent, crescere, extingui. Quæcunq; v
des supra nos currere, & hæc quib. innixi atq; imp
siti sumus veluti solidissimis, carpentur ac desinen
Nulli non senectus sua est. Inæqualib9 ista spatiis e
dē natura demittit quicquid est, non erit, nec pe
bit, sed resoluetur. Nobis solui perire est. Proxim
n. intuemur: ad vlteriora non prospicit mens hebe
& quæ se corpori addixerit: alioqui fortius finē
suorumq; pateretur, si speraret omnia illa sic in vi
mortemq; per vices ire, & composita dissolui, di
luta componi: in hoc opere æternā artē cuncta te
perantis Dei verti. Itaq; Cato cum æuū animo p
esse. currerit, dicet: Omne humanū genus, quodq;
quodq; erit, morte damnatū est. omnes quæ v
rerū potiuntur vrbes, quæque alienorū imperi
magna sunt & decora, vbi fuerint, aliquando q
retur, & vario exitii genere tollentur: alias des
bella: alias desidia, paxque ad inertiam versa c
16 met, & magnis opib. exitiosa res luxus. Omne
fertiles campos repentina maris inundatio ab
det, aut in subitā cauernā considentis soli lap
ducet. Quid est ergo, quare indigner, aut dole
iguo momento publica fata præcedo? Magn
mus Deo pareat: & quicquid lex vniuersi iube
cunctatione patiatur, aut in meliorem em
vita, lucidius tranquilliusq; inter diuina ma
aut certe sine vllo futurus incommodo, natu
remiscebitur, & reuertetur in totū. Non est er
Catonis maius bonum honesta vita, quam
honesta: quoniam non intenditur virtus. Ide

ntextus. adunata compages. Attius: Pennarum contextu tegumentum corpori facere.

arpentur. p. imminuentur paulatim. Iustin: lib: 15 cap: 2: Cum carpi se singulos ab Antigono viderent. Carpere agmen Cæsar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

dicebat Socrates veritatem & virtutem: quomodo illa non crescit, sic nec virtus quidem. habet numeros suos, plena est. Non est itaq; q mireris paria esse bona, & quæ ex proposito sumenda sunt, & quę subita res tulit. Nam si hanc inæqualitatem receperis, vt fortiter torqueri in minorib. bonis numeres, numerabis etiam in malis: & infelicem Socratem dices in carcere, infelicem Catonem vulnera sua animosius quam fecerat, retractantem: calamitosissimum omnium Regulum, fidei pœnas etiam hostibus seruatæ pendentem. [Flor. l.2 c.2.] Atqui nemo hoc dicere nec ex mollissimis quidem, ausus est. Negant enim illum esse beatum, sed tamen negant miserum. Academici veteres beatum quidem esse etiam inter hos cruciatus fatentur, sed non ad perfectum. nec ad plenũ: quod nullo modo potest recipi. Si beatus est, in summo bono est. Quod summum bonum est, supra se gradum non habet: si modo illi virtus inest. si illam aduersa non minuunt, si manet etiam comminuto corpore incolumis. Manet autem. Virtutem enim intelligo animosam & excelsam: quã incitat, quicquid infestat. Hunc animum quem sæpe induunt generosæ indolis iuuenes, quos alicuius honestæ rei pulchritudo percussit, vt omnia fortuita cõtemnant, profecto sapientia infundet, & radet: persuadebit vnum bonum esse quod honestum Hoc nec remitti nec intendi posse, non magis quam regulam, qua rectum probari solet. Quam si flectes, quicquid ex illa mutaueris, iniuria est recti. Idem ergo de virtute dicemus: & hæc recta est Flexuram non recipit: rigida est: amplius intendi non potest. Hæc de omnibus rebus iudicat, de hac nulla. Si rectior ipsa non potest fieri, nec quæ ab illa quidem fiunt, alia alijs rectiora sunt. Huic enim necesse est respondeant. ita paria sunt. Quid ergo? inquis iacere in conuiuio, & torqueri, paria sunt? Hoc mirum videtur tibi? Illud

licet magis admireris. Iacere in conuiuio, malum
eſt; torqueri in equuleo, bonum eſt: ſi illud turpi-
ter, hoc honeſte fit. bona iſta aut mala, nõ efficit ma-
teria, ſed virtus. Hæc vbicunq; apparuit, omnia eiuſ-
dem menſuræ ac pretij ſunt. In oculos nũc mihi ma-
nus intentat ille, qui omnium animum æſtimat ex
ſuo, ꝙ dicam paria bona eſſe aduerſa fortiter porta-
tis, & proſpera honeſte iudicantis: quod dicam paria
bona eſſe eius qui triumphat, & eius qui ante curru
vehitur inuictus animo. Non putant enim fieri
quicquid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua
de virtute ferunt ſententiam. Quid miraris, ſi vi...
vulnerari, occidi, alligari iuuat? aliquando etiam li...
bet. Luxurioſo frugalitas pœna eſt, pigro ſupplici...
loco labor eſt, delicatus miſeretur induſtrij, deſidio-
ſo ſtudere torqueri eſt. Eodem modo hæc, ad quæ o-
mnes imbecilli ſumus, dura atq; intoleranda credi-
mus, obliti quã multis tormentum ſit vino carere,
aut prima luce excitari. Non iſta difficilia ſunt natu-
ra, ſed nos fluidi & enerues. Magno animo de rebus
magnis iudicandum eſt. alioqui videbitur illarum
vitium eſſe, ꝙ noſtrum eſt. Sic quædam rectiſſima,
cum in aquam demiſſa ſunt, ſpeciem curui præfra-
ctiq; viſentibus reddunt. Non tantum quid videas,
ſed quemadmodum, refert. Animus noſter ad vera
perſpicienda caligat. Da mihi adoleſcentem incor-
ruptum, & ingenio vegetum; dicet fortunatiorẽ ſibi
videri, qui omnia rerum aduerſarum onera rigida
ceruice ſuſtollit, quam qui ſupra fortunam ext...
Non mirum eſt, in tranquillitate non concuti. Illu...
mirare, ibi extolli aliquem, vbi omnes deprimun-
tur: ibi ſtare vbi omnes iacent. Quid eſt in tormen-
tis, quid eſt in alijs quæ aduerſa appellamus, ma...
ut opinior, ſuccidere mentem, & incuruari, & ſuc-
cumbere; quorum nihil ſapienti viro poteſt eueni...
Stat rectus, ſub quolibet pondere. Nulla illum i...
min...

Ad: Lucret: lib: 4. v. 436

C Æ
io, malum
illud turpi
efficit ma
nnia eius
e mihi ma
æstimat es
citer porta
licam pari
ante curr
enim fier
rmitate fu
iraris, si vi
do etiam
ro supplic
trij, desid
c, ad quæ
randa cred
vino carer
ia sunt natu
mo de reb
irur illaru
n rectissim
urni præfa
quid vide
oster ad ve
ntem inco
unatiore
oneraríg
nam ex
oncuti. Ill
s deprim
t in torm
amus, ma
uari, & l
reft euen
lla illum
min

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

minorem facit, nihil illi eorum quæ ferenda sunt, displicet. Nam quicquid cadere in hominem potest, in se cecidisse non queritur: vires suas nouit: scit se esse oneri ferendo. Non educo sapientē ex hominū numero, nec dolores ab illo, sicut ab aliqua rupe nullum sensum admittēte, submoueo. Memini ex duab. partibus illum esse compositum. Altera est irrationalis: hæc mordetur, vritur dolet. Altera rationalis: hæc inconcussas opiniones habet, intrepida est, & indomita. In hac positum est summum illud hominis bonum, quod antequam impleatur, incerta mentis volutatio est: cum vero perfectū est, immota illa stabilitas est. Itaq; inchoatus ad summa procedens, cultorq; virtutis, etiam si appropinquat perfecto bono, sed ei nondū summam manū imposuit, ibi interim cessabit, & remittet aliquid ex intentione mentis. nondum enim incerta transgressus est, etiam nunc versatur in lubrico. beatus vero, & virtutis exactæ, tunc se maxime amat, cum fortissime expertus est: & metuenda ceteris, si alicuius honesti officij pretia sunt, non tantum fert, sed amplexatur, multoque audire mauult, Tanto melior, quam, Tanto felicior. Venio nunc illo, quo me vocat expectatio tua: ne extra rerum naturam vagari virtus nostra videatur, & tremet sapiēs & dolebit, & expallescet: hi enim omnes corporis sensus sunt. Vbi ergo est origo calamitatis? vbi illud malum verū est? illic scilicet, si ista animū distrahunt, si ad confessionem seruitutis adducunt, si illi pænitentiam sui faciunt. Sapiens quidem vincit virtute fortunam. At multū professi sapientiā, leuissimis nonnūquam minis exterriti sunt. Hoc loco nostrum vitium est, qui quod dicitur de sapiente, exigimus & a proficiēte. Suadeo adhuc mihi ista quæ laudo, nondum persuadeo: etiamsi persuasissem, nondum tam parata haberem, aut tam exercitata vt ad omnes casus procurrerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Quemadmodum lana quosdam colores semel du-
cit, quosdam nisi sæpius macerata & recocta non
perbibit: sic alias disciplinas ingenia cum accepere,
protinus præstant: hæc nisi alte descendit, & diu se-
dit, animum non colorauit, sed infecit. nihil ex his
quæ promiserat, præstat. Cito hoc potest tradi, &
paucissimis verbis, vnum bonum esse virtutem: nul-
lum certe sine virtute: & ipsam virtutem in parte
nostri meliore, id est rationali, positã. Quid erit hæc
virtus? iudicium verum & immotum: ab hoc enim
impetus veniet mentis, ab hoc omnis species quæ
impetũ mouet, redigetur ad liquidum. Huic iudicio
consentaneũ erit, omnia quæ virtute cõtracta sunt,
& bona iudicare, & inter se paria. Corporum autem
bona corporibus quidem bona sunt, sed in totum
non sunt bona. His pretium quidem erit aliquod,
ceterum dignitas non erit: magnis inter se interual-
lis distabunt, alia maiora, alia minora erunt. Et in i-
psis sapientiam sectantibus magna discrimina esse
fateamur necesse est. alius iam in tantum profecit,
vt contra fortunam audeat attollere oculos, sed nõ
pertinaciter: cedunt enim nimio splendore præ-
stricti: alius in tantum, vt possit cum illa conferre
vultum, si iam peruenit ad summum, & fiduciæ ple-
nus est. Imperfecta necesse est labent, & modo pro-
dant, modo sublabantur, aut succidant. Sublabentur
autem, nisi ire & niti perseuerauerint: si quicquam
ex studio & fideli intentione laxauerint, retro eun-
dum est. Nemo profectum ibi inuenit, vbi reli-
querat. instemus itaque, & perseueremus. plus quã
profligauimus, restat: sed magna pars est profe-
ctus, velle proficere. Huius rei conscius mihi sum:
volo, & tota mente volo. Te quoque instinctum
esse, & magno ad pulcherrima properare impetu
video. Properemus, ita demum vita beneficium
erit: alioqui mora est, & quidẽ turpis inter fœda ver-
santes.

Me sequitur. mihi obsequitur, non suggerit[…]
ter quod illi mandaveram.

Explicandus animus. qui quasi complicatus[…]
non intenditur ad negotia. Cic: de offic: […]
animi complicatam evolvere.

Lectum. nempe lucubratorium. add: ep: […]
Genus ignavum lecto quod gaudet &[…]
add: Casaub: ad Suet: Aug: cap: 78.

Assideamus. assidui & frequentes simus. […]
ment: ad Plauti Truc: 2.4.68.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

santibus. Id agamus, vt nostrum omne tempus sit. Non erit autem, nisi prius nos nostri esse cœperimus. Quando continget contemnere vtramque fortunā? quando continget omnib. oppressis affectibus, & sub arbitrium adductis, an vocē emittere? vici. Quem vicerim, quæris? Non Persas, nec extrema Medorū, nec si qd vltra Dacas bellicosum iacet: sed auaritiam, sed ambitionem, sed metum mortis, qui victores gentium vicit.

L. vocem emittere vici?

EP. LXXII. QVOD quæris a me, liquebat mihi, si reminisceret: sed diu non retentaui memoriam meam. Itaq; non facile me sequitur. ꝙ euenit libris situ cohærentibus, hoc euenisse mihi sentio. explicandus est animus, & quæcunque apud illum deposita sunt, subinde excuti debent, vt parata sint quotiens vsus exegerit. Ergo hoc in præsentia differamus: multum enim operæ, multum diligentiæ poscit. Cum primum longiorem eodem loco sperauero moram, tunc in manus sumam. Quædam enim sunt, quæ possis & in cisio scribere; quædam lectum, & otium, & secretum desiderant. nihilominus his quoque occupatis diebus agatur aliquid, & quidem totis: nunquam enim non succedent occupationes nouæ. serimus illas: itaque ex vna exeunt plures: deinde ipsi nobis dilationem damus. Cum hoc peregero, toto animo incumbam; & si hanc rem molestā composuero: studio me dabo. Non cū vacaueris philosophādum est; omnia alia negligenda, vt huic assideamus: cui nullum tempus satis magnū est: etiā si a pueritia vsq; ad longissimos humani æui terminos vita protenditur Non multum refert, vtrum omittas philosophiā, an intermittas. Non .n. vbi interrupta est manet, sed eorū more, quę intenta dissiliunt. vsq; ad initia sua recurrit, quod a continuatione sua discessit. Resistendū est occupationibus. nec explicandæ, sed submouendę sunt Tempus qdē nullū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

eſt parum idoneũ ſtudio ſalutari. atqui multi inter
illa non ſtudẽt, propter quæ ſtudendum. Incidet ali-
qd quod impediat; non equidẽ eum, cuius animus
in omni negotio lætus atque alacer eſt. Imperfectis
adhuc interſcinditur lætitia. Sapienti vero cõtexitur
gaudium, nulla rumpitur cauſa, nulla fortuna: ſemp
& vbiq; tranquillum eſt. Non enim ex alieno pen-
det, nec fauorẽ fortunæ, aut hominis expectat: do-
meſtica illi felicitas eſt. exiret ex animo, ſi intraret: i-
bi naſcitur. Aliquãdo extrinſecus, quo admoneatur
mortalitatis, interuenit: ſed id leue, & quod ſummã
cutem ſtringat. Aliquo, inquam, incommodo affla-
tur. maximum eius illud bonum eſt fixum. Ita dico,
extrinſecus aliqua ſunt incommoda, velut iu corpo-
re intetdum robuſto ſolidoq; eruptiones quædam
puſtularum & vlcuſcula, nullum in alto malum eſt.
Hoc, inquam intereſt inter conſummatæ ſapientiæ
virum, & alium procedentis, quod inter ſanum & ex
morbo graui ac diutino emergentem, cui ſanitatis
loco eſt leuior acceſſio Hic, niſi attẽdit, ſubinde gra-
uatur, & in eadem reuoluitur. Sapiens recidere non
poteſt, ne incidere quidem amplius. Corpori enim
ad tempus bona valetudo eſt: quam medicus etiam
ſi reddidit, non præſtat. Sæpe ad eundem quem ex-
citauerat, aduocatur: Animus ſemel in totum ſana-
tur. Dicam quomodo intelligas ſanum. ſi ſe ipſe cõ-
tentus eſt, ſi confidit ſibi, ſi ſcit omnia vota morta-
lium, omnia beneficia quæ dantur petunturque,
nullum in beata vita habere momentũ. Nam cui qd
accedere poteſt, id imperfectum eſt. Cui quid abſce-
dere non poteſt, id perpetuum eſt: cuius perpetua
futura lætitia eſt, is ſuo gaudeat. Omnia autem qui-
bus vulgus in hiat, vltro citroque fluunt. Nihil dat
fortuna mancipio: ſed hæc quoque fortuita tunc
delectant, cum illa ratio temperauit ac miſcuit hæc
eſt etiam quæ externa cõmendet, quorum auidus v-
ſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Æ
ulti inter
cidet ali-
s animus
perfectis
cōtexitur
na:semp
eno pen-
ctat : do-
ntraret i-
noncatur
d summã
odo affla-
Ita dico,
iu corpo-
quædam
alum est
sapientie
um & ex
sanitatis
inde gra-
dere non
ori enim
cus etiam
quem ex-
um sana-
se ipse cō-
a morta-
nturque,
am cui qd
aid absce-
perpetua
tem qui-
Nihil dat
uitā tunc
iscuit hæc
auidus y-
sus

ſus ingratus eſt. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidiſti aliquando canem, miſſa a domino fruſta panis aut carnis aperto ore captantem? quicquid excepit, protinus integrum deuorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem euenit nobis. quicquid expectantib. fortuna proiecit, id ſine vlla voluptate demittimus, ſtatim ad rapinam alterius erecti & attenti. Hoc ſapienti non euenit: plenus eſt. etiam ſi qd obuenit, ſecure excipit, ac reponit: lætitia fruitur maxima, continua, ſua. Habet aliquis bonam voluntatem: habet profectum, ſed cui multũ deſit a ſummo? hic deprimitur alternis, & extollitur, ac modo in cælum alleuatur, modo defertur ad terram. Imperitis ac rudibus nullus præcipitationis finis eſt: in Epicureum illud chaos decidunt inane, ſine termino. Adhuc eſt genus tertium eorum, qui ſapientiæ alludunt: quam non quidem attigerunt, in conſpectu tamen, &, vt ita dicam, ſub ictu habent: hi non concutiuntur, ne defluunt quidem. nondum in ſicco, iam in portu ſunt. Ergo cum tam magna ſint inter ſummos imoſque diſcrimina cum medios quoque ſequatur fructus ſuus, ſequatur ingens periculum ad deteriora redeundi, non debemus occupationibus indulgere: excludendæ ſunt. ſi ſemel intrauerint, in locum ſuum alias ſubſtituent. Principijs illarum obſtemus. melius non incipient quã deſinent.

EP. LXXIII. ERRARE mihi videntur, qui exiſtimant philoſophiæ fideliter deditos contumaces eſſe ac refractarios, & contemptores magiſtratuum ac regum, eorumue per quos publica adminiſtrantur. Econtrario enim nulli aduerſus illos gratiores ſunt: nec immerito. Nullus enim plus præſtant, quã quibus frui tranquillo otio licet. Itaque hi quib. ad propoſitum bene viuendi aditum confert ſecuritas publica, neceſſe eſt auctorem huius boni, vt pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

rentem colant: multo quidem magis quam illi in-
quieti & in medio positi, q multa principib. debẽt,
sed multa & imputant: quib. nunquam tam plene
occurrere vlla liberalitas potest, vt cupiditates illo-
rum quæ crescunt, dum implentur, exsatiet. Quisqs
autem de accipiendo cogitat, oblitus accepti est.
Nec vllum habet malum cupiditas maius. quã quod
ingrata est. Adijce nunc, quod nemo eorum qui in
republica versantur, quos vincat, sed a quibus vin-
catur, aspicit: & illis non tam iucundum est, mul-
tos post se videre, quã graue, aliquem ante se. Habet
hoc vitium omnis ambitio: non respicit. Nec am-
bitio tantum instabilis est, verum cupiditas omnis:
quia incipit semper a fine. At ille vir sincerus ac pu-
rus, qui reliquit & curiam, & forum, & omnem ad-
ministrationem Reip. vt ad ampliora secederet, di-
ligit eos per quos hoc facere tuto licet, solusque istis
gratuitum testimonium reddit, & magnam rem ne-
scientibus debet. Quemadmodum præceptores su-
os veneratur ac suspicit, quorum beneficio illis se vi-
tijs exuit: sic & his, sub quorum tutela positus exer-
cet artes bonas. Verum alios quoque rex viribus su-
is protegit. quis negat? Sed quemadmodum Neptu-
no plus debere se iudicat ex his qui eadem tran-
quillitate vsi sunt, qui plura & pretiosiora illo ma-
ri vexit: & animosius a mercatore quam a vecto-
re soluitur votum, & ex ipsis mercatorib. effusius gra-
tus est, qui odores ac purpuras & auro pẽsanda por-
tabat, quam qui vilissima quæque & saburræ loco fu-
tura congesserat: sic huius pacis beneficium ad o-
mnes pertinens, altius ad eos peruenit, qui illa be-
ne vtuntur. Multi enim sunt ex his togatis quib. pax
operiosior bello est. An idem existimas pro pace
debere eos, qui illam ebrietati aut libidini impen-
dunt, aut alijs vitijs, quæ vel bello rumpenda sunt?
nisi forte tam iniquum putas esse sapientẽ, vt nihil
vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

viritim se debere, pro communib. bonis iudicet. Soli lunæque plurimum debeo: & non vni mihi oriuntur: anno, temperantique annum Deo priuatim obligatus sum, quamuis non in meum honorē descripta sint. Stulta auaritia mortaliū possessionē proprietatemq; discernit, nec quicquam suum credit esse, quod publicum est. At ille sapiens nihil iudicat suum magis, quam cuius illi cum humano genere consortium est. Nec enim essent ista communia, nisi pars illorum pertineret ad singulos. Socium efficit etiam quod ex minima portione cōmune est. Adijce nunc, quod magna & vera bona non sic diuiduntur, vt exiguum in singulos cadat: ad vnumquemque tota perueniunt. Ex congiario tantum ferunt homines, quantū in capita promissum est. Epulum & visceratio, & si quid aliud capitur manu, discedit in partes. At hæc indiuidua bona, pax & libertas, tam omnium tota, quam singulorum sunt. Cogitat itaque sapiens, per quem sibi horum vsus fructus contingat, per quem non ad arma illum, nec ad seruandas vigilias, nec ad tuenda mœnia, & multiplex belli tributum publica necessitas vocet; agitque gubernatori suo gratias. Hoc docet philosophia præcipue, bene debere beneficia, bene soluere: interdum autem solutio est ipsa confessio. Confitebitur ergo multum se debere ei, cuius administratione ac prouidentia contingit illi pingue otium, & arbitrium sui temporis, & imperturbata publicis occupationibus quies.

O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit,
Namque erit ille mihi semper Deus.

Si illa quoq; otia multum auctori suo debent, quorum munus hoc maximum est:

Ille meas errare boues (vt cernis) & ipsum
Ludere quæ vellem, calamo permisit agresti. Ecl: 1

quanti æstimamus hoc otium, quod inter deos agi-
tur, quod deos facit? Ita dico, Lucili, & te in cælum
compendiario voco. Solebat Sextius dicere, Iouem
plus non posse quam bonum virum. Plura Iupiter
habet quæ prestet hominibus: sed inter duos bonos
non est melior, qui locupletior; non magis quam in-
ter duos, quibus par scientia regendi gubernaculum
est, meliorem dixeris, cui malus speciosiusque naui-
gium est. Iupiter quo antecedit virum bonū? diutius
bonus est. Sapiens nihilo se minoris æstimat, quod vir-
tutes eius spatio breuiore clauduntur. Quemadmo-
dum ex duobus sapientibus qui senior decessit, non
est beatior eo cuius intra pauciores annos termina-
ta virtus est: sic Deus non vincit sapientem felicita-
te, etiam si vincit ætate. Non est virtus maior, quæ
longior. Iupiter omnia habet: sed nempe aliis tra-
didit habenda. Ad ipsum hic vnus vsus pertinet quod
vtendi etiam omnibus causa est. Sapiens tam æquo
animo omnia apud alios videt, contemnitque, quā
Iupiter: & hoc se magis suspicit, quod Iupiter vti il-
lis non potest, sapiens non vult. Credamus itaque
Sextio, monstranti pulcherrimum iter, & clamanti,
Hac itur ad astra, hac secundum frugalitatem, hac
secundum temperantiam, hac secundum fortitudi-
nem. Non sunt dii fastidiosi, non inuidi: admittunt,
& ascendentib. manum porrigunt. Miraris homi-
ad deos ire? Deus ad homines venit, immo (quod
propius est) in homines venit. Nulla sine Deo mens
bona est. Semina in corporib. humanis diuina disp-
sa sunt: quæ si bonus cultor excipit, similia origi-
prodeunt, & paria his ex quibus orta sunt surgunt
si malus, non aliter quam humus sterilis ac palustris
necat, ac deinde creat purgamenta pro frugibus.

EP. LXXIV. EPISTOLA tua delectauit me
& marcentem excitauit: memoriam quoq; meam
quæ iam mihi segnis ac lenta est, euocauit. Quid

ep: seq:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

tu, mi Lucili, maximum putes instrumentum beatæ vitæ hanc persuasionem, vnum bonum esse, ꝙ honestum est? Qui omne bonum honesto circumscripsit, intra se felix est. Nam qui alia bona iudicat, in fortunæ venit potestatē, alieni arbitrij fit. Hic amissis liberis mœstus, hic sollicitus ægris, hic turpibus & aliquam passis infamiam tristis. Illum videbis alienæ vxoris amore cruciari, illum suæ. Non dearit, quē repulsa distorqueat: erunt quos honor ipse vexet. Illa vero maxima est ex omni mortalium populo turba miserorum, quam expectatio mortis exagitat vndique impendens. Nihil enim est, vnde non subeat. Itaque vt in hostili regione versantibus, huc & illuc circumspiciendum est, & ad omnem strepitum circumagenda ceruix: nisi hic timor è pectore eiectus est, palpitantibus præcordijs viuitur. Occurrent acti in exilium, & euoluti bonis; occurrent (ꝙ genus egestatis grauissimum est) in diuitijs inopes: occurrent naufragi, similiaue naufragis passi, quos aut popularis ira aut inuidia, pniciosum optimis telum, inopinantes securosq; disiecit, procellæ more, quæ in ipsa sereni fiducia solet emergere, aut fulminis subiti. ad cuius ictum etiam vicina tremuerunt. Nam vt illic quisquis ab igne propior stetit, pcusso similis obstupuit: sic in his per aliquam vim accidentib. vnum calamitas opprimit, ceteros metus: paremque passis tristitiā facit, pati posse. Omniū animos mala aliena ac repentina sollicitant. quemadmodum aues etiam inanis fundæ sonus territat, ita nos non ad ictum tantū exagitamur sed ad crepitum. Non potest ergo quisquā beatus esse, qui huic se opinioni credidit. Non .n. beatū est, nisi ꝙ intrepidū. Inter suspecta male viuitur. Quisqs se multum fortuitis dedit, ingentē sibi materiā pturbationis & inexplicabilem fecit. Vna hæc via est ad tuta vadēti, & externa despicere, & honesto contentum esse.

Nam

Plaut: Bacch.
5.1. Amph:
1.1. in fine

Nam qui aliquid virtute melius putat, aut vllũ præ-
ter illã bonũ, ad hæc quæ a fortuna sparguntur, sinũ
expandit, sollicitus missilia eius expectat. Hanc ima-
ginem animo tuo propone. ludos facere fortunam,
& in hunc mortalium cœtum honores, diuitias, gra-
tiam excutere: quorum alia inter diripientium
manus scissa sunt, alia infida societate diuisa, alia
magno detrimento eorum in quos deuenerant præ-
sa: ex quibus quædam aliud agentibus inciderunt,
quædam, quia nimis captabantur, amissa, & dum a-
uide rapiũtur, excussa sunt. Nulli vero etiã cui rapina
feliciter cessit, gaudium rapti durauit in posterum.
Itaque prudentissimus quisq; cum primum indu
videt munuscula, a theatro fugit, & scit magno pa
na constare. Nemo manum conserit cum exceden
te: nemo exeuntem ferit. Circa primum rixa est. E
dem in his euenit, quæ fortuna desuper iactat. A
stuamus miseri, distrĩgimur, multas habere cupim
manus: modo in hunc, modo in illum respicimus
nimis tarde nobis mitti videntur, quæ cupiditat
nostras irritant, ad paucos peruentura, expecta
omnibus. Ire obuiam cadentibus cupimus: gaud
mus si quid inuasimus: inuadendique aliquos sp
vano delusit: vilem prædam magno aliquo incõ
do luimus, aut inde fallimur. Secedam' itaq; ab
ludis, & demus raptoribus locum. Illi spectent b
ista pendentia, & ipsi magis pendeant. Quicun
beatus esse cõstituit, vnum esse bonum putet, q
honestum est, Nam si vllum aliud existimat, p
male de prouidentia iudicat: quia multa in
moda iustis viris accidunt: & quia quicquid n
dedit breue est & exiguum, si compares mun
tius euo. Ex hac deploratione nascitur, vt ingr
uinorum interpretes simus. Querimur, ꝙ non
per, & quod pauca nobis, & incerta, & abitur
tingant. Inde est quod nec viuere, nec mori vo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Vitæ nos odium tenet, timor mortis. Nutat omne consiliũ, nec implere nos vlla felicitas potest. Causa autem est, quod non peruenimus ad illud bonum immensum & insuperabile, vbi necesse est resistat voluntas nostra: quia vltra summum non est locus. Quæris, quare virtus nullo egeat? præsentib. gaudet, non concupiscit absentia. Nihil non illi magnũ est, quia satis. Ab hoc discede iudicio: non pietas cõstabit, non fides: multa vtramq; præstare cupienti patienda sunt, ex his quę mala appellãtur: multa impẽdenda sunt ex his, quib. indulgemus tanquã bonis. Perit fortitudo, quę periculum facere debet sui: perit magnanimitas, quę non potest eminere, nisi omnia velut minuta cõtempserit, quæ pro maximis vulgus optat: perit gratia & relatio gratiæ. Aestimatur labor, si quicquam pretiosius fide nouimus, si non optima spectamus. Sed vt illa prætereaam, aut ista bona non sunt quæ vocantur, aut homo felicior Deo est, quoniã qdẽ quæ parata nobis sunt, non habet in vsu Deus: nec enim libido ad illum, nec epularum lautitia, nec opes, nec quicquam ex his hominẽ inescantibus, & vili voluptate ducentibus pertinet. Ergo aut, quod incredibile est, bona Deo desunt, aut hoc ipsum argumentum est, bona non esse, quę Deo non desunt. Adijce quod multa quæ bona videri volunt, animalibus quam homini pleniora contingũt. Illa cibo auidius vtuntur: Venere non æque fatigantur. Virium illis maior est, & æquabilior firmitas. Sequitur vt multo feliciora sint homine. Nam sine neqtia, sine fraudibus degunt; fruuntur voluptatibus, quas & magis capiunt, & ex facili sine vllo pudoris aut pœnitentiæ metu Considera tu itaque, an id bonum vocandum sit, quo Deus ab homine vincitur. Summum bonum in animo cõstituamus, obsolescit, si ab optima nostri parte ad pessima trãsit & transfertur ad sensus, qui agiliores sunt ani-

malibus mutis. Non est summa felicitatis nostr
carne ponenda. Bona illa sunt vera, quę ratio dat
lida ac sempiterna, quæ cadere non possunt, ne
crescere quidem aut minui. Cetera opinione bo
sunt: & nomen quidem habent commune cum
ris, proprietas in illis boni non est. Itaque comm
vocentur; & vt nostra linoua loquar, producta:
terum sciamus mancipia nostra esse, non parte
sint apud nos, sed ita vt meminerimus extra
esse. etiam si apud nos sint, inter subiecta & hum
numerentur, propter quæ nemo se attollere de
at. Quid enim stultius, quam aliquem eo sibi
cere, quod ipse non fecit? Omnia ista nobis a
dant, non hæreant: si abducantur sine vlla n
laceratione discedant. Vtamur illis, non glorie
& vtamur parce, tanquam depositis apud nos
bituris. Quisquis illa sine ratione possedit, non
tenuit. Ipsa enim felicitas se nisi temperat, pre
si fugacissimis bonis credidit, cito deseritur, &
non deseratur, affligitur. Paucis deponere felici
molliter licuit: ceteri cum his inter quæ emin
re labuntur, & illos degrauant ipsa quæ extuler
Ideo adhibebitur prudentia quæ modum ill
parsimoniam imponat: quoniam quidem lice
opes suas præcipitat atque vrget: nec vnquam
modica durarũt, nisi illa moderatrix ratio cõpes
Hoc multarũ tibi vrbium ostendet euentus, qua
in ipso flore luxuriosa imperia cecidunt, & qu
virtute erat partum intemperantia corruit. Ad
sus hos casus muniendi sumus. Nullus autem c
fortunam inexpugnabilis murus est. Intus in
mur. Si illa pars tuta est, pulsari homo potest,
non potest. Quod sit hoc instrumentum, scire
deras? Nihil indignetur sibi accidere, sciatq; il
psa quibus lædi videtur, ad conseruationem vni
ptinere, & ex his esse quæ cursum mundi officiu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

consummant. Placeat homini, quicquid Deo placuit: ob hoc seipsum suaq; miretur, quod non potest vinci, quod mala ipsa sub se tenet, quod ratione, qua valentius nihil est, casum doloremque & iniuriam subigit. Ama rationem: huius te amor contra durissima armabit. Catulorum amor in venabula impingit feras, quas feritas & inconsultus impetus præstat indomitas. Iuuenilia nonnunquam ingenia cupido gloriæ in contemptum tam ferri quam igniū misit. Species quosdam atque vmbra virtutis in mortem voluntariam trudit. Quanto his omnibus fortior ratio est quanto constantior: tanto vehementior per metus ipsos & pericula exibit. Nihil agitis, inquit: quod negatis vllum esse aliud ab honesto bonum. Non faciet vos hæc munitio tutos a fortuna, & immunes. Dicitis enim inter bona esse liberos pios, & bene moratam patriam, & parentes bonos; horum pericula non potestis spectare securi; perturbabit vos obsidio patriæ, liberorum mors, parentum seruitus. Quid aduersus hos pro nobis responderi soleat, ponam. Deinde tunc adijciam, quid præterea respondendum putem. Alia condicio est in his, quæ ablata in locum suum aliqd incommodi substituūt: tanquā bona valetudo vitiata, in malā transfertur: acies oculorum extincta, cæcitate nos afficit: Non tantum velocitas perit poplitib. incisis, sed debilitas pro illa subit hoc periculum non est in his, quæ paulo ante retulimus. Si amicum bonum amisi, non est mihi pro illo perfidia patienda: nec si bonos liberos extuli, in illorum locum impietas succedit. Deinde non amicorum ille aut liberorum interitus, sed corporum est. Bonum autem vno modo perit, si in malum transit, q̄ natura non patitur: quia omnis virtus & opus omne virtutis incorruptum manet. Deinde etiam si amici perierunt, etiam si probati respondentesque voto patris liberi, est quod illorum exple-

expleat locum. Quid sit, quæris? quod illos
fecerat, virtus. Hæc nihil vacare patitur loci:
animum tenet, desiderium omnium tollit: sol
est. Omnium enim bonorum vis & origo in ip
Quid refert, an aqua decurrens intercipiatur
abeat, si fons ex quo fluxerat, saluus est? Non
virum iustiorem saluis liberis, quã amissis, nec
natiorem, nec prudentiorem, nec honestiorem
go nec meliorem quidem. Non facit colle
micorum sapientiorem, non facit stultiorem
ctio: ergo nec beatiorem, aut miseriorem qu
salua fuerit virtus, non senties quid absc
Quid ergo? Non est beatior & amicorum &
rorum turba succinctus? Quid ni non sit
mum enim bonum nec infringitur, nec au
in suo modo permanet: vtcunque fortuna se
siue illi senectus longa contigit, siue citra se
tem finitus est, eadem mensura summi bo
quamuis ætatis diuersa sit. Vtrum maiorem
norem circulum scribas, ad spatium eius per
ad formam licet alter diu manserit, alterum
obduxeris, & in eum in quo scriptus est pu
solueris, in eadem vterq; forma fuit. Quod r
nec magnitudine æstimatur, nec numero, n
re: non magis produci, quã contrahi potest
vitam sexcentum annorum numero inqu
Suet. Tib. 34. les corripe & in vnum diem coge. æque hon
modo latius virtus funditur, regna, vrbes,
cias temperat: fert leges, colit amicitias, in
pinquos liberosque dispensat officia: modo
ne circundatur paupertatis, exilij, orbitatis
men minor est, si ex altiore fastigio in priua
regio in humilem subducitur ex publico &
so iure in angustias domus vel anguli co
magna est, etiã si in se recessit, vndiq; exclu
omnia .n. magni Sp. est & erecti ex a

tiæ, indeclinabilis iustitiæ. Ergo æque beata est. Beatum enim illud in vno loco positum est, in ipsa mēte, stabile, grande, tranquillum, quod sine scientia diuinorum humanorumque non potest effici. Sequitur illud, quod me responsurum esse dicebam. Non affligitur sapiens liberorum amissione, non amicorum. eodem enim animo fert illorum mortem, quo suam expectat. Non magis hanc timet, quam illam dolet. Virtus enim conuenientia constat: omnia opera eius cum ipsa concordant & congruunt. Hæc concordia perit, si animus, quem excelsum oportet esse, luctu aut desiderio submittitur. Inhonesta est omnis trepidatio & sollicitudo, & in vllo actu pigritia. Honestum enim securum & expeditum est, interritū est, in procinctu stat. Quid ergo? non aliquid perturbationi simile patietur? non & color eius mutabitur, & vultus eius agitabitur, & artus refrigescent? & quicquid aliud, non ex imperio animi, sed inconsulto quodam naturæ impetu geritur? Fateor: sed permanebit illi persuasio eadē, nihil illorum malum esse, nec dignum, ad quod mēs sana deficiat. Omnia quæ facienda erunt, audacter facit & prompte. Hoc enim stultitiæ proprium quis non dixerit, ignaue & contumaciter facere quæ facit, & alio corpus impellere, alio animum, distrahique inter diuersissimos motus? Iam propter illa ipsa quibus extollit se miraturque, contempta est, & ne illa quidem quibus gloriatur libenter facit. Si vero aliquod timetur malum, eo perinde dum expectatur, quasi venisset, vrgetur: & quicquid ne patiatur timet, iam metu patitur. Quemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: quædam enim segnitia neruis inest, & sine labore vllo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus multo antequam opprimatur malis quatitur: præsumit illa & ante tempus cadit. Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

dementius autem quam angi futuris, nec se tor-
mento reseruare, sed accersere sibi miserias, & ad-
mouere, quas optimũ est differre, si discutere non
possis? Vis scire, futuro neminem debere torque-
quicunque audierit post quinquagesimum annum
sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi si m-
dium spatium transilierit, & se in illam sæculo po-
futuram sollicitudinem immiserit. Eodem mod-
fit, vt animos libenter ęgros, & captantes causas do-
loris, vetera atque obliterata contristent, & qu-
præterierunt, & quæ futura sunt, absunt. neutra se-
timus. Non est autem, nisi ex eo quod sentias, dolo-

EP. LXXV. MINVS tibi acuratas à me epistola-
mitti quereris. Quis enim acurate loquitur, nisi qu-
vult putide loqui? Qualis sermo meus esset, si v-
sederemus, aut ambularemus. illaboratus & facil-
tales esse epistolas meas volo, quæ nihil habe-
accersitum, nec fictum. Si fieri posset, quid sentia-
ostendere quam loqui mallem. Etiam si dispu-
rem, nec supploderem pedem, nec manum iac-
rem, nec attollerem vocem; sed ista oratoribus re-
quissem, contentus sensus meos ad te pertulis-
quos nec exornassem, nec abiecissem. hoc v-
plane tibi approbare vellem, omnia me illa sen-
quæ dicerem: nec tantum sentire, sed amare. Ali-
homines amicam, aliter liberos osculantur: tam-
in hoc quoque amplectu tam sancto & modera-
satis appareret affectus. Non mehercules ieiuna e-
& arida volo, quæ de rebus tam magnis dicen-
Neque enim philosophia ingenio renuntiat. m-
tum tamen operæ impendi verbis non opor-
Hæc sit propositi nostri summa, quod sentimus,
quamur: quod loquimur, sentiamus. Conco-
sermo cum vita. Ille promissum suum impleuit,
& cum videas illum, & cum audias, idem est. V-
bimus qualis sit, quantus sit. Vnus sit. Non d-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ctent verba nostra: sed prosint Si tamen contingere eloquentia non sollicito potest, aut si parata est, aut paruo constat, assit, & res pulcherrimas prosequatur, talis, vt res potius quam se ostendat. Aliæ artes ad ingenium totæ pertinent; hic animi negotium agitur. Non quærit æger medicum eloquentem, sed sanantem: sed si ita cõpetit vt idem ille qui sanare potest, cõpte de his quæ facienda sunt disserat, boni consulet, non tamẽ erit quare gratuletur sibi, quod inciderit in medicum etiam disertum. Hoc enim tale est, quale si peritus gubernator enim formosus est. Quid aures meas scalpis? Quid oblectas? Aliud agitur. Vrendus, secandus, abstinendus sum. Ad hæc adhibitus es: curare debes morbum veterem grauẽ, publicum. Tantum negotij habes, quantum in pestilentia medicus. Circa verba occupatus es? Iam dudum gaude, si sufficis rebus quando multa disces? quando quæ didiceris affiges tibi, ita vt excidere non possint? quando illa experieris? Non enim vt cetera memoriæ tradidisse satis est. In opere tentãda sunt. Non est beatus qui scit illa, sed qui facit. Quid ergo? infra illum nulli gradus sunt? statim ad sapientiam præceps est? Non vt existimo. Nam qui proficit, in numero q̃dem stultorum est, magno tamen interuallo ab illis diducitur; inter ipsos quoq; proficiẽtes sunt magna discrimina. In tres classes (vt quibusdam placet) diuiduntur: primi sunt, qui sapientiam nondum habent: sed iam in vicinia eius constiterunt. tamen etiã quod prope est, extra est. Qui sint hi, quæris? q̃ omnes iam affectus ac vitia posuerunt: quæ erant complectenda, didicerunt: sed illis adhuc inexperta fiducia est: bonum suum nondum in vsu habent. Iam tamen in illa quæ fugerunt, recidere nõ possunt. Iam ibi sunt, vnde non est retro lapsus: sed hoc illis de se nõdum liquet, & ꝙ in quadam epistola scripsisse me memini, scire se nesci-

unt. Iam contigit illis bono ſuo frui, nondum co
fidere. Quidam hoc proficientium genus, de quo
cutus ſum, ita complectuntur vt illos dicant iam
fugiſſe morbos animi affectus nondum: & adhuc
lubrico ſtare: quia nemo ſit extra periculum ma
tiæ niſi qui totam eam excuſſit. Nemo autem illa
excuſſit, niſi qui pro illa ſapientiam aſſumpſit. Qu
inter morbos animi interſit & affectus, ſæpe
dixi. Nunc quoque te admonebo. Morbi ſunt in
ueterata vitia, & dura; vt auaritia, vt ambitio nimi
poſtquam hæc animum implicuerunt, & perpet
eſſe mala eius cœperunt. Vt breuiter finiam, mor
bus eſt iudicium in prauo pertinax, tanquam vald
expetenda ſint, quæ leuiter expetenda ſunt. vel
mauis, ita finiamus; Nimis imminere leuiter pete
dis, vel ex toto non petendis, aut in magno preti
habere in aliquo habenda, vel in nullo. Affectu
ſunt motus animi improbabiles, ſubiti & concitat
qui frequentes neglectique fecere morbum: ſicut
diſtillatio vna, nec adhuc in morem adducta, tuſſi
facit; aſſidua & vetus, phthiſin. Itaq; qui plurimu
profecere, extra morbos ſunt, affectus adhuc ſen
tiunt, perfecto proximi. Secundum genus eſt eo
rum, qui & maxima animi mala & affectus depo
ſuerunt, ſed ita, vt non ſit illis ſecuritatis ſuæ cert
poſſeſſio: poſſunt enim in eadem relabi. Tertium il
lud genus extra multa & magna vitia eſt, ſed non
extra omnia. effugit auaritiam, ſed iram adhuc ſen
[illegible] non ſollicitatur libidine, ſed habet etiam
ambitionem: iam non concupiſcit, ſed adhuc timet.
& in ipſo metu ad quædam ſatis firmus eſt, quibu
dam cedit: mortem contemnit, dolorem reformi
dat. De hoc loco aliquid cogitemus: bene nobiſcum
agetur, ſi in hunc admittimur numerum. Magn
[illegible] naturæ, magnaque & aſſidua inten
[illegible] occupanda gradus: ſed nec hic qui
dem

Non: Trossuli dicti sunt torosuli. Varro Sesquiulysse: Nu
trossuli nardo nitidi vulgo Attico talento equum. Ant
equites Romani Trossuli dicti. Festus in Trossuli. Iunius
chanus apud Plin: lib: 33. cap: [illegible]. Quod ad equestre
nem attinet antea Trossulos vocabant, nunc equites
ideo qui non intelligunt trossulos nomen quid
multos pudet eo nomine appellari. Pueros namque
etiam hoc nomine vocitaverint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

dem contemnendus eſt color tertius. Cogita, quantum circa te videas malorum: aſpice, quam nullum ſit nefas ſine exemplo, quantum quotidie nequitia proficiat, quantum publice priuatimque peccetur, intelliges ſatis nos conſequi, ſi inter peſſimos non ſumus. Ego vero, inquis, ſpero me poſſe & amplioris ordinis fieri. Optauerim hoc nobis, magis quam promiſerim. præoccupati ſumus: ad virtutem contendimus, inter vitia diſtricti. pudet dicere; honeſta colimus quantum vacat. Ad quam grande præmiū nos expectat, ſi occupationes noſtras & mala tenaciſſima abrumpimus? Non cupiditas nos, non timor pellet: inagitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec deos: ſciemus mortem malum nō eſſe, deos malos non eſſe. Tam imbecillum eſt, quod nocet quam cui nocetur. Optima vi noxia carent. expectant nos, ſi ex hac aliquando fæce in illud euadimus ſublime & excelſum: tranquillitas animi, & expulſis erroribus abſoluta libertas. Quæris, quæ ſit iſta? non homines timere, non deos: nec turpia velle, nec nimia: in ſeipſum habere maximam poteſtatem. Ineſtimabile bonum eſt, ſuum fieri.

EP. LXXVI. INIMICITIAS mihi denuntias, ſi quicquam ex his quæ quotidie facio ignoraueris. Vide quam ſimpliciter tecum viuam: hoc quoque tibi committam. Philoſophum audio, & quidem quintum iam diem habeo, ex quo in ſcholam eo, & ab octaua diſputantem audio. Bona, inquis, ætate. Quid ni bona? Quid autem ſtultius, quam quia diu non didiceris, non diſcere? quid ergo? Idem faciam quod troſſuli & iuuenes? Bene mecum agitur, ſi hoc vnum ſenectutem meam dedecet. Omnis ętatis homines hæc ſchola admittit: in hoc ſeneſcamus, vt iuuenes ſequamur. In theatrum ſenex ibo, & in circum deferar, & nullum par ſine me depugnabit: ad

philoſophum ire erubeſcam? Iam diu diſcendũ eſt, quam diu neſcias, &, ſi prouerbio credimus, quã diu viuas. Nec vlli hoc rei magis conuenit, quam huic: tam diu diſcendum eſt quemadmodum viuas, quã diu viuis. Ego tamen hic aliquid & doceo. Quæris quid doceam? Etiam ſeni eſſe diſcendum. Pudet autem me generis humani. Quotiens ſcholam intraui, præter ipſum theatrum Neapolitanorũ (vt ſcis) tranſeundum eſt, Metronactis petentibus domum. Illud quidem farctum eſt: & hoc ingenti ſtudio, quis ſit pithaules bonus, iudicatur. Habet tibicen quoque Græcus & præco concurſum. At in illo loco, in quo vir bonus diſcitur, pauciſſimi ſedent: & hi plæriſque videntur nihil boni negotij habere quod agant. inepti & inertes vocantur. Mihi contingat iſte deriſus. Aequo animo audienda ſunt imperitorum conuicia: & ad honeſta vadenti contemnendus eſt iſte contemptus. Perge, Lucili, & propera, ne tibi accidat quod mihi: vt ſenex diſcas: immo ideo magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es quod perdiſcere vix ſenex poſſis. Quãtum, inquis, proficiam? quantum tentaueris. Quid expectas? Nulli ſapere caſu obrigit. Pecunia veniet vltro. honor offeretur, gratia ac dignitas fortaſſe ingerentur tibi: virtus in te non incidet, ne leui quidem opera aut paruo labore: ſed eſt tanti laborare, omnia bona ſemel occupaturo. Vnum enim eſt bonum, quod honeſtum. In illis nihil inuenies veri, nihil certi: quæcunque famæ placent. Quare hoc vnum ſit bonum, quod honeſtum: dicam, quoniam me parum exſecutum priore epiſtola iudicas, magiſque hanc rem tibi laudatam quam probatam putas: & vt in arctum, quæ dicta ſunt, contraham: Omnia ſuo bono conſtant: vitem fertilitas commendat, ſapor vinum, velocitas ceruum. Quare fortia dorſo iumenta ſunt, quæris? quia eorum hic vnus eſt vſus, ſarcinam ferre.

cane sagacitas prima est, si inuestigare debet feras: cursus, si consequi: audaciæ, si mordere & inuadere. Id in quoque optimum est cui nascitur, quo censetur. In homine optimum quid est? Ratio: hæc antecedit animalia, deos sequitur. Ratio ergo perfecta, proprium hominis bonum est: cetera illi cum animalibus satisque communia sunt. Valet? & leones formosus est? & pauones. velox est? & equi. non dico, in his omnibus vincitur. Non quæro quid in se maximum habeat, sed quid suum. Corpus habet? & arbores habet impetũ & motũ voluntarium? & bestiæ & vermes. habet vocem? sed quanto clariorem canes, acutiorem aquilæ, grauiorem tauri, dulciorẽ mobilioremq; lusciniæ? Quid in homine propriũ? Ratio. hæc recta & consummata, felicitatem hominis impleuit. Ergo si omnis res cum bonum suum perfecit, laudabilis est, & ad finem naturæ suæ peruenit; homini autem suum bonum ratio est; si hanc perfecit, laudabilis est, & finem naturæ suæ attigit. hæc ratio perfecta virtus vocatur, eademque honestũ est. Id itaq; vnũ bonum est in homine, quod vnũ hominis est. Nunc enim non quærimus quid sit bonum, sed quod sit hominis bonum. Si nullum aliud est hominis, quam ratio, hæc erit vnum eius bonũ, sed pensandum cum omnibus. Si sit aliquis malus, puto improbabitur: si bonus, puto probabitur. Id ergo in homine proprium solumq; est, quo & probatur, & improbatur. Non dubitas, an hoc sit bonũ: dubitas, an solum bonum sit. Si quis omnia alia habeat, valetudinem diuitias, imagines multas, frequens atrium, sed malus ex confesso sit: improbabis illum. Item si quis nihil quidem illorum quæ retuli, habeat, deficiatur pecunia, clientũ turba, nobilitate, & auorum proauorumque serie, sed ex confesso bonus sit: probabis illum. Ergo est vnum bonum hominis: quod qui habet, etiamsi alijs destituitur,

laudandus eſt: qui non habet, in omnium aliorum copia damnatur ac reijcitur. Quæ condicio rerum eadem & hominum eſt. Nauis bona dicitur, non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cui argentum aut aureum roſtrum eſt, nec cuius tutela ebore celata eſt, nec quæ fiſcis ac opibus regijs preſſa eſt: ſed ſtabilis, & firma, & iuncturis aquam excludentibus ſpiſſa, ad ferendum incurſum maris ſolida, gubernaculo parens, velox, & conſentiens vento. Gladiū bonum dices, non cui deauratus eſt baltheus, nec cui vagina gemmis diſtinguitur: ſed cui & ad ſecandum ſubtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. Regula non quam formoſa, ſed quam recta ſit, quæritur. Eo quodque laudatur, cui comparatur, quod illi proprium eſt. Ergo in homine quoque nihil ad rem pertinet, quantum aret, quantum feneret, à quam multis ſalutetur, quam pretioſo incumbat lecto, quam pellucido poculo bibat, ſed quam bonus ſit. Bonus autem eſt, ſi ratio explicita & recta eſt, & ad naturæ voluntatem accommodata. Hæc vocatur virtus: hoc eſt honeſtum, & vnicum hominis bonum. Nam cum ſola ratio perfecta beatum facit. Hoc autem vnum hominis bonum eſt, quo vno beatus efficitur. Dicimus & illa bona eſſe, quæ à virtute profecta contractaque ſunt, id eſt opera eius omnia. Sed ideo vnum ipſa bonum eſt, quia nullum ſine illa eſt. Si omne in animo bonum eſt, quicquid illum confirmat, extollit, amplificat, bonum eſt: Validiorem autem animum, & excelſiorem, & ampliorem, facit virtus: nam cætera quæ cupiditates noſtras irritant, deprimunt quoque animum & labefaciunt: & cum videntur attollere, inflant, ac multa vanitate deludunt. Ergo vnum id bonum eſt, quo melior animus efficitur. Omnes actiones totius vitæ honeſti ac turpis reſpectu, temperantur: ad hæc faciendi & non faciendi ratio dirigitur.

tur. Quid ſit hoc, dicam. Vir bonus quod honeſte ſe facturum putauerit, faciet, etiam ſi laborioſum erit. faciet, etiamſi periculoſum erit. Rurſus quod turpe erit, non faciet, etiamſi pecuniam affert etiamſi voluptatem, etiamſi potentiam. Ab honeſto nulla re deterrebitur, ad turpia nulla ſpe inuitabitur. Ergo ſi honeſtum. Vtique ſecuturus eſt, turpe vtiq; vitaturus: & in omni actu vitæ ſpectaturus hæc duo: nullum aliud bonum quam honeſtum, nec aliud malum quam turpe. Si vna indeprauata virtus eſt, & ſola permanet tenoris ſui, vnum eſt bonum virtus: cui iam accidere vt non ſit bonum, non poteſt. Mutationis periculum effugit ſapientia. Sapientia non eripitur, ſapientia in ſtultitiam non reuoluitur. Dixi, ſi forte meminiſti, concubita vulgo, & formidata inconſulto impetu pleroſque calcaſſe. inuentus eſt qui flammis imponeret manum: cuius riſum interrumperet tortor: qui in funere liberorum lacrimam non mitteret: qui morti intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depopoſcerunt. Quod ſi hoc poteſt breuis obſtinatio animi, aliquo ſtimulo excitata: quanto magis virtus quæ non ex impetu, nec ſubito, ſed æqualiter valet: cui perpetuum robur eſt? Sequitur, vt quæ ab inconſultis ſæpe contemnuntur, à ſapientibus ſemper, ea nec bona ſint, nec mala. Vnum ergo bonum ipſa virtus eſt, quæ inter hanc fortunam & illam ſuperba incedit, cum magno vtriuſque contemptu. Si hanc opinionem receperis, aliquid bonum eſſe præter honeſtū, nulla non virtus laborabit. Nulla enim obtineri poterit, ſi quidquam extra ſe reſpexerit. Quod ſi eſt, rationi repugnat, ex qua virtutes ſunt: & veritati, quæ ſine ratione non eſt. Quæcunque autem opinio veritati repugnat, falſa eſt. Virum bonum concedas neceſſe eſt ſummæ pietatis erga deos eſſe: Itaque quicquid illi acciderit, æquo animo ſuſtinebit.

ex praeſentibus.

Sciet enim id accidisse lege diuina, qua vniuersa procedunt Quod si est, vnum illi bonum erit, quod honestum: in hoc enim positum est & parere dijs, nec excandescere ad subita, nec deplorare sortem suam, sed patienter excipere fatum, & facere imperata. Si vllum aliud est bonum quam honestum, sequetur nos auiditas vitæ, auiditas rerum vitam instruentium; quod est intolerabile, infinitum, vagū. Solum ergo bonum est honestum, cui modus est. Diximus, hominum futuram feliciorem vitam quā deorum, si ea bona sunt, quorum nullus dijs vsus est, tanquam pecunia & honores. Adiice nunc, quod si modo solutæ corporibus animæ manent, felicior illis status restat, quam est dum versantur in corpore. At qui si ista bona sunt, quibus per corpora vtimur, emissis erit peius: quod contra fidem est, feliciores esse liberis & in vniuersum datis, clausas & obsessas. Illud quoq; dixeram, si bona sunt ea quæ tam homini cōtingunt q̄ mutis animalibus, & muta animalia beatā vitā actura: quod fieri nullo modo potest. Omnia pro honesto patientia sunt: quod non erat faciendum, si esset vllum aliud bonum q̄ honestum. Hæc quamvis latius excutus essem priore epistola, constrinxi, & breuiter percurri. Nunquā autem vera tibi opinio talis videbitur, nisi animum alleues & teipsum interroges: si res exegerit, vt pro patria moriaris, & salutem omnium ciuium tua redimas, an porrecturus sis ceruicem, non tantum patienter, sed etiam libenter. Si hoc facturus es, nullum aliud bonū est. Omnia relinquis vt hoc habeas. Vide, quanta vis honesti sit. Pro Rep. morieris, etiā si non statim facturus hoc eris, cum scieris tibi esse faciendum. interdum ex re pulcherrima magnum gaudium etiam tempore breui ac exiguo capitur: & quamvis fructus operis peracti nullus ad defunctū exemptumq; reb. humanis pertineat, ipsa tamen

contem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

contemplatio futuri operis iuuat: & vir fortis & iustus cum mortis suæ pretia ante se posuit, libertatē patriæ, salutem omnium pro quibus dependit animam, in summa voluptate est, & periculo suo fruitur. sed ille quoq; cui etiam hoc gaudium eripitur, quod tractatio operis maximum & vltimū præstat, nihil cunctatus desiliet in mortem, facere recte pieque cōtentus. Oppone etiā nunc illi multa quæ dehortentur. Dic, Factum tuum matura sequetur obliuio: & parum grata existimatio ciuium respondebit tibi. Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contēplor: hoc esse honestum scio. Itaq; quocunq; ducit ac vocat, venio. Hoc ergo vnum bonum est, quod non tantum perfectus animus, sed generosus quoq; & indolis bonæ sentit: cetera leuia sunt, mutabilia Itaq; sollicite possidentur, etiamsi fauente fortuna in vnum congesta sunt: dominis suis incūbunt grauia, & illos semper premunt, aliquando & elidunt. Nemo ex istis quos purpuratos vides, felix est, non magis q̃ ex illis quibus sceptrum & chlamydem in scæna fabulæ assignant. cum præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt. Nemo istorum quos diuitiæ honoresque in altiore fastigio ponunt, magnus est. Quare ergo magnus videtur? Cum basi illum sua metiris. Paruus pmuilio, licet in monte constiterit. Colossus magnitudinem suam seruabit, etiam si steterit in puteo. Hoc laboramus errore: sic nobis imponitur: quod neminem æstimamus eo quo est, sed adijcimus illi & ea quibus adornatus est. Atqui cum voles veram hominis æstimationem inire, & scire qualis sit, nudum inspice. ponat patrimonium, ponat honores, & alia fortunæ mēdacia: corpus ipsum exuat: animū intuere, qualis quātusque sit, alieno an suo magnus, si erectis oculis gladios micantes videt, & si scit sua nihil interesse

vtrum

vtrum anima per os, an per iugulum exeat, beatum voca si, cum illi denunciata sunt corporis tormenta, & quæ casu veniunt, & quæ potentioris iniuria, si vincula & exilia, & vanas humanarum formidines mentium, securus audit, & dicit:

Virg: 6 Æneid:

--- Non vlla laborum
O virgo noua mi facies inopinaue surgit.
Omnia præcepi, atque animo mecum ipse peregi.

Tu hodie ista denuntias: ego semper denuntiaui mihi. hominem paraui ad humana. præcogitati mali mollis ictus venit. At stultis & fortunæ credentibus omnis videtur noua rerum & inopinata facies. Magna autem pars est apud imperitos mali, nouitas. Hoc vt scias ea quæ putauerunt aspera, cum assueuere, patiuntur. Ideo sapiens assuescit futuris malis: & quæ alij diu patiendo leuia faciunt, hic leuia facit diu cogitando. Audimus aliquando voces imperitorum, dicentium: Nesciebam hoc mihi restare. Sapiens scit sibi omnia restare. quicquid factum est, dicit, Sciebam.

EP. LXXVII. S.V.B. Hodie nobis Alexandrinæ naues apparuerunt, quæ præmitti solent & nuntiare secuturæ classis aduentum: tabellarias vocãt. Gratus illarum Campaniæ aspectus est. Omnis in pilis Puteolorum turba consistit, & ex ipso genere velorum Alexandrinas, quamuis in magna turba nauium, intelligit. Solis enim licet supparum intendere, quod in alto omnes habent naues. Nulla enim res æque adiuuat cursum, quam summa pars veli. illinc maxime nauis vrgetur. Itaque quotiens ventus increbruit, maiorque est quam expedit: antemna submittitur. Minus habet vitium flatus ex humili. Cum intrauere Capreas & promontorium, ex quo.

Alta procelloso speculatur vertice Pallas,

ceteræ velo iubentur esse contentæ: supparum Alexan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

lexandrinarum insigne est. In hoc omnium discursu properantium ad litus, magnam ex pigritia mea sensi voluptatem, quod epistolas meorum accepturus non properaui scire, quis illic esset rerum mearum status, quid afferrent. Olim iam nec petit quicquam mihi, nec acquiritur. Hoc, etiam si senex non essem fuerat sentiendum. Nunc vero multo magis, quia quantulumcunque haberem, tamen plus iam mihi superesset viatici, quam viæ: præsertim cum eam viam simus ingressi, quam peragere non est necesse. Iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra petitum locum steteris. Vita non est imperfecta, si honesta est. Vbicunque desines, si bene desinis, tota est. Sæpe autem & fortiter desinendum est, & non ex maximis causis. Nam nec hæ maximæ sunt, quæ nos tenent. Tullius Marcellinus, quem optime noueras, adolescens quietus & cito senex, morbo, & non insanabili correptus; sed longo & molesto & multa imperante, cœpit deliberare de morte. conuocauit complures amicos, vnusquisque aut quia timidus erat, id illi suadebat, quod sibi suasisset: aut quia adulator & blandus, id consilium dabat, quod deliberanti gratius fore suspicabatur. Amicus noster Stoicus, homo egregius, &, vt verbis illum quibus laudari dignus est, laudem, vir fortis ac strenuus, videtur mihi optime illum cohortatus. Sic enim cœpit: Noli, mi Marcelline, torqueri, tanquam de re magna deliberes. Non est res magna, viuere. omnes serui tui viuunt, omnia animalia: Magnum est, honeste mori, prudenter, fortiter. Cogita quamdiu iam idem facias. Cibus, somnus, libido. Per hunc circulum curritur. Mori velle non tantum prudens, & fortis aut miser, sed etiam fastidiosus potest. Non opus erat suasore illi, sed adiutore. Serui parere nolebant. Primum detraxit illis metum, & indicauit tunc familiam periculum adire, cum

incer

incertum esset an mors domini voluntaria fuisset:
alioquin tam mali exempli esse prohibere dominũ,
quam occidere. Deinde ipsum Marcellinum admo-
nuit, non esse inhumanum, quemadmodum cœna
peracta reliquiæ circumstantibus diuiduntur: sic pa-
cta vita aliquid porrigi his, qui totius vitæ ministri
fuissent. Erat Marcellinus facilis animi, & liberalis,
etiam cum de suo fieret. Minutas itaque summulas
distribuit flentibus seruis, & illos vltro consolatus
est. Non fuit illi opus ferro, non sanguine. Triduo
abstinuit, & in ipso cubiculo poni tabernaculũ ius-
sit. Solium deinde illatũ est, in quo diu iacuit, & ca-
lida subinde suffusa paulatim defecit, vt aiebat, non
sine quadam voluptate, quam afferre solet lenis dis-
solutio animi, non inexperta nobis, quos aliquando
liquit animus. In fabellam excessi non ingratam ti-
bi: exitum enim amici tibi cognosces, non difficilẽ,
nec miserum. Quamuis enim mortem sibi consci-
uerit, tamen mollissime excessit, & vitæ elapsus est.
Sed ne inutilis quidem hæc fabella fuerit. Sæpe enim
talia exempla necessitas exigit. Sæpe debemus mo-
ri: nec volumus morimur, nec volumus. Nemo tam
imperitus est, vt nesciat sibi quandoque moriendũ:
tamen cum prope accesserit, tergiuersatur, tremit,
plorat. Nonne tibi videbitur stultissimus omnium,
qui fleuerit quod ante annos mille non vixerat? æ-
que stultus est, qui flet, quod post annos mille non
viuet. Hæc paria sunt: Non eris, nec fuisti. Vtrumque
tempus alienum est. In hoc punctum coniectus es:
quod vt extendas, quousque extendes? Quid fles?
quid optas? Perdis operam.

Desine fata Deum flecti sperare precando.

rata & fixa sunt, atque magna & æterna necessitate
ducuntur. Eo ibis, quo omnia eunt. Quid tibi noui
est? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc
matri, hoc maioribus hoc omnibus ante te, hoc

mnibus post te. Series inuicta, & nulla mutabilis ope illigat ac trahit cuncta. Quantus te populus moriturum sequetur, quatenus comitabitur? Fortior, vt opinor, esses, si multa millia tibi commorerentur. Atqui multa millia hominum & animalium hoc ipso momento, quo tu mori dubitas, animam varijs generibus emittunt. Tu autem non putabas te aliquando peruenturũ ad id, ad quod semper ibas? Nullum sine exitu iter est. Exempla nunc magnorũ virorum me tibi iudicas relaturũ? Puerorum referam. Lacon ille memoriæ traditur impubes adhuc, qui captus clamabat, Non seruiam, sua illa Dorica lingua: & verbis fidem imposuit. vt primum iussus est fungi seruili & contumelioso ministerio: afferre.n. vas obscænũ iubebatur: illisum parieti caput rupit. Tã prope libertas est: & seruit aliquis? Ita non sic perire filium tuũ malles, quàm per inertiam senem fieri? Quid ergo est, cur perturberis, si mori fortiter etiã puerile est? Puta te nolle sequi, duceris. Fac tui iuris, quod alieni est. Non sumes pueri spiritum, vt dicas, Non seruio? Infelix, seruis hominibus, seruis rebus, seruis vitæ. Nam vita, si moriẽdi virtus abest, seruitus est. Ecquid habes propter quod expectes? Voluptates quæ te morantur ac retinent, consumpsisti: nulla tibi noua est: nulla non iam odiosa ipsa satietate. quis sit vini, quis mulsi sapor, scis: nihil interest, centum per vesicam tuã, an mille amphoræ transeant. saccus es quid sapiat ostreum, quid mullus, optime nosti. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reseruauit. Atque hæc sunt, à quibus inuitus diuelleris. Quid est aliud quod tibi eripi doleas? Amicos & patriam? Tãti enim illam putas, vt tardius cœnes: solem, si posses, extingueres. Quid.n. vnquam fecisti luce dignum? confitere non curiæ te, non fori, non ipsius naturæ rerum desiderio, tardiorem ad moriendũ fieri. Inuitus relinquis macellũ, in quo nihil reliquisti,

Mor-

Mortem times, at quomodo illam media oblecta-
tione contemnis? Viuere vis. scis enim mori times
Quid porro? ista vita non mors est? Cæsar, cum illum
transeuntem per Latinam viam, vnus ex custo-
rum agmine demissa vsque in pectus vetere barba
rogaret mortem: Nunc enim, inquit, viuis? Hoc illi
respondendum est, quibus succursura mors est: Mo-
ri times? nunc enim viuis? Sed ego, inquit, viuere
volo, qui multa honeste facio. Inuitus relinquo of-
ficia vitæ, quibus fideliter & cum industria fungo
Quid? tu nescis vnum esse ex vitæ officijs & mo
Nullum officium relinquis. Non enim certus nu-
merus quem debeas explere, finitur. Nulla vita e
non breuis. Nam si ad naturam respexeris, etiam
Nestoris & Statiliæ breuis est, quæ inscribi monu-
mento suo iussit, annis se nonaginta nouem vixis-
se. Vides aniculam gloriari senectute longa, quis il-
lam ferre potuisset, si contigisset centesimum im-
plere? Quomodo fabula, sic vita: non quam diu, sed
quam bene acta sit, refert. Nihil ad rem pertinet
quo loco desinas, quocunque voles, desine: tantum
bonam clausulam impone.

EP. LXXVIII. VEXARI te destillationibus cre-
bris ac febriculis, quæ longas destillationes & in
consuetudinem adductas sequuntur, eo molestius
mihi est, quia expertus sum hoc genus valetudinis,
quod inter initia contempsi. Poterat adhuc adole-
scentia iniurias ferre, & se aduersus morbos contu-
maciter gerere: deinde succubui, & eo perductus
sum, vt ipse destillarem. Ad summam macie
ductus, sæpe impetum cæpi abrumpendæ vitæ
tris me indulgentissimi senectus retinuit. Cogitaui
enim, non quam fortiter ego mori possem, sed
ille fortiter desiderare me posset. Itaque imperaui
mihi vt viuerem. aliquando enim & viuere
facere est. Quæ mihi tunc fuerint solatio, d

prius hoc dixero, hæc ipſa quibus acquieſcebam, medicinæ vim habuiſſe. In remedium cedunt honeſta ſolatia: & quicquid animum erexit, etiam corpori prodeſt. Studia mihi noſtra ſaluti fuerunt. Philoſophiæ acceptum fero quod ſurrexi, quod conualui: illi vitam debeo, & nihil illi minus debeo. Multum mihi contulerunt ad bonam valetudinem amici, quorum abhortationibus, vigilijs, ſermonibus alleuabar. Nihil æque, Lucili virorum optime, ægrũ reficit atque adiuuat, quam amicorum affectus: nihil æque expectationem mortis ac metum ſurripit. Non iudicabam me, cum illos ſuperſtites relinquerem, mori: putabam, inquam, me victurum, non cũ illis, ſed per illos: non effundere ſpiritum mihi videbar, ſed tradere. Hæc mihi dederunt voluntatem adiuuandi me, & patiendi omne tormentum. alioqui miſerrimum eſt, cum animum moriendi proieceris, non habere viuendi. Ad hæc ergo remedia te confer. medicus tibi quantum ambules, quantum exercearis, monſtrabit. Ne indulgeas otio, ad quod vergit iners valitudo: vt legas clarius, & ſpiritum, cuius iter & receptaculum laborat, exerceas: vt nauiges, & viſcera molli iactatione concutias: quibus cibis vtaris: vinum quando virium cauſa aduoces, quando intermittas, ne irritet & exaſperet tuſſim. Ego tibi illud præcipio, quod non tantũ huius morbi, ſed totius vitæ remedium eſt. Contemne mortem. Nihil triſte eſt, cum huius metum effugimus. Tria hæc in omni morbo grauia ſunt, metus mortis, dolor corporis, intermiſſio voluptatum. De morte ſatis dictum eſt. hoc vnum dicam, non morbi hunc eſſe ſed naturæ metum. multorum mortem diſtulit morbus: & ſaluti illis fuit, videri perire. Morieris non quia ægrotas, ſed quia viuis. Iſta te res & ſanatum manet. cum conualueris, non mortem ſed valitudinem effugies. Ad illud nunc proprium,

incommodum reuertamur. magnos cruciatus h
het morbus. ſed hos tolerabiles interualla faciun
Nam ſummi doloris intentio inuenit finem. Ne
poteſt valde dolere, & diu. ſic nos amantiſſima n
ſtri natura diſpoſuit. vt dolorem aut tolerabilē a
breuem faceret. Maximi dolores conſiſtunt in m
cerrimis corporis partibus. Nerui, articulique,
qcquid aliud exile eſt, acerrime ſæuit, cum in ar
vitia concepit. Sed cito hæ partes obſtupeſcunt,
ipſo dolore ſenſum doloris amittunt: ſiue quia ſpi
tus naturali prohibitus curſu, & mutatus in pe
vim ſuam qua viget, atmonetque nos, perdit: ſiue
corruptus homor cum deſijt habere quo confluat
pſe ſe elidit, & his quæ nimis impleuit, excutit ſe
ſum. Sic podagra & chiragra, & omnis vertebraru
dolor, neruorumque, interquieſcit, cū illa quæ to
quebat hebetauit: omnium iſtorū prima vermin
tio vexat, impetus mora extinguitur, & finis dole
di eſt obtorpuiſſe. Dentium, oculorum, aurium d
lor, ob hoc ipſum acutiſſimus eſt, quod inter ang
ſta corporis naſcitur: non minus me hercule qua
capitis ipſius. Sed quo incitatior eſt, eo citius in ali
nationem ſtuporemque conuertitur. Hoc itaq
ſolatium vaſti doloris eſt, quod neceſſe eſt deſin
illum ſentire ſi nimis ſenſeris. Illud autem eſt quo
imperitos in vexatione corporis male habet: ne
aſſueuerunt animo eſſe contenti: multum illis cu
corpore fuit. Ideo vir magnus ac prudens animu
deducit a corpore, & multum cum meliore & diu
na parte verſatur: cum hac querula ac fragili, qua
tum neceſſe eſt. Sed moleſtum eſt, inquis, carere
ſuetis voluptatibus, abſtinere cibo, ſitire, eſuri
Hæc prima abſtinentia grauia ſunt: deinde cupi
tas relangueſcit, ipſis per qua cupimus fatigatis,
deficientibus. Inde moroſus eſt ſtomachus: ind
quinoo fuit auiditas, odium eſt. deſideria ipſa mor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

tur. Non est autem acerbum carere eo, quod cupere desieris. Adijce, quod nullus non intermittitur dolor, aut certe remittitur. Adijce, quod licet & cauere venturum, & obsistere imminenti remedijs. Nullus enim non signa præmittit, vtique qui ex solito reuertitur. Tolerabilis est morbi præsentia, si contẽpseris id quod extremum minatur. Noli mala tua facere tibi ipsi grauiora, & te querelis onerare. leuis dolor est, si nihil illi opinio adiecerit. Contra si exhortari te cœperis, ac dicere, Nihil est, aut certe exiguum est: duremus: iam desinet. leuem illum, dum putas, facies Omnia ex opinione suspensa sunt non ambitio tantum ad illam respicit & luxuria, & auaritia. Ad opinionem dolemus tam miser est quisq; quam credit. Detrahendas præteritorum dolorum conquestiones puto, & illa verba: Nulli vnquam fuit peius Quos cruciatus. quanta mala pertuli? Nemo me surrecturum putauit. Quotiens deploratus sum à meis, quotiens à medicis relictus? In equuleum impositi non sic distrahuntur. Etiamsi sunt vera ista, transierunt. Quid iuuat præteritos dolores retractare, & miserum esse, quia fueris? Quid, quod nemo non multum malis suis adijcit, & sibi ipse mentitur? Deinde quod acerbum fuit, retulisse iucundum est. Naturale est, mali sui fine gaudere. Circumcidenda ergo duo sunt, & futuri timor, & veteris incommodi memoria. hoc ad me iam non pertinet, illud nondum. In ipsis positus difficultatibus dicat:

... Forsan & hæc olim meminisse iuuabit.

Toto contra illum pugnet animo. vincetur, si cesserit: vincet, si se contra dolorẽ suum intenderit. Nunc hoc plerique faciunt, attrahunt in se ruinã, cui obstandũ est, istud quod premit, quod impendet, quod vrget, si subducere te cœperis, sequetur & grauius incumbet: si cõtra steteris, & obniti volueris, repel-

letur. Athletæ quantum plagarum ore, quantum
to corpore excipiunt? ferunt tamen omne torm
tum gloriæ cupiditate: nec tantum quia pugna
ista patiuntur, sed vt pugnent. exercitatio ipsa
mentum est. Nos quoque euincamus omnia, q
rum præmium non corona, nec palma est, nec
bicen prædicationi nominis nostri silentium fa
sed virtus & firmitas animi & pax inter eum p
si semel in aliquo certamine debellata fortun
Dolorem grauem sentio. Quid ni sentias, si il
muliebriter tuleris? Quemadmodum pernici
est hostis fugientibus, sic omne fortuitum inc
modum magis instar cedenti & auerso. Sed g
est. quid? nos ad hoc fortes sumus, vt leuia p
mus? Vtrumvis longum esse morbum, an co
tum & breuem? Si longus est, habet intercape
dat refectioni locum: multum temporis dona
cesse est vt exurgat & desinat. Breuis morb
præceps alterutrum faciet aut extinguetur, au
tinguet. Quid autem interest, non sit, an non
In vtroque finis dolendi est. Illud quoque pro
ad alias cogitationes auertere animum, & à do
discedere. Cogita quid honeste, quid fortite
ris. bonas partes tecum ipse tracta: memori
ea, quæ maxime miratus es, sparge: tunc tibi f
simus quisque & victor doloris occurrat. Ill
dum varices exsecandas præberet, legere lib
perseuerauit: Ille qui non desijt ridere, cum o
ipsum irati tortores omnia instrumenta crud
tis experirentur. Non vincetur dolor ratio
victus est risu? Quicquid vis, nunc licet dicas, d
lationes & vim continuæ tussis egerentem
rum partes, & febrem præcordia ipsa torren
sitim, & artus in diuersum articulis excuntib
tos: plus est flamma, & equuleus, & lamina &
neribus ipsis intumescentibus, quod illa ren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

& altius vrgeret impressum, inter hæc tamen aliquis non gemuit: parum est non rogauit: parum est. non respondit: parum est. risit, & quidem ex animo. vis tu post hoc dolorem deridere? sed nihil, inquit, agere sinit morbus, qui me omnibus abduxit officijs. Corpus tuum valetudo tenet, non animum. Itaque cursoris moratur pedes, sutoris ac fabri manus impediet. Si animus tibi esse in vsu solet, suadebis, docebis, audies, disces, quæres, recordaberis. Quid porro? nihil agere te credis, si temperans æger sis? Ostendes morbum posse superari, vel certe sustineri. Est, mihi crede, virtuti etiam in lectulo locus. Non tantum arma & acies dant argumenta alacris animi, indomitique terroribus & in vestimentis vir fortis apparet. Habes quod agas. bene luctare cum morbo, si nihil te coegerit, si nihil exorauerit, insigne prodis exemplum. O quam magna erat gloriæ materia, si spectaremur ægri! Ipse te specta; ipse te lauda. Præterea duo sunt genera voluptatum. corporales morbus inhibet, non tamen tollit, immo, si verum æstimes, incitat. magis iuuat bibere sitientem. gratior est esurienti cibus. Quicquid ex abstinentia contigit, auidius excipitur. Illas vero animi voluptates, quæ maiores certioresque sunt, nemo medicus ægro negat: has quisquis sequitur, & bene intelligit, omnia sensuum blandimenta contemnit. O infelicem ægrum! quare? quia non vino niuem diluit: quia non rigorem potionis suæ, quam capaci scypho miscuit, renouat fracta insuper glacie: quia non ostrea illi Lucrina in ipsa mensa aperiuntur: quia non circa cœnationem eius tumultus coquorum est, ipsos cum obsonijs focos transferentium: hoc enim iam luxuria commenta est. Ne quis intepescat cibus, ne quid palato iam calloso parum ferueat, cœnam culina prosequitur. O infelicem ægrum! edet quantum concoquat; non iacebit in cō-

spectu aper, vt vilis caro, à mensa relegatus: ne
repositorio eius pectora auium; totas.n videre fa
dium est; congesta ponentur. Quid tibi mali fact
est? Cœnabis tãq̃ ęger: imo aliquãdo tãq̃ sanus. S
omnia ista facile perferemus, sorbitionẽ, aquã ca
& qcqd aliud intolerabile videtur delicatis & l
fluẽtibus, magisque animo quã corpore morb
tantum mortem desinamus horrere. Desinemus
tem, si fines bonorum ac malorum cognouerim
Ita demum nec vita tædio erit, nec mors timori.
tam enim occupare sacietas sui non potest, tot
varias, magnas, diuinas percensentem, in odium
lam sui adducere solet iners otium. Rerum na
percensenti cogitanti tractanti
ram peragranti nunquam in fastidium veritas
niet: falsa satiabunt. Rursus si mors accedit & vo
licet immatura sit, licet mediam præcidat ætat
perceptus longissime fructus est. Cognita est ill
magna parte natura, scit tempore honesta non
scere. his necesse est videri omnem vitam breu
qui illam voluptatibus vanis & ideo infinitis
tiuntur. His te cogitationibus recrea, & interi
pistolis nostris vacando. veniet aliquod tempus
nos iterum iungat ac misceat: quantumlibet s
lud, longum faciet scientia vtendi: Nam, vt Po
nius ait, vnus dies hominum eruditorũ plus pa
imperiti longissima ætas. Interim tene hoc m
fortissimè
cus: aduersis non succumbere; lætis non credere
mnem fortunæ licentiam in oculis habere: ta
quicquid potest facere, factura sit. Quicquid e
ctatum est diu, leuius accedit.

EP. LXXIX. EXPECTO epistolas tuas, q
mihi indices, circumitus Siciliæ totius qui
ui ostenderit, & omnia de ipsa Charybdi. cer
Nam Scyllam saxum esse, & quidem non te
nauigantibus, optime scio. Charybdis an re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Neat fabulis, præscribi mihi desidero. Et si forte obseruaueris, (dignum est autem vt obserues) fac nos certiores, vtrum vno tantum vento agatur in Vortices, an omnis tempestas æque mare illud contorqueat:& an verum sit. quicquid illo freti turbine arreptum est, per multa millia trahi conditum, & circa Tauromenitanum litus emergere. Si hæc mihi perscripseris, tunc tibi audebo mandare, vt in honorem meum Aetnam quoque ascendas: quam consumi,& sensim subsidere, ex hoc colligunt, quod aliquanto longius nauigantibus solebat ostendi. Potest hoc accidere, non quia montis altitudo desedit, sed quia ignis euanuit, & minus vehemens ac largus effertur, ob eandem causam fumo quoq; per diem segniore. Neutrum autem incredibile est, nec montem qui deuoretur quotidie minui, nec ignem non manere eundem: qui non ipse ex se est, sed in aliqua inferna valle conceptus exæstuat, & alibi pascitur, in ipso monte non alimentum habet, sed viam. In Lycia regio notissima est, Ephestion incolæ vocant, perforatum pluribus locis solum, quod sine vllo nascentium damno ignis innoxius circuit Læta itaque regio est,& herbida, nil flammis adurentibus, sed tantum vi remissa ac languida refulgentibus. Sed reseruemus ista; tunc quæsituri, cũ tu mihi scripseris, quantũ ab ipso ore montis niues absint, quas ne æstas quidem soluit: adeo tutæ sunt ab igne vicino. Non est autem, quod istam curam imputes mihi: morbo .n. tuo daturus eras, etiamsi nemo mandaret tibi, donec Aetnam describas in tuo carmine, & hunc sollemnem in omnibus poetis locum attingas: quem quo minus Ouidius tractaret, nihil obstitit, ꝙ iam Virgilius impleuerat. ne Seuerum quide Cornelium vterq; deterruit. Omnibus præterea feliciter hic locus se dedit: & qui præcesserãt, nõ præripuisse mihi videntur quæ dici poterãt,

sed aperuisse. Sed multum interest, vtrum ad consumptam materiam, an ad subactam accedas. Crescit in dies, & inuenturis inuenta non obstant. Præterea condicio optima est vltimi. Parata verba inuenit, quæ aliter instructa nouam faciem habent: nec illis manus inijcit tanquam alienis. Sunt enim publica. Iurisconsulti negant quicquam publicum vsucapi. Aut ego te non noui, aut Aetna tibi saliuam mouet. Iam cupis grande aliquid, & par prioribus scribere. Plus enim sperare modestia tibi tua non permittit: quæ tanta in te est, vt videaris mihi retracturus ingenij tui vires, si vincendi periculum sit: tanta tibi priorum reuerentia est. Inter cætera hoc habet boni sapientia. Nemo ab altero potest vinci, nisi dum ascenditur, dum ad summum perueneris, paria sunt. Non est incremento locus, statur. Numquid sol magnitudini suæ adijcit? Numquid luna vltra quam solet procedit? Maria non crescunt: mundus eundem habitum ac modum seruat. Extollere se, quæ iustam magnitudinem impleuere, non possunt. Quicunque fuerint sapientes, pares erunt & æquales: habebit vnusquisque ex his proprias dotes. Alius erit affabilior, alius expeditior, alius promptior in eloquendo, alius facundior. Illud de quo agitur, quod beatum facit æquale erit in omnibus. An Aetna tua possit sublabi, & in se ruere, an hoc excelsum cacumen & conspicuum per vasti maris spatia deterat assidua vis ignium, nescio: virtutem non flamma, non ruina inferius adducet. Hæc vna maiestas deprimi nescit, nec proferri vltra, nec referri potest. Sic huius, vt cœlestium, stata magnitudo est. Ad hanc nos conemur educere iam multum operis effectum est: immo, si verum fateri volo, non multum. Nec enim bonitas est, pessimis esse meliorem. Quis oculis glorietur, qui suspicentur diem, quibus sol per caliginem splendet?

licet

licet contentus interim sit effugisse tenebras. adhuc non fruitur bono lucis. Tunc animus noster habebit quod gratuletur sibi, cum emissus his tenebris, in quibus volutatur, non tenui visu clara prospexerit, sed totum diem admiserit, & redditus cælo suo fuerit, cum receperit locum quem occupauit sorte nascendi. Sursum vocat illum initia sua. Erit autem illic etiam antequam hac custodia exsoluatur, cum vitia disiecerit, purusque ac leuis in cogitationes diuinas emicuerit. Hoc nos oportet agere, Lucili carissime, in hoc ire impetu toto: licet pauci sciant, licet nemo videat. Gloria, vmbra virtutis est: etiam inuitos comitabitur. Sed quemadmodum aliquando vmbra antecedit, aliquando sequitur, ita gloria aliquando ante nos est, visendamque se præbet, aliquando in auerso est, maiorque quo serior, vbi inuidia secessit. Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. Quamdiu Catonē ciuitas ignorauit? respuit: nec intellexit, nisi cum perdidit. Rutilij innocentia ac virtus lateret, nisi accepisset iniuriam: dum violatur, effulsit. Nunquid non sorti suæ gratias egit, & exilium suum complexus est? De his loquor, quos illustrauit fortuna, dum vexat. Quam multorum profectus in notitiā euasere post ipsos? quam multos fama non excepit, sed eruit? Vides Epicurum, quantopere non tantum eruditiores, sed hæc quoque imperitorum turba miretur. Hic ignotus ipsis Athenis fuit, circa quas delituerat. Multis itaque iam annis Metrodoro suo superstes, in quadam epistola, cum amicitiam suam & Metrodori grata commemoratione cecinisset, hoc nouissime adiecit, nihil sibi & Metrodoro inter bona tanta nocuisse, quod ipsos illa nobilis Græcia nō ignotos solum habuisset, sed pæne inauditos. Numquid ergo non postea quam esse desierat, inuentus est? Numquid non opinio eius emicuit? Hoc Metro-

dorus quoq; in quadam epiſtola confitetur, ſe & E-
picurum non ſatis emicuiſſe: ſed poſt ſe & Epicur
magnum paratumq; nomen habituros, apud eo
qui voluiſſent per eadem ire veſtigia. Nulla virtu
latet:& latuiſſe, non ipſius eſt damnum. Veniet qu
conditam & ſęculi ſui malignitate compreſſam di
publicet. Paucis natus eſt, qui populū ætatis ſuæ co
gitat. Multa annorum millia, multa populorum ſu
peruenient. Ad illa reſpice. etiamſi omnibus tecu
viuentibus ſilentium liuor indixerit, venient qui ſi
ne offenſa, ſine gratia iudicent. Si quod eſt preti
virtutis ex fama, nec hoc interit. Ad nos quidem n
hil pertinebit poſterorum ſermo: tamen etiam no
ſentientes colet ac frequentabit. Nulli non virtu
& viuo & mortuo retulit gratiam, ſi modo illa
bona ſecutus eſt fide, ſi ſe non exornauit & pinx
ſed idem fuit, ſiue ex denuntiato videbatur, ſiue i
paratus ac ſubito. Nihil ſimulatio proficit. pa
imponit leuiter extrinſecus inducta facies, veri
in omnem partem ſui ſemper eadem eſt. Quæ de
piunt, nihil habent ſolidi. Tenue eſt mendaciu
perlucet ſi diligenter inſpexeris.

EP. LXXX. HODIERNO die non tantum
beneficio mihi vaco, ſed ſpectaculi, quod om
moleſtos ad ſphæromachiam auocauit. Nem
rumpit, nemo cogitationem meam impedit, q
hac ipſa fiducia procedit audacius. Non crepu
inde oſtium, non alleuatur velum. licebit vni
re, quod magis neceſſarium eſt per ſe eunti, & fa
ſequenti viam. Non ergo ſequor priores? facio
permitto mihi & inuenire aliquid, & mutare &
linquere. Non ſeruio illis, ſed aſſentior. Mag
tamen verbum dixi, qui mihi ſilentium pro
bam, & ſine interpellatore ſecretum. Ecce i
clamor ex ſtadio profertur, & me non excuti
ſed in huius ipſius rei contentionem transfe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

gito mecum quam multi corpora exerceant, quam
ingenia pauci: quatenus ad ſpectaculum non fidele
& luſorium fiat concurſus, quanta ſit circa artes bo-
nas ſolitudo: quam imbecilli animo ſint, quorum
lacertos humeroſque miramur. Illud maxime re-
uoluo mecum. ſi corpus perduci exercitatione ad
hanc patientiam poteſt, qua & pugnos pariter &
calces vnius hominis ferat, qua ſolem ardentiſſimũ
in feruentiſſimo puluere ſuſtinens aliquis & ſan-
guine ſuo madens diem ducat, quanto facilius ani-
mus corroborari poſſit, vt fortunę ictus inuictus ex-
cipiat, vt proiectus, vt conculcatus exſurgat. Corpus
enim multis eget rebus, vt valeat. Animus ex ſe cre-
ſcit ſe ipſe alit, ſe exercet. Illi multo cibo, multa po-
tione opus eſt, multo oleo, longa denique opera:
tibi continget virtus ſine apparatu, ſine impenſa.
Quicquid facere te poteſt bonum, tecum eſt. Quid
tibi opus eſt vt ſis bonus? velle. Quid autem melius
potes velle, quam eripere te huic ſeruituti, quæ o-
mnes premit, quam mancipia quoq; cõdicionis ex-
tremæ, & in his ſordibus nata, omni modo exuere
conantur? peculium ſuum, quod cõparauerunt ven-
tre fraudato, pro capite numerant. Tu non concu-
piſces quanticunque ad libertatem peruenire, qui
te putas in illa natũ? Quid ad arcam tuam reſpicis? e-
mi non poteſt. Itaque in tabellas vanum conijcitur
nomen libertatis, quam nec qui emerunt habent,
nec qui vẽdiderunt. Tibi des oportet iſtud bonum:
à te petas. Libera te primum metu mortis, illa nobis
primum iugum imponit. Deinde metu pauperta-
tis. Si vis ſcire quam nihil in illa mali ſit, compara
inter ſe pauperũ & diuitum vultus. Sæpius pauper
& fidelius ridet. nulla ſollicitudo in alto eſt. etiamſi
qua incidit cura, velut nubes leuis trãſit: horũ q feli-
ces vocãtur, hilaritas ficta eſt, aut grauis & ſuppurata

triſti-

ſtitia & quidem grauior , quia interdum non licet
palam eſſe miſeros : ſed inter ærumnas cor ipſum
exedentes, neceſſe eſt agere felicem. Sæpius hoc ex-
emplo mihi vtendum eſt : nec enim vllo efficacius
exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qui nobis par-
tes has, quas male agamus, aſſignat. Ille qui in ſcena
elatus incedit, & hæc reſupinus dicit,

En impero Argis. regna mihi liquit Pelops,
Qua Ponto ab Helles, atque ab Ionio mari
Vrgetur Iſthmos:

ſeruus eſt, quinque modios accepit, & quinque de-
narios; Ille qui ſuperbus atque impotens, & fiducia
virium tumidus ait:

Quod niſi quieris Menelae hac dextra occides:

diurnum accipit, in cœnaculo dormit. Idem de iſtis
licet omnibus dicas, quos ſupra capita hominum
ſupraque turbam delicatos lectica ſuſpendit. O-
mnium iſtorum perſonata felicitas eſt. Contemnes
illos, ſi deſpoliaueris. Equum empturus, ſolui iubes
ſtratum, detrahis veſtimēta venalibus, ne qua vitia
corporis lateant ; hominem inuolutum æſtimas
Mangones, quicquid eſt quod diſpliceat, aliquo le-
nocinio abſcondunt. Itaque ementibus ornamen
ipſa ſuſpecta ſunt: ſiue crus alligatum, ſiue brachium
aſpiceres, nudari iuberes, & ipſum tibi corpus oſte
di. Vides illum Scythiæ Sarmatiæve regem inſig
capitis decorum ? ſi vis illum æſtimare, totum
ſcire qualis ſit, faſciam ſolue. multum mali ſub
latet. Quid de alijs loquor ? ſi perpendere te vo
ſepone pecuniam, domum, dignitatem: intus te
conſidera. Nunc qualis ſis, alijs credis.

EP. LXXXI. QVERERIS incidiſſe te in h
nem ingratum. Si hoc nunc primum, age aut fo
næ, aut diligentiæ tuæ gratias. Sed nihil face
loco diligentia poteſt: niſi te malignum. Nam
periculum vitare volueris, non dabis benefi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ne apud alium pereant, apud te peribunt. Non re-
spondeant potius, quam non dentur. Et post ma-
lam segetem serendum est. Sæpe quicquid perierat
assidua infelicis soli sterilitate vnius anni restituit
vbertas. Est tanti, vt gratum inuenias, experiri & in-
gratos. Nemo habet tam certam in beneficijs ma-
num, vt non sæpe fallatur. Aberrent, vt aliquando
hæreant. Post naufragium maria tentantur: fenera-
torem non fugat à foro decoctor. Cito inerti otio
vita torpebit, si relinquendum est, quicquid offen-
dit. Te vero benigniorem hæc ipsa res faciat. Nam
cuius rei euentus incertus est, id, vt aliquando pro-
cedat, sæpe tentandum est. Sed de isto satis multa in
iis libris locuti sumus, qui De Beneficijs inscribun-
tur. Illud magis quærendum videtur, quod non sa-
tis (vt existimo) explicatum est: An is qui profuit no-
bis, si postea nocuit, paria fecerit, & nos debito sol-
uerit. Adijce si vis, & illud? Multo plus postea no-
cuit, quam ante profuerat. Si rectam illam rigidi iu-
dicis sententiam quæris, alterum ab altero absol-
uet, & dicet: Quamuis iniuria præponderet, tamen
beneficijs donetur, quod ex iniuria superest, plus
nocuit, sed prius profuit. Itaque habeatur & tem-
poris ratio. Iam illa manifestiora sunt quam vt ad-
moneri debeas? quærendum esse, quam libenter
profuerit, quam inuitus nocuerit: quonam animo
& beneficia & iniuriæ constant. Nolui beneficium
dare. Victus sum aut verecundia, aut instantis per-
tinacia, aut spe. Eo animo quidque debetur, quo da-
tur: nec quantum, sed à quali profectum sit volun-
tate, perpenditur. Nunc coniectura tollatur. Et illud
beneficium fuit, & hoc quod modũ beneficij prio-
ris excessit, iniuria est. Vir bonus vtrosque calculos
sic ponit, vt seipse circumscribat: beneficio adijcit,
iniuriæ demit. Ille alter remissior iudex quem esse
me malo, iniuriæ obliuisci debebit, officij memi-

nisse

nisse. Hoc certe, inquam, iustitiæ conuenit, suum
cuiq; reddere, beneficio gratiam, iniuriæ rationem
aut certe malã gratiam. Verum erit istud, cum alius
iniuriã fecerit, alius beneficium dederit. Nam si idẽ
est, beneficio vis iniuriæ extinguitur. Nam cui, et-
iamsi merita non antecessissent, oportebat ignosci,
post beneficia lædenti, plus quam venia debetur.
Ira & ep: 2. Non pono vtrique par pretium: pluris æstimo be-
neficium quam iniuriam. Non omnes sciunt refer-
re beneficiũ. Potest etiam imprudens, & rudis, & v-
nus è turba, vtique dum prope est ab accepto, red-
dere beneficiũ, & pensare: ignorat autem quantum
debeat. Vbi sapienti notum est, quanti res quæq; ta-
xanda sit. Nam ille de quo loquebar modo, stultus,
etiamsi bonæ voluntatis est, aut minus quã debet,
aut tempore, aut quo non debet loco, reddit id q
referendum est, effundit atque abijcit. Mira in qui-
busdam rebus verborum proprietas est: & consue-
tudo sermonis antiqui, quædam efficacissimis &
officia docentibus notis signat. Si certe solemus lo-
qui: Ille illi gratiam retulit. Referre est vltro quod
debeas afferre. Nõ dicimus, Gratiam reddidit. Red-
dunt enim & qui reposcuntur, & qui inuiti, & qui
vbilibet, & qui per alium. Non dicimus, Reposuit
beneficium, aut soluit: nullum enim nobis placuit,
quo æri alieno conuenit, verbum. Referre est ad
eum à quo acceperis, ferre. Hoc vox significat vo-
tariam relationem. Qui retulit, ipse se appellauit.
Sapiens omnia examinabit secum, quantum acce-
perit, à quo, quando, vbi, quemadmodũ. Itaque ne-
mus quenquã scire gratiam referre, nisi sapientem
non magis q beneficium dare quisquam scit
sapiens: hic scilicet qui magis dato gaudet, quam
lius accepto. Hoc aliquis inter illa numerat, quæ
demur inopinata omnibus dicere:
Græci vocant, & ait, Nemo ergo scit præter

vide pag: 398.

rem referre gratiam? ergo nec quod debet creditori suo, reponere quisquam scit alius? ne cum euenit alliam rem, pretium venditori persoluere? Sed ne nobis fiat inuidia, scito idem dicere Epicurum Metrodorus certe ait, solum sapientem referre gratiam scire. Deinde idem admiratus. cum dicimus, Solus sapiens scit amare, Solus sapiens amicus est. Atqui amoris & amicitiæ pars est, referre gratiam immo hoc magis vulgare est, & in plures cadit quam vera amicitia. Deinde idem admiratur quod dicimus fidem nisi in sapiente non esse: tanquã non ipse idem dicat. An tibi videtur fidem habere, qui referre gratiam nescit? Desinant itaq; infamare nos, tanquã incredibilia iactantes: & sciant apud sapientem esse ipsa honesta, apud vulgum simulacra rerum honestarum & effigies. Nemo referre gratiam scit, nisi sapiens. Stultus quoque vtcunque scit, & quemadmodum potest referat. scientia illi potius quam voluntas desit. Velle non discitur. Sapiens intra se omnia comparabit. Maius enim aut minus fit (quamvis idem sit) tempore, loco, causa. Sæpe enim hoc non potuere diuitiæ in domum infusæ, quod opportune dati mille denarij. Multum enim interest, donaueris, an succurreris: seruauerit illum tua liberalitas, an instruxerit. Sæpe quod datur, exiguum est: quod sequitur ex eo, magnum. Quantum autem existimas interesse, vtrum aliquis quod deerat, sumpserit, an beneficium acceperit vt daret? Sed ne in eadem quæ satis scrutati sumus, reuoluamur, in hac cõparatione beneficij & iniuriæ vir bonus iudicabit quidẽ quod erit æquissimũ, sed beneficio fauebit, in hanc erit partem procliuior. Plurimũ autem momenti persona solet afferre in rebus eiusmodi. Dedisti mihi beneficium in seruo, iniuriam fecisti in patre: seruasti mihi filiũ, sed patrẽ abstulisti. Alia deinceps, per quæ procedit omnis collatio

latio

latio, prosequetur. Et si pusillum erit quod inte
dissimulabit. Etiamsi multum fuerit, si id donar
ua pietate ac fide poterit, remittet, id est, si ad ip
tota pertinebit iniuria. Summa rei hæc est: Fa
erit in commutando: patietur plus imputari sib
uitus beneficium per compensationem iniuria
uet: in hanc partem inclinabit, huc verget, vt cu
debere gratiã, cupiat referre. Errat enim, si quis
neficium libentius accipit quam reddit. Quanto
larior est qui soluit, quam qui mutuatur: tanto
bet lætior esse, qui se maximo ære alieno accep
nefici j exonerat, quam qui cum maxime oblig
Nam in hoc quoque falluntur ingrati, quod cred
tori quidem præter sortem extra ordinem nume
rant; beneficiorum autem vsum esse gratuitum pu
tant. Et illa crescunt mora: tantoque plus soluend
est: quanto tardius. Ingratus est qui beneficium red-
dit sine vsura. Itaque huius quoque rei habebitur
ratio, cum conferentur accepta & expensa. Omnia
facienda sunt, vt quam gratissimi simus. Nostrum
enim hoc bonum est, non quemadmodum iustitia,
vt vulgo creditur, ad alios pertinens: maxima pars
eius in se redit. Nemo non cum alteri prodest, sibi
profuit. Non eo nomine dico, quod volet adiuuare
adiutus, protegere defensus, quod bonum exem-
plum circuitu ad facientem reuertitur: sicut mala
exempla recidunt in auctores, nec vlla miseratio
contingit his qui patiuntur iniurias, quas posse fie-
ri, faciendo docuerunt: sed quod virtutum omnium
pretium in ipsis est. Non enim exercentur ad præ-
mium. Recte facti, fecisse merces est. Gratus sum:
non vt alius mihi libentius præstet, priori irritatus
exemplo, sed vt rem iucundissimam ac pulcherri-
mam faciam. Gratus sum: non quia expedit, sed
quia iuuat. Hoc vt scias ita esse, si gratum esse non
licebit, nisi vt videar ingratus; si reddere benefi-
cium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

eium nõ aliter quã per ſpecie iniuriæ potero, æquiſſimo animo ad honeſtum conſilium per mediã inſaniam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi magis eſſe deuotus, quam qui boni viri famam perdidit, ne conſcientiã perderet. Itaque vt dixi, maiore tuo quam alterius bono gratus es. Illi enim vulgaris & quotidiana res contigit, recipere quod dederat: tibi magna, & ex beatiſſimo animi ſtatu profecta, gratum fuiſſe. Nam ſi malitia miſeros facit, virtus beatos, gratum autem eſſe virtus eſt, rem vſitatam reddidiſti, inæſtimabilem conſecutius es, conſcientiam grati: quę niſi in animum diuinum fortunatumq; non peruenit. In cõtrarium autem huic affectum ſumma infelicitas vrget. Nemo ſi ingratus eſt, non miſer erit: non differo illum, ſtatim miſer eſt. Itaq; ingrati eſſe vitemus, nõ aliena cauſa, ſed noſtra. Minimum ex nequitia leuiſſimumq; ad alios redundat: quod peſſimum ex illa eſt, & (vt ita dicam) ſpiſſiſſimum, domi remanet, & premit habentem: quemadmodum Attalus noſter dicere ſolebat. Malitia ipſa maximam partẽ veneni ſui bibit. Illud venenum quod ſerpentes in alienam perniciem proferunt, ſine ſua continent, non eſt huic ſimile, hoc habentib. peſſimũ eſt. Torquet ingratus ſe & macerat: odit quæ accepit, quia redditurus eſt, & extenuat: iniurias vero dilatat atque auget. Quid autẽ eo miſerius, cui beneficia excidunt, hærent iniuriæ? At contra ſapientia exornat omne beneficium, ac ſibi ipſi commendat, & ſe aſſidua eius commemoratione delectat, Malis vna voluptas eſt, & hæc breuis, dum accipiunt beneficia: ex quibus ſapienti longum gaudium manet, ac perenne. Non enim illum accipere, ſed accepiſſe delectat: quod immortale eſt, & aſſiduum, illa cõtemnit quibus læſus eſt: nec obliuiſcitur p negligentiã, ſed volens. Non vertit omnia in peius: ſed nec quærit

cui imputet casum, & peccata hominum ad fortunam potius refert. Non calũniatur verba, nec vultus: quicquid accidit, benigne interpretando leuat: nec offensæ potius quam beneficij meminit: quantũ potest, in priore ac meliore se memoria detinet: nec mutata animũ aduersus bene meritos, nisi multum malefacta præcedant, & manifestum etiam cõniuenti discrimen est: tunc quoque in hoc duntaxat, vt talis sit post maiorem iniuriam, qualis ante beneficium. Nam cum beneficio par est iniuria, aliquid in animo beneuolẽtiæ remanet. Quemadmodum reus sententijs paribus absoluitur, & semper quicquid dubium est, humanitas inclinat in melius: sic animus sapientis, vbi paria maleficijs merita sunt, desinet quidem debere, sed non desinet velle debere: & hoc facit, quod qui post tabulas nouas soluunt. Nemo autem gratus esse potest, nisi cõtempserit ista, propter quæ vulgus insanit. Si referre vis gratiam, & in exilium eundum est, & effundendus sanguis, & suscipienda egestas, & ipsa innocentia sæpe maculanda, indignisque obijcienda rumoribus. Non paruo sibi constat homo gratus. Nihil carius æstimamus quã beneficium, quamdiu petimus: nihil vilius cum accepimus. Quæris, quid sit quod obliuionem acceptorum nobis faciat? Cupiditas accipiendorum. Cogitamus non quid impetratum, sed quid impetrandum sit. Abstrahunt à recto diuitiæ, honores, potentia, & cetera, quæ opinione nostra cara sunt, pretio suo vilia. Nescimus æstimare res: de qbus non cum fama, sed cum rerum natura deliberandum est. Nihil habent ista magnificum, quo mentes in se nostras trahant, præter hoc, quod mirari illa cõsueuimus. Non enim quia concupiscenda sunt, laudantur, sed concupiscuntur, quia laudata sunt: & cum singulorum error publicum fecerit, singulorũ errorem facit publicus. Sed quemadmodum illa

cre-

credidimus, ſic & in hoc fidem populo demus, nihil eſſe grato animo honeſtiꝰ. Omnes hoc vrbes, omnes etiam ex barbaris regionibus gentes conclamabunt. In hoc bonis maliſque conueniet. Erunt qui voluptates laudent, erunt qui labores malint: erunt q dolorem maximum malum dicant, erunt qui ne malũ quidem appellent: diuitias aliquis ad ſummũ bonum admittet, alius illas dicet humanæ malo vitæ repertas: nihil eſſe eo locupletius, cui quod donet fortuna non inuenit. In tanta iudiciorum diuerſitate, referendam bene merentibus gratiam, omnes vno tibi, quod aiunt, ore affirmabunt: in hoc tam diſcors turba conſentiet, cum interim iniurias pro beneficijs reddimus. Et prima cauſa eſt, cur quis ingratus ſit, ſi ſatis gratus eſſe non potuit. Eo perductus eſt furor, vt periculoſiſſima res ſit, beneficia in aliquem magna conferre. Nam quia putat turpe nõ reddere, non vult eſſe cui reddat. Tibi habe quod accepiſti. Non repeto: non exigo. Profuiſſe tutum ſit. Nullum eſt odium pernicioſius, quam beneficij violati pudere.

EP. LXXXII DESII iam de te eſſe ſollicitus. Quẽ, inquis, deorum ſponſorem accepiſti? eum ſcilicet q neminem fallit, animum, recti ac boni amatorem. In tuto pars tui melior eſt. poteſt fortuna tibi iniuriam facere: quod ad rem magis pertinet, nõ timeo ne tu facias tibi. I. qua cœpiſti. & in iſto te vitæ habitu compone, placide, non molliter. Male mihi eſſe malo, quam molliter. Male nũc ſic excipe, quemadmodum à populo ſolet dici, dure, aſpere, laborioſe. Audire ſolemus ſic quorundam vitam laudari, quibus inuidetur: Molliter viuit, hoc dicunt, malus eſt. Paulatim .n. effeminatur animus, atq; in ſimilitudinem otij ſui & pigritiæ, in qua iacet, ſoluitur. Quid ergo? viro non vel obrigeſcere ſatius eſt? Deinde delicati timent mortem, cui vitam ſuam fecere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

sepulchrū

similem. Multum interest inter otium, & conditiuum. Quid ergo, inquis, non satius est vel sic iacere, quã istis officiorum verticib. volutari? Vtraque res letalis est, & contractio, & torpor. Puto, æque qui in odoribus iacet, mortuus est, quã qui rapitur vnco. Otium sine litteris mors est, & hominis viui sepultura. Quid denique prodest secessisse, tanquam non trans maria nos sollicitudinum causæ persequantur? Quæ latebra est, in quam non intret metus mortis? Quæ tam munita, & in altum subducta vitæ quies, quam non dolor territet? Quocunque te abdideris, mala humana circumstrepent. Multa extra sunt, quæ circumeunt nos, quæ aut fallant aut vrgeant Multa intus, quæ etiam in media solitudine exæstuant. Philosophia circumdanda est, in expugnabilis murus, quem fortuna multis machinis lacessitum non transit. In insuperabili loco stat anim⁹, q externa deseruit, & arce se sua vindicat: infra illum omne telum cadit. Non habet, vt putamus, fortuna longas manus: neminem occupat, nisi hærentẽ sibi. Itaq; quantum possumus, ab illa resiliamus: quod sola præstabit sui naturæque cognitio. Sciat quo iturus sit, vnde ortus: quod illi bonum, q̃ malum sit: quid petat, quid deuitet: quæ sit illa ratio, quæ appetenda ac fugienda discernat, qua cupiditatum mansuescit insania, timorum sæuitia compescitur. Hæc quidam putant ipsos etiam sine philosophia repressisse: sed cum securos aliquis casus expertus est, exprimitur sera confessio. Magna verba excidunt, cum tortor poposuit manũ, cum mors propius accessit. Possis illi dicere: Facile prouocabas mala absentia. Ecce dolor, quẽ tolerabilem esse dicebas: Ecce mors, contra quam multa animose locutus es sonant flagella, gladius micat:

6 Æn: *Nunc animis opus Aenea, nunc pectore firmo.*

Faciet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Faciet autem illud firmum assidua meditatio: si nõ verba exercueris, sed animum: si contra mortem te præparaueris: aduersus quam non exhortabitur, nec attollet, qui cauillationibus tibi persuadere tentauerit, mortem malum non esse. Libet enim, Lucili virorum optime, ridere ineptias Græcas, quas nondum, quamuis mirer, excussi. Zeno noster hac collectione vtitur: Nullum malum gloriosum est: mors autem gloriosa est: mors ergo non est malum. Profecisti. liberatus sum metu. Post hæc non dubitabo porrigere ceruicem Non vis seuerius loqui, nec morituro risum mouere? Non mehercule facile tibi dixerim, vtrum ineptior fuerit, qui se hac interrogatione iudicauit mortis metum extinguere, an qui hoc, tanquã ad rem pertineret, conatus est soluere. Nam & ipse interrogationem contrariam opposuit, ex eo natam, quod mortem inter differentia ponimus, quæ ἀδιάφορα Græci vocant. Nihil, inquit, indifferens gloriosum est: mors autem gloriosum est: ergo mors non indifferens. Hæc interrogatio vides vbi obrepat. mors non est gloriosa, sed fortiter mori gloriosum est: & cum dicit, indifferẽs nihil gloriosum est, concedo tibi, ita vt dicam. nihil gloriosum esse, nisi circa indifferentia: indifferẽtia autẽ esse dico, nec bona, nec mala, tanquã morbũ, dolorem, paupertatẽ, exilium, mortem: nihil horum per se gloriosum est; nihil tamẽ sine his. Laudatur enim non paupertas, sed is quem non submittit, nec incuruat. Laudatur non exilium, sed qui hoc non doluit. Laudatur non dolor, sed ille quem nihil coegit dolor. Nemo mortem laudat, sed cum cui mors ante abstulit animum, quem conturbauit. Omnia ista per se non sunt honesta, nec gloriosa: sed quicquid virtus ex illis adijt, tractauitque, honestũ & gloriosum facit. illa in medio posita sunt. Interest, vtrum malicia illis an virtus manum admouerit. Mors enim

illa quæ in Catone glorioſa eſt, ita Bruto ſtatim turpis eſt & erubeſcenda. Hic eſt enim Brutus, qui cum periturus mortis moras peteret, ad exonerandum ventrem ſeceſſit & euocatus ad mortem, iuſſuſque præbere ceruicem: Præbebo, inquit: ita viuam. Quæ dementia eſt ſurgere, cum retro ire non poſſis? Præbebo, inquit: ita viuam. pæne adiecit, vel ſub Antonio. O hominem dignum, qui vitæ dederetur! Sed, vt cœperam dicere, vt des ipſam mortem nec malum eſſe, nec bonum, Cato illa honeſtiſſime vſus eſt, turpiſſime Brutus. Omnis res, quod non habuit decus, virtute addita ſumit. cubiculum lucidum dicimus. hoc idem obſcuriſſimum eſt nocte. Dies illi lucem infundit, nox eripit Sic iſtis quæ à nobis indifferentia ac media dicuntur, diuitijs, viribus, formæ, honoribus, regno: & contra, morti, exilio, malæ valetudini, doloribus, quęque alia aut minus aut magis pertimuimus: aut malitia aut virtus dat boni vel mali nomen. Maſſa per ſe nec calida nec frigida eſt: in fornacem coniecta cōcaluit: in aquam remiſſa refrixit. Mors honeſta eſt, ꝑ illud quod honeſtū eſt. Id eſt virtus, & animus externa contemnens. Eſt & horum, Lucili, quæ appellamus media, grande diſcrimen. Non enim ſic mors indifferens eſt, quomodo vtrum capillos pares habeas. Mors inter illa eſt, quę mala quidem non ſunt, tamen habent mali ſpeciem. Sui amor eſt, & permanendi conſeruandiq; ſe inſita voluntas, atq; aſpernatio diſſolutionis, quia videtur multa nobis bona eripere, & nos ex hac cui aſſueuimus rerum copia educere. Illa quoq; res morti nos alienat, quod hæc iam nouimus: Illa ad quæ tranſituri ſumus; neſcim' qualia ſint, & horremus ignota. Naturalis præterea tenebrarum metus eſt, in quas adductura mors creditur. Itaque etiam ſi indifferens mors, non tamen inter ea eſt, quæ facile negligi poſſint. Magna

exer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

exercitatione durandus est animus, vt conspectum eius accessumq; patiatur. Mors cõtemni debet, magis quam solet, multa enim de illa credimus. Multorum ingenijs certatum est ad augendam eius infamiam. Descriptus est carcer, infernus, & perpetua nocte oppressa regio, in qua ingens ianitor Orci, 6 Æn: v. 400

Oßa super recubans antro semesa cruento,
Aeternum latrans exangues territat vmbras.

Sed etiam cum persuaseris ista fabulas esse, nec quicquam defunctis superesse quod timeat, subit alius metus Æque enim timent, ne apud inferos sint, quã ne nusquam. His aduersantibus quæ nobis infudit longa persuasio, fortiter pati mortem, quid ni gloriosum sit, & inter maxima opera mentis humanæ? quæ nunquam ad virtutem exurget, si putabit indifferens esse. Non recipit rerum natura, vt aliquis magno animo accedat ad id quod malũ iudicat. pigre veniet, & cunctanter. Non est autẽ gloriosum, quod ab inuito & tergiuersante fit Nihil facit virtus quia necesse est. Adijce nunc, quod nihil honeste fit, nisi cui totus animus incubuit atq; affuit. cui nulla parte sui repugnauit. Vbi autem ad malum acceditur, aut peiorum metu fit, aut spe bonorum, ad quæ peruenire tanti sit, deuorata vnius mali patientia. Dissidẽt inter se iudicia facientis. Hinc est, quod iubeat proposita perficere; illinc, quod retrahat, & ab re suspecta ac periculosa fuget Igitur in diuersa distrahitur. Si hoc est, perit gloria. Virtus enim concordi animo decreta peragit; non timet quod facit. 6 Æn: 95.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Non ibis audentior, si mala illa esse credideris. Eximendum hoc è pectore est: alioqui hæsitabit impetum moratura suspicio. Trudetur in id, quod inuadendum est. Nostri quidem videri volunt Zenonis interrogationem veram esse, fallacem autem alteram & falsam, quæ illi opponitur. Ego non re-

...αγγέλματα. civilia praecepta, ut hic Seneca argutias
...iblat: Ἐπὶ δὲ τῶν Ἐφόρου καὶ Θεοπόμπου, καὶ Ἀναξι=
...βαντες τὰ στρατεύματα παρατάξαντες, ἔστιν εἰπεῖν.
...phori, Theopompi, Anaximenis orationibus, qui=
...c dicere possis: Praesente ferro nemo tantum desipit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

digo ista ad legem Dialecticam, & ad illos artificij veternosissimi nodos: totum genus istud exturbandum iudico, quo circumscribi se qui interrogatur, existimat, & ad confessionem perductus aliud respondet, aliud putat. Pro veritate simplicius agendũ est: contra metum fortius. Hæc ipsa quæ voluuntur ab illis, soluere malim & expendere; vt persuadeam, non vt imponam. In aciem educturus exercitũ, pro coniugibus ac liberis mortem obiturum, quomodo exhortabitur? Do tibi Fabios, totum Reip. bellum in vnum transferentes domum. Laconas tibi ostendo in ipsis Thermopylarum angustijs positos, nec victoriam sperantes, nec reditum. Ille locus illis sepulchrum futurus est. quemadmodum exhortaris, vt totius gentis ruinam obiectis corporibus excipiant? & vita potius quam loco cedant? Dices, quod malum est, gloriosum non est. Mors gloriosa est: mors ergo non malum. O efficacem contionem! Quis post hanc dubitet se infestis ingerere mucronibus & stans mori? At ille Leonidas quam fortiter illos allocutus est? Sic, inquit, commilitones prandete, tanquam apud inferos cœnaturi. Non in ore creuit cibus, non hæsit in faucibus, nõ elapsus est manibus. Alacres illi & ad prandium processerunt, & ad cœnam. Quid dux ille Romanus, qui ad occupandum locum milites missos, cum per ingentem hostium exercitum ituri essent, si allocutus est: Ire commilitones illo necesse est: redire non est necesse. Vides quam simplex & imperiosa virtus sit. Quem mortalium circumscriptiones nostræ fortiorem facere, quem erectiorem possunt? Frangunt animum, qui nunquam minus contrahendus est, & in minuta ac spinosa cogendus, quam cum aliquid grande componitur. Non trecentis, sed omnibus mortalibus mortis timor detrahi debet. Quomodo illos docebis malum non esse? Quomodo opinio-

nes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

Sic apud Plutarchum in libro quem inscripsit πολιτικὰ παραγγέλματα, civilia praecepta, ut hic Seneca argutias illas praesenti mortis periculo, ita ille longas orationes exsibilat: Ἐπὶ δὲ τῶν Ἐφόρου καὶ Θεοπόμπου, καὶ Ἀναξιμένους ῥητορειῶν, καὶ περιόδων ἃς, περαίνουσιν ἐξοπλίσαντες τὰ στρατεύματα παρατάξαντες, ἔστιν εἰπεῖν, οὐδεὶς σιδήρου ταῦτα μωραίνει πέλας. A vero de Ephori, Theopompi, Anaximenis orationibus, quibus copias armant, & instructas in aciem ducunt hoc dicere possis: Praesente ferro nemo tantum desipit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

nes totius æui, quibus protinus infantia imbuitur, euinces? Quod auxilium inuenies? Quid dices imbecillitati humanæ? Quid dices quo inflammati in media pericula irruant? qua oratione hunc timendi consensum, quibus ingenij viribus obnoxiam contra te persuasionem humani generis auertes? Verba mihi captiosa componis, & interrogatiunculas nectis. Magnis telis magna portenta feriuntur. Serpentem illum in Africa sæuum, & Romanis legionibus bello ipso terribiliorem, frustra sagittis fundisque petierunt. Ne Python quidē vulnerabilis erat, cum ingens magnitudo pro vastitate corporis solida, ferrum, & quicquid humanæ torserant manus, reijceret. molatibus demum fracta saxis est. & aduersus mortem tu tam minuta iacularis? Subula leonem excipis. Acuta sunt ista quæ dicis. Nihil est acutius arista. Quædam inutilia & in efficacia, ipsa subtilitas reddit.

plin. l. 8. c. 14. Gell. l. 6. c. 3

EP. LXXXIII. SINGVLOS dies tibi meos, & quidem totos, indicari iubes. Bene de me iudicas, si nihil esse in illis putas quod abscondam. Si certe viuendum est, tanquam in conspectu viuamus: sic cogitandum, tanquam aliquis in pectus intimū inspicere possit. & potest. Quid enim prodest ab homine aliquid esse secretum? Nihil Deo clusum est. Interest animis nostris, & cogitationibus medijs interuenit. Sic interuenit dico, tanquam aliquando discedat. Faciam ergo quod iubes, & qd agā, & quo ordine, libenter tibi scribā. obseruabo me protinus: & quod est vtilissimum, diem mecum recognoscam. Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam respicit. Quid facturi simus, cogitamus, & id raro: quid fecerimus, non cogitamus. Atqui cōsilium futuri ex præterito venit. Hodiernus dies solidus est. Nemo ex illo quicquam mihi eripuit: totus inter stratum lectionemque diuisus est. Minimum ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ercitationi corporis datum: & hoc nomine ago gratias senectuti. nō magno mihi constat. cū me moui, lassius sum. Hic autem exercitationis, etiam fortissimis, finis est. Progymnasios meos quæris? vnus mihi sufficit, Earinus, puer (vt scis) amabilis: sed mutabitur. Iam aliquem teneriorem quæro. Hic quidē ait, nos eandem crisin habere, quia vtrique dentes cadunt. sed iam vix illum assequor currentem, & intra paucissimos dies non potero. vide quid exercitatio qnotidiana proficiat. Cito magnum internallū fit, inter duos itinere diuerso euntes eodem tempore ille ascendit, ego descendo: nec ignoras, quanto ex his velocius alterum fiat. Mentitus sum, iam enim ætas nostra non descendit, sed cadit. Quomodo tamen hodiernum eertamen nobis cesserit, quæris? Quod raro cursoribus euenit, Hieran fecimus. Ab hac fatigatione magis quam exercitatione in frigidam descendi. Hoc apud me vocatur parum calda. Ille tantus Psychrolutes, qui kalendis Ianuarijs in Euripum saltabam, qui anno nouo quemadmodum legere, scribere, dicere aliquid, sic auspicabar in Virginem desilire. primum ad Tiberim transtuli castra: deinde ad hoc solium, quod cum fortissimus sum, & omnia bona fide fiunt, sol temperat. non multum mihi ad balneum superest. Panis deinde siccus, & sine mensa prandium: post ꝙ non sunt lauandæ manus. Dormio minimum. Consuetudinem meam nosti: breuissimo somno vtor, & quasi interiungo, satis est mihi vigilare desisse. Aliquando dormisse me scio, aliquando suspicor. Ecce Circensium obstrepit clamor: subita aliqua & vniuersa voce feriuntur aures meæ. Nec cogitationem meā excutiunt, nec interrumpunt quidem fremitum patientissime fero: multæ voces, & in vnum confusæ, pro fluctu mihi sunt, aut vento siluam verberante, & ceteris sine intellectu sonantibus, Quid ergo est? nunc

cui

cui animum adiecerim, dicam. Superest ex hesterno mihi cogitatio, quid sibi voluerint prudentissimi viri, qui rerum maximarum probationes leuissimas & perplexas fecerunt, quæ, vt sint veræ, mendacio tamē similes sunt. Vult nos ab ebrietate deterrere Zeno, vir maximus, huius sectæ fortissimæ ac sanctissimæ conditor. Audi ergo quemadmodum colligat, virum bonum nō futurū ebrium, Ebrio secretū sermonem nemo committit: viro autem bono committit: ergo vir bonus ebrius non erit. Quemadmodum opposita interrogatione simili derideatur, attende. Satis enim est vnā ponere ex multis. Dormienti nemo secretum sermonem committit: viro autem bono committit: ergo vir bonus nō dormit. Quo vno modo potest, Posidonius Zenonis nostri causam agit: sed ne sic quidem, vt existimo, agi potest. Ait enim ebrium duobus modis dici: altero, cū aliquis vino grauis est, & impos sui: altero, si solet ebrius fieri, & huic obnoxius vitio est. Hunc a Zenone dici qui soleat fieri ebrius, non qui sit. Huic autem neminem commissurum arcana, quæ per vinū eloqui possit. quod est falsum. Prima enim illa interrogatio complectitur eum qui est ebrius, non eū qui futurus est. Plurimum enim interesse concedes inter ebrium & ebriosum. Potest & qui ebrius est, tunc primum esse, nec habere hoc vitiū: & q ebriosus est, sæpe extra ebrietatem esse. Itaque id intelligo, quod significari verbo isto solet: præsertim cum ab homine diligentiā professo ponatur, & verba examinante. Adijce nunc, quod si hoc intellexit Zeno, & nos intelligere voluit, ambiguitate verbi quæsiuit locum fraudi: quod faciendum non est, vbi veritas quæritur. Sed sane hoc senserit: quod sequtur, falsum est, ei qui soleat ebrius fieri, non cōmitti sermonem secretū. Cogita enim quā multis militibus, non semper sobrijs, & imperator, & tribunus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

nus,& centurio,tacenda mandauerit. De illa C. Cęſaris cæde, illius dico qui ſuperato Pompeio Rempublicã tenuit,tam creditum eſt Tillio Cimbro,quã C. Caſſio. Caſſius tota vita aquam bibit: Tillius Cimber & nimius erat in vino, & ſcordalus in hanc rem iocatus eſt ipſe: Ego,inquit,quemquam feram, qui vinum ferre non poſſum? Sibi quiſque nuc nominet eos,quib. ſcit & vinum male credi, & ſermonem bene. Vnum tamen exemplum,quod occurrit mihi referam,ne intercidat. Inſtruẽda eſt enim vita exemplis illuſtribus. Non ſemper confugiamus ad vetera L. Piſo, vrbis cuſtos, ebrius ex quo ſemel factus fuit, maiorem partem noctis in conuiuio exigebat: vſq; in horam ſextam fere dormiebat: hoc erat eius matutinum. Officium tamen ſuum,quo tutela vrbis continebatur, diligentiſſime adminiſtrauit. Huic & diuus Auguſtus dedit ſecreta mandata, cum illum præponeret Thracię quam perdomuit: & Tiberius proficiſcens in Campaniam,cum multa in vrbe & ſuſpecta relinqueret & inuiſa, puto quia illi bene ceſſerat Piſonis ebrietas, poſtea Coſſum fecit vrbis præfectum, virum grauem, moderatum, ſed merſum vino, & madentem: adeo, vt ex ſenatu aliquando, in quem è conuiuio venerat, oppreſſus inexcitabili ſomno, tolleretur. Huic tamen Tiberius multa ſua manu ſcripſit: quæ committenda ne miniſtris quidem ſuis iudicabat. nullum Coſſo aut priuatum ſecretum, aut publicum elapſum eſt. Itaque declamationes iſtas de medio remoueamus, Non eſt animus in ſua poteſtate, ebrietate deuinctus. Quemadmodum muſto dolia ipſa rumpuntur,& omne quod in imo iacet in ſummam partem vis caloris eiectat: ſic vino exæſtuante, quicquid in imo iacet abditum, effertur,& prodit in mediũ. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita ne ſecretum quidem:

quod suum alienumque est, pariter effundunt. Sed quamuis hoc soleat accidere, ita & illud solet, vt cũ his quos scimus libentius bibere, de rebus necessarijs deliberemus. Falsum est ergo hoc, quod patrocinij loco ponitur, ei qui soleat ebrius fieri, non dari tacitũ. Quãto satius est, aperte accusare ebrietatem, & vitia eius exponere? quæ etiam tolerabilis homo vitauerit, nedum perfectus ac sapiens: cui satis est sitim extinguere: qui etiam si quando orta est hilaritas, aliena causa producta longius, tamen citra ebrietatem resistit. Nam de illo videbimus, an sapientis animus nimio vino turbetur, & faciat ebrijs solita. interim si hoc colligere vis, virum bonũ non debere ebrium fieri, cur syllogismis agis? dic quã turpe sit, plus sibi ingerere quam capiat, & stomachi sui non nosse mensuram: quam multa ebrij faciant, quibus sobrij erubescant. nihil aliud esse ebrietatem, quam voluntariam insaniam. Extende in plures dies illum ebrium habitum: nunquid de furore dubitabis? Nunc quoque non est minor, sed breuior. Refer Alexandri Macedonis exemplum, qui Clytum carissimum sibi ac fidelissimum inter epulas transfodit, & intellecto facinore, mori voluit, certe debuit. Omne vitium ebrietas & intendit, & detegit: obstantem malis conatibus verecundiam remoues. Plures enim pudore peccandi, quam bona voluntate, prohibitis abstinent: Vbi possedit animum nimia vis vini, quicquid mali latebat, emergit. Non facit ebrietas vitia, sed prodit. tunc libidinosus ne cubiculum quidem expectat, sed cupiditatibus suis, quantum petierint, sine dilatione permittit: tunc impudicus morbũ profitetur ac publicat: tunc petulans non linguam, non manum continet. Crescit insolenti superbia, crudelitas sæuo, malignitas liuido. omne vitiũ detegitur & prodit. Adijce illam ignorationem sui, dubia & parum

rum explanata verba, incertos oculos, gradum errantem, vertiginem capitis. tecta ipsa mobilia, velut aliquo turbine circumagente totam domum: stomachi tormenta, cum efferuescit merum ac viscera ipsa distendit. Tunc tamen vtcunque tolerabile est, dum illi vis sua est. Quid cum somno vitiatur, & quę ebrietas fuit, cruditas facta est? Cogita quas clades ediderit publica ebrietas. Hęc acerrimas gentes, bellicolasque hostibus tradidit: hæc multorum annorum pertinaci bello defensa mœnia patefecit: hæc contumacissimos, & iugum recusantes, in alienũ egit arbitrium: hæc inuictos acie mero domuit. Alexandrum, cuius modo feci mentionem, tot itinera, tot prœlia, tot hiemes per quas, victa temporũ locorumque difficultate, transierat; tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria tutum dimiserunt; intemperantia bibendi, & ille Herculaneus ac fatalis scyphus condidit. Quæ gloria est, capere multum? Cum penes te palma fuerit, & propinationes tuas strati somno ac vomitantes recusauerint, cum superstes toti conuiuio fueris, cum omnes viceris virtute magnifica & nemo tam vini capax fuerit, vinceris a dolio. M. Antonium, magnum viru & ingenij nobilis, quæ alia res perdidit, & in externos mores ac vitia non Romana traiecit, quam ebrietas, nec minor vino Cleopatræ amor? Hæc illum res hostem reipublicæ, hæc hostib. suis imparem reddidit, hæc crudelem fecit, cum capita principum ciuitatis cœnanti referrentur, cum inter apparatissimas epulas luxusque regales ora ac manus proscriptorum recognosceret, cum vino grauis, sitiret tamen sanguinem. Intolerabile erat quod ebrius faciebat, etiam si sobrius faceret: quanto intolerabilius, quod hæc in ipsa ebrietate faciebat? Fere vinolentiam crudelitas sequitur, violatur enim exasperaturque sanitas mentis. Quemadmodum oculos difficiles faciunt diutini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

tini morbi, etiam ad minimam radij solis offensionem: ita ebrietates continuæ efferant animos. Nam cum sępe apud se non sint, consuetudine insaniç durata vitia, vino concepta, etiam sine illo valent. Dic ergo, quare sapiens non debeat ebrius fieri. Deformitatem rei & importunitatem ostende, rebus, nõ verbis: quod facillimum est. Proba istas, quæ voluptates vocantur, vbi transcenderint modũ, pœnas esse. Nam si illud argumentaberis, sapientem multo vino inebriari & retinere rectum tenorem, etiam si temulentus sit: licet colligas, nec veneno poto moriturum, nec [redacted] sumpto dormiturum, nec elleboro accepto, quicquid in viscerib. hærebit, eiecturum deiecturumque. Sed si tentantur pedes, lingua non constat: quid est, quare illum existimes in parte sobrium esse, in parte ebrium?

Ep. LXXXIV. ITINERA ista quæ segnitiam mihi excutiũt, & valitudini meæ prodesse iudico, & studijs. Quare valitudinem adiuuent, vides. cum pigrum me, & negligentem corporis, litterarum amor faciat, aliena opera exerceor. Studijs quare prosint, indicabo. A lectionibus recessi. Sunt autem, vt existimo, necessariæ. Primum, ne sim me vno contẽtus: deinde, vt cum ab alijs quęsita cognouero, tum & de inuentis iudicem, & cogitem de inueniendis. Alit lectio ingenium: & studio fatigatum, non sine studio tamen, reficit. Nec scribere tantum, nec tantum legere debemus. Altera res contristabit, & vires exhauriet: de stilo dico: altera soluet ac diluet. Inuicem hoc illo commutandum est, & alterum altero temperandum: vt quicquid lectione collectum est, stilus redigat in corpus. Apes (vt aiunt) debemus imitari, quæ vagantur, & flores ad mel faciẽdum idoneos carpunt: deinde quicquid attulere, disponunt, ac per fauos digerunt: &, vt Virgilius noster ait,

liquen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

---- liquentia mella
Stipant, & dulci distendunt nectare cellas.

De illis non satis constat, vtrum succum ex floribus ducant, qui protinus mel sit: an quæ collegerunt, in hunc saporem mixtura quadã & proprietate spirit' sui mutant. Quibusdam enim placet, non faciendi mellis scientiam esse illis, sed colligendi. Aiunt inueniri apud Indos mel in arundinum folijs, quod aut ros illius cæli, aut ipsius arundinis humor dulcis & pinguior gignat. In nostris quoq; herbis vim eandẽ, sed minus manifestam & notabilem poni, quam persequatur & contrahat animal huic rei genitum. Quidam existimant cõditura & dispositione in hãc qualitatem verti, quæ ex tenerrimis virentium florentiumque decerpserint, non sine quodam, vt ita dicam, fermento quo in vnum diuersa coalescunt. Sed ne ad aliud, quam de quo agitur, abducar, nos quoque apes debemus imitari, & quæcunque ex diuersa lectione congessimus, separare. melius enim distincta seruantur. Deinde adhibita ingenij nostri cura & facultate, in vnum saporem varia illa libamenta confundere: vt etiam si apparuerit vnde sumptũ sit, aliud tamen esse quam vnde sumptum est, appareat: quod in corpore nostro videmus sine vlla opera nostra facere naturam. Alimenta quæ accepimus, quamdiu in sua qualitate perdurant, & solida innatant stomacho, onera sunt. At cum ex eo quod erant, mutata sunt, tunc demum in vires & in sanguinem transeunt. Idem in his, quibus aluntur ingenia præstemus: vt quæcunque hausimus, non patiamur integra esse, ne aliena sint: sed concoquamus illa: alioquin in memoriam ibunt, nõ in ingenium. Assentiamur illis fideliter, & nostra faciamus, vt vnum quiddam fiat ex multis: sicut vnus numerus fit ex singulis, cum minores summas & dissidentes computatio vna comprehendit. Hoc faciat animus

nost[...]

~~[illegible]~~

...scripsit hunc locum, nonnullis paulisper traiectis

...mutatis Macrob: 1 Sat: praef:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

noſter. Omnia quibus eſt adiutus. abſcondat: ipſum tantum oſtendat, quod effecit. Etiamſi alicuius in te comparebit ſimilitudo, quam admiratio tibi altius fixerit, ſimilem eſſe te volo quomodo filium, nõ quomodo imaginem. Imago res mortua eſt. Quid ergo? non intelligetur cuius imiteris orationem? cuius argumentationem? cuius ſententias? Puto aliquando ne intelligi quidem poſſe, ſi magni viri: nec enim omnibus quæ ex quoq; velut exemplaria traxit, formam ſuam impreſſit, vt in vnitatem illam competant. Non vides quam multorum vocibus chorus conſtet? vnus tamen ex omnibus ſonus redditur aliqua illic acuta eſt, aliqua grauis, aliqua media. accedunt viris feminæ: interponuntur tibiæ: ſingulorum illic latent voces: omnium apparent. De choro dico, quem veteres philoſophi nouerant. In commeſſationibus noſtris plus cantorum eſt, quam in theatris olim ſpectatorum fuit, cum omneis vias ordo canentium impleuit, & cauea æneatoribus cincta eſt, & ex pulpito omne tibiarum genus organorumq; conſonuit, fit concentus ex diſſonis. Talem animum eſſe noſtrum volo, vt multæ in illo artes, multa pręcepta ſint, multarum ætatum exempla, ſed in vnum conſpirata. Quomodo, inquis, hoc effici poterit? aſſidua intentione. ſi nihil egerimus, niſi ratione ſuadente. hanc ſi audire volueris, dicet tibi: Relinque iſta iam dudum, ad quæ diſcurritur. Relinque diuitias, aut periculum poſſidentium, aut onus. Relinque corporis atque animi voluptates. molliunt & eneruant. Relinque ambitum, tumida res eſt, vana, ventoſa. nullum habet terminum. tam ſollicita eſt, ne quem ante ſe videat, quam ne ſe poſt alium. laborat inuidia, & quidem duplici. Vides autem quam miſer ſit is, cui inuidetur, ſi & inuidet. Intueris illas potentium domos, illa tumultuoſa, rixa ſalutantium, limina? multum habent contume-

liarum, vt intres: plus, cum intraueris. Præteri istos
gradus diuitum, & magno aggestu suspensa vestibu-
la. Non in prærupto tantum istic stabis sed in lubri-
co. Huc potius te ad sapientiam dirige, tranquillissi-
masq; res & simul amplissimas pete. Quæcunq; vi-
dentur eminere in rebus humanis, quamuis pusilla
sint, & comparatione humillimorum extēt, per dif-
ficiles tamen & arduos tramites adeuntur. Confra-
gosa in fastigium dignitatis via est. At si conscende-
re hunc verticem libet, cui se fortuna submisit, o-
mnia quidem sub te quæ pro excelsissimis habētur,
aspicies; sed tamen venies ad summa per planum.

EP. LXXXV. PEPERCERAM tibi, & quicquid no-
do si adhuc supererat, præterieram, contentus quasi
gustum tibi dare, eorum quæ à nostris dicuntur, vt
probetur virtus ad explendam beatam vitam sola
satis efficax. Iubes me, quicquid est interrogationū
aut nostrarum, aut ad traditionem nostram excogi-
tatarum, comprehendere: quod si facere voluero,
non erit epistola, sed liber. Illud toties testor, hoc
me argumentorum genere non delectari. Pudet in
aciem descendere pro dijs hominibusq; susceptam,
subula armatum. Qui prudens est, & temperans est.
Qui temperans est, & constans. Qui constans est, &
imperturbatus est. Qui imperturbatus est sine tristi-
tia est. Qui sine tristitia est, beatus est. Ergo prudens
beatus est, & prudentia ad beatam vitam satis est.
Huic collectioni hoc modo Peripateticorum qui-
dam respondet, vt imperturbatum, & constantem,
& sine tristitia, sic interpretentur, tamquam imper-
turbatus dicatur, qui raro perturbatur & modice,
non qui nunquam. Item sine tristitia eum dici a-
iunt, qui non est obnoxius tristitiæ, nec frequens ni-
miusue in hoc vitio. Illud enim, humanam naturam
negare, alicuius animum immunē esse tristitia: sa-
pientem non vinci mærore, ceterum tangi; & cetera
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

in hunc modum ſectæ ſuæ reſpondentia. non his tollunt affectus, ſed temperant. Quantulum autem ſapienti damus, ſi imbecillimis fortior eſt, & mœſtiſſimis lętior, & effrænatiſſimis moderatior, & humillimis maior? Quid ſi miretur velocitatem ſuam Ladas, ad claudos debileſque reſpiciens?

Illa vel intactæ ſegetis per ſumma volaret
Gramina, nec curſu teneras læſiſſet ariſtas;
Vel mare per medium fluctu ſuſpenſa tumenti,
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

Hæc eſt pernicitas per ſe æſtimata, non quæ tardiſſimorum collatione laudatur. Quid ſi ſanum voces, leuiter febricitantem? non eſt bona valetudo, mediocritas morbi. Sic, inquit, ſapiens imperturbatus dicitur, quomodo apyrina dicuntur, nō quibus nulla ineſt duritia granorum, ſed quibus minor. Falſum eſt. Non enim diminutionem malorum in bono viro intelligo, ſed vacationem. nulla debent eſſe, non parua. Nam ſi vlla ſint, creſcent, & interim impedient. Quomodo oculos maior & perfecta ſuffuſio excæcat, ſic modica turbat. Si das aliquos affectus ſapienti, impar illis erit ratio, & velut torrente quodam auferetur: præſertim cum illi non vnum, ſed vniuerſum affectuum cœtū relinquis, cum quo colluctetur. plus poteſt quamuis mediocrium turba, quam vnius magni violentia Habet pecuniæ cupiditatem, ſed modicam: habet ambitionem, ſed nō concitatam: habet iracundiam, ſed placabilem: habet inconſtantiam, ſed minus vagam ac mobilem: habet libidinem, non inſaniam. Melius cum illo ageretur, qui vnum vitium integrum haberet, quam cum eo, qui leuiora quidem ſed omnia. Deinde nihil intereſt, quam magnus ſit affectus, quantuſcunq; eſt: parere neſcit. conſilium nō accipit. quemadmodum rationi nullum animal obtemperat, non ferum, non domeſticum & mite; natura enim illorum

est surda suadenti : sic non sequuntur, non audiunt affectus, quantulicunq; sint. Tigres, leonesque nunquam feritatem exuunt, aliquando submittunt: & cum minime expectaueris, exasperatur toruitas mitigata. Nunquam bona fide vitia mansuescunt. Deinde si ratio proficit, ne incipient quidem affectus. si inuita ratione cœperint, inuita perseuerabunt. Facilius est enim, initia illorum prohibere, quam impetum regere. Falsa est vtiq; ista mediocritas & inutilis, eodemq; loco habenda, quo si quis diceret modice insaniendum, modice egrotandum. Sola virtus habet, non recipiunt animi mala, temperamentum facilius sustuleris illa, quam rexeris. Nunquid dubium est, quin vitia mentis humanæ inueterata & dura, quæ morbos vocamus, immoderata sint: vt auaritia, vt crudelitas, vt impotentia, vt impietas? ergo immoderati sunt & affectus: ab his enim ad illa transitur. Deinde si das aliquid iuris tristitiæ, timori, cupiditati, ceterisque moribus prauis, non erunt in nostra potestate. Quare? quia extra nos sunt, quibus irritantur. Itaq; crescunt, prout magnas habuerint minoresve causas, quibus concitentur. maior erit timor, si plus quo exterreatur, aut propius aspexerit: acrior cupiditas, quo illam amplioris rei spes euocauerit. Si in nostra potestate non est, an sint affectus, ne illud quidem est, quanti sint: si ipsis permisisti incipere, cum causis suis crescent, tantique erunt, quanti fient. Adiice nunc, quod ista quantumuis exigua sint, in maius excedunt. Nunquam perniciosa seruant modum. Quamuis leuia initia morborum; serpunt: & ægra corpora minima interdum mergit accessio. Illud vero cuius dementiæ est, credere, quarum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? Quomodo ad id finiendum satis valeo, ad quod prohibendum parum valui? cum facilius

add: ep: 95.

lius sit excludere, quam admissa comprimere. Quidam ita distinxerunt, vt dicerent, Temperans ac prudens positione quidem mentis, & habitu tranquillus est, euentu non est. nam quantum ad habitum mentis suæ, non perturbatur, nec contristatur, nec timet: sed multæ extrinsecus causæ incidunt, quæ illi perturbationem afferant. Tale est quod volunt dicere, Iracundum quidem illum non esse, irasci tamen aliquando: & timidum quidem non esse, timere tamen aliquando: id est, vitio timoris carere. affectu non carere. Quod si recipitur, vsu frequenti timor transit in vitium. & ira in animum admissa, habitum illum ira carentis animi retexit. Præterea si non contemnit venientes extrinsecus causas, & aliquid timet, cum fortiter eundum erit aduersus tela, ignes, pro patria, legibus, libertate, cunctanter exibit, & animo recedente. Non cadit autem in sapientem hæc diuersitas mentis, Illud præterea iudico obseruandum, ne duo quæ separatim probanda sunt, misceamus. Per se enim colligitur, vnum bonum esse quod honestum: per se rursus, ad vitam beatam satis esse virtutem. Si vnum bonum est, quod honestum, omnes concedunt ad beate viuendum sufficere virtutem: è contrario non remittetur, si beatum sola virtus facit, vnum bonum esse quod honestum est. Xenocrates & Speusippus putant beatum vel sola virtute fieri posse. non tamen vnum bonum esse, quod honestum est. Epicurus quoque iudicat, cum virtutem habeat, beatum esse, sed ipsã virtutem non satis esse ad beatam vitam: quia beatum efficiat voluptas, quæ ex virtute est. non ipsa virtus. Inepta distinctio. Idem enim negat vnquã virtutem esse sine voluptate. ita si ei iuncta semper est, atque inseparabilis, & sola satis est. habet enim secum voluptatem, sine qua non est, etiam cum sola est. Illud autem absurdum est, quod dicitur beatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

quidem futurum vel ſola virtute : non futurum au-
tem perfecte beatum : quod quemadmodum fieri
poſſit, non reperio. Beata enim vita bonũ in ſe per-
fectum habet, inexuperabile ; quod ſi eſt, perfecte
beata eſt. Si deorũ vita nihil habet maius aut meliꝰ:
beata autẽ vita diuina eſt : nihil habet, in quod am-
plius poſſit attolli. Præterea ſi beata vita nullius eſt
indigens, omnis beata vita perfecta eſt, eademque
eſt & beata, & beatiſſima. Nunquid dubitas, quin
beata vita ſummũ bonum ſit? ergo ſi ſummũ bonũ i
habet, ſumme beata eſt. Quemadmodum ſummũ
adiectionem nõ recipit (quid enim ſupra ſummum
erit?) ita ne beata quidem vita, quæ ſine ſummo bo-
no non eſt. Quod ſi aliquem magis beatum induxe-
ris, & multo magis innumerabilia diſcrimina ſum-
mi boni facies: cum ſummũ bonum intelligã, quod
ſupra ſe gradum non habet. Si eſt aliquis minus be-
atus quã alius ſequitur, vt hic alterius vitam beatio-
ris magis concupiſcat, quã ſuam. beatus autem nihil
ſuæ præfert. Vtrumlibet ex his incredibile eſt : aut a-
liquid beato reſtare, quod eſſe quam quod eſt malit:
aut id illum non malle, quod illo melius eſt. Vtique
enim quo prudentior eſt, hoc magis ſe ad id quod
eſt optimum, extendet, & id omni modo conſequi
cupiet. Quomodo autem beatus eſt, qui cupere et-
iamnum poteſt, immo qui debet? Dicam quid ſit, ex
quo veniat hic error. Neſciunt beatam vitam vnam
eſſe. In optimo illam ſtatu ponit qualitas ſua, non
magnitudo. Itaque in ęquo eſt longa & breuis, dif-
fuſa & anguſtior: in multa loca, multaſque partes
diſtributa, & in vnum coacta. Qui illam numero æ-
ſtimat, & menſura & partibus, id illi quod habet ex-
imium, eripit. Quid autem eſt in beata vita eximi-
um? quod plena eſt. finis, vt puta, edendi bibendiq;,
ſatietas eſt: hic plus edit, ille minus quid refert? vter-
que iam ſatur eſt. Hic plus bibit, ille minus. quid
refert?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

refert? vterque non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus. Nihil interest: si tam illum multi anni beatum fecerunt, quam hunc pauci. Ille quem tu minus beatum vocas, non est beatus. non potest nomen imminui. Qui fortis est, sine timore est: qui sine timore est:, sine tristitia est: qui sine tristitia est, beatus est. Nostrorum hæc interrogatio est. Aduersus hanc sic respondere conãtur, falsam nos rẽ & controuersiã pro confessa inducere, cũ qui fortis est sine timore esse. Quid ergo? inquit. fortis imminẽtia mala non timebit? Istud dementis alienatiq; , non fortis est. Ille vero, inquit, moderatissime timet, sed in totum extra metũ non est. Qui hæc dicunt, rursus in idẽ reuoluuntur, vt illis virtutũ loco sint minora vitia. Nam qui timet quidẽ, sed rarius & minus, non caret malitia, sed leuiore vexatur. At enim dementẽ puto, qui mala imminentia non extimescit. Verum est quod dicit, si mala sunt: sed si scit mala illa non esse, & vnam tantum turpitudinẽ malum iudicabat, debebit secure pericula aspicere, & alijs timenda contemnere: aut si stulti & amentis est, mala non timere: quo quis prudentior est, hoc timebit magis. Vt vobis, inquit, videtur, præbebit se periculis fortis. Minime. Non timebit illa, sed vitabit. cautio illum decet, timor non decet. Quid ergo? inquis. mortem, vincula ignes, alia tela fortunæ nõ timebit? Non: scit enim illa non esse mala, sed videri: omnia ista humanæ vitæ formidines putat. add: ep. 4. Describe captiuitatem, verbera, catenas, egestatem, & membrorum lacerationes, vel per morbum, vel per iniuriam: & quicquid aliud attuleris, inter lymphaticos metus numera. Ista timidis timenda sunt. An id existimas malum, ad quod aliquando nostra sponte veniendum est? Quæris, quid sit malum? Cedere his quæ mala vocantur, & illis libertatem suam dedere, pro qua cuncta patienda sunt. Perit libertas, nisi illa contemnimus, quæ nobis iugum

imponunt. Non dubitarent quid conueniret forti viro, si scirent quid esset fortitudo. Non est enim inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitio. Scientia est distinguendi quid sit malum, & quid non sit: diligentissima in tutela sui fortitudo est, & eadem patientissima eorum, quibus falsa species malorum est. Quid ergo, si ferrum intentatur ceruicibus viri fortis, si pars subinde alia atque alia suffoditur, si viscera sua in sinu suo vidit, si ex interuallo, quo magis tormenta sentiat, reperitur, & per siccata viscera recens demittitur sanguis; non timere istum tu dices, non doleret? Iste vero dolet: sensum enim hominis nulla exuit virtus: sed non timet: inuictus ex alto dolores suos spectat. Quæris, quis tunc animus illi sit? qui ægrum amicum adhortantibus. Quod malum est, nocet: quod nocet, deteriorem facit. Dolor, & paupertas deteriorem non faciunt: ergo mala non sunt. Falsum est, inquit, quod proponitur: non enim si quid nocet, etiam deteriorem facit. Tempestas etiam & procella nocet gubernatori, non tamen illum deteriorem facit. Quidam Stoici ita aduersus hoc respõdent: Deteriorem fieri gubernatorem tempestate ac procella, quia non possit id quod proposuit efficere, nec tenere cursum suum: deteriorem illum in arte sua non fieri, in opere fieri. quibus Peripateticus: Ergo, inquit, & sapientem deteriorem faciet paupertas & dolor, & quicquid aliud tale fuerit: virtutem enim illi non eripiet, sed opera eius impediet. Hoc recte diceretur, nisi dissimilis esset gubernatoris condicio, & sapientis. Huic enim propositum est in vita agenda, non vtique quod tentat efficere, sed omnia recte facere. Gubernatori propositum est vtique nauem in portum perducere. Artes ministræ sunt: præstare debent, quod promittunt. Sapientia domina rectrixque est. Artes seruiunt vitæ, sapien-

tia

tia imperat. Ego aliter respondendum iudico, nec artem gubernatoris deteriorem vlla tempestate fieri, nec ipsam administrationem artis. Gubernator tibi non felicitatem promisit, sed vtilem operam, & nauis regendæ scientiam: hæc eo magis apparet quo illi magis aliqua fortuita vis obstitit. Qui hoc potuit dicere, Neptune nunquam hanc nauem, nisi rectam: arti satisfecit. tempestas non opus gubernatoris impedit, sed successum. Quid ego? inquis. non nocet gubernatori ea res quæ illum tenere portum vetat? quæ conatus eius irritos efficit? quæ aut refert illum aut detinet, & exarmat? Non tanquam gubernatori, sed tanquam nauiganti nocet. Alioquin gubernatoris artem adeo non impedit, vt ostendat. Tranquillo enim, vt aiunt, quilibet gubernator est. Nauigio ista obsunt, non rectori eius qua rector est. Duas personas habet gubernator: alteram communem cum omnibus qui eandem conscenderunt nauem, qua ipse quoque vector est. alteram propriam, qua gubernator est. Tempestas tanquam vectori nocet, non tanquam gubernatori. Deinde gubernatoris ars alienum bonum est, ad eos quos vehit pertinet: quomodo medici ars ad eos quos curat. Sapientia commune bonum est, & eorum cum quibus viuit, & proprium ipsius. Itaque gubernatori fortasse nocetur, cuius ministerium aliis promissum tempestate impeditur. Sapienti non nocetur à paupertate, non à dolore, non ab aliis tempestatibus vitæ. Non enim prohibentur opera eius omnia, sed tantum ad alios pertinentia: ipse semper in actu est: tunc maximus, cum illi fortuna se opposuit, tūc ipsius sapientiæ negotium agit: quam diximus & alienum bonum esse, & suum. Præterea ne aliis quidem tunc prodesse prohibetur, cum illum aliquæ necessitates premunt. Propter paupertatem prohibetur docere, quemadmodum tractanda respubli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ea sit: at illud docet, quemadmodum tractanda sit paupertas. per totam vitam opus eius extenditur. Ita nulla fortuna, nulla res, actus sapientis excludit. Id enim ipsum agit, quo alia agere prohibetur. Ad vtrosque casus aptus est: bonorum rector est, malorum victor. Sic, inquam, se exercuit, vt virtutem tam in secundis quam in aduersis exhibeat, nec materiam eius, sed ipsam intueatur. Itaq; nec paupertas illum, nec dolor, nec quicquam aliud quod imperitos auertit & præcipites agit, prohibet. Tu illum premi putas malis? Vtitur. Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra: faciebat ex ære: si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses, fecisset quale ex illa fieri optimum posset. Sic sapiens virtutem, si licebit, in diuitijs explicabit; si minus, in paupertate: si poterit, in patria; si minus, in exilio: si poterit, imperator; si minus, miles: si poterit, integer; si minus, debilis quamcumque fortunã acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet. Certi sunt domitores ferarum, qui sæuissima animalia & ad occursum exterrentia hominem docent pati iugum: nec asperitatem excussisse contenti, vsque in contubernium mitigant. Leonibus magister manum insertat, osculatur. Tigrim suus custos: Elephãtem mimus Æthiops iubet subsidere in genua, & ambulare per funem: Sic sapiens est artifex domandi mala. Dolor, egestas, ignominia, carcer, exilium, & cætera horrenda: cum ad hunc peruenere, mansueta sunt.

EP. LXXXVI. IN ipsa Scipionis Africani villa iacens hæc tibi scribo, adoratis manibus eius & ara, quam sepulcrum esse tanti viri suspicor: animum quidem eius in cælum, vnde erat, redisse persuadeo mihi; non quia magnos exercitus duxit (hoc enim & Cambyses furiosus, ac furore feliciter vsus habuit) sed ob egregiam moderationem pietatemque

add. Cic: in somnio Scipionis

magis in illo admirabilem, cum reliquit patriam, quam cum defendit. Aut Scipio Romæ deesse debebat, aut Romæ libertas. Nihil, inquit, volo derogare legibus, nihil institutis. Æquum inter omnes ciues ius sit. vtere sine me beneficio meo patria. causa tibi libertatis fui, ero & argumentum. Exeo, si plus quam tibi expedit, creui. Quid ni ego admirer hanc magnitudinem animi? in exilium voluntarium secessit, & ciuitatem exonerauit. Eo perducta res erat, vt aut libertas Scipioni, aut Scipio libertati faceret iniuriam. Neutrum fas erat. Itaq; dedit locum legibus & se Liternum recepit, tam suum exilium Reip. imputaturus, quam Hannibalis. Vidi villam structam lapide quadrato, murum circumdatũ siluæ, turres quoq; in propugnaculum villæ vtrinq; subrectas. Cisternam ædificijs ac viridibus subditam, quæ sufficere in vsum vel exercitus posset. Balneolum angustum, tenebricosum ex consuetudine antiqua. Non videbatur maioribus nostris caldum, nisi obscurũ. Magna ergo me voluptas subit, contemplantem mores Scipionis ac nostros. In hoc angulo ille Carthaginis horror, cui Roma debet, ꝙ tantum semel capta est, abluebat corpus laboribus rusticis fessum: exercebat enim opere se, terramq; (vt mos fuit priscis) ipse subigebat. Sub hoc ille tecto tam sordido stetit, hoc illum pauimẽtum tam vile sustinuit. At nunc quis est, qui sic lauari sustineat? pauper sibi videtur ac sordidus, nisi parietes magnis & pretiosis orbibus refulserunt, nisi Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta sunt, nisi illis vndiq; operosa & in picturæ modum variata circumlitio prætexitur, nisi vitro absconditur camera, nisi Thasius lapis, quondam rarum in aliquo spectaculum templo, piscinas nostras circumdedit, in quas multa sudatione corpora exinanita demittimus, nisi aquam argentea epistomia

fude-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

fuderunt. Et adhuc plebeias fistulas loquor: quid cum ad balnea libertinorum peruenero? quantum statuarum, quantum columnarum est nihil sustinentium, sed in ornamentum positarum impensæ causa? quantum aquarum per gradus cum fragore labentium? Eo deliciarum peruenimus, vt nisi gemmas calcare nolimus. In hoc balneo Scipionis minimæ sunt rimæ, magis quam fenestræ, muro lapideo exsectæ, vt sine iniuria munimenti, lumen admitterent. At nunc blattaria vocant balnea, si qua non ita aptata sunt, vt totius diei solem fenestris amplissimis recipiant, nisi & lauantur simul & colorantur, nisi ex solio agros & maria prospiciunt. Itaque quæ concursum & admirationem habuerant, cum dedicarentur, hæc in antiquorum numerum reiiciuntur, cum aliquid noui luxuria commenta est, quo ipsa se obrueret. At olim & pauca erant balnea, nec vllo cultu exornata. Cur enim ornaretur res quadrantaria, & in vsum, non in oblectamenta reperta? Non suffundebatur aqua, nec recens semper velut ex calido fonte currebat: nec referre credebant, in quam perlucida sordes deponerent. Sed dii boni, quam iuuabacula balnea intrare obscura, & gregali tectorio inducta, quæ scires Catonem tibi ædilem, aut Fabium Maximum, aut ex Corneliis aliquem manu sua reperasse? Nam hoc quoque nobilissimi ædiles fungebantur officio, intrandi ea loca quæ populum receptabant, exigendique munditias, & vtilem ac salubrem temperaturam, non hanc quæ nuper inuenta est, similis incendio, adeo quidem vt conuictum in aliquo scelere seruum. viuum lauari oporteat. Nihil mihi videtur iam interesse, ardeat balneum, an caleat. Quantæ nunc aliqui rusticitatis damnant Scipionem, quod non enim caldarium suum latis specularibus diem admiserat, quod non in multa luce decoquebatur, & spectabat, vt in bal-

neo

neo concoqueret? O hominem calamitoſum! neſcit viuere. non pacata aqu[illegible]batur, ſed ſæpe turbida, & cum puluere vehe[illegible]tius, pæne lutulenta. Nec multum eius intere[illegible]an ſic lauaretur: veniebat enim, vt ſudorem illic ablueret, non vt vnguentum. Quas nunc quorundam futuras voces credis? Non inuideo Scipioni: vere in exilio vixit, qui ſic lauabatur. Immo ſi ſcias, non quotidie lauabatur. Nam, vt aiunt qui priſcos mores vrbis tradiderunt, brachia & crura quotidie abluebant, quæ ſcilicet ſordes opere collegerant. ceterum toti nundinis lauabantur. Hoc loco dicet aliquis, liquet immundiſſimos fuiſſe. Quid putas illos oluiſſe? Militiam, laborem, virum. Poſtquam munda balnea inuenta ſunt, ſpurciores ſunt. Deſcripturus infamem, & nimiis notabile deliciis Horatius Flaccus, quid ait?

Paſtillos Rufillus olet.--

Dares nunc Rufillum, perinde eſſet, ac ſi hircum oleret, & Gorgonii loco eſſet, quem idem Horatius Rufillo oppoſuit. Parum eſt ſumere vnguentum. ni bis die terque renouetur, ne euaneſcat in corpore. Quid, quod odore tanquam ſuo gloriantur? Hæc ſi tibi nimium triſtia videbuntur ville imputabis. in qua didici ab Ægialo diligentiſſimo patrefamiliæ (is enim nunc huius agri poſſeſſor eſt) quamuis vetus arbuſtum poſſe transferri. Hoc nobis ſenibus diſcere neceſſarium eſt, quorum nemo non oliuetum alteri ponit. Quod vidi, hoc dico: illud arboretum trimum aut quadrimum faſtidienti fructus autumno deponere, te quoq; proteget illa, quæ

Tarda venit ſeris factura nepotibus vmbram.

vt ait Virgilius noſter: qui non quid veriſſime, ſed quid decentiſſime diceretur, aſpexit; nec agricolas docere voluit, ſed legentes delectare. Nam (vt omnia alia tranſeam) hoc quod hodie mihi neceſſe fuit reprehendere, adſcribam:

Vere fabis satio est, tunc te quoque medica putres
Accipiunt sulci, & milio venit annua cura.

An vno tempore ista ponenda sint: & an vtriusque verna sit satio, hinc æstimes licet. Iunius mensis est quo tibi scribo, iam procliuus in Iulium. Eodem die vidi fabam metentes, milium serentes. Ad oliuetũ reuertor, quod vidi duobus modis dispositum, Magnarum arborum truncos circumcisis ramis, & ad vnum redactis pedem, cum scapo suo transtulit, amputatis radicibus, relicto tantum capite ipso, ex quo illæ pependerant. Hoc fimo tinctum in scrobẽ demisit: deinde, terram non aggessit tantum, sed calcauit & pressit. Negat quicquam esse hac (vt ait) pilatione efficacius. videlicet frigus excludit, & ventum minus præterea mouetur: & ob hoc nascentes radices prodire patitur, ac solũ apprehendere; quas necesse est teneras adhuc, & precario hærentes, leuis quoque reuellat agitatio. parum autem arboris antequam obruat radix. ex omni enim materia quæ nudata est, vt ait, exeunt radices nouæ. Non plures autem super terram eminere debet truncus, quam tres aut quatuor pedes: statim .n. ab imo vestietur: nec magna pars, quemadmodũ in oliuetis veterib. arida & retorrida erit. Alter ponendi modus hic fuit. Ramos fortes, nec corticis duri, quales esse nouellarum arborum solent, eodem genere deposuit. Hi paulo tardius surgunt: sed cum tanquam a planta processerint, nihil habet in se horridum nec triste. Illud etiam nunc vidi, vitem ex arbusto suo annosam transferri: huius capillamenta quoq; (si fieri potest) colligenda sunt: deinde liberalius sternenda vitis, vt etiã ex corpore radicescat. Et vidi non tantum mense Februario positas, sed & iam Martio exacto tenent, & complexæ sunt non suas vlmos. Omnes autem istas arbores, quæ (vt ita dicam) grandis copiæ sunt, ait aqua adiuuandas cisternina: quæ

copiæ. Vitruuius [illegible] appellat quod est
inter [illegible] capit. columnae

si prodest, habemus pluuiam in nostra potestate. Plura te docere non cogito: ne quemadmodum Ægialus noster me sibi aduersarium parauit, sic ego parem te mihi.

Ep. LXXXVII. NAVFRAGIVM, antequam nauim ascenderem, feci: quomodo acciderit, non adijcio, ne & hoc putes inter Stoica paradoxa ponendum: quorum nullum esse falsum, nec tam mirabile quã prima facie videtur, cum volueris, approbabo, immo etiamsi nolueris. Interim hoc me iter docuit; quam multa haberemus superuacua, & quam facile iudicio possemus contemnere, quę si quando necessitas abstulit, non sentimus ablata. Cum paucissimis seruis, quos vnum capere vehiculum potuit, sine vllis rebus, nisi quæ corpore nostro continebantur, ego & Maximus meus biduum iam beatissimũ agimus. Culcitra in terra iacet, ego in culcitra. Ex duabus penulis, altera stragulum, altera opertoriũ facta est. De prandio nihil detrahi potuit, paratũ fuit non magis hora, nusquam sine caricis, nusquã sine pugillaribus. Illę, si panem habeo, pro pulmentario sunt: si non, pro pane: quotidie mihi annum nouum faciunt, quem ego faustum & felicem reddo bonis cogitationibus, & animi magnitudine, qui nunquam maior est, quam vbi aliena seposuit: & fecit sibi pacem, nihil timendo: fecit sibi diuitias, nihil concupiscendo. Vehiculum in quod impositus sum, rusticum est. Mulæ viuere se ambulando testantur, mulio excalceatus non propter æstatem. Vix à me obtineo, vt hoc vehiculum velim videri meũ. Durat adhuc peruersa recti verecundia: quotiens in aliquẽ comitatũ lautiorem incidimus, inuitus erubesco: quod argumentum est, ista quæ probo, quæ laudo, nondum habere certam sedem & immobilem. Qui sordido vehiculo erubescit, pretioso gloriabitur. Parum adhuc profeci, nondum audeo frugalitatem palam

ferre,

ferre, etiam nunc curo opiniones viatorum: Con-
tra totius generis humani opiniones mittenda vox
erat: insanitis, erratis, stupetis ad superuacua, nemi-
nem æstimatis suo. Cum ad patrimonium ventum
est diligentissimi computatores, sic rationem poni-
tis singulorum, quibus aut pecuniam credituri estis,
aut beneficia. Nam hæc quoque tam expensa fer-
tis. Late possidet, sed multum debet: habet domum
formosam, sed alienis nummis paratam: familiam
nemo cito speciosiorem producet, sed nominibus
non respondet. Si creditoribus soluerit, nihil illi su-
perent. Idem in reliquiis quoque facere debebatis,
excutere quantum proprii quisque habeat. Diuitem
illum putas, quia aurea supellex etiam in via eum
sequitur, quia in omnibus prouinciis erat, quia ma-
gnus Kalendarii liber euoluitur, quia tantum sub-
urbani agri possidet, quantum inuidiose in desertis
Apuliæ possideret: & cum omnia dixeris, pauper est.
quare? quia debet. quantum, inquis? omnia: nisi for-
te iudices interesse, vtrum aliquis ab homine, an
fortuna mutuum sumpserit. Quid ad rem pertinent
mulæ saginatæ, vnius omnes coloris? Quid ista vehi-
cula cælata?

Instrati ostro alipedes pictisque tapetis,
Aurea pectoribus demissa monilia pendent.
Tecti auro, fuluum mandunt suis dentibus aurum.

Ista nec dominum meliorem possunt facere, nec
mulam. M. Cato Censorius (quem tam Romano
populo hercule profuit nasci quam Scipionem: al-
ter enim cum hostibus nostris bellum, alter cum
moribus gessit) cantelio vehebatur, & hippoperis
quidem impositis, vt secum vtilia portaret. O quam
cuperem illi nunc occurrere aliquem ex his trossu-
lis in via diuitibus, cursores & Numidas, & multum
ante se pulueris agentem. Hic sine dubio cultior
comitatiorque, quam M. Cato videretur: me in-
illo

illos apparatus delicatus, qui cum maxime dubitat, vtrum se ad gladium locet, an ad cultrum. O quantum erat sæculi decus, imperatorem triumphalem Censorium (& quod super omnia hæc est) Catonem, vno caballo esse contentum, & ne toto quidem. Partem enim sarcinæ ab vtroq; latere dependentes occupabant. Ita non omnibus obesis mannis & asturconibus & tollutarijs præferres vnicum illum equum ab ipso Catone defrictum? Video nõ futurum finem in ista materia vllum, nisi quem mihi ipse fecero. Hic itaq; conticescam, quantum ad ista: quæ sine dubio talia diuinauit futura, qualia nunc sunt, qui primus appellauit Impedimenta. Nunc volo paucissimas adhuc interrogationes nostrorum tibi reddere ad virtutem pertinentes, quam satisfacere vitæ beatæ contendimus. Quod bonum est, bonos facit. Nam & in arte musica quod bonum est, facit musicum. Fortuita bonum non faciunt: ergo non sunt bona. Aduersus hoc sic respondent Peripatetici, vt quod primum proponimus, falsum esse dicant: Ab eo, inquiunt, quod est bonum, non vtique fiunt boni. In musica est aliquod bonum, tanquam tibia, aut chorda, aut organum aliquod aptatum ad vsus canendi: nihil tamen horum facit musicum. Hic respondebimus: Non intelligitis quomodo posuerimus quod bonum est musico. Non enim id dicimus quod instruit musicum, sed quod facit. tu ad supellectilem artis, non ad artem venis. Si quid autem in ipsa arte musica bonum est, id vtiq; musicum faciet. Etiamnum facere id planius volo. Bonum in arte musica duobus modis dicitur: altero, quo effectus musici adiuuatur: altero, quo ars. Ad effectum pertinent instrumenta tibiæ, & organa, & chordæ; ad artem ipsam non pertinent. Est enim artifex etiam sine istis: vti forsitan non potest arte. Hoc non est æque duplex in homine:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

idem enim bonum & hominis & vitæ. Quod contemptissimo cuique contingere ac turpissimo potest, bonum non est. Opes autem & lenoni, & lanistæ contingunt: ergo non sunt bona. Falsum est, inquiunt, quod proponitur. Nam in grammatica & in arte medendi, aut gubernandi, videmus bona humillimis quibusque contingere. Sed istæ artes non sunt magnitudinem animi professæ, non consurgunt in altum, nec fortuita fastidiunt. Virtus extollit hominem, & supra cara mortalibus collocat: nec ea quæ bona, nec ea quæ mala vocantur, aut cupit nimis, aut expauescit. Chelidon, vnus ex Cleopatræ mollibus, patrimonium grande possedit: nuper Natalis, tam improbæ linguæ quam impuræ, in cuius ore feminæ purgabantur, & multorum hæres fuit, & multos habuit hæredes. Quid ergo? vtrum illum pecunia purum effecit, an ipse pecuniam conspurcauit? quæ sic in quosdam homines, quomodo denarius in cloacam cadit. Virtus supra ista consistit, suo ære censetur: nihil ex istis quomodolibet incurrentibus bonum iudicat. Medicina & gubernatio non interdicit sibi ac suis admirationem talium rerum. Qui non est vir bonus, potest nihilominus medicus esse: potest gubernator, potest grammaticus, tam me hercules quam coquus. Cui contigit habere rem non quamlibet, hunc non quemlibet dixeris. Qualia quisque habet, talis est. Fiscus tantus est, quantum habet. immo in accessione eius venit quod habet. Quis pleno sacculo vllum pretium ponit nisi quod pecuniæ in eo conditæ numerus effecit? Idem euenit magnorum dominis patrimoniorum: accessiones illorum & appendices sunt. Quare ergo sapiens magnus est? quia magnum animum habet. Verum est ergo, quod contemptissimo cuique contingit, bonum non esse. Itaque indolentiam nunquam bonum dicam, habet illam

cicar-

cicada habet pulex. Ne quietem quidem, & molestia vacare, bonum dicam. Quid est otiosius verme? Quæris, quæ res sapientem faciat? quæ Deum. Des oportet illi aliquid diuinum, aliquid cæleste, magnificum. Non in omnes bonum cadit, nec quẽlibet possessorem patitur. Vide,

Quid quæque ferat regio; & quid quæque recuset. I Georg: 53
Hic segetes, illic veniunt felicius vuæ:
Arborei fetus alibi, atque iniussa virescunt
Gramina, nonne vides croceos vt Tmolus odores,
India mittit ebur, molles suat ura Sabæi?
At Chalybes nudi ferrum.

Ista in regione descripta sunt, vt necessarium mortalibus esset inter ipsos commercium, si inuicem alius ab alio aliquid peteret. Summũ illud bonum habet & ipsum suam sedem: non nascitur vbi ebur, nec vbi ferrum. Quis sit summi boni locus, quæris? Animus hic nisi purus ac sanctus est, Deum non capit. Bonum ex malo non fit. diuitiæ fiunt ex auaritia; diuitiæ ergo non sunt bonum. Non est, inquit, verum, bonum ex malo non nasci. Ex sacrilegio n. & furto pecunia nascitur. Itaque malum quidem est sacrilegium & furtum: sed ideo, quia plura mala facit quam bona. Dat enim lucrũ, sed cum metu, sollicitudine, tormentis & corporis & animi. Quisquis hoc dicit, necesse est recipiat sacrilegium, sicut malum sit, quia multa mala facit, ita bonum quoq; ex aliqua parte esse, quia aliquid boni facit: quo quid fieri portentosius potest, quam sacrilegium, furtum & adulterium inter bona haberi? Prorsus persuasimus. Quam multi furto non erubescunt, quã multi adulterio gloriantur? Nam sacrilegia minuta puniuntur, magna in triumphis feruntur. Adijce nunc, quod sacrilegium, si omnino ex aliqua parte bonum est, etiam honestum erit, & recte factum vocabitur. nostra enim actio est: quod nullius mor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

talium cogitatio recipit. ergo bona nasci ex malo
non possunt. Nam si vt dicitis, ob hoc vnum sacri-
legium malum est, quia multum mali affert: si remi-
seris illi supplicia, si securitatem spoponderis, ex to-
to bonum erit. Atqui maximum scelerum supplici-
um in ipsis est. Erras inquam, si illa ad carnificē aut
ad carcerem differs. statim puniuntur cum facta
sunt, immo dum fiunt. Non nascitur itaq; ex malo
bonum, non magis quam ficus ex olea. ad semen na-
ta respondent. bona degenerare non possunt. Quē-
admodum ex turpi honestum non nascitur, ita ne
ex malo quidem bonum: nam idem est honestum
& bonum. Quidam ex nostris aduersus hoc sic re-
spondent: putemus pecuniam bonum esse vnde-
cunque sumptam: non tamen ideo ex sacrilegio pe-
cunia est, etiamsi ex sacrilegio sumitur. Hoc sic in-
tellige. In eadem vrna & aurum est, & vipera: Si au-
rum ex vrna sustuleris quia illic & vipera est, non id-
eo mihi vrna aurum dat, quia viperam habet, sed
aurum dat, cum & viperam habeat. Eodem modo
ex sacrilegio lucrum fit: non qua turpe & sceleratū
est sacrilegium, sed qua lucrum habet. quemadmo-
dum in illa vrna vipera malum est, non aurum q
cum vipera iacet, sic in sacrilegio malum est scelus,
non lucrum. Quibus opponitur. Dissimillima vtri-
usque rei condicio est. Illic aurum possum sine vi-
pera tollere: hic lucrum sine sacrilegio facere non
possum. lucrum istud non est appositum sceleri,
sed immixtum. Quod dum consequi volumus, in
multa mala incidimus: id bonum non est. Dum di-
uitias consequi volumus, in multa mala incidimus,
ergo diuitiæ bonum non sunt. Duas, inquit, signifi-
cationes habet propositio vestra vnam, dum diuiti-
as consequi volumus, in multa nos mala incidere.
In multa autem mala incidimus, & dum virtutem
consequi volumus. Aliquis, dum nauigat studij cau-
Sa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

ſa.naufragium fecit:aliquis captus eſt. Altera ſignificatio talis eſt: Per quod in mala incidimus,id bonũ non eſt.Huic propoſitioni non erit conſequens,per diuitias nos,aut per voluptates in mala incidere.aut ſi per diuitias in multa mala incidimus,non tantum bonum diuitiæ non ſunt, ſed malum ſunt. Vos autem illas dicitis tantum bonum non eſſe. Præterea, inquit,conceditis diuitias habere aliquid vſus. Inter commoda illas numeratis. Atqui eadem ratione ne cõmodum quidem erunt: per illas enim multa nobis incõmoda eueniunt.His quidã hoc reſpondent. Erratis qui incommoda diuitijs imputatis. Illæ neminem lædunt.aut ſua cuiq; nocet ſtultitia,aut aliena nequitia. Sic, quemadmodum gladius,qui neminem occidit,occidentis telum eſt.Non ideo diuitiæ tibi nocent,ſi propter diuitias tibi nocetur. Poſidonius (vt ego exiſtimo) melius : qui ait diuitias eſſe cauſam malorum,non quia ipſæ faciant aliquid,ſed quia facturos irritant. Alia eſt enim cauſa efficiens quæ protinus neceſſe eſt noceat: alia præcedens. hãc præcedentem cauſam diuitiæ habent. Inflant animos, ſuperbiam pariunt, inuidiam contrahunt, & vſq; eo mentem alienant, vt fama pecuniæ nos etiam nocitura delectet. Bona autem omni carere culpa decet. pura ſunt, non corrumpunt animos, non ſollicitant: extollunt quidem & dilatant,ſed ſine tumore. Quæ bona ſunt,fiduciam faciunt: diuitiæ audaciam. Quæ bona ſunt, magnitudinem animi dãt: diuitiæ inſolentiam. Nihil autem aliud eſt inſolentia,quam ſpecies magnitudinis falſa. Iſto modo,inquis, etiam malum ſunt diuitiæ, non tantum bonũ non ſunt. Eſſent malum,ſi per ſe nocerent, ſi (vt dixi) haberent efficientem cauſam: nunc præcedentẽ habent, & quidem non irritantẽ tantũ animos, ſed attrahentẽ. Speciem.n.boni oſtendunt veriſimilem ac plæriſq; credibilem. Habet virtus quoq; præce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

dentem causam ad inuidiam : multis enim propter
sapientiã, multis propter iustitiam inuidetur : sed
nec ex se hanc causam habet nec verisimilem. Con-
tra in. verisimilior illa species hominum animis ob-
ijcitur à virtute, quæ illos in amorem & admiratio-
nem vocet. Posidonius sic interrogandum ait: Quæ
neque magnitudinem animo dant, nec fiduciam
nec securitatem, non sunt bona : diuitiæ au-
tem, & bona valetudo, & similia his, nihil horum
faciunt: ergo non sunt bona. Hanc interrogationem
magis etiamnum hoc modo intendit: Quæ neque
magnitudinem animo dant, nec fiduciam, nec secu-
ritatem; contra autẽ insolentiam, tumorem, arro-
gantiã creant, mala sunt: à fortuitis autẽ in hæc im-
pellimur: ergo non sunt bona. Hac inquit, ratio-
ne commoda quidem ista erunt. Alia est commo-
dorum cõdicio, alia bonorum. Commodũ est, quod
plus vsus habet quam molestiæ. Bonũ sincerum esse
debet, & ab omni parte innoxium. Non est id bonũ,
quod plus prodest, sed quod tantum prodest. Pro-
pterea commodum & ad animalia pertinet, & ad
imperfectos homines, & ad stultos. Itaq; potest ei
esse incommodum mixtum. Sed commodum dici-
tur à maiore sui parte æstimatum : bonum ad vnũ
sapientem pertinet. Inuiolatum esse oportet. Bonũ
animũ habe. Vn⁹ tibi nod⁹, sed Herculaneus restat.
Ex malis bonũ nõ fit: ex multis paupertatibus diui-
tiæ fiunt: ergo diuitiæ bonũ non sunt. Hanc interro-
gationem nostri non agnoscunt. Peripatetici & fin-
gunt illam, & soluunt. Ait autem Posidonius, hoc
sophisma per omnes dialecticorum scholas iactatũ
sic ab Antipatro refelli. Paupertas non per positio-
nem, sed per detractionem dicitur, vel (vt antiqui
dixerunt) per orbationẽ: Græci dicũt κατὰ στέρησιν,
non ꝙ habeat, dicitur, sed quod nõ habeat. Itaq; ex
mul-

multis inanibus nihil impleri potest: diuitias multæ res faciunt, nō multæ inopiæ. Aliter quā debes, paupertatē intelligis. Paupertas est, nō quæ pauca possidet, sed quæ multa non possidet. Ita non ab eo dicitur quod habet, sed ab eo quod ei deest. Facilius quod volo exprimerem, si Latinum verbum esset, quo ἀπορία significatur. Hanc paupertati Antipater assignat. Ego non video quid aliud sit paupertas, quam parui possessio. De isto videbimus, si quādo valde vacabit, quæ sit diuitiarum, quæ paupertatis substantia. Sed tunc quoque considerabimus, nunquid satius sit paupertatē permulcere, diuitijs demere supercilium, quam litigare de verbis, quasi iam de rebus iudicatum sit. Putemus nos ad concionem vocatos. Lex de abolendis diuitijs fertur. his interrogationibus suasuri aut dissuasuri sumus? his effecturi, vt populus Romanus paupertatem, fundamentum & causam imperij sui requirat ac laudet? diuitias autem suas timeat? vt cogitet has se apud victos reperisse? Hinc ambitum, & largitiones, & tumultus, in vrbem sanctissimam temperantissimamque irrupisse? nimis luxuriose ostentari gentium spolia. quod onus populus eripuerit omnibus, facilius vni ab omnibus eripi posse. Hæc satius est suadere, & expugnare affectus, non circūscribere. Si possumus, fortius loquamur: si minus, apertius.

Ep. LXXXVIII. De liberalibus studiis quid sentiam, scire desideras. Nullum suspicio, nullum in bonis numero, quod ad æs exit. Meritoria artificia sunt, hactenus vtilia, si præparant ingenium, nō detinent. Tam diu.n. istis immorandum est, quamdiu nihil animus agere maius potest rudimēta sunt nostra non opera. Quare liberalia studia dicta sunt, vides, quia homine libero digna sunt. ceterū vnū studium vere liberale est ꝙ liberum facit. Hoc sapien-

tiæ studium est, sublime, forte, magnanimum: cetera pusilla & puerilia sunt. An tu quicquam in istis esse credis boni, quorum professores turpissimos omnium ac flagitiosissimos cernis? Non discere debemus ista, sed didicisse. Quidam illud de liberalibus studijs quærendum iudicauerunt, an virum bonum facerent. Ne promittunt quidem, nec huius rei scientiam affectant. Grammaticus circa curam sermonis versatur, & si latius euagari vult, circa historias: iam vt longissime fines suos proferat, circa carmina. Quid horum ad virtutem viam sternit? Syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularũ memoria, & versuum lex ac modificatio? Quid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frænat? Ad Geometriam transeamus, & ad Musicam: nihil apud illas inuenies, quod vetet timere, vetet cupere: quæ quisquis ignorat, alia frustra scit. Videndum vtrum doceant isti virtutem, an non: si nõ docent, nec tradunt quidem: si docent, philosophi sunt. Vis scire quam non ad docendam virtutem consederint? aspice quam dissimilia inter se omniũ studia sint. Atqui similitudo esset idem docentium. Nisi forte tibi Homerum philosophum fuisse persuadent, cum his ipsis quibus colligunt, negent. Nã modo Stoicum illum faciunt, virtutem solam probantem, & voluptates refugientem, & ab honesto ne immortalitatis quidem pretio recedentem: modo Epicureum, laudantem statum quietæ ciuitatis, & inter conuiuia cantusque vitam exigentis: modo Peripateticum bonorum tria genera inducentem: modo Academicum, incerta omnia dicentem. Apparet nihil horum esse in illo, quia omnia sunt. Ista enim inter se dissident. Demus illis, Homerum philosophum fuisse. nempe sapiens factus est, antequã carmina vlla cognosceret. ergo illa discamus, quæ Homerum fecere sapientem. Hoc quidem me quæ-

rere

rere, vtrum maiore ætate fuerit Homerus an Hesiodus, non magis ad rem pertinet, quam scire, an minor Hecuba fuerit, quam Helena: & quare tam male tulerit ætatem. Quid, inquam, annos Patrocli & Achillis inquirere ad rem existimas pertinere? Quæris, Vlixes vbi errauerit potius, quam efficias, ne nos semper erremus? Non vacat audire, vtrum inter Italiam & Siciliam iactatus sit, an extra notum nobis orbem: neque enim potuit in tam angusto error esse tam longus. Tempestates animi nos quotidie iactant, & nequitia in omnia Vlixis mala impellit. non deest forma quæ sollicitet oculos, non hostis: hinc monstra effera, & humano cruore gaudentia: hinc insidiosa blandimenta aurium: hinc naufragia, & tot varietates malorum. Hoc me doce, quomodo patriam amem, quomodo vxorem, quomodo patrem, quomodo ad hæc tam honesta vel naufragus nauigem. Quid inquiris, an Penelopa impudica fuerit, an verba sæculo suo dederit, an Vlixē illum esse quem videbat, antequam sciret, suspicata sit? Doce me, quid sit pudicitia & quantum in ea bonum, in corpore an in animo posita sit. Ad musicū transeo. doces me, quomodo inter se acutæ ac graues voces consonent, quomodo neruorum disparē reddentium sonum fiat concordia. Fac potius, quomodo animus secum meus consonet, nec consilia mea discrepent. Monstras mihi, qui sint modi flebiles. monstra potius, quomodo inter aduersa non emittam flebilem vocē. Metiri me geometres docet latifundia. potius doceat quomodo metiar quātum homini sit satis. Numerare docet me arithmetica, & auaritiæ commodare digitos. potius doceat, nihil ad rem pertinere istas computationes, non esse feliciorem, cuius patrimoniū tabularios lassat, immo quā superuacua possideat, qui infelicissimus futurus est, si, quantum habeat, per se computare cogatur. Quid

mihi prodest, scire agellum in partes diuidere, si nescio cũ fratre diuidere? Quid prodest colligere subtiliter pedes iugeri, & comprehendere etiam si quid decempedam effugit, si tristem me facit vicinus potens, & aliquid ex meo abradens? Doces me, quomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego discere volo, quomodo totos hilaris amittam. Paterno agro, inquit, & auito expellor. Quid? Ante auum tuum quis istum agrum tenuit? Cuius, non dico hominis, sed populi fuerit expedire potes? Non dominus isto, sed colonus intrasti. Cuius colonus es? Si bene tecum agitur, heredis. Negant iurisconsulti quicquam vsucapi, quod publicum est. Publicũ est hoc quod tenes, & quidem generis humani. O egregiam artem: scis rotunda metiri, in quadratum redigis quamcumque acceperis formam: interualla siderum dicis: nihil est quod in mensuram tuam non cadat. Si artifex es, metire hominis animum. dic quam magnus sit, dic quam pusillus sit. Scis quæ recta sit linea: quid tibi prodest, si quid in vita rectum sit, ignoras? Venio nunc ad illum qui cælestium notitia gloriatur.

Frigida Saturni quo sese stella receptet,
Quos ignis cæli Cyllenius erret in orbes.

Hoc scire quid proderit? vt sollicitus sim, cum Saturnus & Mars ex contrario stabunt, aut cum Mercurius vespertinum faciet occasum vidente Saturno. Potius hoc discam, vbicunq; sunt ista, propitia esse, non posse mutari. Agit illa continuus ordo fatorũ, & ineuitabilis cursus. Per statas vices remeant. Effectus rerum omnium aut mouent, aut notant. Sed siue quicquid euenit faciunt, quid immutabilis rei notitia proficiet? siue significant, quid refert prouidere, quod effugere non possis? Scias ista, nescias, fient.

Si vero solem ad rapidum stellasque sequentes

Ord-

Ordine respicias, nunquam te crastina fallet
Hora, nec insidiis noctis capiere serenæ.

Satis abundeque prouisum est, vt ab insidijs tutus essem. Nunquid me crastina non fallit hora? fallit enim, quod nescienti euenit. Ego quid futurum sit, nescio: quid fieri possit, scio Ex hoc nihil desperabo. totum expecto. Si quid remittitur, boni consulo. Fallit me hora, si parcit: sed nec sic quidem fallit. Nã quemadmodum scio omnia accidere posse, sic scio & non vtique casura. Vtiq; secunda expecto, malis paratus sum. in illo feras me necesse est non ad præscriptum euntem. Non enim adducor, vt in numerum liberalium artium pictores recipiam, non magis, quam statuarios, aut marmorarios, aut ceteros luxuriæ ministros. Æque luctatores & totam oleo ac luto constantem scientiam expello ex his studijs liberalibus: aut & vnguentarios recipiam, & cocos, & ceteros voluptatibus nostris ingenia accommodantes sua. Quid enim, oro te, liberale habent isti ieiuni vomitores, quorum corpora in sagina, animi in macie & veterno sunt? An liberale studium istud esse iuuentuti nostræ credimus, quam maiores nostri rectam exercuerunt, hastilia iacere, sudẽ torquere, equum agitare, arma tractare? Nihil liberos suos docebant, quod discendum esset iacentibus. Sed nec hæ nec illæ docent aluntve virtutem. Quid enim prodest equum regere, & cursum eius fræno temperare, affectibus effrænatissimis abstrahi? Quid prodest multos vincere luctatione vel cestu, ab iracundia vinci? Quid ergo? nihil liberalia nobis conferunt studia? ad alia multum, ad virtutem nihil. Nam & hæ viles ex professo artes quæ manu constant, ad instrumenta vitæ plurimum conferunt, tamen ad virtutem non pertinent. Quare ergo liberalibus studiis filios erudimus? Non quia virtutem dare possunt, sed quia animum ad accipiendam virtutem præparant.

parant. Quemadmodum prima illa, vt antiqui vocabant, literatura, per quam pueris elementa traduntur, non docet liberales artes, ſed mox percipiendis locum parat: ſic liberales artes non perducunt animum ad virtutem, ſed expediunt. Quatuor ait eſſe Poſidonius artium genera. Sunt vulgares & ſordidæ, ſunt ludicræ, ſunt pueriles, ſunt liberales. Vulgares opificum, quæ manu conſtant, & ad inſtruendam vitam occupatæ ſunt: in quibus nulla decoris, nulla honeſti ſtimulatio eſt. Ludicræ ſunt, quæ ad voluptatem oculorum atq; aurium tendunt. His annumeres licet machinatores, qui pegmata per ſe ſurgentia excogitant, & tabulata tacite in ſublime creſcentia & alias ex inopinato voluptates, aut dehiſcentibus qua cohærebant, aut his quæ diſtabant ſua ſponte coeuntibus. His imperitorum feriuntur oculi, omnia ſubita (quæ cauſas non nouere) mirãtium. Pueriles ſunt, & aliquid habentes liberalibus ſimile hæ artes quas ἐλευθερίους Græci, noſtri liberales vocant. Solæ autem liberales ſunt, immo (vt dicam verius) liberæ, quibus curæ virtus eſt. Quemadmodum, inquit, eſt aliqua pars philoſophiæ naturalis, eſt aliqua moralis, eſt aliqua rationalis: ſic & hæc quoque liberalium artium turba locum ſibi in philoſophia vindicat. Cum ventum eſt ad naturales quæſtiones geometriæ teſtimonio ſtatur. Ergo eius quã adiuuat, pars eſt? Multa adiuuant nos, nec ideo partes noſtræ ſunt: immo ſi partes eſſent, non adiuuarent. Cibus adiutorium corporis, nec tamen pars eſt. Aliquid nobis præſtat geometriæ miniſterium. Sic philoſophiæ neceſſaria eſt, quomodo ipſi faber: ſed nec hic geometriæ pars eſt, nec illa philoſophiæ. Præterea vtraq; fines ſuos habet. Sapiẽs.n. cauſas naturalium & quærit, & nouit, quorum numeros menſuraſq; geometres perſequitur & ſupputat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

putat. Qua ratione constet cælestia, quæ illis sit vis, quæ natura, sapiens scit: cursus & recursus & obseruationes, per quas descendunt & alleuantur, ac speciem interdum stantium præbent, cum cælestibus stare non liceat, colligit mathematicus. Quæ causa in speculo imagines exprimat, scit sapiens. Illud tibi geometer potest dicere, quantum abesse debeat corpus ab imagine, & qualis forma speculi, quales imagines reddat. Magnum esse solem philosophus probabit: quatenus sit, mathematicus, qui vsu quodā & exercitatione procedit: sed vt procedat, impetranda illi quædam principia sunt. Non est autē ars sui iuris, cui precarium fundamentum est. Philosophia nil ab alio petit, totum opus à solo excitat. Mathematica (vt ita dicam) superficiaria est, in alieno ædificat, aliena accipit principia, quorum beneficio ad vlteriora perueniat: si per se iret ad verum, si totius mundi naturam posset comprehendere, dicerē multum collaturam mentibus nostris quæ tractatu cælestiū crescunt, trahuntq; aliud ex alio. Vna re cōsummatur animus, scientia bonorum ac malorum immutabili, quæ soli philosophiæ competit. Nulla autem ars alia de bonis ac malis quærit. Singulas lubet circumire virtutes. Fortitudo contemptrix timendorum est: terribilia & sub iugum libertatem nostrā mittētia, despicit, prouocat, frangit. Nunquid ergo hanc liberalia studia corroborant? Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nulla necessitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. Vre, inquit, cæde, occide; non prodam: sed quo magis secreta quæret dolor, hoc illa altius condam. Nūquid liberalia studia hos animos facere possunt? Temperantia voluptatibus imperat: alias odit atq; abigit, alias dispensat, & ad summum modū redigit, nec vnquā ad illas propter ipsas venit. Sic optimū esse modum cupitorum, non quantum velis, sed

quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

quantum debeas, ſumere. Humanitas vetat ſuper-
bum eſſe aduerſus ſocios, vetat auarum: verbis, reb'
affectibus comem ſe, facilemque omnibus præſtat.
nullum alienum malum putat; bonum autem ſuum
id maxime, quod alicui bono futurum eſt, amat.
Nunquid liberalia ſtudia hos mores præcipiunt? nõ
magis quam ſimplicitatem, ac modeſtiam, ac fru-
galitatem, ac parſimoniam: non magis quam cle-
mentiã, quæ alieno ſangu[illegible]ni tanquam ſuo parcit, &
ſcit homini non eſſe homine prodige vtendum.
Cum dicatis, inquit, ſine liberalibus ſtudiis ad virtu-
tem non perueniri, quemadmodum negatis illa cõ-
ferre virtuti? quia nec ſine cibo ad virtutem nõ per-
uenitur, cibus tamen ad virtutẽ non pertinet. Ligna
nihil naui conferunt, quamuis non fiat nauis ſine li-
gnis. Non eſt, inquam, cur aliquid putes eius adiuto-
rio fieri, ſine quo non poteſt fieri. Poteſt quidem [illegible]
iam illud dici, ſine liberalibus ſtudiis veniri ad ſapi-
entiam poſſe: quamuis enim virtus diſcenda ſit, ta-
men non per hæc diſcitur. Quid eſt autẽ, quare exi-
ſtimem, non futurũ ſapientem eum, qui literas ne-
ſcit: cum ſapientia non ſit in literis? Res tradit, non
verba: & neſcio an certior memoria ſit, quæ nullum
extra ſe ſubſidium habet. Magna & ſpatioſa res eſt
ſapientia: vacuo illi loco opus eſt: de diuinis huma-
niſq; diſcendũ eſt, de præteritis, de futuris, de cadu-
cis, de æternis, de tempore, de quo vno vide quam
multa quærantur. Primum, an per ſe ſit aliquid; dein-
de, an aliquid ante tempus ſit, ſi tempus cum mun-
do cœpit, an & ante mundum, quia fuerit aliquid,
fuerit & tempus. Innumerabiles quæſtiones ſunt de
animo: vnde ſit, qualis ſit, quando eſſe incipiat, quã-
diu ſit, an aliunde alio tranſeat, & domicilium mu-
tet, ad alias animalium formas, aliaſq; coniectus:
an non amplius quam ſemel ſeruiat, & emiſſus e-
uagetur in toto: vtrum corpus ſit, an non ſit: quid
ſit.

sit facturus, cum per nos aliquid facere desierit: quomodo libertate sua vsurus, cum ex hac effugerit cauea: an obliuiscatur priorum, & illic nosse se incipiat, postquam de corpore abductus in sublime secessit. Quamcumq; partem rerum humanarum diuinarumque comprehenderis, ingenti copia quærendorum ac discendorum fatigaberis. Hæc tam multa, tam magna, vt habere possint liberum hospitium, superuacua ex animo tollenda sunt. Non dabit se in has angustias virtus. Laxum spatium res magna desiderat. Expellantur omnia: totum pectus illi vacet. At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaq; ex illis retineamus, quantum est necessarium. An tu existimas reprehendendum, qui superuacua vsu sibi comparat, & pretiosarum rerum pompam in domo explicat: non putas eum qui occupatus est in superuacua literarum supellectile? Plus scire velle quam sit satis, intemperantiæ genus est. Quid, quod ista liberalium artium consectatio molestos, verbosos, intempestiuos, sibi placentes facit; & ideo non discentes necessaria, quia superuacua didicerunt? Quatuor millia librorum Didymus grammaticus scripsit: miser, si tam multa superuacua legisset. In his libris de patria Homeri quæritur, in his de Æneæ matre vera: in his libidinosior Anacreon, an ebriosior vixerit: in his, an Sappho publica fuerit: & alia quæ erant dediscenda, si scires. I nunc & longã esse vitam nega. Sed ad nostros quoq; cũ perueneris, ostendã multa securib. recĩdeda. Magno impẽdio temporũ magna alienarũ auriũ molestia, laudatio hæc constat. O hominẽ litteratũ! Simus hoc titulo rusticiore contenti: O virum bonũ! Itane est? annales euoluam omnium gentiũ, & quis prima carmina scripserit, quærã: quantum tẽporis inter Orphea intersit & Homerum, cum fastos non habeam, computabo, & Aristarchi notas quibus

aliena.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

aliena carmina compunxit recognoscam: & ætatem
in syllabis conteram? Itane in geometriæ puluere
hærebo? Adeo mihi præceptum illud salutare exci-
dit: Tempori parce? Hæc sciam, vt quid ignorem?
Appion grammaticus, qui sub C. Cæsare tota cir-
cumlatus est Græcia, & in nomẽ Homeri ab omni-
bus ciuitatibus adoptatus, aiebat Homerũ vtraque
materia consummata, & Odyssea, & Iliade, princi-
piũ adiecisse operi suo, quo bellum Troianum cõ-
plexus est. Huius rei argumentũ afferebat, quod duas li-
teras in primo versu posuisset ex industria librorum
suorũ numerũ cõtinẽtes. Talia sciat oportet, qui mul-
ta vult scire. Nũc cogita, quantũ tẽporis tibi auferat
mala valetudo, quãtũ occupatio publica, quãtũ oc-
cupatio priuata, quãtũ occupatio quotidiana, quãtũ
somnus. metire ætatẽ tuã. tã multa non capit. De li-
beralibus studijs loquor. Philosophi quantũ haben
superuacui, quantũ ab vsu recedentis? Ipsi quoque ad
syllabarum distinctiones, & coniunctionum ac præ-
positionum proprietates descenderunt, & inuidere
grãmaticis, inuidere Geometris. Quicquid in illorum
artibus superuacuum erat, transtulere in suam. Sic
effectum est, vt diligentius sciant loqui, quam viue-
re. Audi, quãtũ mali faciat nimia subtilitas, & quam
infesta veritati sit. Protagoras ait, de omni re in v-
tramque partem disputari posse ex æquo: & de hac
ipsa, an omnis res in vtramque partem disputabilis
sit. Nausiphanes ait, ex his quæ videntur esse, nihil
magis esse q̃ non esse. Parmenides ait, ex his quæ vi-
dentur, nihil esse in vniuersũ. Zenon Eleates omnia
negotia de negotio deiecit: ait nihil esse. Circa ea-
dem fere Pyrrhonij versantur, & Megarici, & Ere-
trici, & Academici, qui nouam induxerunt scientiam,
nihil scire. Hæc omnia in illum superuacuum stu-
diorum liberalium gregem conijce. Illi mihi non
profuturam scientiam tradunt, hi spem omnis

Gelli: lib: 11 cap: 5.

entiæ eripiunt. Satius est superuacua scire, quam nihil. Illi non præferunt lumen, per quod acies dirigatur ad verum: hi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in rerum natura est, nisi dubium. Si Nausiphani, hoc vnum certum est, nihil esse certi. Si Parmenidi, nihil est præter vnum. Si Zenoni, ne vnum quidem. Quid ergo nos sumus? quid ista quæ nos circumstant, alunt, sustinent? Tota rerum natura vmbra est, aut inanis, aut fallax. Non facile dixerim, vtrum magis irascar illis, qui nos nihil scire voluerunt: an illis, qui ne hoc quidem nobis reliquerunt, nihil scire.

EP. LXXXIX. REM vtilem desideras, & ad sapientiam properāti vtique necessariam, diuidi philosophiam, & ingens corpus eius in membra disponi. Facilius enim per partes in cognitionem totius adducimur. Vtinam quemadmodum vniuersi mundi facies in conspectum venit, ita philosophia tota nobis posset occurrere, similimum mundo spectaculum. Profecto enim omnes mortales in admirationem sui raperet, relictis his, quæ nunc magna, magnorum ignorantia credimus. Sed quia contingere hoc non potest, sic erit a nobis aspicienda, quēadmodum mundi secreta cernuntur. Sapientis quidem animus totam molem eius am plectitur, nec minus illam velociter obit, quam cælum acies nostra. Nobis autem, quibus perrum penda caligo est, & quorum visus in proximo deficit, singula quæque ostendi facilius possunt, vniuersi nondum capacibus. Faciam ergo quod exigis, & philosophiam in partes, non in frusta diuidam. Diuidi enim illam, non concidi, vtile est. Nam comprehendere quemadmodum maxima, ita minima difficile est. Describitur in tribus populus, in centurias exercitus. Quicquid in maius creuit, facilius agnoscitur, si discessit in partes, quas (vt dixi) innumerabiles esse & par-

uas non oportet. Idem enim vitij habet nimia,
quod nulla diuisio. Simile confuso est, quicquid
vsque in puluerem sectum est. Primum itaque,
sicut videtur tibi, dicam inter sapientiam & philo-
sophiam quid intersit. Sapientiæ perfectum bonum
est mentis humanæ. Philosophia, sapientiæ amor
est & affectatio. Hæc ostendit, quo illa peruenit. Phi-
losophia vnde dicta sit, apparet: ipso enim nomine
fatetur. Quidam sapientiam ita finierunt, vt dice-
rent eam diuinorum & humanorum scientiā. Qui-
dam ita: Sapientia est, nosse diuina & humana, &
horum causas. Superuacua mihi videtur hæc adie-
ctio, quia causæ diuinorum humanorumque partes
sunt. Philosophiam quoq; fuerunt, qui aliter atque
aliter definirent. Alij studium illam virtutis esse di-
xerunt, alij studium corrigendæ mentis. A quibusdā
dicta est appetitio rectæ rationis. Illud quasi con-
stet, aliquid inter philosophiam & sapientiam in-
teresse. Neque enim fieri potest, vt idem sit quod af-
fectatur, & quod affectat. Quomodo multum inter
auaritiam & pecuniam interest, cum illa cupiat, hæc
concupiscatur: sic inter philosophiam & sapiētiam.
Hæc enim illius effectus & præmium est. Illa ve-
nit, ad hanc itur. Sapientia est, quam Græci
σοφίαν vocant. Hoc verbo quoq; Romani vteban-
tur, sicut philosophia nunc quoq; vtuntur. Quod &
togatæ tibi antiquæ probabunt, & inscriptus Dos-
senni monumento titulus:

HOSPES RESISTE, ET SOPHI-
AM DOSSENNI LEGE.

Quidam ex nostris, quamuis philosophia studium
virtutis esset, & hæc peteretur, illa peteret, tamen
non putauerunt illas distrahi posse. Nam nec phi-
losophia sine virtute est, nec sine philosophia vir-
tus est. Philosophia studium virtutis est, sed per
ipsam virtutē. Nec virtus autem esse sine studio
pote-

poteſt, nec virtutis ſtudium ſine ipſa. Non enim quemadmodum in his, qui aliquid ex diſtanti loco ferire conantur, alibi eſt qui petit, alibi quod petitur: nec quemadmodum itinera, quæ ad vrbes perducunt. extra ipſas ſunt ad virtutē venitur p̱ ipſam. Cohærent ergo inter ſe philoſophia virtuſq; Philoſophiæ tres partes eſſe dixerunt & maximi, & plurimi auctores: Moralem, Naturalem & Rationalem. Prima componit animam, ſecunda rerum naturam ſcrutatur, tertia proprietates verborum exigit, & ſtructuram, & argumentationes, ne pro vero falſa ſurrepant. Cæterum inuenti ſunt & qui in pauciora philoſophiam & qui in plura diducerent. Quidam ex Peripateticis quartam partem adiecerunt. Ciuilem: quia quandā propriam exercitationem deſideret, & circa aliam materiam occupata ſit. Quidam adiecerunt his partem, quam Græci οἰκονομικὴν vocant, adminiſtrandę rei familiaris ſcientiā. Quidā & de generib. vitę locum ſeparauerunt. Nihil autem horum in illa parte morali non reperitur. Epicurei duas partes philoſophię putauerunt eſſe. Naturalem atque Moralem: Rationalem remouerunt. Deinde cum ipſis rebus cogerentur ambigua ſecernere, falſa ſub ſpecie veri latentia coarguere, ipſi quoq; locum, quem de iudicio & regula appellant, alio nomine rationalem induxerunt: ſed eam acceſſionem eſſe naturalis partis exiſtimant. Cyrenaici naturalia cū rationalibus ſuſtulerunt, & contenti fuerunt moralibus. Sed hi quoque quæ remouent, aliter inducūt. In quinq; .n. partes moralia diuidunt; vt vna ſit de fugiendis & expetendis, altera de affectibus, tertia de actionibus, quarta de cauſis, quinta de argumentis. Cauſæ rerū ex naturali parte ſunt, argumēta ex rationali, actiones ex morali. Ariſto Chius nō tantū ſupuacuas eſſe dixit naturalē & rationalē. ſed etium contrarias. Moralē quoque, quā ſolā relique-

 rat,

rat, circumcidit. Nam eum locum qui monitiones continet, sustulit, & pædagogi esse dixit, non philosophi: tanquam quicquam aliud sit sapiens, quam humani generis pædagogus. Ergo cum tripertita sit philosophia, moralem eius partem primum incipiamus disponere. Quam in tria rursus diuidi placuit: vt prima esset inspectio suum cuique distribuens, & æstimans quanto quidque dignum sit; maxime vtilis. Quid enim est tam necessarium, quã pretia rebus imponere? Secunda de impetu: tertia de actionibus. Primum enim est, vt quanti quidque sit, iudices. Secundum, vt impetum ad illa capias ordinatum temperatumque. Tertium, vt inter impetum tuum, actionemque conueniat, vt in omnibus istis tibi ipsi consentias. Quicquid ex his tribus defuerit, turbat & cætera. Quid enim prodest, intus æstimata habere omnia, si sis impetu nimius? Quid prodest impetus repressisse, & habere cupiditates in tua potestate, si in ipsa rerum actione tempora ignores, nec scias quando quidque & vbi, & quemadmodum agi debeat? Aliud est enim, dignitates & pretia rerum nosse: aliud articulos: aliud impetus refrænare, & ad agenda ire, non ruere. Tunc ergo vita sibi concors est, vbi actio non destituit impetum. Impetus ex dignitate rei cuiusque concipitur, perinde remissus acriorue, prout illa digna est peti. Naturalis pars philosophiæ in duo scinditur: Corporalia, & incorporalia. Vtraque diuiduntur in suos, vt ita dicam gradus. Corporum locus in hos primum, in ea quæ faciunt, & quæ ex his gignuntur. Gignuntur autem elementa. Ipse elementi locus, vt quidam putant, simplex est: vt quidam, in materiam & causam omnia mouentem, & elementa diuiditur. Superest vt rationalem partem philosophiæ diuidamus. Omnis oratio aut continua est, aut inter respondentem & interrogantem diuisa. Hanc

Δια-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

διαλεκτικὴν, illam ῥητορικὴν placuit vocari. Hæc verba curat, & ſenſus & ordinem. διαλεκτικὴ in duas partes diuiditur: in verba, & ſignificationes: id eſt, in res quæ dicuntur, & vocabula quibus dicuntur. Ingens deinde ſequitur vtriuſque diuiſio. Itaque hoc loco finem faciam:

---- *Et ſumma ſequar faſtigia rerum.* Virg: 1 Æneid:

Alioqui ſi voluero facere partium partes, quæſtionum liber fiet. Hæc, Lucili virorum optime, quo minus legas non deterreo: dummodo quicquid legeris, ad mores ſtatim referas. Illos compeſce, marcentia in te excita, ſoluta conſtringe, contumacia doma, cupiditates tuas publicaſque, quantum potes vexa: & iſtis dicentibus, Quouſque eadem? reſponde. Ego debeo dicere, Quouſque eadem peccabitis? Remedia ante vultis, quam vitia deſinere, ego vero eo magis dicam, & quia recuſatis, perſeuerabo. Tūc incipit medicina proficere, vbi in corpore alienato dolorem tactus expreſſit. Dicam etiam inuitis profutura. Aliquando aliqua ad vos non blanda vox veniet: & quia verum ſinguli audire non vultis, publice audite. Quouſque fines poſſeſſionum propagabitis? Ager vni domino qui populum cepit, anguſtus eſt. Quouſque arationes veſtras porrigetis, ne prouinciarum quidem ſatione contenti circumſcribere prædiorum modum? Illuſtrium fluminum per priuatum decurſus, & amnes magni, magnarumque gentium termini, vſque ad oſtium à fonte, veſtri ſunt. Hoc quoque parum eſt, niſi latifundijs veſtris maria cinxiſtis, niſi trans Hadrianū, & Ionium, Ægæumque veſter villicus regnet: niſi inſulæ, ducum domicilia magnorum, inter viliſſima rerum numerentur. Quam vultis, late poſſidete. Sit fundus, quod aliquando imperium vocabatur. Facite veſtrum quicquid poteſtis, dum plus ſit alieni. Nunc vobiſcum loquor, quorum æque ſpatioſe

luxuria, quam illorum auaritia diffunditur. Vobis dico; quousque nullus erit lacus, cui non villarum vestrarum fastigia immineant? nullum flumen, cuius non ripas ædificia vestra prætexant? Vbicunq; scatebunt aquarum calentium venæ, ibi noua diuersoria luxuriæ excitabuntur. vbicunque in aliquem sinum litus curuabitur, vos protinus fundamenta jacietis, nec contenti solo, nisi quod manu feceritis, maria agetis introrsus. Omnibus licet locis tecta vestra splendeant, alicubi imposita montibus, in vastum terrarum marisque prospectum, alicubi ex plano in altitudinem montium educta cum multa ædificaueritis, cum ingentia, tamen & singula corpora estis, & paruula. Quid prosunt multa cubicula? In vno iacetis. Non est vestrum, vbicunque non estis. Ad vos deinde transeo, quorum profunda & insatiabilis gula, hinc maria scrutatur, hinc terras. Alia hamis, alia laqueis, alia retium varijs generibus cum magno labore persequitur. Nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax est. Quantulum enim ex istis epulis, quæ per tot comparatis manus fesso voluptatibus ore libatis? Quantulum ex ista fera periculose capta, dominus crudus ac nauseans gustat? Quãtulum ex tot conchylijs, tam longe aduectis, per istũ stomachum inexplebilem labitur? Infelices etiam, quod non intelligitis, vos maiorem famem habere, quam ventrem. Hæc alijs dic: vt dum dicis, audias ipse. Scribe; vt dum scripseris, legas: omnia ad mores, & ad sedandam rabiem affectuum referens. Stude, non vt plus alijs scias sed vt melius.

EP CX. QVIS dubitare, mi Lucili, potest, quin Deorum immortalium munus sit, ꝙ viuimus: philosophiæ, ꝙ bene viuimus? Itaque tanto plus nos debere huic, quam Dijs. quanto magis beneficium est bona vita, quam vita? pro certo deberetur, nisi ipsam Dij philosophiam tribuissent; cuius scientiam

nulli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

nulli dederunt, facultatem omnibus. Nam si hanc quoque bonum vulgare fecissent, & prudentes nasceremur, sapientia quod in se optimum habet, perdidisset, quod inter fortuita non est. Nunc enim hoc in illa pretiosum atque magnificum est, quod non obuenit, quod illam sibi quisque debet, quod non ab alio petitur. Quid haberes, quod in philosophia suspiceres, si beneficiaria res esset? Huius opus vnum est, de diuinis humanisque verum inuenire: ab hac nunquam recedit iustitia, pietas, religio & omnis alius comitatus virtutum consecratarum, & inter se cohærentium. Hæc docuit colere diuina, humana diligere, & penes Deos imperium esse, & inter homines consortium: quod aliquandiu inuiolatum mansit, antequam societatem auaritia distraxit, & paupertatis causa etiam his quos fecit locupletissimos, fuit. Desierũt enim omnia possidere dũ volunt propria. Sed primi mortalium quique ex his geniti, naturam incorrupti sequebãtur, eandem habebant & ducem, & legem, commissi melioris arbitrio. Naturæ est enim, potioribus deteriore submittere. Mutis quidem gregibus aut maxima corpora præsunt, aut vehementissima. Non præcedit armenta degener taurus, sed qui magnitudine ac toris ceteros mares vicit. Elephantorum gregem excellentissimus ducit. Inter homines pro summo est optimus. Animo itaque rector eligebatur. Ideoque summa felicitas erat gentium, in quibus non poterat potẽtior esse, nisi melior. Tantum enim quantũ vult potest, qui se nisi quod debet, non putat posse. Illo ergo sæculo quod aureum perhibetur, penes sapientes fuisse regnum Posidonius iudicat. Hi continebant manus, & infirmiores à validioribus tuebantur. Suadebant, dissuadebantque, & vtilia atque inutilia monstrabant. Horum prudẽtia, ne quid deesset suis, prouidebat. Fortitudo ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23

cebat pericula, beneficentia augebat ornabatq; ſubiectos. officium erat imperare, non regnum. Nemo quantum poſſet aduerſus eos experiebatur, p quos cœperat poſſe. Nec erat cuiquam aut animus in iniuriam, aut cauſa; cum bene imperanti bene pareretur, nihilque rex maius minari male parentibus poſſet, quam vt abiret è regno. Sed poſtquam ſurrepentibus vitijs, in tyrannidem regna verſa ſunt, opus eſſe cœpit legibus: quas & ipſas inter initia tulere ſapientes. Solon, qui Athenas æquo iure fundauit, inter ſeptem æui ſapientia notos. Lycurgum ſi eadem ætas tuliſſet, ſacro illi numero acceſſiſſet octauus. Zaleuci leges Charondæque laudantur. Hi non in foro, nec in conſultorum atrio, ſed in Pythagoræ tacito illo ſanctoque ſeceſſu didicerunt iura, quæ florenti tunc Siciliæ, & per Italiam Græciæ ponerent. Hactenus Poſidonio aſſentior, artes qdem à philoſophia inuentas, quibus in quotidiano vſu vita vtitur, non conceſſerim, nec illam fabricæ aſſeram gloriam. Illa inquit, ſparſos & caſulis tectos, aut aliqua rupe ſuffoſſa, aut exeſæ arboris trunco, docuit tecta moliri. Ego vero philoſophiam iudico, non magis excogitaſſe has machinationes tectorum ſupra tecta ſurgentium, & vrbes prementium, quam viuaria piſcium in hoc clauſa, vt tempeſtatum pericula non adiret gula; & quamuis acerrime pelago ſæuiente, haberet luxuria portus ſuos, in quibus diſtinctos piſcium greges ſaginaret. Quid ais? Philoſophia docuit homines habere clauem & ſeram? & quid aliud erat, auaritiæ ſignum dare? Philoſophia hæc cum tanto habitantium periculo imminentia tecta ſuſpendit? Parum enim erat fortuitis tegi, & ſine arte & difficultate naturale ſibi inuenire aliquod receptaculum. Mihi crede, felix illud ſæculum ante architectonas fuit. Iſta nata ſunt, iam naſcente luxuria, in quadratum tigna decidere, &

ferro

ferro per designata currente, certa manu trabem scindere.

Nam primi cuneis scindebant fissile lignum.

Virg: 1 Georg: v. 144.

Non enim tecta cœnationum epulas receptura parabantur; nec in hunc vsum pinus aut abies deferebatur longo vehiculorum ordine, vicis intrementibus, vt ex illa lacunaria auro grauia penderent. Furcæ vtrinque suspensæ fulciebant casam: spissatis ramalibus, ac fronde congesta, & in procliue disposita, discursus imbribus quamuis magnis erat. Sub his tectis habitauere securi. Culmus libros texit. Sub marmore atque auro seruitus habitat. In illo quoque dissentio à Posidonio, quod ferramenta fabrilia excogitata à sapientibus viris iudicat. Isto enim modo dicat licet sapientes, per quos

Tunc laqueis captare feras, & fallere visco
Inuentum, & magnos canibus circumdare saltus.

Omnia enim ista sagacitas hominum, non sapientia inuenit. In hoc quoque dissentio, sapientes fuisse, qui ferri metalla & æris inuenerunt, cum incendio siluarum adusta tellus, in summo venas iacentes liquefacta fudisset. Ista tales inueniunt quales colunt. Ne illa quidem tam subtilis quæstio mihi videtur, quam Posidonio: Vtrum malleus in vsu esse prius, an forcipes cœperint. Vtraque inuenit aliquis exercitati ingenij, acuti, non magni, nec elati, & quicquid aliud corpore incuruato, & humum spectante quærendum est. Sapiens facilis victo fuit. Quid ni, cum hoc quoque sæculo esse quam expeditissimus cupiat? Quomodo oro te conuenit, vt Diogenem mireris, & Talum? Vter ex his sapiens tibi videtur, qui serram commentus est, an ille qui cum vidisset puerum caua manu bibentem aquam, fregit protinus exemptum e perula calicem, hac obiurgatione sui: Quamdiu homo stultus superuacuas sarcinas habui? qui se complicuit in dolio, & in eo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
393 C 23